

KÖSZIKLÁN ÉPÜLT HÁZ OSTROMA,

Avagy

Olly rövid, de világos HISTORIA, mellyben a'
Magyar Országi Protestáns Ekklesiák nyomogat-
tatások közönségesen, nevezetesen pedig az 1673^{dik}
Eszterdöben Posonba tzitáltatott Papoknak halálra
Sententziáztatások, tömlőtözttetések, Gallyákra való
el-adattatások és onnan tsudálatoson való ki-szaba-
dulások Világ elciben adattatott a' Krisztusnak csok
nyomoraságot látott s abból végre kiszabadult Szolgái
által az 1676^{dik} Eszterdöben. Melly Magyarra fordítatott

1738^{dik} Siralmas Eszterdöben

Mostan

Pedig ezen folyó 1770^{dik} Eszterdöben Iratta
le Nemes Adás-Jevélyi Idöbs Kapótsi Mihály.

L. Nemcsényi

I. Pét. III. 15 v.

Legyetek mindenkoron készek meg felelni nagy alázatos-
sággal, és bethűlettel azoknak a kik számot akarnak
venni a ti bennetek való reménységéről.

Méltóságos Proff A SZSZONYNAK!

ΒΕΤΗΛΕΝΙ ΒΕΤΗΛΕΝ ΚΑΤΑ

A SZSZONYNAK!

Az Isten Háza kegyes Dajkájának, nekem jó Pá-
tróna A Szszonyomnak!

Lelki és testi állandó jó Békesség, egészség, és minden
Idvességet ajándékok adassanak a Békességk Istentől!

Megígérte azt, az Istennek fia, hogy közziklén építi fel
az ő Anyaszentegyházát, és a Pokolnak kapui azon erőt ^{Mat:}
16. 18.
nem vehetnek.

Ezt az ígéretet nyilván meg bizonyítja az 1673 dik Eszten-
dőben, a Rebellionnak szine alatt a Religioért Potosba
tízáltalotta, és az 1674 dik Esztendőben ott megjelent Papok-
nak példájokban is, kiket 250 nél többet ártatlan (á mint
már ez ma az egész keresztény világ előtt nyilván vagyoni)
halálra sentenziáznak, olly halhatatlan Tömlötzökben
nyomorgatának és Galljákra eladának a Pap Urak és Je-
suiták, a minéműeket még a Pogány Persecutorokról sem
olvastunk; mert nem engedé, hogy az hamisságnak pál-
tája az ő ártatlan szolgainak sorsokon örökség szerint
megnyu-

meg nyugodják, és a kiteő benne reménylenek. Szegyet
valjanak; hanem ártatlanságokat ki-mutatván Űldözö
jöknék meg gyalázásokkal dicsőségben ki-szabadította, melly
Szomorú Historiának kezdete igen meg egyez, ha ki veá
figyelmez, e jelen való Esztendőben történt kedvetlen dol-
gokkal; mert akkor is a Törökkel való Tractálásnak, és
a Rebellionak neve alatt fogták el az Vrakat, és a Papok-
at.

Ez Historiát nem tudván, legyen e Magyarul, vagy nem
e Szomorú napokban Magyarra fordítotam, néhol adván
hozzá másuttan is világosításnak okáért; és hogy a ben-
ne lévő dolgok inkább szem eleiben akadjanak, Laistrom-
ba szedtem. E mellé ragasztotam némelly Városoknak
as után való Űldöztetéseket, lévén egy kímű Materia.

E felől mint hogy szokták mondani az Ellenkezők, hogy
a XV^{dik} Seculumba csak a Tudatlanok vették volt bé
a Reformatziót egyszer és mászor együtt és másutt, a köny-
vekből jegyeztem meg azokat a nagy Familiákat, mellyek
reformálódtak, és a Reformatziót elő segítették fel hiszem
hogy sokkal többen vagynak; Magyar Országban és Erdélyben.

Mind ezeket az Irásokban Ugodnak el-küldöttem,
hogy ha tetheni fog, maga előtt olvastassa el, a mint tu-
dom pedig hogy nem csak az Ur Törvényének Időessége
olvasa-

olvasásában nagyon Nagyságodnak éjjeli és nappali
gyönyörűsége, mellyben Istennel lett szép igérettel, és a
nagy Embereknek jó példájokkal ottan előforduló szomo-
ruságiban vigasztalná magát, hanem e mellett az Isten Sz.
Hátsának különböző állapotját is, annak Historiáiból is
terhes gondjai között Szereti szemlélni. Ugy reménylem, hogy
az Isten Anyaszent egy hátsának a Pokol kapui által való
Ostromoltatásának, és a Kristus keresztit szenvedő Sol-
gáinak Historiája unalmas nem legyen.

Isten é veszedelmének Napján rejte el Nagyságodat
az ő Sátorának titkos helyein, hogy az Urnak azért öröm-
nek Aldozatját áldozhasson, és Dittérter mondhasson.

Nagyságodnak

igen alázatos Szolgája,
méltatlan Alumnussa
Bod Péter ml

N. Enyeden 1738 Esz.
tendőben, Sz. Mihály Hava-
nak 23 dik Napján.

L A I S T R O M A E Z I R Á S N A K .

E L S Ő R É S Z .

A Magyar Országai Eklésiák egy néhány Esztendőktől fogva való el-nyomtatásokat, Posonba Extraordinarium Iudiciumnak rendit, és az ott meg-jelenőknék különböző ki-menetelét adja elő közönségesen, nevezetesen pedig ezek vannak: Levél

§. 1.	Botkai István, Bethlen Péter, Rákotzi György Szövetkegek	2, 3.
§. 2.	Bátori Sofia Rákotzi György Felejege, Rákotzi Ferentz, Nádasdi Ferentz, Eszterházi Pál üldöznek, a Pata-	3, 4
	ki Kollégyiomot el veszik.	- - - - -
§. 3.	A Püspökök kegyetlenül üldöznek	- - - - - 5.
	Sokat a Templom ajtajára akasztanak	- - - - - 6.
§. 4.	Száki Jánost meg ölik 1671ben. Tzeglédi István	- - - - - 6.
	Szuhai Gáspár's mások is meg ölesnek.	- - - - - 7.
§. 5.	A Ref. urak Posonba tztáltatnak, kényszeritetnek arra,	
	hogy a Papjaiknak pártjokat nem fogják.	- - - - - 8.
§. 6.	A Papok elsőben tztáltatnak Posonba	- - - - - 8.
	Három Punctumok, mellyekre kényszeritetnek vala	
	a Reformatus tztáltatott Papok.	- - - - - 9.
§. 7.	Subscribálnak a Punctumoknak	- - - - - 10.
§. 8.	Másodszor tztáltatnak a Papok Posonba.	- - - - - 11.
§. 9.	Meg jelennek kétszáz ötvennél többen	- - - - - 12.
§. 10.	Iol tzelekedtek 15. Miért	- - - - - 12.
	Vádoltatnak. Mivel	- - - - - 13.

Mit jegyezsz meg a Törvény Székéről. - - - - 14.

§. 11. Felel a Vádra Sellyei István - - - - 15.

Prokuratorokat adnak - - - - 16.

kik jól viselik magokat. - - - - 17.

§. 12. A Papok Prokuratoraik Allegatioit nem halgatja meg - - - - 18.

az Ersek - - - - 18.

Reversalist kérnek. - - - - 18.

§. 13. A Subscriptióra az Ersek Forgáts is mások is innik. 19.

Meg felel erre Miskolczi Mihály - - - - 20.

§. 14. Meg-mutogatnak a Vád hamisnak lenni. - - - - 22.

§. 15. Hogy a Rebellio alatt Religiót üldöznek meg mu- - - -

togatnak öt erősségekkel - - - - 24.

1. Bizonylágok nem létekből. - - - - 24.

2. Mert a Rebellio nek életet nem szokták megengedni 26.

3. Mert a Reversalissal fundamentumot akarnak -
vetni arra, hogy el-töröljék a Religiót - 26

4. Mert hamis Tanukkal akarták bizonyítani. 28.

5. A Papok könyörgésekből. - - - - 29.

§. 16. A Deliberatum kimondása elő a Ersek protestál. 30.

§. 17. A Papok mindnyájon halálra Sententiaztattak - - - -

Ettől meg nem irtoztak. - - - - 32

§. 18. Arrestaltatnak a magok Szállásokon - - - - 33.

§. 19.

- Isufolja a Prokurator őket 33.
- §. 19. Tágas Arrestomba voltak, de még egy sem szökött el - - - 34.
- §. 20. Kényszerítették a Subscriptóra tsalárdulni - - - 35.
- §. 21. Megköveti a Király Prokuratorának fija őket - - - 36.
- Pereffit erőlteti a Subscriptóra. - - - 36.
- §. 22. Király Gratiájába biznak. Király - - - - 37.
- Mandatum - 38.
- §. 23. Pereffit vádolja a Papokat hamissan - - - - 39.
- Megesköt egy néhány Papokat, miért nem subscribálnak - - - 39.
- §. 24. Fel-írják neveket - - - - - 40.
- Négyet vasba vernek. - - - - 41.
- §. 25. A Gubernator nem méri Succurrálni. - - - - 42.
- Az Ersek, hogy mit keljen tselekedni a Papokkal jóvalja 42.
- Ki tetszik hogy a Religio dolga. - - - - 43.
- §. 26. Kolonit elváltatja a Reformatusokat a Lutheránusokról. 44.
- Az Augustanusok közül a kike nem subscribálnak - - -
- a Várakba széllyel elosztatnak. 44.
- §. 27. A Reformatusokat az Ersek veksálja - - - - 46.
- §. 28. Ördög Mártírjának nevezik őket - - - - 48.
- Az Ersek Harsányi Istvánt veksálja - - - - 48.
- §. 29. Az ördögnek ajánlja Lelkét az Ersek, ha egy is - - -
- megszabadul közülök soha - - - 50.
- A Jésuita mondja a Vallást Rebelleinek. - 50.

- §. 30. Miért nem subscribálnak a' Papok - - - - - 51.
- §. 31. Tomlőtebe küldetnek huszan - - - - - 53.
A' többi kéfirtetnek a' Jesuitáktól - - - - -
Vagyon szabad akarat az Ember négy külömböző -
állapötja szerint - - - - - 54.
- §. 32. Pósonban vigasztaltatnak - - - - - 55.
- §. 33. Leopold Várába vitetnek - - - - - 56.
Nagy Szombatban kifosztanak minden -
ruhájokból is minden pénzekből - - 56.

MÁSODIK RÉSZ.

Sellyei Istvánnak Pápai Pap' is a' körül való hely-
ségnek Püspökjének, Miskolczi Mihály Füleki,
Bátorkeői István Veszprémi, Tzeplédi Péter Lévai
Reformatus Papoknak, is Lányi György korponai Au-
gustinus Iskola Mesternek Pósonba is Berentzen
való hallatlan nyomorgattatásokról.

- §. 34. Sellyei István meg mondja miért nem subscribál. 58.
Kolonits Várba veveti őket. - - - 58.
- §. 35. Igéri az Ersek, hogy olyan helyre viteti, hogy az
Anyjok teje is meg keseredik. - - - - - 60.
- §. 36. Pósonból elindítatnak Berentzre. - - - - - 61.
Egy Papista Ember jó indulattal vagyson. - - 62.

§. 37.

§. 37. Igen kemény vasba veretnek ismét. - - - - - 63.

Kemény Jomlötze vettnek, hol binte meg holtak. 64.

§. 38. A' foglyokhoz nem bontatnak az ő kedvesseik. - - - 65.

Kolonis keményen parantsol irántok. - - - 65.

Jésuita kinosza a Papokat. - - - - - 66.

§. 39. A' Papok Szabadításába fáradokat üldözik. - - 67.

§. 40. A' Pallyákra el-indítatnak. - - - - - 68.

HARMADIK RÉSZ.

A' Romában Szenyvedő végig állhatatos Atya-
fiakról, és ugyan ott Hittől elszakadt Augustanus
Papokról.

§. 41. A' Törökökkel egy Jomlötzebe záratnak. - - - 69.

Az Augustánusok meg ígérk hogy subscribálnak. 70.

Ellenek mond Köpetzi Balás. - - - 70.

§. 42. Hoffkirker meg trokolja a Papok Levelét. - - - -

§. 43. Tizéheten el-hadják vallásukat - - - - - 70.

Ezek innik a' többit Leopoldban az állhatatosságra 72.

§. 44. A' meg maradtakkal pervátát tisztítatnak. - - - 72.

Semmit senkitől el-venni szabad nem volt. - 72.

Drahasotzi András Szavai. - - - - - 73.

NEGYEDIK RÉSZ.

Hat Reformatus Papoknak az Ersek Ever-
hádi

hádi Kastéljában való keservei fogságokról.

- §. 45. Az Ersek pöröllyel és Isákánnyal veri őket. - - - 74.
§. 46. Megszabadulnak, de külömböző módon. - - - 75.

ÖTÖDIK RÉSZ.

Halkataelan nyomorúságokról Leopold Várában a Kristus Rabságot szenvedő Szolgáinak.

- §. 47. Kélio keservei Evangyéliommal köszönti a Papokat. 77.
Miben állon ott való szenvedések. - - - - 77.
§. 48. Leopold vára Purgatorium és Pokol. - - - - 78.
Rebellisek Ecclesiasticæ és Politicæ. - - - - 79.
§. 49. Tömlötzet ásatnak, Pervátát ásatnak, Buzátrot -
tátratnak vellek, Sántot ásatnak. - - - - 79.
§. 50. A' Pallérok kegyetlenkednek a' Papokon. - - - - 81.
Sánta Dene János kegyetlen Ember. - - - - 82.
§. 51. A' Reversálissal kínálják, Tömlötzet ásnak. - - - 82⁸³.
§. 52. Ehezések, homj uhozások, mezitelen ségek. - - - - 84.
A' Gasdálkodó Asszonyt pellengérbe vereni a' Jesuiták. 84.
§. 53. A' mit küldöttek a' Raboknak nem adták meg. - - - 85.
Mihoda uton módon szolgáltaott Isten nekik hol -
mit kezekbe - - - - - 86.
§. 54. A' Tömlötzben való szenvedések feletébb való. 87.
§. 55. A' Tömlötzbe is sokat kéfertetnek. - - - - - 88.
§. 56. A' Romai Vallás Ceremoniáira erőltetnek. - - - 90.

A' Vene.

- A' venerabile hordozásakor sokan veretnek. - 90.
- S. 57. Ismét kegyetlenül megveretnek. - - - - - 91.
- Kösti Bálintot a Svétz Báro, Stecler Tamást
kelio kegyetlenül megveri. - - 92.
- S. 58. Kegyetlenül mindenkiből kifosztják, annak színe
alatt, hogy vas fűvet keresnek nállók. - - - 97.
- Az el prédált Pénzből oltárt építnek a Templomban. 98.
- S. 59. Senkit hozzájok bé nem börténak vala. - - - - 99.
- S. 60. Szüntelen ijedszgek és szabadgatják vala őket. - 99.
- Examináltatnak holmi kérdésekre. - - - 100.
- S. 61. Kösti Bálint miért nem akart a Templomba menni. 102.
- S. 62. Az Apostolok nem terítették fegyverrel e világot,
mert nem völt Katonájok. - - 103
- S. 63. Ha háromszáz esztendeig egy Jészuita nem könyö-
rög is, nem kárhozik el, vagy on Indulgentziája
a Pápától. - - - 103.
- Ki a Bálvány imádó. - - - 104.
- S. 64. Más vallásban nem lehet idvezülni, csak a Ro-
maiban. - - 104.
- S. 65. Kolonits dühös ködéje Kösti Bálint ellen. - 105.
- S. 66. Sambár Jészuita tsalárd köszöntése. - - - 107.
- Kik a Reformatusok Szentek. - - - 107.
- Isudat telkedni nem tudnak. - - - 108.
- S. 67. A Fályára való vírellel ijesztek, de nem vizik el. 109.
- S. 68.

- S. 68. Kotti Bálint disputál Kélióval az Ekelejáról. 109.
 S. 69. Háromoltatnak és tsufoltatnak. - - - - - 110.
 S. 70. A kik nekik mostak meg tömlőzőzék - - - - - 111.
 S. 71. Kélió a lelki esmerettől vadoltatván palástot kezd keresni. 111.
 Recognitiót kér a Papokhoz való jogáért. 112.
 S. 72. Mivel Szépink az üldözést a Jesuiták. - - - - - 114.

HATODIK RÉSZ.

Negyvén egy Predikátoroknak a Fályákra való
 vitetetéséről, és azoknak az urban Jatar
 módra való kegyetlen nyomorgatásokról.

- S. 73. Kolonits meg változtatja a Király Mandatumát. 117.
 S. 74. A Fályákra elindítatnak. - - - - - 118.
 S. 75. Olly kegyetlenül hájtatnak és veretnek a vasakban, -
 hogy a föld népe sirva szemlélté őket. - - - - - 120.
 A Vendég fogadóban mindenekből kifosztatd. 121.
 S. 76. A Fogyon mezitláb hájtják őket. - - - - - 122.
 S. 77. Triestumban ismét fel prédálják és bércváltják. 123.
 S. 78. Katonaságra kényszeritetnek. - - - - - 124.
 S. 79. Az Adriai Tengeren hajon vitetnek. - - - - - 125.
 S. 80. Az Oloszok Jörökötök Nigromantát mondják. - 126.
 S. 81. Hat el-romlott Rabokat Játóban hagynak. - - 128.
 S. 82. Illyi Fergely elesik, meghal, temetetlen el-venik. 129.

HETEDIK RÉSZ.

Harmincz Papoknak Fályákra való eladattatásokról.

- §. 83. Minden Személyt ötven aranyon adtak - - - - 131.
§. 84. Veltz Györgynek a Papokhoz való jó akaraja, Symboluma. 132.
§. 85. Fabius Miklós a Papok Fautora. - - - - 135.
§. 86. Meghalnak a Fályákon némellyek. - - - - 136.
§. 87. Ismét el-romolván a sok munkán négyen meghalnak. 137.
§. 88. Sok szép Vigasztaló Levelék érkezik. - - - - 138.
§. 89. Egy öreg Jesuita beszéde. - - - - 139.

NYOLCZADIK RÉSZ.

A Papoknak a Fályákról való el-Szabadulásokról.

- §. 90. Veltz György fírad Szabadulásokban. - - 141.
§. 91. Minden Személyért ígér Száz arannyat. - - 143.
§. 92. Az Admirál tudakozik a Kabok állapotjáról - 144.
Rujter Mihály igyekezik meg-Szabadítani. 145.
§. 93. A Fályákról ki-Szabadítatnak Admirál által. 147.
§. 94. Ki ezen igen Örvendezett. 147.

KILENCTZEDIK RÉSZ.

A Jekében hagyott hat Réms Papok fogságokról.

- §. 95. Egy vallásokon lévő Katona Vigasztalja őket. - 149.
§. 96. Kérdi egy Barát, ha hisznek e a Papában. - - 150.
§. 97. Igen nagy Éhséget szenvednek. - - - - 151.
Hiacintus Morus táplálja őket. - - 152.
§. 98. Marsányi Istvántól Hiacintus meg tanítatván as -
hitnek.

- hitnek ágasaiva, iszonyodik vallásától. - - 153.
- §. 99. A Teatevői Püspök jól térsen v'ellete reménlvén, hogy -
vallására állithatja, de megtsalattik. - - 155.
- §. 100. A Püspök igéri, hogy ki szabadítja, s jó gondot vi-
sel rajok, ha a' Romai Vallásra állanak. 156.
- §. 101. A' Tömörben el kezdenek lenyvedni és rothadni. 157.
- §. 102. Piekula Kapitány el akarja ujonnan adni. - - 158.
- §. 103. Neapolisba viszi. - - - - - 158.
- Veltz György hozzájok megyen. - - - - - 159.
- §. 104. Sok veszedelmes Féritők mennek hozzájok. - - - 160.
- Egy nagy Szentsegű Presbiter disputál v'elük. 160.
- §. 105. Vigasztalják sokan az Vri Kendeek. - - - - 163.
- §. 106. Ki-szabadulnak, Ruyter Admirál embersegei volta. 163.
- §. 107. Az Hittől el-szakadú Otrokotti Ferentzről. - - - 164.

TIZEDIK RÉSZ.

BIZONYOS VÁROSOKNAK ÉS FALUKNAK ÜLDÖZÉSEKRŐL.

- §. 108. Radonai Mátyás Levele, mellyben inkább hiszi, hogy -
az Ördög idvezül, mint a' Reformatus Ember. - 167.
- §. 109. Köszegen kegyetlen üldözést viszen véghez. - - 168.
- §. 110. Szécseni György a' Soproniakat üldözi. - - 170.
- §. 111. Trintsenen a' Temetű és Keresztelők megiltatik. - 171.
- §. 112. Barcsáról a' Papot el-hajtják a' Templomot's a't. 172.

- §. 113. A' korponaiak Rebelliseknek v'adoltatnak. - - 173
 §. 114. Az Hitben alhatatos Aszonyok P'ldája. - - 173.
 §. 115. Nem akarják engedni a' Temetést a' Protestan-
 soknak. - - 175.
 §. 116. Valami paraszt Aszonyok meg ijeszti a' Teri-
 tő Plebánust. - - - 176.

TIZENEGYEDIK RÉK

- §. 117. A' 15^{dik} Seculumban'elt Reformatata Familiákeröl. 177.

TIZENKETTŐDIK RÉSZ

- §. 118. Azokról, akik akadályozták a' Reformatiót. 187.
 §. 119. Az Erdélyi Reformatus Püspökökröl. - - - 195.
 §. 120. Az Augustanus Püspökökröl. - - - 199.
 §. 121. Az Unitarius Püspökökröl. - - - 200.

KÖSZIKLÁN ÉPÜLT HÁZ OSTROMÁNAK

ELSŐ RÉSZE.

A Magyar Országgi Ekklesiáknak egy néhány Esztendőktől fogva való nyomorgatását, Posonban (az Extraordinarium Judiciumnak) Rendkívül való Törvényseknek rendit, és az ott megjelenőknek különböző kiemendeleket adja elő.

S. I. Magyar Országban szintén a Reformationak idejétől fogva, a Reformatata Idvességei Vallásnak gyakorlására, nem csak Szabadság engedtetett; hanem ugyan királyi Diplomákkal, Függő Peritesei Levellel, az Austriai Házból származott királyoknak, és az ország Státuszinak meg egyezéséből lett Decretummal is meg erősítetett, úgy annyira: hogy annak Szabadságát, nem csak meg nem gátolná a Király maga, vagy alatta valói által, de meg őltalmazni is azt, minnek előtte a királyságra koronáztatnának, az ország Gyűlésében hittel kötelezi vala magát. Mindazonáltal, ezt a szentül kötött Kovességet soha az hatalmasabb rék meg nem tartotta; hanem önként tett fogadását, hanem maga által is, és nyilván, de mások által titkon megrontotta. Innen lett az, hogy a Reformatusok (noha arra méltók volnának) a Tisztsegek nem adatnának,

2. nak, sőt inkább azokról sok helyeken még folytatnának, a Jesuitáknak az Ország Decretumai ellen, az Országba bejöni, és abban nagy Jóságokat bírni, az Hazafiak akaratjok ellen, nem csak meg engedtetnek a Királyoktól, hanem ugyan oltalmaztatnak is. A Reformatusoknak, kik az Ország gyűlésében, és az udvarnál keserves megkínosításokról, és Privilegiumoknak megrontásokról panaszkodtak, még ez ideig semmi válaszként nem jött, niintzen is arról semmi reménység; hanem ha a jó Isten arra bírja szíveket a Keresztény Királyoknak és Fejedelmeknek, hogy Magyar Országának (melly az egész Kereszténységnek erős oltalmazója, Bástyája:) Szabadságát megrontói ellen, Békességét munkálódják. Ennekfeleltetve Diplomáik és Jóságaik minden ok nélkül elvették, és elrontattak; csak ebben a sekulumban, t. i. 1600ban az Ország közönséges Gyűlésiben a Statusok a magok Királyaikkal három rendben kötöttek Békességnek Szövetségét; de azok mind eddig mind fel bomlottanak és semmivé lettek.

Borsikai
István

Bethlen
Gábor

A Békességnek Regulái, mellyeket Borsikai István Fejedelem Rudolf Császárral 1606ban kötött 1618ig annyira fel bomlottak; hogy Bethlen Gábor Fejedelemnek a maga közbejárása által azt meg kellett újítani, és a Reformatusoknak az Auszriai Háztól újonnan Békességét kellett nyerni: de az is nem sokáig tartott, hanem a Klerustól, nem akaratjok ellen a Király-

a Királyoknak csak hamar felbontott; a Reformatusok³
Johánoktól megfosztanak, Szám kivételbe, Tömlőbe küldet-
tek, öletek, Templomoktól, Parochiájaktól megfosztanak,
mind addig, valámig 1647^{dik} Esztendőben Rákotzi György Rákotzi
Fjedelem meg Száná Magyar Országának ezt a nyomoruságos György
állapotját, közbe téve magát, és Evangelicusoké Szabad-
Ságokat 50 Templomokkal III^{dik} Ferdinánd Császártól
vissza nyerte.

§. 2. De ez a Szövetség is nem sokáig tarthat, jól lehet hel-
lyen és módon kötött vala, mert a Reformatusoknak
esküvével adott Privilegiumok felbontatnak, Selyen,
Bentzen és másutt e Szövetkezésnek tenora, erje szerint
a Reformatusoktól épített Templomok fundamentumok-
ból elrontattak a Földes Urak által; az üldözések za-
badon mindenütt megindultanak, a mellyeket az Ország Tör-
vénye szerint a Királyok tartoznak vala megtiltani.

Innen már hozzá fog az üldözéshez Bátori Sofia Feje-
delem Ahhony, a b. e. II^{dik} Rákotzi György özvegye, ki Bátori
hogy Fjedelmi Disszocijének részese lehetne, a Romai Sofia
Vallást Szóval eltagadta, de valósággal azt tartotta;
mert midőn a Kristus Apstolához járult (a Fő Ahhonyok
Szokások szerint:) Palástjával ábráját elfedezvén, az
Ur Vastorájában lévő kenyeret kebelébe borsátotta, mellyet
az után Patakon készkenőjébe kötve Sámbar Jészuita előtt
megmutatott, annak szine alatt, hogy Szóval eltagadva
vallása

4. Vallásához szíve áthátartott volt, a' pervátaba vezetve vol-
na, de Számbár azt nem engedte, hanem elűzette. Ez a' Bárt
ri Sofia Rákotzi Ferentzel az ő fiával, ki 1664dik Esztendő
Lákotzi Ferentz. ben Eleinek idvességét vallásokat el-hagyta vala, a' maga
Jószágiban, mellyekben Reformata Ekleziák valának, Beregy
és Fennlén Vármegyékben a' Persecutiohoz fog a' Jesuiták inger-
léséből 1670ben, nem sokára a' Pataki Kollegiumot elve-
szte, as honnan a' Professzorok Deákjokkal együtt kényszerítet-
nek Erdélybe jöni, a' Deákok helyett kereskedő Sidokat,
Orosokat hallították. Sok Papokat elfogatták a' Jesuiták
s Munkátsra vitték vala ez a' Zelota Fejedelem Ahzony,
kiket mindenféle kemény alá való módon terheltetett, vas-
ba veretett.

Nádasdi Ferentz. Groff Nádasdi Ferentz is, Vácz, Sopron, és Nitra Várme-
gyékben a' Kristusnak ártatlan Seregét, tűzzel, vassal pusztí-
ja vala; Más felől Groff Eszterházi Pál, ki az ő testvér a'
Eszterházi Pál. ja fia Eszterházi István Orsolya nevű Leányának Fele-
ségül neki engedtetéséért, a' Romai Pápanak hitelt köteles-
te magát a' Reformatusok üldözésébe; Sokakat Számbár-
vására küld, tömlötöz, megölet, Veszprém és Páson Vár-
megyékben is másutt is. Ezt bizonyítja a' régi szép Eklezi-
ák; a' Pápai, Szentzi, Jetti s mások. Bepragen sok Isten fél-
hívket Eszterházi Miklós, ki Apostoli vallását a' Romaival
Eszterházi Miklós. Szülői akarajok ellen elterelte vala, as Eszterházi Pál Any-
a' Templomba sokakat le vágata, a' magas Tornyokból nyak-
főre

5.
főre lehányatott. Így belekelede az Ersek, Püspökök és
a maga alatt való helységekben, kivált a Szabolcokban.
Ezeket követték a több helységekben is az Urak, és a Pápista
Nemesség, az üldözésben nem akartak ok is restebbek lenni
másoknál és utolsobbak.

S. 3. Még eddig a Királyi Szabad városokra kezit sen-
ki nem merté vala tenni, mint hogy azok ismét éppen a Király-
októl fügnek vala; de azoknak Szabadságoknak meg há-
borításokra is a végen kerest alkalmatossággal 1670^{edik}
Eszterdőtől fogva elni kezdenek; mert midőn a Nemetség az
egész Országban a Török ellen alá is fel hordoztatának, ö-
römet élnek az alkalmatossággal. Az Ersek, Püspökök, és
Jesuiták melljék adják magokat, és azok Segítségét által
mindenütt foglalják a Templomokat, a Pápokot elkerge-
tik, vagy tömlötözésre rakják, a köz népet a magok Cseke-
monias Isteni Szolgálatjokra kényszerítik; Szabad Nemes
Emberekre Kvartélyosokat oktanak, Adót vetnek, hogy
mind ezek által el-nyomorodván a föld népe, a magok Val-
lásokra által vihessék, ezeknek Segítségét által Vasas Né-
metekkel kísérték. Szétseni György a Kalotnai Ersek Győr-
ből, Komáromból, Ovárból és a körül való helységekben,
Kolonits Leopold Nemet Ungvari Püspök Pásonból, Pon-
grätz János Váti Püspök Nagy Szombatból, mások Pa-
táról, Nagy Bányáról, Tokajból, Szerentstől és Magyar
Országban nagy részéről, az Isten Szent Beszédét hirdető
Kristus

6. Kristus Szolgait el-puszították, némelyeket megölték, némelyeket Németországba és Erdélybe siralmas Számbi veterán kergevencék által. Szentzen, Pakován, Taralyukán minden keelvesei nélkül sok férjfiakat, ahz onyokat és gyermekeket ölték meg; sokat a Templom ajtajára akasztottak fel. Sokat a Templom ajtajára akasztottak fel. Városokat felgyújtattak; a mellynél nagyobb kegyetlenebbet a Pogány Néro Sem teledett.

Sokat a Templom ajtajára akasztottak fel.

S. 4. Komáromban a Kommandáns Hoffkirkel Lajos által Száki János az Ejdí Ekleziában a Kristus hívője Száki János Szolgája, és a Komáromi Pápnak özvegye 1671^{ben} Szent Mihály havának első napján megölték. A Pápot a körülte forgolódo Szuíta Diokletziannusnál is kegyetlenebb Sz. Anya hoherral megbecerültatta; az után forro olvastott. Onat öntette fejére ezt mondván: Töltsd reá a fejére, a Szent Olajot, mert méltó ő ilyen drága kenetre. Váznat viaszban, kénlöben és szurokban meg mártott, a mesireltesten meg gyújtatta, és így süttögette, míg így ohtán egészen is megégette. Az Ahz onyának fejét vették.

A Törökve indított Katonák Segitségel által 1670^{din} esztendőről fogva, sok száz ártatlanokat ölték meg, némelyeket fejüket vették, némelyeket fel akasztottak, némelyeket karoba vonatván, és sok egyéb uton módon a világból kioltottak. Ezek között volt ama nevesetű Ember Gegledi István Kassai Predikátor, ahi Szoros árestomban Kassán esztendőnél tovább tartatott; as honnan ki szabadulván

Gegledi István

7.
lulván Posonba czitáltatott, s midőn oda menne utjá-
ban megholt a szombati határban; a mint gyantották
a Kassai arestomban mérget adtanak volt, mellynek ere-
je fogyatá el'etjét. Ezek között ama jeles István Szu-
hai Gáspár, a ki Kassán fogdába vettetően (mint hogy id- Szuhai.
vességet vallását semmi kényszerítés és ígéret által meg nem Gáspár.
tagadá:) méreggel kegyetlenül megölték. Így jára Ketzor
Ambrusis. Így ama Haza Szabadságát oltalmazó Ötves
János, ki a Szendrői nyársba vonaték. Bonis Fercuznek
fije' vették Posonban. Ezek között lehet számlálni ama
jeles Nemesseket: Fáji Lászlót, Székely Andrást, Czernel
Györgyét, Bánik Mártont, Nyikházi Istvánt, kik Cseh-
országban tömlőztetve vették. Ezek között vala ama
régj Műgös Proff Boszkai István Vallásához buszo herel- Proff Boszkai
mű ember, a ki számlivertiben Kolosváraa megholt. De István meg-
ki tudná el' számlálni az ártatlan megöletteket, kiknek hal.
trak puszta neveléből is nagy könyv telnek.

S. 5. Nem állapotok is meg azoknak valmerő szándék-
jok, bátorságok; hanem többre is igyekeztek (ha Istennel is
ugy tetszett volna:) hogy egész Magyar Országot Vallás okra té-
rítsék; kapnak minden felé; de jobb alkalmatosság magát
el' nem adta, mint némely Pápista Vradó, úgy mint Ná-
dardi Fercuznek, Trinyi Péternel, Frangépan Orfeuznak
part ütése. Ennek alkalmatosságával sok urv Emberek,
Nemessek,

Nemessék Posonba tzeitáltatnak, ártatlanságokban bizva
 Reformatum ott megjelenek, és az Országok Törvénye ellen meg fogat-
 vral Poson-
 ba tzeitáltat-
 nak.

tatnak, ott törvény után nem prosequáltak; hanem ké-
 zülök sokan két éztendőig's tovább is árestomban tartat-
 nak; az holott a sok költséssel majd mindenebből ki fogtat-
 nak, minden naponként ott sokféle képpen veksáltatnak,
 néha kézfertették vallásokat el-hagyni; abban sem mire
 nem menve, kéz irásolnak, Reversálisok adására (a
 mellyben fel fogadják Királyokhoz való hűségüket, noha az
 ra elitől fogva kézzel voltanak.) 2. Magok helységében
 lévő Papjainak pártjokat nem fogják; sőt a Miseső Pap-
 okat is ott hogy tanítanak meg engedik; és ha a S. Lelek
 által (amint szólnak vala:) meg világoztatnak, magok
 is a Romai Vallást követni fogják. Mellyre Reversálisok
 nem adván, azokat az Urakat is Nemesséket, a kiket ott
 kezébe kaptanak vala, mindenebből ki-fordítván, kegye-
 lenül nyomorjatták vala.

A Papok elsőben tzeitáltatnak.

S. 6. Még az Uraknak is Nemessékek veksájokat elnem-
 végestek vala, hogy a Papok üldöz tetéséhez kezdenének. Kér-
 nek azért, és nyerne is Leopoldus Királytól tehetséget és ha-
 badságot a kendkívül való Törvénykezésnek fel állítására,
 állítanak fel Nagy Szombatban kéttöt Posonban a Magyar
 Ország Ekleziának elnyomorítására. Hogy pedig fel-
 tett Veris Szándékjokat Szerencsésében vihessék véghez, nem
 tzeitálják az egész Magyar Ország Papokat, hanem csak egy-
 hanyat

hányat, azokat is Lutheranusokat, hogy meg próbál-
ják ezeket mire lehetnének; ha Szerencsével járnak, a
többihez is nagyobb reménységgel fogjanak; és mint hogy
a Rebellionnak híme alatt, az egész Religiót el-aharták tör-
leni. Erre az ő Géljokra nagy Munkát és mesteriséget, gon-
doltanak ki illy három Punctumokat, mellyeket a Kegény Pap-
oknak elejébe vetnének, mellyek ezek völtanak: I^{mo} Három Punctumokra
Hogy a Reformatus és Lutheranus Papok, az Iskola Mes-
terek, Kántorok, Tanuló Deákok, Harangozók, minden Ek-
léfiai és Iskolai Szolgálatból a Reformatus és Lutherana
Religióban el-fogják magokat azért, hogy a következő
Sententziának vétkeivel érdemlett keménységet el-ke-
vülhetnék; életek folytatásában pedig szabják magokat
más Emberekhez, az Országban békeségben élve. Minde-
zekre fejek és mindenek el-veztésé alatt kötelesek ma-
gokat keresi Irásokkal és perszeikkel. II^{do}. Avagy az Ország-
ból magok Számhívására mennének, felvén a következő
Sententziától, adván arról perszeikkel meg erősítették kiz Irás-
okat, hogy önként mennének el ötöd nap alatt az Országból
és a Király Birodalma alatt való Tartományokból el-pusz-
tulnak fejek és mindenek el-veztése alatt, a királynak ellen-
ségies nem mennék. III^{to}. Avagy a mellyet ők is inkább ki-
válnának, a Római vallásra állanának. A két elsőre u-
gyan nyilatván kényszerítnek, de leg inkább az utolsót akar-
nák, a mint ki tetszik egy néhány Reversalitoknak homoru
esetéből.

§. 7. Hogy azért egy Probat tegyenek, tztálnak egy ne-
nyar 1673ban, Sz. Mihály hava 25^{dik} napján megjelen-
32ten a fel-tett napra Augustanus Papok. Ezeknek a ki-
raly Fiscussa, és Szelepteni György, az Esztergomi Ersek-
leve Világosságy Annyala ábrázatjában Szánalozva tanat-
jáh, hogy az Istenért as halalos Sententziát fejehre ne vá-
jáh; hanem a mitsoda uton módon lehet igyekezzenek me-
tartani mind a magok, mind a hozzájok tartozónak élet-

Midön az három fellyebb leirt Punctumokat eleibe v-
A Papok Sub-
Scribálnak
a Punctumok-
nak.
tették volna, meg ijedvén a következendő halalos Sententia-
tól, noha kezengeli Semmi vétkeket nem tudnák, Semmi
öktől meg nem győzettek volna, a Punctumoknál is érte-
meket jól által nem látnák, a Biválnak ijeftésel-
géverek által arra vitettek; hogy egy része hivatalját el-
gadná, hogy soha az Ekleziában való foglalatját nem
gyakorlaná; más része mint ha ugyan bűneiről törvényes
meg győzettek volna, Reversalist ad magáról, hogy ön-
ként való hámli verésre megyen. Ezek a Gyülekezetet és
nyáját, az holon Isten őket örálloul tette vala, a követke-
zendő szenyvedéseknek füstöt látván, meg réttenvén el-
hagyják másolnak nem kevés botránkozásokra; és így
Isten, Lelkek esméreri és Ekleziájok ellen vétvén, magokat
és Nemzeteket el-törölhetetlen motkokkal, vétkekkel meg
motkolák. Executioba méne az egy Református is, egyc-
dül nem tudá mit teledjedjék ennyi hibbe tanorgo em-
berek között így vallását el hagyván a Romai Gizi-
monas

monás vallásra állott.

A Papok másodszor tizáltatnak.

S. 8. Minchutánna az üldözök ezekben a magok Lel-
 keket s Ekleziájokat keservesen meg-háborított kegyeny emberek-
 ben fel tett Céljokat elértek volna, nem sokára, úgy mint 16-
 74ben Februariusban közönségesen minden helyekből tizált-
 ják a Papokat, Oskola Mestereket, Tanuló Deákokat, Kan-
 torokat, Harangozókat, még azokat is a kik ennek előtte Ekle-
 ziajokból kikergentettek völe, Posonba a Szepthéni György Ek-
 tergomi Ersek Pásztorjével és Levelével, a ki akkor, meg hal-
 van az Ország Palatinussa, annak Tisztit adminisztrálja vala,
 a Majlát Miklós Királyi Jesuita kérésére 1647ben S. 8. d. 12.
 Mariu. Sokan a kik Török Birodalma alatt való helység-
 eiben völnének, meg tiltattak, hogy arra az itélésre el ne
 álljanak; sőt még az egész Borsod Vármegyében lévő Papok
 at is a Tráskárnak Kassán lévő Spánk nevű Generálissa et-
 től a Citationak terhétől meg szabadította, nem engedvén A Papok Czi-
 hogy meg jelenjenek. Sokan ismét jól tudván, az üldözök- táhora meg
 nek haláldságokat, mint a kik mászor is azt próbálták, nem jelennek.
 völe, vagy Hazájokból elfutottak, vagy magokat el-rijtették.
 Mikor ezek Czitáltattak völna, Szepthéni György a Györi
 Püspöket kérdekkék az Udvarban lévő Jó emberek, mit akar-
 nak a sok Papoknak Citationojokkal? kiket nagyobb részint
 magok is tudták, hogy ártatlanok. Azt felelé: Magyar Or-
 szágban az Evangelicusok oly kötelek fontunk, mellyet ha
 a nyakolba ránthatunk; soha többé az Evangelica Vallás
 lábra

oltalmazzák vala; Így mind elfutni, az Ekleziának illy
 nagy veszedelmekben, káros, nem szabad os; gyalás atos do-
 logis lett volna I. szor. Mert itt, noha költőa szin alatt, az Is-
 tennék'et a Kristusnak ügye háborgatta, melly mellől el-
 állani, és azt nem oltalmazni vétekes dolog lett volna. II. szor.
 Mert az Ekleziának következendő veszedelmesebb állapota
 megkeivánta, hogy ott meg jelenjenek; ugyan is, ha mind elfutot-
 tak volna, lett volna alkalmatoságok az üldözöknek, hogy a
 Miszöket az el-hagyatott Ekleziákba be-vigyék. A Reformatu-
 sok a magok Levelaikben, mellyeket az ő fogoly Pappainak Ná-
 polisba, és a Fályákra küldötenek, bizonytágot tesznek vala ar-
 ról, hogy azoknak nyomorúságok alatt nékik engedtetett vala-
 ni kevés nyugodalom; és most békeséges türesekkel s szeny-
 védesekkel jobban tanítják őket, mint régentén, nichor pré-
 dikálnának. III. szor. Mert, ha mind elfutottak volna, ha olly
 tiszták lennek volna is a kebelliötöl mint a fényes nap, olly ár-
 tatlanok mint a mennyei szent Angyalok; még is okot vet-
 tek volna rca, hogy az egész világ előtt, part utéssel vádol-
 ják ezeket, hogy egy sem jelent meg. IV. szor. Mert ezt
 tanátsolák az okos Politicusok, és kérték erre az Ekleziát is.
V. szor. Mert fedhetetlen vallásokat ezzelis meg bizonyítot-
 tak igaznak lenni, melly a Magistratushoz való engedel-
 mességet parantsolja.

§. 10. Hogy pedig a Citatio után, sa' Pappok meg jelle-
 nésük után, lenne valami törvényes Processus szecint, nemellyek ^{Hamis vád} a' Pappok el-
 meg hollitatnak (kik között vala Sellyei István is a' Pappai
 Papp,

Pap, is a környül való Helységnek Püspöke:) ~~is~~ Actiot, vagy
 Vádat iratnak a Fiscus Procuratora Majlát Miklós által, mel-
 lyet már régen koholtanak vala; mellynek Summája ez: Ho-
 a Törvénybe idéztetett Papok minnyájon hátra hagyván az I-
 tennék is az Embereknék Szerelmét is felelmet, az egész Pápis-
 taságot, is egy a Királyt is. Bálvány imádonak kiáltották
 a Predikáló Széköl, a Boldságot Szüzet, a megholt Szent-
 et is a Kristusnak képeit karomlották; a Venerabile Sacra-
 mentumát tapodták; a Rebelliseket is a Királynak ellen-
 ségeit pénzrel, tanátszal, elefeggel Segítették. A Törököknek
 Magyar Országának meg vételeke utat nyitották. Azert ki-
 ja a Procurator, hogy mind a Törvénybe idézteték, mind
 kik az Istent is a Királyt meg bántották, Fjéket, is minde-
 ket el-veszessék az Ország Articulusa Szerént.

Mit jegyezz
 meg a Tör-
 vény fekről.

Ennek a Törvényes Széknek Processusáról is rend-
 ről ast jegyezd meg: Mikor el olvastatnék az a Vád, a-
 kor csak Sellyei István, ötöd, vagy hatod magával szól-
 tatott meg; mindazonáltal a Vádnak csak egy Czikkedje
 is vagy ellene, vagy Társai ellen, Semmi bis onysággal meg-
 nem bizonyította. A több Anyafiakat pedig akkor szólit-
 ta meg a Procurator, midőn már minden egybe fűzött Alle-
 gatióit el-végezte volna; a Sententziának ki menetele elő-
 harmad nappal, Sokakat meg sem szólithatnak vala, me-
 neket sem tudták, a Birálynak Katalogusokban sem
 valának; hanem magok mondják vala meg a Procurator-
 nak

nek nevetet, hogy meg szollithassa. Azok ellen, kik ^{15.}
Martinsnak 5dik napján szollitathat meg, semmi nem
allegáltató; mindazonáltal a többivel egy sentenci alá re-
keszteték.

S. II. Elvégezvén az Actót, vagy a Vádot, paran-
tolják Sellyei Istvánnak, hogy szoljon, mit felel a vádra?
A ki mondta: Nem akar ő ugyan az ő kegyelmes Király-
ával perlekedni, mindazonáltal, mint hogy a Király ked-
gaitól olyan vértékkel vádoltatik, a mellyek ha ugy Felel a Vád-
vólnának, akarmi nagy büntetésre is méltó volna. A- okra Sellyei
zért kötelességbe járó dolognak tartja, hogy a maga be- István.
tűlenti ottalmassa. Ami a Vadas Akusációt illeti;
Semmi részben az ő Személyére nem esik; ha valami-
nek ellene vagyon valami pretenziója, szükségel, hogy
az hiteles jó bizonyságokkal álljon elő, hogy olyannak
meg mutogathassék, a mitto dásnak vádoltatik. Mon-
da továbbá: Neki a Fejével és az életével semmikeivel-
ebb nintsen, a pedig vagyon a Birák hatalmában; ha a-
zért valami ellene, a mivel vádoltatik, meg próbáltatik,
örömet el-henyvedti a meg mondott Büntést. Kérdik a
Birák: Feleli e ezt Juridicè, a Törvény útja szerint, vagy nem?
Kilenc felele Sellyei István: Nem tudja ő, hogy veszik a
Birák, Törvény útja szerint e vagy nem? de ő a maga
Mentőségére másként nem felel, valanig nem látja, hogy
a Vádot

a Vádokat hiteles bizonyossággal meg nem bizonyítja.
 Akkor megszólal az Ersek. Ha akarj ugy mond; Iuridic
 meg felelni, Szükséges, hogy Prokurátorokat kérj a Felső
 Széktől (így hívják vala ezta Törvényes Székben:)
 Felel Sellyei István: Neki nincs szüksége Prokurátorok
 mert az Igazság kevéi szobol áll; nincs szüksége a Pro
 kurátorok hozzászólásaira. De akarajok ellen is
 kurátorokat adnak nekik: Kéri okrán, engedjék meg
 ki hát, hadd legyen Prokurátora Ketzeri Samuel Poso
 ba lakó ember, a' ismét egy Pápai Nemes ember. A P
 soni Nemes Emberről azt feleli az Ersek, hogy, annak
 sonban nem szabad senkinek is ügyet fel venni. A Pá
 tól kérdi; hát Posonban vagyone? Mit akar? Talán a
 Papok Causáját akarja oltalmazni? Talán meg ne
 tanult a Bába Példáján? Talán nem tudja, hogy a
 ki ezeknek a Papoknak ügyeket fel fogadjá, az is szinten
 olyan kebellisnek tartatik, mint ezek. Néz vala pedig a
 Pápai Nemes Emberek Bátyjára, a' ki a Vallásáért es
 tending tartator vala Posonban arestomban az előt nem
 sokkal. Meg engedi végre, hogy elő álljon a Pápai Nemes
 Embert; de a' jeles ember elő nem mer állani; sőt a' Szál
 lásáról sem mer ki menni az ártatlan ügynek oltalmaz
 ára; hanem onnan tanitgat másokat, miépen oltalmaz
34

Prokurátor-
 okat adnak
 a Papoknak

zák azt. Nyer más Prokurátorokat, Szegedi N. Je.^{17.}
rentzet, Haister Ferdinánd Menyhártot, kik a király
Prokurátorának minden Allegatiójára meg felelnék, ki noha
igen kiáltozó öreg Ember volna, de csak hamar be dugák
még is a fáját. Mikor még egy Prokurátort, Szalántzi
István kérnek a más mellé; meg engedék, de mondják va-
la a Birák hathatos szóval: Legyen annyi Prokurátor, a
mennyit akartok, de ha száz lesz is, de bizony azt véghez
nem vihetik, hogy el ne nyomassanak. A király Proku-
ratorá, noha régi, ravasz, isábito vén ember volna, de
még is gyakorolta úgy megszorították a Papok Procura-
torai, hogy Semmit nem tudna felelni. Ollyankor,
Kolonits és Pálfi János, kik a Birák valának, tzedu-
látskálva irván valami feleleteket, úgy küldözik vala
nékie's úgy segeltik vala, úgy hogy ott a Birák néha
vádlok, néha bizonyságok, néha panaszok valának.

S. 12. Néha azokkal a bizonyságokkal oltalmazták
vala magokat a Papok Procurátori, a mellyeket ellenek
hozának mások elő, t. i. Nem kell a Rebelliot azok-
ra fogni, a kik arról nem is gondolkozhatnak, mert a'
Rebellionak minden fészke a Papistáknál rakott.
Nevezetesen eredett a már megholt Lippai György Er-
sektől. A Prokurátorok Allegatiók a Szelepheni
György

György Ersek parancsolatajára el-töröltetnek. Pro-
 A Prokura- stálnak a Papok Prokurátori; mi szűlség hogy a Törvén-
 torok prote- nek hime alatt, el-nyomják az ártatlanokat. Miért törli
 stálnak. el aző Allegatiojokat, hiszem, ha úgy vagyon, csak mondja
 ki a Sententiát. Es midőn kénszeriteneik, hogy próbálja
 meg a mivel vádskodnak; monda Kolonits: Meg lesz
 Kolonits meghiszem; Ti az első Citatio alkalmatosságával min-
 mit mond. meg győzetteket, mikor azok, kik nállatoknál okosab-
 bali és böltsőbbek voltak, meg vallották, hogy őh Rebell-
 ek; De vallyon mit nyertek velle, hogy a ti Uratokkal se-
 beszálltok? Mond Szelepténi: Szorossan meg kell ta-
 tani a Törvényt; de a felől nem enged, hogy a mi az
 előbb el-töröltetett, újjolag fel írják. Gyakron kényszer-
 tik a Papok Prokurátori: A mit előhozna, nevezélek
 a személyt kiellen, az helyet, időt, mit, mikor telekedet-
 mert másképen Sententiát a Dvák arról is ítéletet ne-
 tetnek. De azt nem telekezik; hanem az unalomig
 kínálják a Reversalishnak (S. 6.) Subscriptiojával.
 Ottan, ottan mondják, hogy nintsen más út és mód, a mi
 által el-kerüljék az halált, Jömlötzet, és az halálnál
 keservebb gyalásatot, gályákat, hanemha meg alássz-
 magokat, vétkeket meg valják, és kegyelmet kérnek.
 Ennek pedig bizonyoságára Petitiókkal meg erősítetett
 kezek irását adják.

Reversalish
 kennek a
 Papoktól.

Ezek olly bölt Birák valának, hogy a Pusztá vadra^{19.}
mindjárt látták, hogy mi következik a Törvénybe idé-
zett Személyekre; holott a jó Birák, a magok mentégetve
elő hozott feleletekre való okokat megszokták hány-
ni vetni, s úgy Deliberálni végeznek. De így belebesz-
nek azok, akik a Vallásból származott gyűlötség miatt,
igazat látni nem akarnak, hanem a mi nekik tetszik, azt
belebeszik.

§. 13. Nem elég vala a Törvénynek rendiben, a Ki-
rály kiáltozó Prokuratora által őket jepezni, a subscri-
ptora erőltetni; hanem mind magok az Alkessorok, s mind
más erre alattomba meg-fogadott Személyek Szépen és rut-
ul arra erőltették vala. Nem ségyszerűtve ezt sokszor ma-
ga is az Ersek, mind közönséget, mind magános helyen,
nékik igen nagy Atyai indulattal jóvallani ezt mondván: A subscri-
Ne szálj perbe a te Szolgáddal; Irgalmasságot kívánok, ^{ptora alioh-}
nem ítéletet. Ma Atya vagyok, de holnap kemény Biró. ^{ul erőltetik}
^{a Papokat.}

Nem restellente sokszor beszélni az Hit' Agasatról, és ar-
ra inteni, hogy adják kezek irásokat; Mások is ezen szent
munkát igen véghez vitték, mint Kitti, Majtini a Király
Personalissa. Filányi János magához hivatván sokszor
a Papok között némelyeket, úgy jóvallotta azt, az há-
rom Punctumok között valamelyiknek elválasztását
és sub-

is Subscriptioját. De mikor arról beszélt, Szenyei István
 Somogyi Püspök, az oldal kamarában halgatta, mert ne-
 ki sem hitte a Püspökök, hogy híven járna el benne. E-
 vőlc Martiusnak 6dik napján. Az Orationale Summa-
 ja ez vala: Melly igen nagy vétek a Holgánság az ő Ur-
 ellen támadni, nyilván vagy on csak azoknál a Magyar-
 oknál példájából is, kik a Királyt akarván meg-hábo-
 ritani, már mind el veszték. En ugyan úgy gondolom,
 hogy Senti kegyelmek között azokkal egyet nem értek
 mindazonáltal, mint hogy igen nagy gyanu vagy on, a me-
 szereint akarja a Felséges Király, hogy Senti közöttük a
 maga Hivatalját ne gyakorolja. En előttim forgatván
 a Törvénynek Szomorú ki menetelet; igen jóvállom, ho-
 más képen venni annak eleit, követni az elsőbb tzi-
 táltatott Papoknak példait, kik Subscribáltak: Mikor
 osztán a Felséges Királynak tetzenék, gyakorolhatna-
 ismét a magok Hivataljokat; de most azt a nagy gyanu
 miatt gyakorolni éppen lehetetlen.

Erre az hosszú Oratio a több Tiszteletes Atyák
 ak egyezéséből felel Miskolci Mihály: Elsőben is me-
 köszöni, hogy őket ^{igen} Szánta, és el-látván a következendő
 gonoszt, őket igen inteni; de a mi őket illeti; ő arra
 nem mehet, hogy a melly büntetést semmi részben nem
 érdemlén,

erdem lett, azt választja magának, vagy hivatalját megtagadván, vagy szam kivetésbe menven. Ha pedig semmi vétke nem lévén meg büntették, ő arról nem tehet, bizik ártatlanságához, a mi rajta esik, kétszen hogy el-szenvedje. Mikor pedig intett volna, hogy ő azt csak a maga képebe felelte: Kérdi őket Forgáts egyenként, ha ugy értene ké'ök is? Felelnek mindnyájon; azt öle nem tekekedhetik, hogy semmi bünöket nem tudván, büntetést választanak magoknak. Halván Forgáts ezekben feleleteket monda: Ti lássátok, de annyi hajszál fejeteken nintsen, a mennyiszor meg-bánjátok, hogy Tanácsomnak nem engedtek. Igy el-bossája ugyan őket, de nem nyugszik; hanem sok ízben Tanali Gáspárt, Gyurki Gábort és Pált ezokon szállatokra küldözi ijesztgetvén; hasonlöhépen az udvari kapitányját is Hoffmán Györgyöt sokszor küldözi hozzájuk, s maga is az hol rájuk akadott, őket inteni meg nem szünt.

Ezekhez járultanak a Jesuiták és az Assessorok, Udvari Szolgái, kik között némeltyek jóvallották, hogy instáljanak, hadd szakadjon felbe a Törvény: némeltyek, hogy fussanak el, ne várják a fejüket a veszedelmet.

Azzal is arra vezet Kolonits, hogy a Pápai és Veszprémi Papokat, Sellyei Istvánt, és Bátorkepsi Istvánt arestálja, és addig el ne bossássa, míg kezek írásával

22. nem kötelezik magokat, hogy Pásonból az ő hirc nélkül el nem mennének.

§. 14. De, hogy az ő Vádjokra vizsga térjünk.

Hamis Vád. I. Ami az elsőt illeti: Soha egy Pápról sem bizonyíthatja azt meg, hogy a Pápista Vraha is, nyilván is egyenesen Bálvány imádóknak mondották volna: Ha pedig csak a verkezési Szerint akarják kihozni az ő Tudományokból P. O. a Reformatusok Szententéjéből, hogy a Pápisták Bálvány imádók, tehát a Király is, mert Pápista. Így nem csak a Magyar Ország, hanem az Erdélyi, és más Országbeli Pápok is vádolhatják azokat, hogy azok mind Késztűs, mert azoknak is ez a Szententéjük.

II Szor. Ami illeti a Másikat. Nem hogy a Boldogtákos Szűz a megölt Szenteket káromolják; sőt azokról tisztességgel emlékeznek, és azoknak jó tiszteletet Seregen követik; azokat ugyan Isteni tisztelettel nem illetik, de nem káromolják; hanem az Isten bocsáta szerint Szolnak róla, midőn az a Materia fordul elő, a miképen tisztelet az egész Evangéliom Világánál járó Ekleziá minden helyeken. It is hát csak azokkal vádolják őket, a mivel minden Reformatust akar mely helyen lehet dolni. De nyilván vagy on a már e Világon, hogy ezeket nem a Rebellioért, hanem a Religioért tisztelettel

mert más képen ennek a vádnak helye nem volna. ^{23.}

III Szor. Ami illeti az ő Sakramentumoknak megtapodtatását: Nem vádoltak az az senkit az jelen valók között; hanem csak azt mondogták; hogy tscheledte azt egy Lutheranus Pap Szebenben, hogy ez az ostryát ki találta talajtani a Miszö Pap kezéből; de az ezekre nem tartozik a kik itt megjelentek, is azt nem tscheledték. Annakfelette, hiszem nem szentzig törvényt tritáltak a papokat; hanem Rebellioért.

IV Szor. Ami néz a negyedikre: Hogy az ország háborgatókhal, Rebellisokhal egyet értettek, hogy a Töröknek eladják az országot. Meg kellene ezt próbálni: Nem elég az emberre fogni valami vádat; hanem meg is kell azt próbálni; mert más képpen így, minden ártatlan bűnösök tetethetik. Ebbe pedig mint sült belé a Király Prokurátora, ki trszik az ő Allegatioiból, melly valaha még világ eleibe ki fog adtatni. Egy szóval sem vádolhaták a papokat, a mellyekből azoknak Prokurátorok őket képen ki nem mentheték volna. Ennek felette a Federatum Belgion Betti Residence Brunsvik Hammuel Levárd, kinek differete legyen örök emlékesében, 1675ben, ezeknek ártatlanságokat a Betti Vdvarnak meg mutogatta hathatósan.

S. 15. Hogy az egész világ elő, s az után követke-
zendők előtt is nyilván való legyen e' Törvénybe idez-
tetett ártatlanságok; és hogy a' költő a' Rebellionak híne-
alatt, a' Kristusnak ügyét akarnák elnyomni az üldö-
zők; meg-mutatatom azt ellene mondhatatlan Erössigethe-

Iben Kitérzi ártatlanságok a' bizonyságok nem lehet bű-
mert csak egyet sem állithatnak elé, a' ki vagy Pápa
ütéssel, vagy Törököket való trimbóvalódással őket

Rebelliozine vádolhatta volna. Kérem a' Paphaborgato buzgó üldö-
zőket, ha az Isten, Angyalok és Emberek elő igaz Lelke-
or üldöznek.

esmerete szerint akarnak szolni, nevezzenek ki bár csak
egy bizonyossággal, a' mellyel a' Törvénybe ideztettek közül
valamellyik vagy Rebellisnek, vagy ollyannak, a' mint p-
rendálják lenni, meg bizonyítassék, noha két, vagy három
Tanunak szájából erős a' bizonyosság; de ők nevezzenek
bár csak egyet. Nagy erősséggel keresnek vala, egy re-
megholt Vitnyédi István Lutheranus Fő Embere
Leveliben, mellyben mondják vala, hogy írt Bethlen M.
lőshoz Erdélybe, a' Ketzor Ambrushoz, hogy az Evange-
cus Papok kérték arra, hogy az ő Halgatoikat a' közön-
ges Szabadság oltalmazásának szine alatt a' Király ellen
fel-támazsák s ők is legyenek képen. Ezen Levelnek
értelme

értelmét valami tudás betűkkel találták volna ki. ^{25.}

De ezek költött Level volt; mert, a mint magok megval-
ják, hogy nagy Summa pénzrel fogadtak egy Ifjút, a ki
ast a titkos betűkkel, vagy kizifrával írott Levelt Er-
délyből vissza hozná. Az honnan a kinek esze vagy on,
meg ítelheti, hogy az olly gonosz ember jó fizetésért kölche-
tett olyan Levelt. Miért nem neveszték ki vagy egyet a
Papok között, a ki Vitnyédivel barátkozott, szövetkezett,
avagy Levelt vette volna? De sokan ast sem tudták, a
míg fősóban nem hallották, élt e Vitnyédi Valaha, vagy
nem?

Hát mikor Heister Ferdinánd a Papok Prokurátora,
tizenegy erős Argumentumokkal mutogatná ast költött
Levelnek lenni; miért nem felelt egyebet a Király Proku-
rátora e tréfas beszédnek: Iaj igen bennszántasz, felek,
hogy ki nem huzhadd az ekidet. A mellyel csak ast

Mit felelt
a Király Pro-
kurátora.

akartta mondani; hogy nem magától gondolta azokat
az Erösségeket. Itélje meg bár akar ki; Valljon ezen köl-
tött Levelben vagy oné annyi bizonyításra való erő, hogy
annak a bizonyítására az Országban levő Papokat, Os-
kola Mestereket kárhóztassák, kivált holt ember Levelé-
re. Megfelelt erre Bechlen Miklós akkor fontoson.

A mellyeket a Király Prokurátora e kivált elő hordott, öt száz
azok nevessegre valók. P. O. Hogy nichol öt száz Papok.
Papok.
egyben

26. egyben gyűltek, és arról gondolkoztának, hogy vegyék meg
Béret, holott ötvenen sem voltak, Szilágy nevű Faluban
Sopron mellett lévén Partialis Gyűlésen holmi Ekleziái dol-
gok iránt. Az ország Törvénye szerint pedig megengedi
a Király a Sinodus Gyűlést is minden esztendőben az Or-
szág megmaradására minden Religionak. Ismeret: Hogy Pa-
pán a Tanuló gyermekek Dobbal, Táplóval a mezőre ki-
mentek Szeredán, Szombaton játszani; ezt a Király Pro-
kátora úgy magyarázza vala, mintha a Rebelliseknek
mentek volna elejébe örvendezve, a mellyet féggem volt
még említeni is.

II diki Erösség. A Rebelliseknek, Hasát meg háborítóknak, ki-
vált sokan lévén, azok közül mindeniknek életüket me-
nem engedik, csak azért, hogy Hivatalját eltagadja, vagy
számlivertéssel kötelezi magát keze irásával bűnét me-
valván, vagy változtatja Vallását: Ezek a Törvénynek
keménységet meg nem lágyíthatják, kivált mikor a Király's
Ország ellen vagyon a vétel, minémű a Part ütés. A Papok
pedig nem csak életüket akarták meg hagyni, ha Vallásukat
akarnák meg változtatni; hanem még sok pénzelt, ajándé-
ok és hivatalok jó kövérék ígértetnek vala. Innen nyilván
vagyon, hogy hamissan kárhoztatták őket. Hát a Pápi'st
Partütő Urak, azért hogy Pápi'sták voltak, miért öle-
meg?

III. Erösség. Nem a volt a Prélátusok céljok, hogy
a Rebellisek

a Rebelliót szüntessék meg, hanem, hogy a Rebellio ^{27.} hyme
alatt el-töröljék a Religiót, ha az Isten kegyelme a Papok-
at meg nem erősítette volna, és subscribáltak volna. Mi-
re való lett volna azoknak a Punktumoknak olly erő-
szakos Subscriptiójokva való kényszerítés? Hogy az Ellen-
kezők eddig erőszakkal is el nem nyomhatván az Ek-
lesiának szabadságát; már most, ha a Törvénybe idézte-
tek szemellyek, kik az Eklefiának mint egy Feje, subscri-
bálnának, a Kristus Eklefiáját, a magok nyájokat, hitet-
lenül el-hadják; és mint hitván Bévésék a Farkasoknak
által adnák; és Magyar Országot, melly eddig szabadot
völt, az Austriai Háznak örökösséne vallanák. Mert
ezek a ragadozó Farkasok úgy bösták a nek az Urnak nyáj-
jára, nem impediáltatván attól, a kinek ez híjában völt,
hogy a Magyar Országi Jó Embereket, Nemesséket, Pap-
okat, sok vékszállásuk és nyomorgatásuk után arra vegyék,
hogy Recognitionálist, kezük íráját adják volna pertséjék-
kel meg erősítve, hogy ők Rebellisok, Háboruság indítók,
noha ez ellenek soha meg nem próbáltatott volna is. Innen,
ha erre mehetek volna, láttatnak volna magoknak alkal-
matosságot venni; ez után Privilegiumokkal sem élhetek
völnek, el-nyomattatásokról méltán nem panaszkodhatok
völnek, midőn önként magok vallották volna magokat Re-
bellisoknak, és így le-mondottak volna minden belső és külső sza-
badságokat, békeséget erősítő Privilegiumokról

IV dik Erösség. A Hazafijai a Törvénybe idéztetteknek

tatlanságokról mind adtestáltanak, nem csak az Evangelicnsok; hanem még a Páristák is. Jóra István, a Pápai Ekleziának nagy Persecutor a keresett volt holmi bizonyogat, az Extra ordinarium Iudicium meg-erősítése, mellyel ugyan senkit felettébb meg nem fértet; de mint hogy tudtál hamis uton, módon szerzett Januknak lenni; a Forgács Adám parancsolatjára újabb Inquisitio leszen, s majd minnyajon meg-hamisították Jóra Istvánt, hogy az ő nevével olyanokkal bizonyít, a mellyekről ő nem szollottak. Ezekből részint Páristák voltak, és e képen bizonyogat tettek a Pápok ártatlanságokról.

Kértnek időt a Pápok Prokurator, hogy a Jóra István hamissan költ tanubizonyításait jobban meg hamisítsák refutálják; de időt nekik nem adnak. Forgács Adám mikor jóvállat a Subscriptiót hosszas Oratioval (S. 13) elmondá: hogy ő nem hiszi, hogy egyis ő közüllök a kébellisekkel egyet értenek volna, noha ez ott Divó vala. Így Itti István, ez is Allessor, ezt meg vallotta. Ide járul ez is hogy magok ennek az üldözésnek Suroi faragói, mikor fekirják, sem parancsolatokra Subscribálni nem akarnának, a Pápoknak nem a Lebelliót, hanem a Valamerengedetlenséget hányják vala kemékre; hogy nagy Főberseknek, Prelátusoknak Intésüket meg nem fogadták.

Es nem

Es nem is egyebet vették Tömlőbe, hanem azért ^{29.}
álhatatosságért, a melyet az Ellenkezők valamerőségek
neveznek vala, hogy az ő Reverzalissokat meg vették
álhatatossan.

Vdík Erősség vették azon megjelent Papoknak könyör-
géseiből, mellyekkel az Haza Békességért, és a Király meg-
maradásaért a Fogságban is minden nap élnek vala.

A Fogsoly Papok Könyörgései.

Adj meg Isten a mi igyűnket, melly a Te igyed, és meg e-
gyestervén a Keresztény Fejedelmeknek szivüket, a mi Kegyel-
mes Leopold Királyunk alatt adj minékünk békesség Papok könyör-
meg maradást, és a mi édes Hazánkat, melly az egész Ke- gésék.
resztényiségnek őltalmaso Pátyája, a mostan rajta lévő
Pogányoknál igájok alól Szabadítsd meg, és tovább puszt-
ítani ne engedjed.

Meg esmérjük keserő könyhullatással oh Anya! a mi
bűneinket, mellyekkel nem a földi Méltóságot (amint vá-
doltatunk!) hanem Te Szent Felségedet bántottuk meg; el-hisz-
szük hogy azokat érdemlettük, hogy nem csak a Pogányok-
nál igájok legyen rajtuk; hanem a kik keresztény nevezé-
selnek, azoktól is üldözöttünk. Meg valjuk a mi Lelkünk
keserőségevel, hogy a mi, és egész Nemzetünknek bűnével
érdemlettük mind e gonoszokat, hogy mind a követőnk
valóknak bűnságot ki-tekünk.

§. 16. Semmi utat és modot, valamellyet csak felgondolhatok, el nem mulasztok a Subscriptionak erőltetésére; a ki itt ezen dologba jól be néz, nem lehet hogy az Istennek tudálatos és kegyelmes gondviselését ne tudálja, meg kéntven a Probában forgóknak különböző ki mentelése is. Mert sokan a Lutheranusok között, a Sententia ki mondása előtt, még az hartznak helyére sem érkeztek, s már megadták magokat. Nemellyek meg sem jelentek, hanem az hozzájuk küldött Reversálist subscribálták. Így teledtek Sopronban többén 25^{nél} a Szepeségi Párok és Iskola Mesterek; azt gondolták kegyesek, hogy ha subscribálnak, az után békeségben maradhatnak, noha teledtek ezt a Posonban megjelent Anyafialnak intése ellen; mert ezzel lábatadták az Ellenkezőnek, hogy talán másutt is succedálni fog ezen Proba. El-jöven végre a Deliberatum ki mondásának napja, a melyet Martinnek 5^{dik} napjától fogva szinte Aprilisnek 4^{dik} napjáig halasztottak vala egynek s másnak szine alatt. Minde előtt azért a Tanács Hátsába be-mennek, protestálnak, s ismét kénszerint a Subscriptionra. Az Ersek így protestál:

En, az Isten, s az egész Világ előtt ártatlan vagyok, nem vagyok oka a Ti veszedelmeknek, hanem Ti magatok kéntek Ti magatoknak a következő veszedelmet, mert az én nékem ajánlott Anyai gratiamot megvetitek. A Gratia a volt; ha subscribáltok volna a veszedelmey Reversálist

Meg

A Lutherá-
 nusok subscri-
 bálnak.

Az Ersek
 protestál.

Meg-mutogatta a maga Atyai pogány grúziáját, 31.
hat Reformatus Atyafijához, kik Eberhárdon, asó Kástel-
lyában tartatnak vala fogva; mert nem felt az Istentől, Jésuita fej-
kihozatván a tömlőből; a már nyolcvan esztendő ha- szével vert 60.
lál fja vén embert, pöröllyel is fejszével egybe vontani tu- esztendős vén
lajdon maga kezével. Vgy J. Némen Istvánna a karját embert.
letörte, is kezét haszontalanná tette. Most ita tudni il-
lik 1676dik esztendőben bizonyítja két Istenszülő Refor-
matus Papokhoz, kiket olyan kemény Török vasakba ve-
rettek, hogy csak valami vékony ruhát sem lehetett a'
vas alá tenni, hogy lábokat ne sértsze.

El végezően a Protestatiót elő áll Kolonits a Palota kö-
zepére a Reversalissal, is azt el-olvassa, utánna veki azt is,
hogy a ki subscribál, ötven forintot utra való is adnak.
Szécseni György Kalotnai Ersch, hollit némelly Papokat,
a Györi, Veszpremi, Komáromi Traktusokból, feddözök
velek; Eddig ugy mond; sok képen intettek titeket, már
ti látjátok a veszedelmet, mérgebe nem is végezheté be-
szédet velek; hanem Szécseni fog hozzá mézesob-
ben; de csak mind a kettő falra hányja a borsót.

S. 17. Forgáts Adám is Fittsi István, ki mennek a
Házból, félre Szollitján Miskolczi Mihályt, kispertis inik,
hogy csak a maga a többiből, de Semmire sem men-
tenek. Az után meg isenék egy Prokurátor által, hogy a kik
subscribálnak a második Punctumna, t. i. hogy: Exili-
umba menjenek, azok aljanak bal kézre, a kik Házá-
jokban

jobban akarnak maradni hivataljokat el-tagadván
 azok jobb kéz felől, a kik egyiket sem akarják, azok az
 ajtó mege menjenek hátra, az holott az irtozasos váltó
 hatatlan Sententiát mindjárt meg-hallják. Ezt hal-
 ván, senki nem áll bal, vagy jobb kéz felé, hanem min-
 nyájon az ajtó felé hátra állanak, a mellyen amasok
 meg irtozának. A Soli Tanácskozás, beszéd és vias ho-
 das után, Törvény feket ülnek (jobb felől ülnek vala-
 az Ekleziás Rendek, Ersekek, Püspökek, bal felől a Po-
 litiai renden lévő urak mindnyájon Papisták) és halál-
 ra Sententiáznak mind őket, a kik mind az Isten, a Di-
 rák, magok lelki esmerék, s Hasafiai előtt, ártatlan-
 ok voltak. Hasonlóképen 7 dik Aprilis, az Oskola Mes-
 terek is, azért, miért egyestenek meg a Papokkal, és a-
 zoknak belekedveiket hírvé nem tették. Ezt gondolják
 a Birák, hogy halálra Sententiázván őket, meg yednek,
 s mind el-hadják vallásukat, vagy oktan Subscribálván
 Számhivetésbe mennek. Halván az halálos Sententi-
 ák, egy Szálnéba sem indulnak meg rajta, sőt mindnyá-
 jon örömmel birtok. Meg erősödvén a Lutheránus
 Anyafiak is, a Reverendissim egy sem választja, lévén a le-
 ki hartzon jó Társaik, örvendeznek, hogy az ellenségnek
 minden mesterségeit meg-gyözték volna. A melly job-
 bbar mindnyájon meg maradtak volna. Bár a Posoni In-
 tent filő, kegyes, Vallásokon lévő Embereket Intésüket
 mind

A Papok ha-
 lálra Senten-
 tiáztatnak

A Sententiá-
 tól meg nem
 irtoznak.

mind végig megfogadták volna, a nem illyeket meg^{33.}
ne botránkoztatni volna, utoljára nem ejtették
a mind végig alhatatosokat, annyi nyomoruságba,
mint a ki ezt próbálta nyilván tudja.

S. 18. Így kimondatván reájok a halálos Sen-
tencia, a Törvényes Processusnak rendi Szerint,
hogy inkább felelmet öntessen beléjük a Király Pro-
kurátora Instál a Felséges Széknek, hogy megfogat-
tassanak, és mint halálnak fiai Tomlótzbe vesse-
nek az Executionnak idejéig; de mivel hogy látnák, hogy
így sem ijednének meg a Papok (mentegék a poróblók
magokat, hogy ennyi embernek való vasok nintsen:) azért
ast végérek, hogy csak a magok szállásokon a városban, Arrestáltak
és az Hostátban arrestáltassanak, míg nem más kar- nak a magok
ba szedik őket. Mikor az halálos Sentenciát ki mon- Szállásokon.
dák, a Papok egyet sem szollának reá: Monda azért Sze-
tteni György az Ersek: Nebulók, rossz emberek! meg sem
köszönik a Sentenciát. Az Arrestom olyan szabados volt
a Papoknak, a Királyi Táblának nem keves gyalázat-
jára, hogy, aki hal szerete, ott járhatott. A Király Proku-
rátora a Papoknak vasba veretetésük iránt, a Senten-
cia után semmit nem szollott volna; de az Ersek ad-
ta vala elmejére, hogy a Törvény rendet tartsa meg. Büfoltatnak
Ez a Prokurátor Büfolja a Papokat, hogy oh már a Papok.
halálnak

34. halálnak fiai. Kinek felel Sellyei István: (e' püspök
vala:) Mi ártatlanok voltunk, s most is azok vagyunk,
ha pedig a mi ártatlanságunkban elnyomtatunk, be-
kecséget tőröknek kell lennünk. Fel forra azért a vére s a
epüje a Király Prokurátorának s monda: Hat te a Bi-
rákat hamissággal vadolodé? megfogd a nyelvemet, mert
bizony mindjárt olyan helyre vitérték, as hol as eb nem
rántja ki a tzipót a kez edből.

§. 19. Jóllehet ilyen tágas arestomba tartatna-
nak minden őrző nélkül a Papok, mind azon által vérs-
zerént ki menetelet várván a Kristus Jesus ügyének,
vérszerént ügyekhez s ártatlanságokhoz bizván, nyolcz
hetek alatt, Aprilisnek 4dik napjától fogva, Majusnak
29dik és 30dik napjaig helyben, és szabad Arestomban
maradnak, a Papai, Fülei, Veszprémi és Levai Papok.

Tágas Ares- tól meg valva, kiket Kolonits a többinek jefésékve
tomból egy a maga Hasánál vasba veretven, a Posoni Várba kül-
sem szökik el. dött vala; el nem futott egy is, mert meg emlékeztek
arról, hogy itt nem ember, hanem Isten ügye forog ve-
szedelemben, a Rebellionnak költőa sine alatt. Nagy
örömökve let volna nekik, a mint hogy alattomba
völtak is ollyan vendelve, a kik azt jóvállanák, min-
járt vea fogták volna, hogy tudta vértét s azért fu-
tot el, és így alkalmatosságot hólgáltattak volna arra,
hogy ha as után kaphaták volna kerdebe, meltan meg-
büntessék.

§. 20.

§. 20. A Sententziának kimondása után, egy ne- 35.
hány nap halgatnak, mind addig, míg híre terjed a ki-
rály Kegyelemességének, hogy t. i. a Foglyoknak meg enged-
nie mind életüket, mind jószágokat. Erről pedig a Pápa nem
tudta másként; hanem mint egy közönséges hírt, úgy kez-
dett beszélni ezt a király Kegyelemes Irátságát a Va-
rosban; és mikor Szelepsi rájok tolja vala a Rever-
salist, akkor mondja vala, hogy a király nem gyönyörkö-
dik a Foglyoknak halálában.

Kiterjedvén az híre ennek a Király Kegyelemességének, a
Bírák és felejtők magokat s a régi baktot kezdik nyusz-
ni; mert a Sententziának kimondása előtt, midőn a Sub-
scriptiova erőltetnek, azt szokták vala mondani, hogy a
Subscriptionak osztán semmi helye nem lesz, ha meg-
Sententziázzák, hanem ekekválják őket; de most újjolag
minden Szentelenséggel ismét a Subscriptiona kenkeritik.

Teles Bírák! kiktől az halálos Sententzia alól, a-
karmeltyik könnyen felhabadulhatna, csak egy szóval
mondaná hogy Subscribál. Ezt tiz ezernél többször próbá-
lá meg az Ersek, ki sokszor keveset a Pápa között ma-
jához hivatván, fenyegetődzik, hogy, ha nem Subscribál-
nak, minden bizonnyal örök Tomlótörése, Pályábra
vitetnek; és hogy ne láttatnék csak a Subscriptio iránt hi-
vatni, rájok köszön vala jó borral kellet nagy arany és
ezüst Pohárokat, csak keveset volna a kegyességnek borá-
val elölt, és ez ilyen gyűlölköőknek barátságát kegybe
hozó vendégeknek.

Ez előtt

A Subscriptio-
ra kényszeri-
tetnek.

A' Romai Val-
tasra cöl-
tetnek.

Ez előtt, nevesetesen Aldozo Isötör tökélt való
Szereclán igen Solenniter. Itt sem áll meg, hanem néha
beszédet indít a' Romai és Reformata Vallásról, öltá-
rolván ennek Tanítóit, amannak pedig az égig magag-
talván. Azután is véleli találkozávan, nem Szegyenle-
te hosszason a' Subscriptiora inteni, magasztalván azok-
a' kik régen Subscribáltak volt. Nem is csak maga be-
lekedte azt; hanem mások által is ezt véghez vinni el-
mulatta; mint a' Sekretarius által, a' Papok Prokurat-
orai által is, nevesetesen Nagy Ferentz által erről néhán-
izengettet. Meg engedte azt is, hogy magok formáján
Reverentialist, a' minémű kézik, a' Hivataljoknál meg-
tagadására, vagy Számlivestjre menni; de most el had-
jál, fel nem kézik, csak éppen aljának reá a' Subscriptiora

S. 21. Majlát Miklós is a' Király Prokuratorra ne-
benyel; hanem mindent el-követ, hogy a' Subscriptiora reá
vegge Szépen, vagy haraggal; de midőn látja, hogy sem-
mire sem mehet, P. Sonból el-megygen; minél előtte pe-
dig hasa menne, a' nevesetesebb Papokhoz a' Fija el-me-
gköveti, és azokat meg követi; s kéri, hogy az Arjának ne-
tulajdonítsák azokat, a' miket belekedet; Sokeat, a' mi
maga sem akart, azt is belekedte. Dolgára mevéen

Meg követi
a' Király Prokurator
arorán is
Fija öket

Majlát, bisál az a' Subscriptiora való cöltesít Pé-
restit e-
rölteti a' re-
versalis Sub-
sit nevű Prokuratorra. Hívem igykerék ez is a' reá bizo-
dologban el-járni, magához hivatja a' Papokat haromhoz
as Erfel

37.

as Ersch és Kolonits nevével erölteti a Reversalista Scriptiojára.

§. 22. Pünkösd előtt harmadnappal hozának a Szepesgről és Sopronból holmi Augustanus Papoktól Subscribált Reversalist; ezeket adták Peresitnek, aki magához hivatván a Papokat, ezeket mutogatja, és ezeknek Peldjokból a Subscripciónra kényszeríti, fenyegeti, hogy, ha nem telekeznek, már kézen, s jelen vadnak a Szekerek, mellyeken a Falyakra elvitetnek. Ennek noha egyenlő akaratú mindnyájon megfelelnek, hogy ők éppen nem telekeznek a Subscripción; még is időt akarván engedni a gondolkodásra; monda neki Harsányi István a többinek kérefere: Minth Semmi Szükségünk arra, hogy arról többet tanátskozzunk, mert a miut es előtt meg mondottuk az Erschnek s másoknak is, mostan is azt mondjuk, abban meg maradunk. Nem telekezünk. Mondá erre a Prokurator: Hát kibe bisto? Felel Harsányi István: A mi ártatlanságunkban, igaz a Király gratiájában, az Istenben, Isten utam a mi Kegyelmes gratiájába bisto. Királyunkban; mert azt el nem hihetjük, hogy a mi gyönyörködjük az ártatlanságunk veszedelmében. Mondá a Prokurator: Hát hi a Király gratiájába bisto? Abban, monda Harsányi István; mert én magam látom a Levelt az Ersch apstalan, a mellyben rollunk való kegyelmes Dispositioját igéri ő Fel-
Sége.

Sege. Ezt a Király Levelét az előtt a maga Háza
mutatta vala meg az Ersek Harsányi Istvánnak, Mi-
lóni Samuelnek, Láni Györgynek, Kotti Pálinak.

A Level Summája e vala: A Fi. Sententziátokat a
ok iránt minden részben helyben hagyjuk a hámbi
tesse nével. Ami pedig az arstát papokat illeti, ne
et közülök a többinek igazságra, vitessék a P. Soni va
ba, és tartassanak ott, míg kegyelmes jó tanácsú illet
adjuk irántok, Mások pedig proscribáltassanak, ha
kivételre küldessenek, t. i. azok, a kik a Citation nem
Comparáltak, a mint ezt magyarázza vala az Ersek.

Király Mán-
dátuma. A Mandatum volt írva fél arkus papírosra,
is olly töredézet motkos volt, hogy el-mereu mo
dani, Király Mandatumát soha senki olly köp p
pirosra írva nem látta. Talán ez is csak olly a
volt, a mineműeket a Rab vise mellett adtak el
Templomokat akarván foglalni a Barátok, me
lyet mihelyt el-vevtek az ott lévő Nemessék, meg
esmérték, hogy csak Klastromban király nevével
költ hannis Levelék, magoknál meg is tartották
hogy Bírósé vigyék. Peressit semmive nem lehet
nagy haraggal s fényezetődzissel el-bossátja a Papo
at. §. 23. Peressit mindjárt mene az Ersekhez, pa
sol, hogy azokkal a valmerő emberekkel semmive
meh

mehet, oka pedig ez: mert, a' mint a' Papok mon-
 dották, a' Királynak látták a' Levelét az Erschnel,
 és olyan Szokat is hallottanak az Erschtől, a' mellyre
 nézve nem subscribálnak, noha ezt a' Papok nem mon-
 dották vala; de Peressit meg haragudván a' Szegény Peressit
 Papokra, az Erschnek rájok akarva önteni mérgét. vadolja a'
Mindjárt el-telven azért méreggel az Ersek, küldi Papokat.
 egyet az ő Szolgái között az Harsányi István Gállas-
 ára meg akkor este, hogy hívja, az nem esmérve, Tsu-
zi Jakabot, a' Csontzi Papot hívja, meg-haragszik a'
Szolgáira is; nem azt kellett volna hívni; de két Ba-
rát által hívatta Harsányit is. Tsuzit akkor este,
Harsányit Pünkösd második napján dél után meg eske-
ri, és noha már halálra Sentenciástator vala, de Citál-
ja mégis, meg jelenven, meg esken erősten, és eksami-
nálja Peressit ezekre a' Punetumokra:

I. Mi az oka, hogy nem subscribálnak? Harsányi Meg esken
 István felel: Ő mindennek szive titkát nem tudja, neh egyne-
 azért azokat kérdje; A' mi ötet magát illeti; Illyen hanyat.
 okok tartoztatják. István: Mert az ő jó Lelke esmé-
 ren nem engedi, hogy annak valja magát, a' mi nem;
 az az, Rebellisnek, ha szintén ki-hagyta is már a' Miért nem
Reversárisból a' Rebellionak nevesetit, de mint subscribál-
hogy Senki büntetés alá nem vettéknek külömben,
hanem ha fel tépik hogy a' bűnös, ő veszes nem
léven

40. Isten, nem subscribálhat. II. Szor. Nem kell nékem subscribálnom, mert engemet már halálra Sententriá's tal's nem tartozom velle, hogy azt az hamis Deliberatunot meg igazítsam; ha olyan vagyok, a mineműnek már kár hoztam a's iteltetem lenni, nem szükség, hogy erőszem én az ő Sententriájokat. III. Szor. Mert is a' Valásnak veszedelmis keresik. Nem akarom azért Vallomnak, mind a' régi Királyoktól, mind a' mostanitól meg erőstetett Szabados Gyakorlását, az Hasa Szabadságát, az én kezem irásával el-hagyni, avagy meg mort. Colni.

II. Kibistat Titket, vagy a' külfő, vagy a' belfő rendszerű közzül? Felelet. Minket az Isten, igaz ügyünk, ártatlanságunk, más nem feleli.

III. Hát nem az Ersek völe c' az oka, hogy eddig nem subscribáltatok? Felelet. Nem, a' minap ugyan, a' mikor magához hivatoa volt, mutatott valami Levélet, a' mellyben nyilván volt, hogy a' Királynak kegyelmei. Ségét kell várni.

§. 24. Nem elég vala ezer's meg ezer utakon, a' Szegény Papokat hurtzolni a' Subscriptiona. Ötödike Maji 1674. éjtszaka a' nevelket fel irják. Az irás közben sokakat meg vernek, taszigálnak, neveset. cu Tolnai Istvánt erősen pofon verék, négy neveset Papokat

Fel irják
a' nevelket.

41.
Papokat vasba ütnek s a Posoni várba küldék. Az
után Kolonits negyed nap múlva magához hivat egy
néhány Papokat, Augustanus Atyafiakat, kiket káro- Negyed vas-
mol, pirongat sokáig, miért nem subscribálnak, as ba vernek.
után egyet ki választván közüllök, küldi a Posoni vár-
ba, a négy vasba veretett Reformatus Papokhoz, a többit
vissza küldi illy conditionoval, hogy ha huszon négy ora a-
lat nem subscribálnak, és az Országból el nem pusztulnak,
mind örök Tömlötze hányatja, és hogy inkább el-föh-
nek vagy egy, a városból azon a napon őket mind ki-
hajtja a Hostátba, de így sem mehetnek Semmire.
Azonban el mene Kolonits Posonból, hogy a város-
ban Tömlötzet légyessen a Papoknál, a mint ezt
as után bizonyosan ki-tanulták.

S. 25. Az arisztokraton Papok annyira jutottak
immár, hogy nem tudják mi tervök legyenek, kérnek
Tanácsot az Ország Subernatorától, Gáspár Janos-
tól bizonyos követjeik által, kéri azon is, hogy
legyen valami Segítséggel ő névelék ebben a nyo-
morúságokban, mint a kinek kell az a fele dol-
gokba bele nézni a Király után. Az, meghalgtván
a Papok Instantiáját, így felel: Engemet sokat
kérkerített az Ersek, hogy jelen legyen abban a
Törvény-

Törvényben, mellyet ellenetek Szolgáltattam, de jelen lenni nem akartam; most Szivem Szerint felelőlködök a ti nyomorúságokat; minek okáért veletek meg a mit nem kellene is meg telegeßem. Így elbocsátván a követeket, parancsolja, hogy harmadnapulva hozzá menjenek egész válaszáért. Elmennek Szegények örömmel, azt gondolván, hogy igen örömet nem mer venedet választok lépni; de felelőlegesen igen meg találják Succurálni. őket a Keménység; mert az alatt más emberre változik a Subernátor; s így válaszol: En, sok utat meg próbálván, ti veletek semmi jót nem tehettem mint elsőben, hogy a ti dolgotokba nem akartam magamat áltani, úgy most sem áltom. Így csak hamar, a mit (mind az előt harmad nappal, mind mikor Subernátorra tévél) ígért vala, meg változtatta; mert azt mondotta vala akkor: Ő az Apostolok Szokások Szerint az egész világot kívánna a Romai Híre teríteni, de a Jesuiták Szokása szerint egyet sem kívánna.

Küldötteli Instanziát Bírbeis, de a sok fáradság 's költség után is, egyebet nem nyernek, hanem, hogy az Erskény jő egy Mandatum, hogy adja Opinioját az arrestált Személyekről 's értelmét; mellyre így felel: Az én értelmem az el-fogattak 's arrestáltak papokról

Ersek jóval-
tása.

oktől ez: Egy ideig mortificáltassanak, nyomor-^{43.}
gattassanak, hadd eméjék meg az Istent, akik meg es-
mérék a mi kegyelmességünket, éljenek azzal, akik pe-
dig azt meg emérni nem akarják, menjenek Számlive-
tésre. Mikor ezt a Sekretáriusnak, a Pápa Aposto-
li követének jelen lénbe dictálná, az udvari Legények
közé halgatják vala a Pápai katonák is elegyesen, kik
a Mandátumot vittek vala; s őket is motkolja vala
hivőgytelenséggel a Resolucióban. Abból a feleletből
ki-tetszik, hogy miért tritálnak's Sentenciásnak Nem Rebel-
meg a Pápokat; mert azt mondja vala; hogy nyomor-lis dolga-
gattassanak; nem, hogy a Rebellióért fizessenek, ha-
nem, hogy az Istent meg eméjék. Talán a Pápisták
emberi érdemeinek, Szentek Segítségül való hívása-
nak, a Misében való Oltjának Istent? Mert az igaz
Istent emérték.

S. 26. Mikor ezek így folyának, megérkezik
Kolonits Pósonba, és mint hogy mind eddig, a sok kére-
sélis nem mentenek vala Semmire; utolsó próbát a-
karnak tenni; hogy aki mégis vakmerőségre veti ma-
gát, halálra is (: a mint őh mondják:) keservesebb bün-
tetése legyen. Pünköst havának usért 29dik napján,
minél előve, az utolsó próbához fogának, Peressio Pro-
kurator által egy vendég foyadóba (: mellynek trimeve
Szer Li.)

44. Lejér Lóij as Hostátban egybe gyűjtetnek a Papok, mind
nálja a Subscriptionnal, de megvenik; Azert as Augustan
okat, kik száznál többen valának, as Ersch és Kolonits pa
ranrolajára, a Reformatusoktól el-választja, és as Ersch
udvarába küldi, kiket a Reformatusok erősen meg kér
tenek, as Isten kegyelmében ajánlván a végig való a
hatatosságra; Közökből elegyedtenek két Reformatus
Anyaiak is ezekben, hogy lássák dolgok kimenetelét.

Az Augusta-
nyokot el-
választják a
Reforma-
tusoktól.

Nem sokára as Ersch, Kolonits, és Hoffkirker Lajos
Kommendans elibe, egy néhány rendbe, Szaggatva be
hivatarnak, elibe teszik; akarnaké subscribálni, vagy
arra hajdnak, hogy hivataljokat el-hadják, vagy
szám kivételre menjenek, vagy vallásokat el-hagyják.
Ezt halván némelylek, egyiket sem választják; némelylek
kérteknek; némelylek el kérik a Reversálist, subscri
bálnak, ki szám kivételre, ki hivataljának el-tagadásán.
A kik subscribáltak jobb kézzel egy ajton ki börtánnak,
a kik nem bal kézzel más ajton a Tömlötze kifizetnek.
A kik nem subscribáltak negyven haton valának a ki
Reformatuson kívül. A Tömlötzebe egy néhány óráig
hevertek, dél után három órával onnan ki-hozat
nak fekerde, a Dunán Hajóval valának, a népnek
Seres Sivári között (mellyet a Reformatusok is a magok

Az Augusta-
nyok Varos-
ba osztatnak.

szállásokról könyvet szemelkel néznek vala:) el vitet
nek szellyel a városba. Komáromba huszon kilentz's az
egyik

egyik Református, Köpetzi Balás. Sárvarra nyöltz.
 Berentzre két árigen vasba vert négy Reformátusokkal.
 Leopold várába fisen nyöltz két Reformátussal. Ezu-
 tolyok mellé egy poroszlor adtanak vala, aki a mezőn,
 mikor egy Törvényfa mellett mennék valael, azzal
 fenyegette vala őket, hogy mind fel a pátája. Ez épen
 Nagy Szombathig ment vala utainok, szufolván, botykont-
 ván s verve őket, mindnyájon mihelyt a meg neve-
 zett várba érkeztek, vasba veretve, Tömörbe
 vezetnek; s miheppen hohérolták, alább megírom.

§. 27. Már csak a Reformátusok maradtanak
 Pótomban, akik Szomorván szemlélik az Augustanus-
 olnak illy Szomorú ki meneteleket; Intik egymást a
 végig való álhatalosságra; Ne engedjék (Isten Lelke
 által erősítően) a mennyiben rajtok áll, hogy a Krisztus-
 nak Szentseget Evangéliumi Tudománya meg-
 tassa, és annak ellenfégi örövendezzenek; Isten minden-
 képpen azon legyenek, hogy a Pokolnak kapni a Krisztus-
 on épült Anyaszentegyháson erőt ne vegyenek, Istennel
 ajánlják életüket s mindeneiket; Könyörögnek Istennel ke-
 serves könyhullatásokkal, hogy őket kifizesse el a nyomor-
 ruságotól Szenyvedésire a Mészárszékre.

Hivaja azonba Harsányi István az Ersch negyed ma-
 gával, kiknek kezdé kommandálni az ő kövél kemény-
 ebb Arjai

46. ebb Anyai szívet, hányzor intette meg, s még is zavart
Al Reformá. nem fogadják; tsudálkozik az ö balgataq Otobafagokon
tudok vektal. nem veszik észre a magok veszedelmét, a Király kegyel
tatnak. messze nem tudják, hogy olyan verembe estenek a n
ból ki nem szabadulhatnak soha másképpen, hanem
ha Subscriptio által. Előhozá Pálfi Tamásnak (ki ki
tzellarius és Királyi Püspök vala.) valami Levelét, melly
nek értelme ez: A Királynak asokról a vakmerő Papok
ról az értelme, végezté, hogy osztástanak el várahba
on nyomorgatásának, minthogy Pásonban Konventikul
ot, Gyülekezést celebrálnak, és talán Sakramentum
okat is osztanak, és olly sok Püspökök intéseinek vakme
rőül nem engednek.

Itt jegyezd meg jó Olvasó! hogy nem volt Semmi
rea, hogy az ártatlan Papokat halálra Sententziássa
és Tomlörözzék, hanem már koldulva kevesnek vala
mi okotkat, a mineműek is: Gyülekezést celebrálnak
a melly is hazá é volt, hogy könyörögni egybe járnak, és a
ra való, hogy egymást erőszéki, biztassák, de öh ugya
karsak volna, hogy egymásnak se szólnának soha, tal
igy inkább hálójokba kerühetnek őket. Tovább is be
szelli az Ersek az ö Anyai indulatját így szólván: Ti c
re nem veszik a Nemzetnek ellenetek való kemény
Ségeket, kivált ennél a véres Katonának, Kotonisnak a
ö dühösséget. (Igy szokott vala hollani az ö üldözö Jár
Saival

Saival, lévén magais annál kegyetlenebb Tyrannus;) 47.
most is verengező Janátot forral az ellenetek. En igaz
Magyar lévén, eléggi Szántalok Titket, de, hanemha Ti al-
kalmasatjához magatokat, másképen vélethjöl nem
tehetek.

Monda Harsányi István ezekre: Ekszellenci-
ádat a Kristus kinszenvedése által is kérjűk, vegye Harsányi
eleit ezekben a gonoszoknál; másképpen, ne engedje, Huvan felé.
hogy ilyen rendeletlenül bánjanak mi velünk: Hiszen
Ekszellenciádat tette a Király a mi dolgunkban Bíró-
nak; ne engedje azért, hogy gyatás arra más legyen.
Bíró Ekszekutor mi rajtunk; ezt meg nevetik a külső
Nemberek, és a következő emberek megtsufolják,
hogy Ekszellenciád idejében ilyen dolgok legyenek.

Erre felel az Ersch: En, az Isten engemet úgy se-
gíjen, hanemha Subscribáltoz, véleth Semmi jöt

nem tehetek. Monda Harsányi: Isuda ez: hogy
Ekszellenciádat rendelte a Király Bírónak, és meg-
is más a mit akar, azt mivelis rajtunk. Felele az
Ersch: Az a kegyetlen Nemet Kolonits, mint ha övöl-
na a Bíró, úgy tartja magát, meg engemet is tsah
Semminék álit; azért úgy tselkedjeth, hogy a mi hor-
előző, itt ne találjon titket, mert minden irgalmas-
ság nélkül bánik véleth.

S. 28. A több Atyafiak Szegények, el-unván Varni,
mint

48. mint lön es ötnek dolga, változókat, es egyéb
együttmászott kájokat honyok alá fogván, as Ersch U
varába indulának, kiket mikor mennének, így bohó
nak vala as Udvariak: Hova mentek ti Ördög Márta

Ördög Márta
tirjainak
nevezik őket.

jai? a melly karomlo szóval mászkoris sokszor kezeget
tevek vala. Meg izeni Harcsányi István as Erschnek,
Mind itt vagynak a Papok, lassá mit csinál veltek. Me
reműlően elsőben, as után izene, hogy Subscribálja
nak. Nem fogadják. Annakutána Kolonits is Ho
kirker jelen létében ismét hivatta as Ersch Har
csányi Istvánt, ki be menten, Kolonits monda: Jól es
merem ki legyen ez, ez az oka minden gonoszságnak, de

Harcsányi
veksaltak.

megtanítom. Kérde: Tudodé a Pünktomokat, mel
lyeket előzőbe adott a Király? Felel: Ha azok, a mel
lyek a Reversálisba vagynak, kettőnél is jobban tu
dom. Hát akarsz-e Subscribálni? En nem akarok. Ho
kirker fenyegetni kerdi a páltzával ezt mondván:
Hát te Istentelen, a Király akaratja ellen akarodé sa
jagodat gyakorolni? Felel Harcsányi: En a Király aka
ratja ellen mind eddig nem gyakoroltam Papságomat
ugy ennekutána is nem akarom: De a királytól enged
tetes Privilegiummal (mellyet a mostani Király is
esküvéssel erősített.) vitka elni bizony, nem akarok

Kolonits: Akarsz-e hát Tömlötbe menni? Harcsányi
Egyiket sem akarom ugyan; de ha as Istennel's nekte
is ugy

is úgy tetszik, a karmi nyomorúságot el-szenvedek ^{49.}
inkább, mint sem subscribáljak. Kolonits: Nem félsz
hogy mindjárt el-nyiretem bajszodat's szakállod-
at's meg öletlek? Harsányi: Itt vagyok, sa mi tetszik
ast' teled velem. Kolonits kiáltja a Poroszokat,
hogy vigyék el; Lapsonyi (aki eddig Secretarius va-
la a Király Tábláján, már poroszokhoz való:) ve-
zen az Orás házába, as holon az Orás leány mind-
járt vigasztalni kezdi, ezt mondván: Legy áthatatos,
ci bátor, mert az Isten ki szabadit ebből a nyomorúságból.

§. 29. Ez után hivatják Tsuzi Jakabor, veksalják Tsuzi Jakab
ast' is, mint a másikat, hogy ha nem engednének, szar veksaltanik.
pálteát adnána's tömlötzebe küldik. Hivatják as után
a többit is, és eskaminálják egyenként, de egy sem sub-
scribál. A többi között mondják vala ast' is: Ez a Király
akaraja; hogy el ne szenvedje a Religiókat az Országban;
Mellyre mondanak a Pápol: Néki open nem fer fíjch-
be, hogy áll meg ez a kező? A király hivel kötelezte ma-
gát as ő Religiójának nem csak el-szenvedésére, ha-
nem oltalmazására is; még is most nem akarná el-ken-
vedni; hiszem még nem mondotta a Királyságarol. Kial-
toznak a Szóra; Nimten itt helye a Disputatziónak,
küldik őket a Tömlötzebe. Látván eseknek áthatatos-
ságarol, hogy egyet is közüllök meg nem ejthetnek,
mérgelednek, karomollyák őket, fenyegetik, a töm-
lötzebe

50. lötze küldi, az honnan, mint a' Pokolból szabad
lások Soha nem lépnek. Az Ördögnek ajánlja Lelket
az Ersek, ha Soha egy is meg szabadul közüllök, meg
ha Papistára lenne is, olly helyre küldi ha most
nem subscribálnak. De legyen áldoa az Isten, aki
meg erősítete az ő hűlgainak szíveket, hogy nagy
ra borsülték a világi szenyvedésnél a jövő dő di-
tóséget, és az Isten mellett lévő alhatatóságban
meg maradtanak.

Abban az orában, mikor Tömlötze viteték vala
a Papok, egy Jesuita, az Andrási Miklós Confessarius
Ja, Rima-Szombati János felve kolligás monda:
A' Kegyelmed Patronussa engem meg kolligás me-
kért, hogy szolgáljak valamit is kegyelmednek. Ke-
nek monda Rima-Szombati János: Köszönöm jó Pa-
tronusom horgalmatosságát, de bizony annál jo-
vólna, ha valami pénzt küldöt volna. Monda a'
Jesuita: A' pénzre semmi hűlyége nincs kegyelmed-
nek, csak éppen subscribálnék, én magammal haza-
viszem. Felel Rima Szombati János: Miért subscri-
bálnék, azért é hogy rebellis vagyok? Hiszem Gö-
mör Vármegye még eddig nem rebellis, ha pedig a'
Te is rebellis vagy, mert regen lakol Gömör Vármeg-
ben: Gömör Vármegye nem rebellis, Te sem, én sem,
de a' Vallásod rebellis.

S. 30. Hogy pedig ne tudálkozzék valaki azon
miért nem subscribálnak, holott azzal meg ne lehet
keresni

Az Ersek az
ördögnek a-
jánlja Lelket.

Jesuita ta-
lard hitge-
nye.

hétet volna a Fályától, tömlőtől is a haláltól is, ^{51.}
felírom egy néhány okait, mert ezt nem mindnyájon
látják által.

shai miért nem
Subscribálnak
a Papok.

I. Szer. Mert itt az Ellenkezők az Isten dicsőségét üldöz-
ték, az Evangyéliomi hitet a Tudományt a Reversá-
lis által ki akarták üldözni Magyar Országból, azért,
hogy e gonosz végüket elne írják az Isten Dicsősége-
nek homályosításában, minden nyomorúságot el-heny-
vedtek, és a henyvedéseket semminél kellett tartani.

II. Szer. Mert a Papokat Rebellekért tritálták vala, kik
ha subscribáltak volna, a magok lelki esmereti ellen
vadolták volna az az magokat, a kik nem voltak,
mert a hit büntetnek, mindenkor fel írják azt, hogy
bűnös, ojtán kezék Irásával bizonyítottak volna ellenek.

III. Szer. Meg hégni azt az hitet, mellyet tenek az Istennel
és a hent Gyülekezetenek, mikor Papokká lettenek,
felelt nagy viték let volna.

IV. Szer. Mert, álhatalanságokkal elvesztették vol-
na Ekleziájokat Magyar Országban, kik akart Hiva-
taljokat tagadták volna meg, akart hami kivételre
mentenek volna, mindjárt az üres Papatlan Ekle-
ziájokba bevezették volna a Mifszó Papot. Mint Ri-
ma-Szombartól el-vivén a Papot, Jesuitát adnak
vala, kik hogy be nem botránának, esztendőnél
tovább nyomorgaták őket tömlőtől kezdve Karsán.
Nagy hitetlenség is lett volna az Eklezia veszedel-
miere kaput nyitania.

V. Szer.

Vizor. Mert minden Privilegiumokat, Diplomákat, melyek a Religiónak Szabadságára valék voltak, elvesztette volna; mert azt mondoták volna: Ha a Papok Rebellesek, (á mint már kezei irásával bizonyítanak;) tehát az Halgatók is, á mint ezt nyilván beszélték, sok jó lelku Papista Emberek a Papoknak, dicsérvén a hatalmosságot.

VI Szor. Mert a Subscriptio, kivált azoknak, á kik az Országba maradtanak, magával hozta az Apostásiat, hitől szabadást.

VII Szor: Mert ha Subscribáltak volna, az után az Elkelezők megokosultak volna, hogy csak Dérsek voltak, nem Papok. A Prokurátor a második Jónás Szeben, már azoknak Helekedetekkel bizonyította; Így okoskodván: Azok Subscribálván megvallották, hogy rebellesek, tehát tiis azok vagyok.

Ez két okokat á ki meg gondolja, méltán helyben hagyhatja, hogy a Papok nem Subscribáltak.

Azt nem kell el-hagynunk itt: Midőn a Papokat annyit erőltetnék a Subscriptiora; Sokszor mondták a Papok: Ha a Király nem akarja tovább fenntartani az Evangyelioni Vallást az Országban, mutatásuk arról Patens Mandatumát, s azután gondot viselnek magokról; De erre azt felelik vala: Nem méltók ők arra, hogy ők a Király Mandatumát meg

53.
fogassák nélkül. Ha nem méltók ők, mondának a Pap-
ok: Vagynak Fő Ispányok, Vice Ispányok, Fő Bírák,
mutassák meg azoknak, kik a Vármegyében ki hirdet-
sék; de az ilyenre halgattak. Ugy akartak volna, hogy
Halk Vaktában vigyék véghez a magok dolgokat s a-
karatjokat.

S. 31. Azon a napon délután a tömlőből husz
személyeket kihoznak, és a Kolonits parancsolatjára
bőborított szekerekre ülven, a sok kesergő férfiak és
asszonyok között el-küldetnek, Sárvarra hetem, Kapu-
varra hetem Eberhardra haton. Felső ruhájokról
megfosztatnak, és nehéz nagy vasakba veretnek, ke-
mény fogságban tartatnak; az érséktől arra fel in-
ditatott Jesuitáktól orzáratlanul kísértetnek gyakorta.
Már hagyták a Subscriptiót; hanem azt forgatták,
hogy vallásokat változtassák. Eljő egy arra fel készült
világi Papok a többi között, és így kezdi Evangéliomát:
En erősen tudálkozom, hogy így meg valultatok, nem
akarok engedni annyi Pap Úrának, és azt a vallást
nem akarjátok követni, mellyet annyi Királyok, Fejedel-
mek; jobb volna azt követni, mint sem is el-rothadni.
Mellyre mondának a Papok: Tudnánk mi Téged tani-
tani ezekre, ha helye volna.

Jött vala egy Jesuita is hozzájuk, aki magát Teolo-
gia Do-

Tömlőbe
küldetnek
huszan

gie Doctornak mondotta, ki, a mint mondja vala, a
 zert jött, hogy a Szeretnek munkáját gyakorolja; me-
 látogatván a Rabokat, kérdi, hogy jöttek a tomlóba.
 Mondják a Papok: Jól tudod Te, hogy jöttünk ide. To-
 vább méggen onnan, kérdi: Miert nem gondolnak éle-
 tekkel, Idvességükkel? Hiszem egy az Hit, egy a kereszt-
 kinek felőlnek: Mi pedig az Apostolnak intése ze-
 rent; felelemmel és rettegéssel munkálkodjunk I-
 vességünkért. Mondta: De Ti tudjátok az Embe-
 nek szabad akaratját? Felele Harjányi István
 Mi nem tudjuk; hanem az embernek négy kü-
 lömböző állapota zerent meg különböztesük a
Izer. Az Epségnek állapotában, volt az ember-
 nek akaratja a jóra de változó volt az. II hor.
 A bűnnek állapotában az újja külsően előttről
 a rosszra. III hor. A kegyelemnek állapotában, re-
 zerent a jóra, vése zerent a rosszra. IV. A Dittóse-
 nek állapotában csak a jóra. Ez ugyan jól va-
 gyon, mondta a Jesuita: de így en nem olvastam
 a Kalvinus könyvében. Azonba fordula Kotti Da-
 linthoz, kinek mondta: En igen hánlat fejed, mert te
 ifjú ember vagy, hiszem neked hatalmadban vagy on-
 a te életed, és Szabadságod? Kinek mondta: Nah
annya

annyiban vagyok nekem szabadságomban, amennyiben ^{55.}
rendes és szabados uron, módon ottalmazhatom. Monda
a Jesuita Sok rendeletlen zavari között: Nagy bozhu-
ság volna az, ha a keveti Kálvinisták foglalnák el a tá-
gas eget: kinek felelnek: A Kristus kintin Sevegnek i-
gére az országot.

S. 32. Nem voltak éppen minden vigasztalás nél-
kül ennyi nyomorúságok között is. A Szent David Söl-
tárit éjjel és nappal enklelek alá arossággal, a kö- ^{Posonban vi-}
nyörzést véghez vittek nagy buszossággal, mellyért va- ^{ga, staltatnak.}
loba tikorgatták fogokat az üldözök, de nem tehetek vol-
ta. Meg tiltották volt a kegyetlen üldözök, hogy senki
a rabokhoz menni ne merészeljen, mert valaki tsak
leg kisebb dologban is átja magát iránytón, kata-
logusba írják s rebellisnek tartják. Mindazonal-
tal el-mennek sokan pápától, Thöldi Márton, Hiz-
madia Adám, Nemes emberek hozzájuk menven, intik
s emlékeztetik a Kristus nevében, az Istenhez és Eklezi-
ájokhoz való hűségre; ne engedjék magokat el vonatni
attól semmi fenyegetéssel. Meg-látogatta őket Györből
ama Vallásat Szerető Thordos Mihály is, a ki sokat
keferegette Lelkét ezekben nyomorúságokon, mind egyiknek
adott egy egy arannyat.

Nem lehet el-halgarai a Posoniaknak hozzájuk
való

56.

való kegyességüket is, melly az ítélet napján is bizony
lág lesz en ő mellettük; mert minden napon, minden
vában Alamisnával meg terhelve látogaták őket. Elm
az ott lévő Miséző Papis minden nap háromszor, négyzer
de az ő lelkeknek próbálására is kefergetésére.

§. 33. Juniusnak katolika napján Szekerelkerek
katván huszon egyen, Leopold vára felé indítatnak

Leopold vár-
ába virenek.

Nagy Szombatba érkezvén este, meg-titkált, hogy
senki hozzájuk ne menjen. De bí furjok magokat a h
telere Jesuiták, kiket jól tudván a Szegény Papok, mi
tán halásznak, még egy kóra sem méltosztaják, a se
megpirulván elébb állanak. Ami keves Alamisná
az emberek küldöttek, a s a katonák el-költöttek
nélük igen keveset adván belölle. Egesz éjszaka
Szorosan őrizték, égven gyertya az asztalon, a végre
hogy valami pénzcskejüket elne ríthessék, más nap
egyenként ki-hivatartván, Pénzből, a mellyet has
hozta vala, vagy Alamisnául adta vala, ki fo
nak, a mellyet csak meg-találtanak. Es mikor Instál-

Mindenekből nána, hogy ne tselekedjék a se; Nélük Kolonis Püspök
ki főstarnak parancsolta úgy mondják vala: El-virevel felső ruhá-
jok is; nem is merték említeni, hogy vizsga váltják,
mert újabban ismét pénzt kerestenek volna nállók.

Levelet

Leírják az utzában is a mező közepett újabban^{57.}
ruhájokat a mi tettett a katonáknak. Leopold várá-
ba érkeznek Juniusnak hetedik napján; Instálnak
a Kommandánsnak, hogy ruhájokat adassék vissza
a katonáknak, de nem hogy azt megnyernék, sőt a mi
maradt volt is, elveteti.

II. R E S Z

Sellyei István Pápai Pap, is a körül való Helység-
nek Püspöke, Miskolczi Mihály Füleki, Bátorke-
szői István Veszprémi, Ceglédi Péter Levai Reforma-
tus Papok, és Láni György, Korponai Augustanus
iskola Mester, Posonban, és Berentzen való hallat-
lan nyomorgatásokról, és holivoltatásokról.

§. 34. Meg Sententia stítások után Májusnak
ötödik napján, Gróf Kolonits Leopold, hivatta magá-
hoz Sellyei Istvánt, Miskolczi Mihályt, Bátorke-
szői Istvánt, Ceglédi Pétert, négy Reformatus Papokat,
kikkel meg egyezett akaratból nagyobb egyességnek
okáért elmene Tolnai Pális, Augustanus Pap (kiszub-
scribált azután) ezt meg tekintvén Kolonits, kérde, ha
hivták é őtet is? Telet: őtet ugyan nem hívták, de ő
is feljött. Mint egy két óráig állanak a Palotán,
az után

az után ki menten Kolonits, kérdi: Ha akarnak-e
 Scribálni? Kinek felele Sellyei István: Méltóságos Groff
 legyen ennélém szabad szollanom: Ha az Isten Törvény
 Sellyei István ben meg tiltatunk, hogy hamis tanúbizonyítást felebar-
 megmondja tunk ellen ne mondjunk, is azt meg ne öljük; Tokkal inkább
 miért nem sub- a meg tiltánk, hogy magunk ellen ne seledjünk azt. Mi
 Scribálnak.
 minden ellenünk meg-bizonyított vétek nélkül halálra
 sentenciáztatunk, nem tartozunk velte, hogy azt az hamis
 Sentenciát meg igazítsuk, ugyanis; ezzel a Subscriptiova
 csak arra néznek, hogy mi egy néhányan eladnók vallás
 unkat s Országunknak szabadságát, mellyet a mi Eleink
 sok vétek hullásával keresnek, is el viselhetetlen iga alá
 vessük mind Ekleziáinkat, mind Országunkat, nevezetesen
 feddhetetlen vallásunkat, mellynél egyenesen keresik a
 veszedelmet, meg motkolni. Kolonits alig várva végig
 a feleletnek monda: Látom hogy mások felet akartok
böltsekedni, de meg tanitlak istentelen rossz emberek.

Ezt mondván Vasba vereni öket, ketőt, ketőt egy vasba.
 Kolonits Vas- Az után monda Kolonits Tolnainak: Látod mit hűltre
 ba vereni a ked a vakmerőség; Ezek már soha gratiát nem nyernek
 papokat. menj viháza s mond meg a többinek, hanem ha szót fogal-
 nak, most hamar ök is úgy, vagy rosszabbul járnak.
 Azokat, a kiket Vasba veretes, negyven németnek kezit
 ben adja

ben adja, s úgy kiferteti a Várba, Igen nehezen me-^{59.}
hetek a magas hegyre a szoros békoba kéren, mellyeket
talál egynek mináltak voltak. Sokan látván a Püspöket, és
más nagy rendű embereket, úgy kifertetni, mint valami
híres gonosz tőröt, nem tartoztathaják magokat a kefer-
ves könny hullatástól; Szollani akarván vele, erősen
meg-verteket. Így a Várba fel-hajtván, egy alkal-
matlan fogházba vitetnek, az hol sem éjtel, sem nap-
pal nincs nyugodalomok a szoros békoba kéren egybe köt-
tetven, sem nem alharnak az öreg emberek, sem nem ül-
hetnek, sem nem felehetnek. Tegyen bészülettel említve,
ha a terméket erősebb valamilyiket, mind a kértőnek
kellett menni, és a mit a terméket el-titkolt, semlélni kel-
lett. Senki hozzájok nem járhatott, hanem csak a po-
roszló, és a Német officialisok.

Ment vala hozzájok két Barát, kiket hívának Misericor-
die Fratres, míg mikor Kolonissnál vasba akarják va-
la verni; kik mondanak nekik: Legyetek jó reményűsé-
gel, hatalmas az Isten, hogy meg hájssa a feljőlének hiv-
eket. Meg ostorozza Isten a kiket fevert. Ezt akarván ér-
telemmel mondanak öök, de vigasztalák erősen a kérgény
foglyokat velle.

§. 35. Az után négy napokkal oda viték Lani Györ-
gyöt

Két Barát
vigasztalja
a Papokat.

60. Gyöt Kolonits, aki magával nem vihetvén sem pénzt, sem követ, rá veszi a Poroszlót, hogy egy Czédulájával vigye a Posoni Gazdájához, és hozzon neki onnan valami kevés pénzt; aki elmene ugyan, de rajta ére a Levél hordozáson, azért egy igen mély tömlőbe vetik, holott heverve egy nap is egy éjszaka éltlen. Mihor vasba veretve Kolonits a Papokat mondta: Hogy ha már felfalván is a földet előtte, meg nem szabadítja; hanem a Falyábra küldi őket; de mindazonáltal a tömlőbe is, azon levő officialisok által, mind kalással, mind korbáccsal elegy próbálja őket kivált Miskolczy Mihályt is Jani György emlékeztetvén is kérvén őket az ő ifjuságoknál virágára, melyet kar volna így elvezteni.

Ebben a kemény fogásban tartatnak Pankóst hatnaletzdik napján. Akkor az Eisch udvarába bevitetvén, sok képpen próbálgattatnak. Előáll egy Apát Ur, is illyen Evangyeliommal közfőnni őket: Judjatorok meg bizonygat, hogy ritket a Falyábra visznek, as hol venvorotokban is meg kel tanulni az orosz nyelvet, is as meg az Anyatorok tejeit keserü legyen. Más külső ember hasonlóképem keserget: En eddigé nem tudálkozhatom a szivereken: miért nem szánjatorok magatokat, hanem a vehedelemre adjatorok magatokat; mert, Isten engem

Egy Apát Ur
Halard kö-
Szóntéje.

egy szegely

61.
egy segéljen, a Gályákra mentek, és mind oda veszték.
Kincsek felele Sellyei István: Mi ugyan szánjuk magunkat
s hozzánk tartozóinkat; de mind ezeket az Isten kegyel-
mességébe ajánlottuk.

S. 36. Az után a Székere ültetnek, meg parantol-
ja Kolonits, hogy ha a környül álló Siránkozó Sokaság-
hoz csak egyet is szállanak, minden irgalmasság nélkül
megöljék. A kegyes Isten felő aßbonyok vitték holmi fejev
egyet mást ki a város végére, hogy oda adják, de közel
nem bocsátatván, csak valami refert szolgálatnál a fog-
lyok kezébe a katonák. Azon napon mentenek Stom fá-
jára; az holott az harminczados Pápista ember Felejté-
vel együtt clejékbe méggen nagy szánakozva, is kezeket
fogván így szól: Adta volna Isten, hogy en kegyelmeket
boldogabb állapotba láttam volna; is tudtam volna vala-
mit szolgálni; mindazonáltal legyenek kegyelmek ken-
des elmevel, is az Isten keßségében nyugodjanak meg. En,
is es egész Jartomány keßségeen hallottuk azokat, a mel-
lyek kegyelmeken Posonban estenek. Az után szállást
rendelven néhiek, Vassorára jó szível látta jól tartotta
öket

Posonból
Berenteve
Vitetnek.

Más nap vitetnek Menátzki Andrásnak (aki maga
mondotta vala ki a Páporra az halálos Sentenciát:)
valami

62.

valami Jóságába, aki kenyérral, hússal, borral gas-
dalkodik nekik; magais ki méggen hozzájok, és így föl-
En Isten bizonyágom! Szívem Szerent Szánom kegyelme-
teket. Kérem kegyelmeiket, alászáh meg magokat, és
kalmastassáh magokat a Pap urak kívánságokhoz; me-
ezzel a fogsággal Semmit egyebet nem nyervek a maga-
veszedelmeknél. Kinek mondanah: Nemzetek Urunk!
Te tudod a mi ártatlanságunkat, ha reményünk k kíván-
el-nyomtáh ártatlan ügyünket, bebeséget töröknek ke-
kennünk.

Estvère jutnah Szentzre, as holott támad mindjárt
nagy sívás rivás ilyen nagy Embereknek gomorn sorjok
adnah egy néhány kenyeret nekik, mert egyebet nem en-
gednek a Katonák. Hozzájok méggen as Harminzados
a ki így föl nekik: Talám Tisztelek Uraim kegyelme-
nek volna akarajok, hogy a mi vallásunkra aljanah, tal-
nem merik mondani? Kinek monda egy mellett vigyás-
Szolga: De in ha ollyakat szollaß, ha a fulva hanyod a
Sot's oda nem ragad. Nem hogy vallásunkra állanah
de még subscribálni sem akaránah.

§. 37. Az után Berenthez érkezvén, a Szekerről le-
ballitarnah, és a nagy hegy tetejére gyalog a vasba nagy
romlással és fáradtsággal felhajtarnah, as holott Po-
Soni Van

Soni vasat sokkal nagyobb Herélik el, kivált Sellyei István, olly hegyes, lábait Szaggató rozda's vasba vere-
 tik, hogy mind Hizmáját, nadrágát, 's mindent valamit a lábára's alája tet, egybe Szaggatott, a lábát is egybe lyuk.
 gatta's Szántotta. Ezt vitéz hét héig, míg el-Szaván az
 őriző katonák, meg engedték, hogy egy régi elromlott vas-
 at a maga költségén meg újítsasson, mellyel ofrán el-Heré-
 ké. Mikor itt vasba vereék, monda az Udvar Bíró: ki-
 ben bistoé, hogy vasba vereíték magatokat inkább mint
 sem engedjék? Monda Sellyei István: Vagyon még Is-
 ten az égben, a ki az erőszak tevőket meg bünteti's itéli;
 ebben vagyon bizodalmonk; de emellet a Királyban is,
 mert azt el nem hihetjük, hogy az ártatlanoknál nyo-
 morúságokban's halálokbau gyönyörködjék. A' mig a-
 zért királyunk leszen, bizunk az ő kegyelmességében.

Igen kemény
 Vasba ve-
 renek.

Egy igen alkalmatlan házba, melly palatkaféveggel rak-
 va volt, be-rekesztetnek, as hol ott nyugodalmonk igen kevés
 volt. Három hét múlva Kolonits meg parancsolja a Kom-
 mendánsnak, hogy as eddig ki járni szokott krajtár-
 ból ezután csak háromat adasson a Papoknak, kenyer-
 et pedig alávaló fekete kenyeret, 's tömlőre vetesse.
 A Kommandans jollehet igen Szánja vala őket, de
 el mulatni nem meri, azért vetteti őket as halálra
 Sententziá's tataknaé olyan nehéz, bejelen Töm lötze-
 be, mellynél a két oldala már régtől fogva's most is Per-

Váta

64. vára szék volt, mellybe hason, térdelen s tenyeken ke-
lett bémászkálni, olly szorossan volt az ajtaja köből ki vá-
va. Itt mint a' disznó ölben, a' sok tisztátalan állatok
között, béka, kunyog, légy, tetű, és egyéb ártalmas
bogarak között, sem éjjel, sem nappal nyugodalmohoz
völt, soha nem alhattak, gyakran e' nagy dögben, büsz-

A Tömörbe
szinte meghöl-
táb

érzékenységekben is fogyatkozást szenvedtenek. So-
szor el-ajultanak, és erejük éppen el-fogyatkozott, kit-
be mult el, hogy meg nem vakultanak; némellyek ott el-
szenvedtek, nah éppen hogy meg nem hőltanak. Véve-
csiben a' Kommandáns illyen el nyomorodásokat az-
ához nem szokott erőteljes Papoknál; Levelet ír Kolon-
nál, mellybe protestál; hogy, ha nem ha már ki véte-
zők az el-fogyatkozott embereket abból a' tömlőből
asok mind meghalnak, ok ne legyen sem Istén, sem em-
berük elő: Mellyre azt feleli Kolonits: Nem kell ne-
ked attól félned, hogy azok meghalnak: ha meghalnak
pedig, elég nagy a' Berentzi határ, ott elférnek.

Juliusnál e'dik napján, a' Kolonits parancsolatján
ki vonatnak abból a' Tömörből, és sokas' fogájoktól s le-

Mindenekből pedőjököt meg fosztatnak, s a' mi pénzük abban völt, s a'
ki fosztatnak mi könyves köjék nállak völt, a' Virze Kapitány elvési; m-
-esett vala a' Jesuiták Sugallásából. El-tiltatnak minden-
ektől, senkinek kegyességek munkáját velek gyakorlani
szabad nem völt. Ezt mondják vala: Erjék meg az harom
krajtzárral s feketé profontal.

5.38. Eljötténch Solpor meßze földvöl a Foglyolts 65

kedvesseik Sol nyomorúság's költis által Berentzes,
hogy lassák férjeket, de a várba be nem eresztették. Né-
ha beeresztették ugyan a Sol könyörgés's ajánlók adás
után, de csak meßzszüneten mutaták meg nékiel aso
kedves Férjeket's edes Anyjokat's onnan egy vagy két
szót engedtek hogy kiáltanak nékiel. Megtiltot-
ta volna Vize Kapitány Száz pátza, és Török vezí-
rnek ígérenivel, hogy senki aso rabtágának állapot-
járól, semmi uton módon, senkiel semmit ne mond-
jon, ne írjen, ne írjon, elis as, ha tudja, hogy el-
nek. Rab Szabo János, Papai Nemzet ember Sol
ajándékkal, a Vár Gondviselője Tordai Ferentz-
től megnyerte vala; hogy beszélhessen a Rabokkal,
és Vigasztalja őket ilyen nyomorúságokban.

De megvívék as Kolonitsnak nem Solára, ki illy
mérgefen iva a Kommandánsnak: Nem hogy a-
zok a Valmérő Prédikánsok a te örised alatt
megalásnak magokat, sőt inkább a te tölled hoz-
zájok borsatott Barán által Szarvokat felemel-
tek. Ha bersületedt szereted, as eddig hozzájok

A Papok ked-
vesseik hoz-
zájok nem bo-
tattatnak.

Kolonits ke-
mény paran-
tolatja.

mutatott

66.

mutatott engedelmességét kemény ségeddel pot
 ki. Történt ez is; hogy Laplofi Laplo, egy néhány
 Berentzre menve szollott a foglyokról, a mint az
 +. ján, és még valami eledelt is vit volna nélkül. Ez
 meghalván Kolonits, kitaláltja Posonba, az honnan
 Menántzhi András közbenjárásával igen nehezen
 szabadult el. Még is parancsolák feje vesztése alatt
 hogy a foglyokhoz ne szoljon, sem pedig ö nélkül sem
 se küldjön. Sokszor küldöttnek az ott közel lévő helye
 ből az Isten féltő emberek a szegény Rabok háim áva,
 ut az ott lévő Miszö Pap, a káplárral is más ollyanok
 tal el emészti vala

Novemberbe ment vala Berentzbe es ingalmassá
 nélkül való költő Atya Radamantushoz hasonló
 Jesuita li-
 nozza a Pap-
 olat. Suita, ki mig a várba volt, többet szenvedtek, mint a
 dig egész fogságoknál idején. Mert a kemény hideg
 fogyba, hoba, a szegény erőtlén foglyoknál kellett
 vagni minden a várba hozott fát, nélkül kellett es
 a szállásokra el-hordani. Ismét gyűntelen kellett a v
 et negyven ölnél magasabb kutból merui; a ki hane
 ha elment volna hamar onnan, de, nem sokára vége
 rre volna a foglyoknál.

§. 39. Hogy inkább kétségbe ejtél Szabadulások iránt ^{67.}
a Szegény Papokat, Sokakat, a kik az Udvarnál esedeztek
érettek, íestettek, üldöztek. Tizmadia Adámost, Pápai
erdemes Nemes Embert, hogy a Pápai Eklezia kérésére A Pápai Szab-
adulásokba fáradozva, Kolonits Posonba tri- badításába
tálja, de a Pápai Kommandans megtilta, hogy el ne men- faradokat
ne. A Füleleli Betsbe akarván menni a Pápai Szabadu- üldözék.
lásokért, Posonba mind megfogattak, és sokáig ott kí-
sértek őket vallásoknak el-hagyására, s felfogadtaik
ast is, hogy a Pápai Szabadásába nem járhatnak esu-
tan. Sokszor Bolta vala őket bosszoutani is trüfolni
a Varbau lévő Barát, hogy már senki nincsen, a ki éret-
tek a fület is mozditja, csak egyet is valahol doljon. Ed-
dig ugyan völe (a mint ő szoll vala:) egy Prokurátor, de már
as is elvesztet. A Levaiak követjé is Kerepvenyi Feren-
tet, mindeniből ki fosztják s árestálják. Gyakron egyen-
ként ki hívják vala a Tömlőkötől őket, elszaminálják va-
la, mit akarnának? Hoff Nyári Ferencz mond a egykor
a foglyoknak: Mit akartok, hogy itt kínoztattok magatok-
at? En Kolonits Szájából hallottam, hogy ha tiz estendeig
itt ülök is, de ha nem subscribáltok, vagy vallástokat el
nem hadjátok, ki nem szabadultok. Kinek mondanak:
Nem félünk azon, hogy egyhünk is ebben a fogságban,
ha így tartanak, tis estendőt érjen: De talám híz esten-
dök alatt Kolonits ur is vagy meg szelidül, vagy as halál
elviszi.

68. elvisei. Mi pedig Isten kegyelmé által, nem csak a tömlő
et, hanem az halált is igaz igyűnk mellett el-fenyvedjűnk.

S. 40. Eljövén az idő, mellyen a régen meg ígért Pa-
ra el inditták őket, Szent György havának Todih napján
1675^{dih} éptendőben éjtszaka, 12. órákor a tömlő-
Gályákra ből ki hozatván őket, Szekerekre tettetnek, és Morva-
vitetnek. Országba, sőt Vienna felé indítatnak, Sokszor az ut-
tan, ott is helyben examináltatnak, ha engedelmessé-
kednek, vagy nem? Meg unván ezt a sok szemtelenség
mond a Sillyei István: Elégge nem tudálkozhatunk
a ti szemtelenségtelen, hogy nem szigyeenliték enygin
már sokszor meg vitett Puntomokat előntbe tenni
Talán azt gondoljátok, hogy gyermekék vagyunk
hogy minden orán újabb feleletet gondoljunk, a-
mit egyszer mondottunk, aharmit kimaljátok velük
abban meg maradunk. A vár alatt a Székerről lefa-
liják, vasba gyalog mint a barmokat hájtják az i-
tósatos magas hegyre, aholon a várba tartják fog-
ságba 25^{dih} napjaig. Martiusnak, akkor ostrom vi-
sít az oltához az Anyafialhoz, a kék Leopold Várának
völtanak.

III. RÉSZ.

A Komáromban szenyvedő^{három} végig alhatatos Anya-
fjakról, úgy mintz, Köpetzi Balásról Szedeni, U-
Vairól

vánrol, is Bugányi Miklósról. Es ugyan ott az Hit-^{69.}
től elszakadó tizenket Augustinus Papokról.

§. 41. Huszonkilencedik napján Majusnak 1674ben
ezek is az Isten szolgái husban, kik közzül csak egy va-
la Reformatus, hajóra ültetvén, a Dunán Komáromba be-
vitetvén. Utjokban Soltárokat enyebnek is könyörögnék.
minden Nemzeteknek Törvények ellen, a Katonaktól
mindenekből ki fognak. Köntösököt pénzem kellek
as után ki váltani. A Komáromi révhez jutván, Draha-
sotz ki Andras, ott a Várban lakó Magyar Kapitány ki-
méggen eljehbe, is minchutanna el olvasta volna a Ko-
loms Levelét, monda nekik: Miert nem akarunk ke-
gyelmereket engedni a nagyornak, hogy el kerülnek ez az u-
nalmas fogságot? Kinek mondának: Sokkor meg mondot-
tuk Posonban az Erseknek; miert nem akarunk. Onnan
a Várba kísértevén, egy Setetes büdös tömlőbe rekesz-
ternek, kilente krájkart rendelnek tartására minden Komárom-
személynek; de csak hamar háromra porították. Harmad ban kemény
nappal as után egybe gyűlnek a Drahasotz ki hallására tömlőbe
mind a varbeli Főnök, kik magokhoz hivatván a Papok-
at, vehetjék őket, miert keményitik meg magokat, mit
akarnának már? Felletnek a Lutheránusok nekik:
Ez az akaratjok, hogy meg keressék Instanciájokkal a
Kommendánsot, Hoffkircher Sajost, hogy vegye fel aso ugy-
eket az Ersek is Koloms előtt, mert ha ez az akarat-
ja a ki-

Az Augustanusok Subscribálni akarván, ja a királynak, hogy minden Reformatus is Lutheranus Papok lemondjanak az ő Hivataljokról, öök is képek lépni meg a király újabb kegyelmes Dispositioját veszik lemondani Hivataljokról. Köpetri Balás Reformatus inkább akarván Istennel engedelni, mint az emberekkel, ellene mondá, és protestála az egész Gyülekezet előtt, és azt mondta: Nem kell a szabadulást tilalmas uton is mód keresni, hanem inkább békésen türelni és alhatatosságok kell Istentől kerülni. Ezt mindjárt nagy Jörök vasba veré a Lutheranus Papoktól elszakasztván, egyedül tart egy tömlötben öt hónapok alatt; a Lutheranusok is vas veretnek, és munkára hajtattak minden nap.

§. 42. Azonközben az Instans Papok mellett Hoffkirker is Kolonitsnak, és az Erszékeni Keleptseni Györgynek; kik azt felelik: El-tölt már a kegyelemnek ideje, ha Pofonban nem Subscribálnak, niar különben meg nem szabadulnak, hanem ha a Romai hitre által állanak

Négy hónapoknak elfolyások alatt garaj hordással hiányossal, és egyéb alá való dolgokkal terheltetnek, után veszik ezt a feleletet. Mellyre meg kívántuk a boldogtalankok, kivel kednek mi tívők legyenek; Vre el-vegesik tizenheten, hogy az Hitől elszakadjanak, de nem jelenik meg Köpetri Balásnak, a ki külön tömlötbe tartatik vala, hanem meg írta Hoffkirker Lajosnak, hogy ő tizenheten, kik mind egyig Jörök valának

Ellenmond
Köpetri Balás.

Tizenheten
elhadják
váltásokat.

valának, el-hadják Vallásukat: kiknek Leveket vévén ö-
romébe megtrókolá, és mindjárt vívni a Pápa Urának, kik
megírák Komáromba, hogy a Romai Vallásra megcsé-
vén asokat, bocsássák el.

§. 43. Azért az ott való Barát mint a Póle halójá-
ba egy legynék nedvességét ki-szivja; ugy ez as igaz Hit-
nek idvességét nedvességét el-tagadtatta, a Romai Hit-
re erős hitet, fejed is mindenek el-vezteték alatt, hogy
asr. Soha el nem hagyják, lekötelezi. Azután Hitet meg-
tagadásának jutalmául, némellyeknek ötven, némel-
lyeknek harmincz, némellyeknek husz forinto kaptada:
megtoldván ez el Vallásának fogyatkozását: e-
zen fellyül egy egy olvasót is Keresztet; mellyen valói-
madkozásra tanítván egy néhány nap, el bocsátá őket.
Kik Leopold várába menvén, ott a több raboskodó Kris-
tus Szolgáinak mutogatának, hogy eichnek példá-
jokoz tanulván, ök is a Pápa Indományja után hajla-
nának: De külömböző ki menetele lön a dolognak; mert
as hitet boldogtalannul megtagadók, látván amazok-
nak állhatatosságokat, megindulásnak sívekben, és Sirat-
ni kezdék Helekedeteket, a melly csak innét is kitérsik:
Kérdete vala Mihlitz Samuel, mint van dolgok? kinek
igy felelték vala keserves sívvel: Adta volna Isten, hogy
rothadtunk volna inkább el a Tömlötbe, mint sem erre
adtuk volna magunkat! Atkozott as orais, a mellyben
Küldt.

72. Születettünk. Titannuljatosk a mi esetünkben, és a lelki

A papok in-mercenek e nagy kiserthibe ne cyschek magatokat, legyetek
tenek alha-alkatatosok. Így nem hogy a többit meg tanorították
tatosságra. na; söt igen hathatoson meg erőfithék.

S. 44. A más harmat ezeknek elszakadások után, na
obb nagyobb nyomoruságokkal terheli vala naponként,
tot ajatnak, követ, földet hordattak veltek, utzákat be-
rettek, pervátákat kizhitattak veltek; melly alá való fog-
gálatra eddig a Jörököket, zigányokat kiarhozatták
most a Krisztusnak hív szolgái vizik véghez. Mig az hi-
töl boldogtalanul szakadtak is veltek voltak, az alatt
del után mindenkor nyugodtak: De már reggeltől fogva
nap nyugotig, melegbe, hidegbe, esőbe, fagyba hohéroltatnak
nyugodalmok soha nintsen. Meg tiltatott, hogy soha senki
ne hóljanak, egy tenyer ruhát is meztelenségnek elfe-
zélere, egy kis fillért is egyéb szükségekre senkitől el ne
vegyenek; a mellyet nem is mertek sebezni külföldben.
hanem mikor viték ki a földet, szemetet is egyebet Targov-
zában, a hánáhozása hajlott a szponyok lopva vettek
valami pinsert is olykor el menni mellett, hogy ef-
re ne vegyék. Sokszor küldöttek a Komáromban lakó
kent filő emberek a foglyok hámiára eldelte, de azt meg
a vár kapuba meg erőik a katonák, csak egy falatot is so-
ha kezdebe nem szolgáltattak. A kegyetlen Drahas on-
tzi Andras Solpor hivatta őket magához, esküszik a Bo-
dotaj

A papok per-
vátat kiz-
hitnak.

Senkit sem
szabad elven-
ni senkinck.

73.
dóságos Szűz Máriára, s minden Szentekre, hogy mind Ko-
máromban rohadnak el, ha nem állanak a Római hitre. Drabaföldi
Mert a király (ámint ő mondja vala:) örömeztőbb el. Andrási Ga-
vezzi a Koronáját, mint sem az Országban más vallást el-
szenvédjen. Az illyen Szevet rago merget Savaira, est Szot-
ta vala felelmi Köpetri Balás: Mi magunkat ajánljuk
az Isten kegyelmű gondviselésébe; mert Magyar Ország-
ot is megtekint az Isten: De akarmint legyen is a dolog,
mi Istenhez való kegyességünket, hűségünket, és a jó lelki
ejméretet megtartjuk, és ebben a mi artatlanságunkban
a Királyra appellálunk, a kinek oltalma alatt hűségün-
ket megtartottuk, halálunkban is megtartjuk.

Ezek után az hallatlan vélelű után. Martinusnak Iodit
napján 1675^{ben} Leopold Várába vitetnek a több rabos-
kodó Szehtekhes, és asó lehet együtt a Gályákrak vitetnek.

IV R E S Z.

Hat Reformatus Papoknak, az Ersch Eberhardi Kas-
tellyában való kegyves fogságokról; kiknek nevei: Né-
méri István, Farkasdi Dániel, Néméri István, Fomori
Kanta Pál, Veresmári Tamás, Szathmári István.

S. 45. Mikor az Ersch előt mind együtt a Subscrip-
ora erőltetvénél a Papok 1674^{ben} 30. Maji; akkor mondt-
ja vala az Ersch: A Felsőbb Király hatot közülletel né-
ken

ken adott, a kiket gondolván, hogy ékes elméjűek, és
még jó embereket tehetnek belőlök. Mondja vala ez
Talam azoknak jobb tartásuk legyen, mint a többinek,
és én Kastélyomon úgy megdolgoznan, hogy a fejek
tűs felmigyen belé.

Eberhárdra vitetven, nagy vasakba veremnek, és
a Kastélyon dolgoztatnak szüntelen. Gyakorta az Erdélyi
Szuleptseni György, mikor ott mulatott, erőltette az Hittől
való elszabadásra: Mikor látta, hogy semmire nem me-
hetne vellek, nem félt az Istent, a már szinte nyolc-
esztendő ember, kinek füllába a koporsóba volt, poróly-
is hákannyal verte a hegyi Rabátot szenyvedő Papot
olgy kegyetlenül, hogy nemellyiket öszveis rontotta,
mint Neimeti Istvánt a Gyáradai Predikátort, kinek
szabadulása után is, Erdélyben holta napjáig, mind-
nyakába hordozta a kezét, ugyl-rontotta volt a kezét
Mikor külfő vendégi voltak, olyankor felhivatta
mindenkor, és még háta megé állatván őket, nem csak
motskos szölkál illete, kesergete lelkeket, és tsufolta, ha
nem kemek között pök dösök, s holgarival is pök dös tette,
és után mindeneh láttára dologra hajtottak őket s maga-
egész udvarával Pallérkodott utánok, kiket úgy megdol-
goztatott, hogy a vér is folyt a tenyerekből.

S. 46. El-uván es szonyu infeger, Veresmarhi Ja-
más Serkei Oskola Mester, el-szölkil, de meg kapta, és
a Lotzoli

Az Erdélyi pö-
röllyel, há-
kannyal verte
a Papokat.

a' Rokotti várba addig vereti, rongáltatja az Ersek,^{75.}
míg hivatalját meg tagadja, eígy el-szabadul a kegyet-
len Néronak kezéből. Szathmári István a' Japol-
trafői Predikátor soval el-tagadja az igazságot, és
Papistává lépzen; de Szabadulása után, bűnét meg-bán-
ván, meg tért, és a' Papi hivatalt hőlíig viselte. Tömöri
Kanta Pált tudálattal uton, módon el-szabadította sokan meg-
Isten, és a' tulajdon Ekleziájába vissza ment, és ott Szabadultak.
gyakorlotta hivatalját. Hármán anna utánna Fer-
kásdi Daniel, és a' két Németi István, egyik Nyáradí,
másik Szemeréi Pap, sokáig kínoztatván a' Töm-
lözben. végre 1675ben Nyárba, nichor az örizők ked-
velére nyújtozvának, és Szőlnek, és az ő lelkeket ke-
reső Madarászoknál kerelbe Isten nem adván, elb-
bi Ekleziájokba hivataljok gyakorlájára visszamennek.

V. RÉSZ.

Hallatlan nyomorgattatásokról Leopöld Vár-
ában a' Kristus Rabságot szenvedő szolgainak, kik két
ízben vitettek oda, nevek ezek. 1. Kapoti István. 2.
Harsányi István 3. Kálnai Péter. 4. Orokotti Joris Je-
rentz. 5. Jablantzai János. 6. Krasznai Mihály. 7. Husz-
ti Mihály 8. Szalatyi Mihály. 9. Fülchi István. 10.
Simon

76.
 Simon Péter. 11. Komáromi István. 12. Körmond
 György. 13. Alistályi György. 14. Szethi János. 15. So-
 modi János. 16. Szilvási István. 17. Szent Péteri
 Marton. 18. Szadai András. 19. Korodi János. 20.
 Kóthi Bálint. 21. Szent Miklósi János Esperest. 22. Mi-
 lézi Samuel. 23. Miklézi Böldisár. 24. Fott Mihály
 25. Masari Daniel. 26. Illyer Gergely. 27. Turaki And
 28. Leporinus Miklós. 29. Imkovitz János. 30. Derh
 dai Miklós. 31. Sterler Tamás. 32. Paulovitz Mihály
 33. Mosnitzer Tobias. 34. Simorides János. 35. F
 vári János. Voltak még Augustanus Papok, a
 Földvári Jánossal apostatáltak. Ezek közül ke-
 formanyok voltak huszonheten, Augustanusok 17

§. 47. Mind a meg nevezett személyek, harmadik
 évi ydiki napján Leopold várába vitetve
 azon való Jesuitától, Kélio Miklóstól, kinek kegyetle-
 seb Diokletianus terméket ember még a krími Ja-
 tárok között sem termet; és egy Svétz nevű Baro-
 tól, minden tippet ijesztve, kényszerítve az Hit-
 Szakadásra. A Svétz Baro a maga rosz példáját ve-
 elő, hogy ő is régen Augustanus volt; de már mind a
 lejegyzéstől a Romai Hitre állott. De nem akarnak es-
 a' rosz példáról hinni varrani, sem a' vala vezirt követni
 ne hogy

nehogy veszedelembé essenek. Azért tömlőtöze^{77.} küldi
őket, és utána hozzájuk menvén, ilyen keserves Evan-
géliommal kezdé esmergetni. Jesuitai Anyai indulatját.

En ugyan titket látogatlah kötelességem szerint, de e'
mellett azt mond om tiúektek; hanem ha megértel; más-
képen vasba veretvén, fekete profonzat tartatlah, és
keves vízzel, mindenféle nyomoruságok alá vetetvén,
elcsereket keservebb képen as halátnális. Azért gon-

Kélio keser-
vet köszön-
tése.

dolkozatoh, és resolváljatoh magatohat. Kinek felelé-
nek; Elégge resolváltruh már Kolonissnah, és Ersch-
nek; esután is tsah abba maradunk. Itt jegyezd meg
előre; miben állott Szenyvedések as artatlan Embereket.

- I. A' nagy Török vasnak lábokon való hordozásában. Miben ál-
- II. A' minden alá való, tisztátalan dologra való hájtásában. Ion Szeny-
- III. Az eheziben, szonjáhozásban, smindennemü hűségben. vedések?
- IV. A' Tömlötznék sok nyughatatlanságában.
- V. A' Romai Vallás Ceremoniáira való keüszvítésben.
- VI. A' kegyetlen meg-veretéseben.
- VII. A' mindenből való ki-fosztásban.
- VIII. A' töllök mindenekek el-tiltásokban.
- IX. A' sok Probákban és ijestésekben.
- X. A' sok karomoltatásban, és tsufoltatásban.
- XI. A' Tömlötznék Szennyében.

S. 48. Kezdejűh hát miűs Beszédűnkűt, as hol a Jó
ártatlan Rabok nyomorúságok kezdődűtt.

I. Vasba vereni más nap a kegyetlen Kélio as ártatlan
berekűt, még pedig a mint a pogány Törűk Rabokat fogl
vala, mind a két lábokat, vagy egyik lábokat felkerékűk
egybe, nem kedvezővűn Semmit as öreg emberűnekű, Jó
azon kezdi a nyomorgatást mindenkor, miűtha Sem
as Isten nem volna as egyben, a ki parancsolja as öreg
berűkűkűt, vagy benne Semmi emberi indulatok
volnának. Mikor Vasba vereni őket, Sokat fenyegetűk
fenyegetű, hogy Leopold várából Sokan nem szabadulnak

Leopold Várnert as éppen Purgatorium: Mellyre monda egy ő kövű
a Purgatori-lók: De, hát ha Purgatorium, jó reményűsűggel lehetűnk
szabadulásunkú ivant, mert a Purgatoriumból, a mint

Leopold Várnert tartják, lépű meg a szabadulás. Erre monda: De bizony
vára Pokol-Pokol hát, as honnan miűssen váltűg. Isudálkozűk vala
rűstűn a Papok ostobaságokon, hogy inkább heretűk a Vár
mint Sem a Pap Vratnak engedni. Erre as ő ostoba
dalkozására mondának a Papok: Inkább heretűkűk
hogy testűnkű legyen kötűt, mint lelűnkű, mert így lelűnkű
ket meg nyerűkű, de úgy mind a kötűt el verűnkű. Mi
kor panaszolkodnának a Szegűny rabok, hogy ő ártat
lanok, ne verűssűtűkűt olyan pogány módra a Vasaláb
as: felűtű: két kűppen vagy tőkű rebellűk Ecclesiastűkű
is Politűkű

is Politicæ. Ha a Király ellen nem vétették is, ^{79.} amint
elhiszem, hogy sokan összeültek még rozzát sem gondolt, ^{Rebellisch}
nem hogy sebekedni volna a Király ellen. De valóba re- ^{a Papok Ec-}
bellisch vagyok a Római Ekleziá ellen, mert el-hagyatott ^{clesiasticæ}
est, a mellyért mindenféle büntetést meg érdemlünk duplán. ^{Politice.}
Mikor a magok áttatásait hozták el, akkor mint
valami Jupiter menykövét úgy fordították a fejébe: Hat
ti hamissággal vádoljátok a Király Íráit.

II. Dolgra hájtatások.

S. 49. Mint a dolgok, a mellyekre hájtattak sokak, is
sokféle voltanak, úgy Pallérjok is istentelenség. A tömlök-
et ujonnan ásták v élek, Pervátát kípittatták a kánikulai
mely hónapban, mellynek nehéz is tömörös illaga nem csak ^{Pervátát}
a Jesuiták orrát (nállok volt kamarafélt) hanem az egész ^{kisztitnak.}
várat is el-dögléltetve. Sántot ástának a vár körül, mely-
et keverték's hordoztak. Mikor egyéb dolgot nekik nem ad-
hattak, busát, zabot, árpát rostálták, portól is feregtől pa- ^{Buzát rost-}
laltak. ^{taltatnak.}
A Templomnak is Parochiának sáros udvar-
át lövénnyel is követ meg hordatták. Mikor egyéb dol-
got nekik nem adhattak, akkor is mit a régi költészet-
is el hanyagok, mellyet az előt sok költészekel trináttat-
tak völe, csak éppen adhatnának dolgot a lobolának.
Noha sáros helyeken magis földet Bástyákba földet hor-
clának

80. danah vala tárgyakkal, az holott a lábokon lévő
vas miatt nyakra före le hullottak. Az egész vár utzáin
velel Seprenk vala telben nyárban, kivált vasárnapon
telben az hótól. S ki tudná mind előzárni, a minem
kegyetlenségével kínozták ezeket az Istennek érdeme
fogait, hogy inkább az Istenből elszakíthatnák.

Mikor ezeket így nyomorgatták, akkor a kégyes
kivált való rabok jól nyugodtanak a tömlőbe, s ha val
egyszer ki-vetették is dologra, máshoz nem, hanem a Kom
mendánsához, s akkor is jól tartották. De ezek a leg al
való embernek dolgára is reá hajtatták itleni gonjukt
Ha idejét nézed e nyomoruságnak, nem volt ennel bi
nyos ideje, hanem volt is nyár, tél, meleg, hideg, eső, hó,
mindenkor hajtották magoknál nagy gyötrelmel, a
kik néztek azoknál is nagy hána közölkésre. Sőt mikor
vegy, zürzavaros, erős, havas idő volt, akkor hajtották
kább mesztelenek lévén, hogy inkább erőt vegyenek rajtuk
Sya korta virradtig, még hajnalban a dologra is hajt
ták, este pedig Sétibe bocsátották vissza, még akkor
hanem a Jesuitának engedelméből mentek a tömlő
be, el-hagyván a munkát vissza verettek. Sokszor meg
völt, hogy a mi kevés föld forma profontot, ez zavaros vi
et adtak is, azt sem hagyták, hogy nyugodalommal el költ
Kéri vala egyszerest a Sántán Hoff mestert Kiliot, Szent
Miklós János hetven szentösnel idős Esperesi ember,
ne bánják

ne bánjék olyan kegyetlenül v'élle, máskeppen lehetet-^{81.}
len hogy meg ne haljon; de azt felelte: Hát te veu, néked
kedvezzelek? ha meg halsz, akkor sem kedvezek, ki vonat-
lak a váron kivűt a ganyj dombra, hogy ott a kutyák e-
gyenek meg. Majonah is ezt Soliszor mondotta, de az ir-
galmas Isten nem engedte, hogy egynék is halatán örül-
keffen és irgalmatlan ember.

S. 50. Ami a Pallérokat illeti; azok voltak a ka-
tonák napjában heten, a kiket a kegyetlen ségre fe-
nyegettel, fizetéssel, néha pedig veréssel is annyira réa Pallérok
kínserítették, hogy viset homoba kötöttá istrangokkal, kegyetlen-
ki vont fegyverekkel, puskákkal, páltzákkal, néha a vér-
deli folyásáig verték és puská vágelték, mind oda
ashonnan, mind ashová hordották a földet, el álli-
tották a pallérokat, hogy megállani soha ne lehesse, a
szegény rabolnak. Nyarba árnyékba, télbe tűzhez
nem börtönök, még mikor ettek is, hanem künű ke-
serves köny hullatással kellet a kemény feketé fagyos
Profontot ragni. De még a katonák is ezek a ke-
gyetlen emberek nem hisznek; hanem meg fizetnek egy
károly nevű Pallérnak, aki a Sántot elfogadta volt,
hogy meg dolgoztassa, a mint leg jobban tudja, és ki-
nozza őket tellyen hatalommal. Nem is mulatta el
a kegyetlen emberezt, a mivel tudta hogy kedvet ta-
lál a Jesuiták előa, terméketre szerint maga is gyű-
lölve.

lölven az Evangelicusokat; az honnan néli nagy summa pénze gyűlt; mert a mit pénzben kellett volna dolgoztatni, ezáltal vitte véghez. De ezzel is az álhatalomság mellől a Kristus Szolgái elnem állának. Végre a Katonák meg unják a kegyetlenséget, még Károly is lelede benne hagyni. Azért Kolonitz maga rendelé mellé jeli Bene Jánost, a Leopoldvári Iskola Mestert, a ki igen barbáros, a Természettől is megjegyzetett Sánta, kegyetlen ember vala; ki még ártatlan Vevőkhöz is megfertézte kegyetlen kezeit. Ez egyedül a mekkor rendbéli Pallérokat feljűl mulja ezzel, hogy a betegesnek, és az erőtelen öregesnek éppen Semmit nem kedvezett. Miklétzi Samuelt, hogy az elrontott öreg ember a Jargonát az hegyre nem taszithatta, egybe rontotta kegyetlenül, nem nevezvén Semmit tag.

S. 51. Nem volt az egészön való fogságokban nyugodalom, hanem Decembernek harmadik napjától fogva Januariusnak 4dik napjáig, nem lévén a kegyetlen Kélio. Azon napon kínálni kezdé Kolonitz a Reversálissal, de nem subscribálák; azért minden terhés és unalmas munkára hajtani kezdék olyan kegyetlenül, hogy magok is a Vigyásó katonák által kezdék a Jesuitákat pokolig kegyetlenségükért.

Mikor valami új Tömlőznek ársáára ki hajtának őket

Bene János
kegyetlen
Ember.

Reversális-
sal kínálják.

83
oket a Jesuiták, monda Harsányi István néki: Ime
az Isten, a Szent Angyalok, és a Clóttetek is protestalok;
Hogy kegyetlenebbül se lehetek mi velünk Ti, mint a
Pogány Persekutorok az Apostolokkal; mert az Apostolok
Tömlötzen ugyan voltak, de magoknál Tömlötzet ás-
ni nem kényszerítetek: Mi pedig a Szent Apostoloknál va-
laságos Janitványi, Tömlötzet is kényszerítettünk ma-
gunknál ásni. Azért hogy az Istennek Itélő Szele e-
lőtt legyetek magatok menthetetlenek, mint ha azt nem
Ti se lehetnétek volna velünk: En vágom elsőben a Tör-
kánt a földbe, hogy ez a föld legyen bizonyágot ellenetek.
Nevenik ezt a Jesuiták, és azt felelik reá: Annál se-
rinyebben dolgozzatok hát, mentől nagyobb okotok van
reá. Ennyi sok nyomorúság között csak az Istenbe va-
ló bizodalommal erőthetik meg magokat. Azért
dolgoz közöt is a sz. Dávid Soltárit énekelde-
gelvén vigasztalák magokat, noha est igen ne-
hesen halgaták az üldözők.

III. Következik az Harmadik:

Ehségek, Szomjúhozások, Meztelenségek.

S. 52. Viszél, és valami alá való Profontuál egyéb-
et tartásokra nem adtak, még est is mérve. Min-
den három napra négy fontos profontor rendeltek,
de est is sokszor nagy Instanziaival, és utána való
Nagykopla-
tások
járas

84. járassal nyerték meg. Gyakorta pedig a rendelt
időre meg nem adják, hanem minden héten, hol
egy, hol két napra rendelt kenyeret el-vonták.
Semmit ízelett se adni, se venni nékiük szabad
nem volt. Megparancsolták a katonáknak, hogy
ha valamit akarnak hozatni a piatról, jöjjenek
velük el-menjenek, de amit vevnek tartásuk ma-
guknak. Ha valaki ismét találna nékiük ad-
ni valamit. Mint Kottai Bálintnak a Tömölök be-
vetett volt be egy aszpony egy kevés vaját is hagyma
mellyet akkor vevnek epre, mikor este, odais be-
ment az öriző, s ki vette a szájából.

Simon Jánosnak mikor tün dolgozta, egy ne-
hány fő hagymát adott egy hegény ember, melyet az
alából epre vevék a Jesuiták; ezért kegyetlenül mi-
ótet, mind áhi adta volt megverték. Így az ablak-
ból meg látták, mikor egy hegény aszpony mellett
el-menően, egy kevés sült húst s egy kevés kenyeret
vetett volna Targont ajokba, ezért az aszponyt meg-
fogván, hirtén két óráig a kizártalan szemeltyek pelten-
gerjékbe tapatván, úgy tartották.

Szonjusi agot nagyot szenvedtek, kivált a Tömölök-
ben, mert a rest katonákkal sok könnyörgéssel sem
hozathat

A Gardal-
kodo as-
ponyt meg
verik.

hozathattak egy kis vizet. Meztelenséget ollyat ^{85.} szeny-
vedtek, hogy a pogányok kezében is ugyan lett volna.
Mert jó köntösökkel kifosztatván, az után a
mi maradt, a szenny a vas megerte, s megújítani
szabad nem lévén; hanem meztelán, és fél meztelen
késsel kénytelenítették hidegbe, melegbe dolgozni.

§. 53. De talán azt mondod: Hiszem Kélio ma-
gára váltalta volt, hogy Galatról a mit küldenek
a Kabok házára, és az ő Pénschet is kezéhez fogal-
tatja. Vgy vagyon, tudja azt az Isten: az ő lelke emi-
rete is tanúbizonyságot téve arról, miképpen fogal-
tatta kezéhez; vagy a katonáknak, vagy más Czéger-
ei Lakóknak adta, ha valami cledelt küldötek. A Amit kül-
pénstől, aharmennyit küldötek, de huszonöt pénstől ^{dötek meg}
többet kéhez nem (küldött) adott, annak sem vehettek ^{nem adták.}
kapnát, mert a Jesuita meg tiltotta, hogy senki sem-
mit a Piátról ne merék helyen vásárolni, mellyet ha
valaki által hágoa, keservezen meg adta az árrát.
A több pénst a Kabok hoherának, Santa Bene János-
nak adta; vagy magának tartotta. Isudálatos gond-
viselést látta az Istennek illyen nagy szükségben.
Moha az ellenség, az életnek minden útját teljes
teherrel

tchességéből igyekezte volna el-fogni; de meg emléke-
zék az Isten az öfogyoly fogáiról, és négy hónapoknál il-
lyen nyomorúságba való eltöltés után utat nyitva, miké-
pen vehetnek kezéhez jó akaroikról néhány küldött pe-
zsekjéket, és pénzéket is miképpen elkerülnék: Mert
pénzt dolgozol és Jobbágyok a Santzon vettek, vagy me-
ltek kezdének dolgozni. Ezek a néhány jó akaroik
küldött pénzt alattomba meg adják vala, írtak vala
lának vala, és mikor más képpen kezéhez nem adha-
ták, olyan helyre kerültek, as hol tudták, hogy meg-
láthatják; és mint hogy az ilyen dolgozol sokan voltak

Isten gond-
viselés.

nak igen, nem könnyen vehetnek ezre mind, és mint
kínál: más képpen ha a katonák ezre vehetnek, mint
kintgatták a falatot is hajókból. Sokszor a gyerme-
kék vagy a szponyok elvittek eldeltek, vagy pénzt, és mi-
ha egyebet kerülnék, bevittek a Targontába, vagy be-
vittek az ut mellé, as hol járnak vala, és dolgozva mentek

Igy támasztott az Isten Abdiáfi lelki embereket néhány-
is; sőt még a katonák is ezre véren ártatlanságokat
alattomba hánni kezdtek sokan, és jó akarsikkal
vén, mint az Illyes Hollója, sok kenyeret. Sajtot is írtak
is, kivált ijthatta ha vittek köntösök alatt, és beadták
néhány; mellyet mikor meg tudták a Jesuiták, kefé-
vették

vessen meg adták az irgalmasságnak az árrát. 87.

A Német Offikérek is kiváltak az Olopban mikor látnák vasárnapon dolgozni az ártatlan Predikátorokat, a Templomból jöven, ezt mondják vala: Huda a misztelleknek esekkel a Predikátorokat; bizony ha egyébért nem is, de es embernek ártatlanságokért elvették az Istent a várat.

IV. A Tömlötzen való szenyvedések.

§. 54. A Tömlötzen való keservei szenyvedések, mint Penna, a melly jól leírhasa I^{ben}. Ez, nem utolsó völet, hogy a te éjeres latrokkal, átkozódó, káromkodó, istentelen emberekkel együtt tartatnak vala, az holott azoknak káromkodó nyelvek miatt Istennel sem szolgálhatnak vala a mint kívánna II^{szor}. Kigyóli's varasbékák's egyeb kuszó máso állatok, ártalmas bogarak miatt soha nyugodalmok nem völet. A sok embernek a kemetbe bűzhödte testekből felmenő gőzölges sólpor kuszinybe mult el, hogy el nem döglekették őket, s azért meg nem fuladtanak. III^{szor}. E valóba nagy nyomorúság is, szenyvedések szivehig beható Inség völet, hogy nyárbán a kemény telek ^{való} melegében olyan gyors tömlötzöbe rekesztve vala a föld alá, hogy lélegzetet is a sokaság miatt a lig vehetnek, és gyakorra a nagy meleg bűlösség miatt elis ajánának, s még sem nyerhetnek meg, hogy a habad

88. szabad aérre ki vigyék csak egy fertály óráig is. Mint
jára az öreg Miklószi Samuelis, ahi hitsimbe mule
el, hogy meg nem hala. Több pedig a föld zineu le
fog házba, mellynek fedele az ég volt tartatnak va
la, is hideggel csak nem meg öletnek vala, as hol
melegedinek okáért egymás határa felüdtene
nemelylek pedig a kemetbe birtanak: Igy, a mit
as oktalán állatokkal poltat hsekedni, as is me
tagadták esektől, a kik az ablakhoz közel felü
teneh, Solpor puska porral asoknak oldalokat,
kállokat, hajokat fel sütötték as emberelen, sarra
billest örzők. Solpor a termeszet dolgára is ki nem
erestetik őket, hanem ha előben meg-fisettek.

S. 55. A Fogságnak öt helyei valának, a mellyek
be néha együtt, néha különösen tartatnak vala. Az
első, a vár oldalába vala egy nagy régi romlott o
ladolag álló ház, minden fedél nélkül, mellybe patk
foly vala keresztül is mikor esős idő vala, sárba, fer
tőbe, sertések módjára kell vala heverni. Sok instá
tiávat nyerték meg, hogy valami fővenyet hordas
sanak belé. E' büdös volt a sártól, szemetől is a
bikáhtól. A második Fogság, kiptán deszkából
volt trináva, a mellyben szinte Januariusiak közepé
ig tartanak négy Augustanus Anyaiak, kik asérv
kerestek vala külön, mert így érteset nek vala, hogy

lokát hisse
nek.

Subscri

89.
Subscribálnak. De vivem epre kezények, hogy a subscri-
ptio magával hozza a Hitől szabadást is. Megfor-
diták bándéjokat, s végig álhataroson megma-
radának; azért a deszka nyári Hásba kellett a teli
dérnek kemény séget szenvedni. A várnak délfe-
lől való oldalán volt a Tömlőz, mellybe négy Re-
formatus Papok tartatván, sokféle képpen ijeszt-
getnek vala, néha assal, hogy csak öök marad-
tak, a többi a Romai Hitre állottának s át; h untelek
füstet kinostatnak vala, annyira, hogy már hajók
háállok s ruhájok bűdös volna tölle, s mind elis
füstölődőe volna.

Negyedik helyre. Napkelet felől való Várda mel-
lett egyedül rekesztetett vala Vjvárosi János Reforma-
tus, az holott nem csak a Jesuiták s mások által bün-
telen kisergeték s ijestek vala, hogy hohér kezibe ad-
ják nem sokára és megsejgtenék, hanem éhséggel, gom-
jussággal szinte meg is ölegettek, a szemét ki sűtövel
völe, úgy hogy igen rohásul látta: Azért is völe, hogy mi-
kor a gályákra vitetnék, a többivel vezetni kel-
lett este Lemmit nem látván.

Az ötödik helyen Stetler János mezitelen fegy-
verrel őrisztetett egyedül. Azért osztja vala így meg őket
kelio, hogy egymást inkább ne vigasztalhatnák, s
könnyebben meg ejthetné őket.

V. A Romai Vallás Ceremoniáira való e-
röltetések.

§. 56. Ollyan kegyetlenséggel erőltetnek vala arra
 A Romai Vallás Ceremoniáira erőltetnek. hogy azt még a keresztényiségnek megeshűdt ellensége
 a Pogany, nem kelkedte volna nagyobb irgalmatlan-
 sággal. Ritka Mize mult el, hogy hajónál fogva ne-
 vonattatnának oda. Ritkán vittek beteghez a Venera-
 bilis, hogy keserve sen meg ne siraták volna a Papok, meg
 Kélio jól tudván, hogy őh azt az Isteni Tiszteletet nem
 tudják, nem szeretik; a Katonáknak meg parancs olja va-
 la; hogy reá hajrák erővel is: azok azért olly kegyet-
 lenül meg döfölték a puskákkal, hogy csak nem mind egy-
 be rontattanak. A Templomba a magok Inneijelen
 Vasárnapon, félben hagyatván vellek a dolgot, el hur-
 toltatnának; is mint hogy fel teték volt magokban, hogy
 akarmi kegyetlenségeket el fenyvedik inkább, mint sen-
 önként, ollyan, Isten előtt utálatos babonás Isteni Tiszte-
 letre el menjenek. Azért, mikor a Templóba voltak, ha-
 veték előre, hogy a Templomba akarják hajrani, is nem
 mentenek a katonák kérésekre; hanem be kellett a Tem-
 plóba is menni sokszor a Tiszteletnek, is egy verték is hur-
 tolták is onnan. Sokszor a puská végelések miatt a föld-
 re lehulván, az hajónál fogva husattak a Templomig.
 Mikor látták az el nyomorodott embereket, hogy el kell vés-
 nek a sok verések miatt, az után öszve beszállnak: mint
 hogy a

91
hogy a Templomba menni, és ott az Isten igéjét halgat-
ni nem vétek dolog; menni csak elugyan ha kényszeri-
tik; de semmiképpen az ő Isteni Tiszteletében, miné-
műlt: a' térdeplés, ott való imádás, vallás tétel,
név részesülés; hanem ha ugyan csak erőltetik, elsőben
protestálván, azután ha Istennel úgy tet, s. k. haljanak-
meg ott örömebb jó lelki esmerettel, mint sem e vilá-
gas dolgot lelki esmeret ellen véghez vigyék.

Elmentenek azért ezután a Templom pitvaráig
veris nélkül, de azontúl semmiképpen nem vihetik;
Sokszor akarták az oltárig husni öket, de nem tehet-
ték. Gyakorta az egész Templomban való tétel nem
egyből volt; hanem veszedés, veszedés; és az ő nyomor-
gattatás, többire a több munkások tudára állotta-
nak és szánakozva kemlétek, mit miocetkél vették.
Sokszor protestáltak, Isten, Angyalok és az emberek e-
lött is, hogy nekik nem kell az ő Isteni tisztelet, és ezzel
a' teledesekkel inkább meggyűlöltetik vala magokat.

§. 57. De erre hozok elé neveset példákat: A melly
napon elsőben a Templomba kényszerítet öket kelio men-
ni, a' tömlőkhöz megyen reggel, és így áll, hogy a' papok-
nak ezután a Templomba kell járniok: kinek felelének:
Mi, ha a' magunk Templomainktól el-rekesztünk, nem
szükség, hogy idegen Templomba járjunk; más képpen is
az Isteni Templomát magunkkal hordozzuk, mellyet ha
megfertettünk, az Isten miltán meg büntet minket.

Eljövö

Eljőve azonban az a szeriából való hite Szeged Dúró
parancsolja hogy menjenek a Templomba: Nem akar egy
is a Templomból ki menni: be megyen azért maga a Tem-
plomba, kéri, ki nem akarja ki menni? Kotti Bálint me-
Kotti Bá-
lint meg-
verek.
da: Ő sem akar ki-menni: Leveri a földre a Báro, s a
katonák által ki-vonatván, a Templomba be rugdosza
ta, fölfölte. Ott parancsolja, hogy álljon térdre; Nem te-
lekedti Kotti Bálint: Ott azért a földre leveri azért hogy
szót nem fogadott volna. Kelio ki vágatja a vasból, s két-
szerte nagyobb, s terheesebb vasba vereti. Így bánték Le-
porinus Mihály az embertelen Báro azon napon.

Tíz enőtödik napján Juliusnak 1674ben a Tem-
plom Pitvarába vitetnek. Izene a Jesuita a Katonák-
nak, hogy hajtsák az oltárhoz, s igyekezzenek, de sem-
mire sem mehetnek. Ki jó haraggal Kelio, s ki vágat-
ja az Alabárdot az egyiknek kezéből, s mutatja hogy
Statler Ja-
kell velle banni. Monda neki Statler Tamás: Ne
másk meg-
veri a Je-
suita.
vással, hanem Isten befűdével győzd meg a mi Leh-
tűnhet Jesuita! Kinek monda: Majd az is legyen.

Előző azonban két fekete Olosz Offitser, vermi kez-
di egyik Masniti Tobiasst, a másik Paulovitz Mihály-
is el-hurkolák éppen az oltárig. Ott fel kiálta Pau-
lovitz Mihály is monda: Protestálok az Isten elő-
szi előttek is, a kék ide gyűltek: Ha ez erhez ide
hurkolok is, soha a ki kelkedetek be nem vészem
lunk

lünk; ezen erőszakos teledetereket szükség, hogy^{93.}
a Király is meg tudja. De az ilyen protestációkra
csak azt szokták vala mondani: Hiszem néktek sem
Istentek, sem Királyatok.

Ignác Innocent a Templomba kényszerítvén
menni, vették észre, hogy ha valahogy most meg veri
a Jesuita magát; azért el-tökéllék magokban; hogy
a Templomba ne menjenek. Megállának azért
kinn; mint egy harmincz lépésnyire; ki meggyen az öreg
Zenkler Adám nevű Jesuita, hogy menjenek be lép-
en, mert másképpen a mint veszi észre, keményen fog-
nak vellek bánni. Kinek felelének: Arra nem me-
hetünk a mi vallásunkat ellenkezik. Kijő azonban ké-
lio, verni kezdi és monda: Ördög vagyok bennetek és
astígy hájtja ki.

Látván hogy semmire nem lehet, több katonát
kér a Kommandánsból, kik eljövén, addig verék, s
veri magát is az egész sokaság tanára, hogy a pál-
tának is mind ki-romlanak kezekből. Azután a Jen-
ker Adám kéregekre elhadja a többit; hanem Szilvási
István, és Turóci András, erősen öreg embereket kélio verve
meg fogatván, a Templomba be hozatja, kik ott felküd-
ték mig el-végezték Cultusokat, azután a több Anya-
hát vették fel, és úgy vitték fel a Tomlótzba, kik úgy egybe
rontatták

hajtja a pap-
okat a Tem-
plomba.

rontatnak volt, hogy mind addig is, míg egyik a Gályán
on, a másik ki-fabadulása után meg holt, hűntelen en-
legének est.

Alig lehet ki-mondani, a amitket szenvedtek a Venera-
bilisnek betegéhez való hordoztatása miatt: olyan ve-
résüket vitének véghez rajtuk ezek a Balamok, hogy
a hamart is bolond emberhez illő dolog lett volna úgy
megverni. Sokszor elajultanak, néha azt gondolták,
hogy talán életük is el-fogy. Mikor a tömlőből ki men-
tenek, ennek meg-gondolása miatt úgy remény lettek,
hogy többör vissza nem mennek. E mellett Mosari
Danielt is Körödi Jánost addig verete, míg a földre
le-tagoltatván, a dardának nyele el-romlik. Harsányi
István, Alistalyi Györgyet meztelen fegyverrel, mi-
meg-sebesítetnek, Köti Balintot tüzei fállyával úgy
szétrázott széllyel as hatán úgy megverete. Más alkalmal-
matossággal Szilvási Istvánt is Harsányi Istvánt
koszperdel addig verete, míg el-romlik a koszperdel
el-ajula Harsányi István, is két óránál tovább se-
küvel holt hamba. A balgatag Zilora Tiptek este me-
jék vala: Ti kutyák, miért nem adjátok meg a tiptestet
et as itt alatt menő Istennek? De ezek tudják vala,
hogy as Israel Istene nem szokott egy szegelyerből más-
ba menni.

Is nem halgatom el azt, a mi történt Februariusban

1675ben. Akkor, hogy jobb alkalmatosságok legyenek ^{95.}
kegyetlenkedésre, a Kélio házából fogva, a beteg házá-
ig, jó reggel a tömlőből ki-hajtatván, képsíték az ut-
at vele; mert az hó olvadván, vízre vala az ut; akkor
kiáltja a Santa Bene János Oskola Mester: Aljatosk
terdre, imádjátok az Istent! Felelének a Károk: Nem
engedi lelkiünk esmereti, Te imádd azt; Mi pedig imád-
juk az Istennel jobban élő Kristust. Nem disputál
sokat Bene János; hanem egy arra szá képtelt osto-
ba katonával neki ugrik Illyés Fergelynek, ki 70. es- Illyés Fergely-
kendőnél idősebb vala, be-töri a fejét kegyetlenül. Szin- nek feje be-
ken akkor ott megyenél a Kolonellus Sekretarissá, ki törék.
monda a kegyetlen Oskola Mesternek: Hát te neked san-
ta eb ki adta azt a hatalmat, hogy ilyen végeztessék ki-
nozzad azokat az ártatlan embereket; Nem látod, hogy
már eléggé el-nyomorodtak azok? Monda a Sekre-
tarissnak: Miért nem imádjátok az Istent? Felele er-
re Paulovitz: Imádjad Te ezt a te Istenedet; Mi imád-
juk a mi igaz Istenünket. É-hözva, mint egy megdű-
hűdött eb Paulovitzre hőkél, is a karját letöré, mellyből
erőstlen folyván a vér, monda a Mesternek: Menyjel,
mond meg Kélionak: ne mondja es után, hogy nem vért
az ő áldozatja, mert ma Pilatus módjára ártatlan vér-
rel meg-

96. ret megelegyíti. Ekkor valának a Várba Rima Szon-
bati emberek, kik csellet keserve sen hallák, de szemeket
sem merék rá fordítani. Személyesen mindeniknek
a Casusban való megverettségét elő hámlálni igen
ra menne.

VI. Kegyetlen megveretetések.

Verést felette sokat szenvedtek, minthogy minden rósi
embernek trufságul ki-tették vala. A Kommandán-
tával tapodja, rugdossa vala. A Kapitányok pal-
tákkal verik vala. A káplások laúttákkal, Mus-
ketyások muskotellyal rongják: törik vala egybe; keré-
vala büntetés erre az alkalmatosságot. Szent Péteri.
tont azért, hogy a Felejegének, kit hozzá nem bocsátot-
tak vala, itt volt holmi gúnyos dolgotról, hogy kü-
jön, as utza közepin le-vonatván, addig vereti hat ka-
tonákkal, amíg vére ki folya; as után külön reke-
ten a többitől. Stetler Tamásnak küldött a Barátja
egy Levelt, mellyet el-fogatván a Kommandáns, maga
hoz hivatja, kélonak is jelen lenben, nem elég hogy meg-
fogatván, két ember által törökösen megveresi; hanem
maga is keményen meg rugdossa, és hajánál fogva a
földhöz vere irgalmatlanul, sa többitől is elhálaszt-
ván, külön Jömlötbe bízaratá.

VII. Megfosztásokról.

§. 58. Még foztatnak vala minden nap; mert ha
penzettel valami Szükségeket akarták tenni, a Katonák
ugyan ajánlották magokat hogy hoznak, s hoztak is, de
magokel. emésztették, s öh keservesen nérték; hanem né-
mellyekben volt annyi Isteni félelem, hogy hiven fogál-
tak néhik, de esék is hivatalmas jutalmat vették Kéltől.

E végre még Posonban kezdették az ő meg foztatásuk-
at, Priesterben végezték el. Még Nagy Szombatban
köntösök ből is ki-foztatnak. Leopold Várában pe-
dig a Reformátusokat egyenként (mert azok in-
kább kerent vala kínosni) a Német Officere-
leibe a Tömlőkből világosabb helyre ki vitették,
s annak pine alatt, hogy olyan Vas fűvet keresnek
nállók, a mellyel a béka ki-nyilhatnék, minden kön-
tösök ből le-vehetőnek, erkényekbe, s köntösöknek
minden rántába forgalmatson megkeresték a Vas
fűvet; de elveszik az arany is esüst pénzt. Olyan hal-
latlan foztás volt ez, hogy soha a Tatar sem beleke-
det így rabjával. Itt elveszik minden könyörgés és
Eneket könyveiket is. Isten gondviseléséből lett, hogy
még is az után egy Soltáros könyv, Bernhard Elmélet ke-
lései, egy Görög Testamentum, Vendelinusnak az Hit
Szakadás ellen való Orvosságokról írt könyve kerék.
bejuttatának, mellyekkel igen titkoson elvették.

Nagy Summa pénzt predálának elköllök, mert egy
sem jött

Vasfűvet ke-
resnek nállók,
hogy pénzt
kaphassanak.

98. Sem jött vala el úressen a maga Ekleziájából, tud
ván hogy nem lakad alomba hívják. Azután hogy
valami mentéget keressenek magoknál, mindennek
vissza adták benne, de egynek sem többet kit fo-
rintnál, némellynek pedig csak egyet. De ennek is
mi haszna? Azután öt nappal ismét eksámen-
vonatnak a Reformátusok, elé kérik a vissza ad-
pénzt, levet késtetik, hogy atmaszon meg keressék.
De e mellett kénszerítik Lelkésre, amellyel az Ite-
let napján meg akarnak állani, hogy vallják
meg, hogy a falba nem rejtették el? Mert ha
meg nem vallanak, igen kegyetlenül meg veret-
tetnek. Elunván sok hallatlan veltálatás-
at, mondának: A ti kezteken vagyunk, keressé-
tek meg tetőtől fogva talpig, a mit találtok, ve-
gyétek el s a tömlők hasadékjait is vizsgáljátok
meg, s a mit találtok, legyen tiétek, mert mi ma-
gunkat el-tökéllük a Krisztusért. s ebbe semmi
gyönyörűségünk nincsen.

Ekkor egy Vitéz Stráza Mester, ki mindenkor en-
gedelmes vala a Rabokhoz, megkövete öket, néhán-
tulajdonítsanak semmit, mert megparantolta a
kapitány, hogy egy fillért se hadjon náluk. Ennek
pedig Kolonitt fivére parantolta. Ennek a préd-
nak egy részéből építették a Leopoldvári Templom-
ban a nagy oltár, más részt el-ostották a kato-
nalának

A Papok Pénsi-
ből oltárt
építnek.

nálunk, mint Kéltől est ki tanultak azután. 99.

VIII. Másoktól el-tiltatnak.

§. 59. Hogy pedig inkább meghodoltsák őket, megtiltatnak, hogy senkivel ne beszéljenek, senkit hozzájuk nem bocsátsanak vala: Anyjok, Anyjok, Teleségük, gyermekek, anyjokfiái, Pátronusok, Fiakak - Senki hozzájuk nem bocsátsanak. Soha fáradtsággal és költséggel el-jönnék vala a Szomszédokba, Falgatra, de onnan Soha könnyhullatással sem nyerheték meg, hogy láthassák magok kedvesseiket.

De, talám azt mondod: Hiszem Szent Márton napjától fogva megnyerték a Kommandánsok, hogy a Szarochiánál láthassák kedvesseiket? Mi hasznok volt benne? Ez általa Kommandáns is Jésuiták mindenkiből ki-fosztaták őket, keresztet indítottanak; mert mind a Kommandánsnak, mind a Jésuitának nagy ajándék kellett, meg sem beszélhetek velük; hanem a Jésuitától, vagy attól a Sánta lelkű és lábú Bene Jánosról is engedenek egymásnak, vagy ha együtt bocsátották fel oráig, vagy kevessebbig, mellettek voltak, a kik minden Szóra vigyáztak, ebbeli szolgálataiból sok pénst gyűjtöttek.

IX. A Probákrol és ijesztesekrol.

§. 60. Ez Istenhez ragaszkodó embereknek Hit-tőlza-

100. töl szabadasokkal akarván kelio magának hirt és nev.
et szerezni a Püspök elő; nem mutat el a végnek el-eres.
ere semmi utat és modot, minden képpen ijeszt és nyomor.
gája vala öhet: Sokszor esküszik azon; hogy, ha valame.
lyik meghal, el nem temeteti, hanem a ganej dombra
ki-vonatra as ebeknek. De számlalom elő neimelly
nemmit ijesztésnek és próbáinak.

Augustusnak 20. d. napján 1674ben Egy Plos Mal.
similián nevű kaplár által mind ki hivattatnak
a Kolonellus Háza eleibe, as hol ott leültettek.
nek a porba; Onnan Kibinyi István is kelio e.
leibe ki hivattatnak egyenként, ki sok kérdések.
kel eksamináltatnak, igaz Lelkek eméven és pe.
tzáknak igéretjék alaa. Szakasok közzül hozd.
neimellyeket elő, a mellyekre Harsányi István
eksamináltatott.

Izör. Kit tudna, hogy a Rebelliseknek Püsst adott vol.
na? Mennyit, is vallyon nem adott e ő maga? Felele.

Holmi kér-Három gyanusok vagyon azt tudjátok meg mástól,
désékre ek-mert valamiképpen as embernek magam mellett való
samináltat.
nak.

Tanubisouyság tetele erőtlén; úgy kegyetlenség ma.
ga ellen vallani: De hogy fenyegetni kezdék a pá.
trákkal monda: En nem tudom, hogy sehis adott
volna, magam pedig feljöttém azt, szak as Há.
ám Szűhségére lett volna elegendő.

II/2or. Ki adott a Jömlötybe tentát, papirossat? Tegnap megtaláltam a papirossat, az Irót is, meg is adta az árrát; Már nem szélsőig hogy kérdezzék.

III/3or. Kias oka, vallyon nem Teé, hogy a Foglyok a Templomba nem akarnak menni? Nem szélsőig, hogy engem arról kérdezzék, mert mindenki meg tudja a jót a rossztól válogatani; öök az Isten Dicsőségéből megtanítatván, a Istenhez munkáiban részesülni nem akarnak, látják, hogy ugyan karjához öök az Hit hákadásba ejteni; de ha már életük mindenek kezébe vagyunk; ezt az egyet nem akarják meg engedni néhük, hogy Lelkük gyümölcsében uralkodjatok.

Leporinus Miklóstól kérdelek ezt is; ki mos néhük? Felele: Magatok látjátok, hogy a mi föld meg nyakunkban vagyunk? s a Ti prédálástok után meg maradtok, tízenket orakor, mikor nyugodnunk is ennének kellene, akkor mártjuk a vízbe. Másokat kívádesnek egyéb házontalan dolgokról.

§. 62. Mikor Kotti Bálint a Templomba hirtolatott volna, akkor este hozzá megyen Kélio; is kérdezi ezekre: Miért nem akartál a Templomba jöni? és bévonatván, a sok verés után is, miért nem akartad a Sákramentumokat hisztelni? Kotti Bálint mondta:

Mert

102. Mert nem engedi vallásom. Káromkodni kezd Kélio
Kotti Bálint Micsoda vallásod? Talán az, a melly azt tanítja:
miért nem a-
kar a Tem-
plomba menni? Hogy az Isten oka a bűnnek; A Kristus nem egyenlő
az Anyával. A Kristus kétségbe esett. Kérde Kotti Bá-

lint: Hol tanítja azokat a Káromkodásokat az en-
lások? A Kalvinus Institutiojában, úgy mond: Te-
lele: Kalvinus azt nem tanítja, hanem a Szakvé-
fogott Káromlás. Kissebbnek mondja a Kristust Közbenje-
roi hírvé nézve, mikor hűlgei formát vette vala fel
magára. Mondta a Jesuita: Semmi keppen nem his-
sebb. Kérde Kotti Bálint: Hát mi is való a Kristus-
nak ezen könyörgése? Anyám dicsőíts meg engemet
azzal a dicsőséggel, melly volt te nálam a világ terem-
tése előtt. A Jesuita mondta: Az a Kristus emberi te-
mehetive illik. Kotti Bálint: Hiszem nem volt az é-
lág előtt; Ez a Dicsőség pedig a világ előtt volt. Az el-
sőt is utoljót pedig nem hogy állatná Kalvinus, de
szentebbül ahhoz nállánál más nem szólott.

§. 62. Egy vasárnapon kefervezen egybe rontor-
ták vala a nyomorult Rab Papokat, és csak alig, hogy
meg nem ölték vala, hogy a Templomba nem mentek
nel a Mifire. Az után midőn a Tömlötzebe sok köny-
hullatás okkal és fájdalom okkal panaszkodniának
oh terem Kélio, kinek hányjához vala szemébe, hogy

ezt az

est az hóherlással való terítést nem a Kristustól
tanulta, sem az Apostoloktól: De nem hiszgyenli ma-
gát így mentegetni: A Kristus is Saulust meg akar-
ván teríteni, a papárol nyakra före letapította:

Az Apostolok pedig, hogy az ige prédikálásával fun-
dáltak az Eklésiát, attól volt mert katonáik nem
völtek: de a Jesuitáknak elég vagon, kik által a vah-
merőket engedelmességre hajtják. Oh táu, mint hogy
Ti önként jó gyümölkvet nem teremtek, illő, hogy Diófa
modjára, nádaljanak titeket a gyümölkvet termésre.

Az Apostolok
nem terítették
fegyverrel a
világot, mert
nem völk kato-
nájok.

§. 63. Esett vala a szó a Törvénynek betöltéséről,
a mellyben Otrokoti Terentz, úgy meg horította vala, hogy
ast mondani végre: Ha három esztendőig soha egy Je-
suita is nem könyörög, még sem vitkezik velle, és el
sem kárhozik egy is; mert a Papától vagon a Je-
suitáknak olyan indulgentziájok, mellyel a könyör-
giz alól ki vitetnek. A Lutheranusoknak mondja
vala; hogy csak a Reformatusokra nézve nem hisz-
telik a Keresztet és a Képeket. A Reformatusok pedig
Halk azért nem hisztelik, hogy inkább a tudatlan köz-
ség előtt hivesíthessék; hogy a Papisták Bálvány imá-
dók. Akkor arhozódni kezdte est mondván: Veszszem
ördögbe a keresztfa, nem ast imádom en; hanem a
keresztben imádom a meg feszített Kristust. Erre mon-
da Harla-

Ha a Jesuita
nem imádko-
zik is nem kár-
hozik el.

104. da Harfányi István: Nem csak az a Bálvány imá-
dó, aki a fát, fűvet, követ magát is imádja; hanem
ki a Bálvány is, aki az Isten parancsolata ellen a láthatatlan Isten
látható képben tiszteli, és a megholt szenteket imádja.
De éppen a pogány Persirius ezzel menti vala magát
régén a keresztények előtt: Ne gondold Te a pogányt
olly bolondnak lenni, hogy azt az ezüstből, mellyet De-
metér megönt (Isel. 19: 24, 25:) Diana vagy Jupiter
képének, tartsa ő Istenének; hanem a mit a jegyes,
a valóságos Jupiter Isten.

§. 64. Minden bisonnyal igéri vala az idvejséget a
zoknak, akik a Római Híre állanak; mellyre monda-
nak a Kabok: Vgy teledet, mint az ördög, a kinek se-
mije nem lévén, a világ birodalmát igéri vala a kris-
tusnak. Te kétkedél idvejségedről, nélkül bisonnyal
igéred: Monda ő: Nint idvejség más vallásban. Fele-
lnek erre: Ne itéld a más szolgait; más képpen atká-
jad bisonysága az; hogy meg lett az, hogy sok Pápis tá-
is Papok legyenek sokokban; Igy a Római vallásban el-
térhozhatik az ember. Erre monda: Nem az Hít en-
nek az oka; mert hitet ezelnéjő volt; hanem a teledet.
De erre felelnek: A jó faros gyümölcset nem terem.
Eljő egyszer Kélio a Nagy Római Jesuitákkal; és monda
a Szenton dolgozó Papoknak, foglyoknak: Boldogok az im-
galmasok

Isak a Római
vallásban lehet
idvezülni.

yalmasok; de ti nem vagytok boldogok; mert magatokat nem bánjátok; Harsányi István felele: Bizony ti inkább nem vagytok, mert ényomorságot ti követeltek. Kelio mond: De csak dolgozzatok; mert az Istenről erre rendeltek titeket: Felele nek a Rabok: Nem ment a meg Tégedet, mert más vége volt az Istennek ebben; s más vagyon a minhet nyomorgatólnak; mint Pilátus, Herodes, Kajafás azzal meg nem menti magát, hogy az Isten elrendelte volt a Krisztus halálát.

§. 65. Kolonits ment vala Leopold várába, és felmentélvén az oltárt, mellyet a Foglyok Pénselből építettek vala; mikor ki-jőve a Templomból; látja őket az ajtóban állani; monda Kotti Bálintnak aki Pápai Professor vala: Te is a megjegyzetett tevéresek között való vagy: ezt pedig azért monda; mert éppen ebben az utjában el akarja vala a Pápai Oskolát venni; de sem arce sem marci nem lehet, hanem meg figyentetvén a kegyetlen Tyrannus, meg a mérget sem fújta vala ki. Báro Ditti Istvánt küldötte vala, hogy lépjen alá a kezednek az Oskolába, de nem börtának be; mert a Pósoni Templomot az előtt így vették vala el, mellybe mikélyt be ment volna; Egy Vri Ember mondja mindjárt: Ez minden hozza tartozóival együtt a Pápiristalé. ki tiszgálalak ugyan akkor az alyhonyok, de az után tritálalak a Pósoniak.

Kolonits dühös ködése Kotti Bálint ellen.

at Nagy Szombatba, az holott Kivály ellen való vére-
 tel vádolák; Templomokat el-vevék, magokat rabtárgba
 rekeszték, úgy hogy fejüket is nagy summával váltanák meg.
 Ettől felvén a Pápaiak is, be nem börtanták; sőt meg mon-
 dák mikor az ágyukat az Oskolának legesze vala, hogy
 ok fegyveres kézzel is oltalmassák: Markába szakada
 asért minden igyekezete. Leopold várában ismét eró-
 tenni kezdé a hegény Papokat a Subscriptionra, de semmire
 sem mehetvén sok fenyegetődése után is, mikor el men-
 ne, ezt mondja vala: Tudom mit csinálók.

§. 66. Eljön vala ezeknek meg terítéselre Sa-
 bár Mátyás is, kinél akkor Magyar Országban he-
 esebb Terítő Theologus Jesuita nem volt. Ez a Sa-
 bár as, a ki ellen Markó Váfarhelyi István Fe-
venyen épült Hárs Romlás a nevű könyvet, és
 a Bánász Isáhányját írta. Ismét, a kinél a Di-
 putatióban két első fogait ki vonnatta vala. Mer-
 ez fel fuvalkodván assal, hogy némelly együgyűeb-
 Atyafiakat, lévén ő nagy Sophisticus, halárd beszéde-
 ember, a Disputatás közbe szóval el nyomora, és meggyő-
 zőse volna. ki hívja Markót is illyen konditzióval, ho-
 a mellyik meggyőzemenh, Feje vesszen el: De á áll as-
 is, tudván miben áll az ő Mestersege: Bírál rendeltes-
 vén, hozzá fognak a Discursushoz: Isak hamar el-fo-
galk

gátik Sambárnak a nyelve; azért adják a Bivák az
 Hajdúk kezébe, hogy elvigyék, és a melly Sententziát ma-
 ga kivánt, elfogadják. Megnyeri nagy Instanziával
 a győzedelmes Jél, hogy megmaradjon élete; csak ép-
 pen a közelébb való Kovácsról hozatván egy Kovászfó-
 gót, örök emlékezetre huszassákhi két clyő fogát.
 Így meggyaláztatván dolgára börtönök.

Ez egybe hívagja őket, mint akkor dolgoznak vala,
 vas karókkal, kapakkal, tárgonyakkal, lapátokkal a
 Piatra, as hol Halárvölgy közönti őket: Adja Isten nek-
tek azt a kegyelmet, a mellyet ennek előtte hatzás ez-
kedőlkel a Magyaroknak adott as ő megterésére.

Sambár Ha-
 láról köszön-
 tése.

Mellyre jöttek képen vala a felelet, hogy: Nincs kétségünk
reá; de mégis senki sem felelt; mert jól tudják vala,
 hogy as ollyat Kélio Notabenebe teszi; és sokkal inkább
 kinosza ofrtán. Onnan tovább megyen, és kezd bepillé-
 ni as Eklefia Miltóságáról, Szentségéről I a t. keres-
 ven as alkalmasságot, hogy akadhasson beléjük. Midőn
 a Megszenteléstől kezdene bepillenni: Kérdi: kik a Fi
 Szenteitök, mert a kik a Kalendariumba felirattanak,
 azok mind a miénk, a Pápa Számálta a szentek közti.
 Mondának erre: Niuttenek minékkéül illyem szentek,
 kiket emberek kezék voltak szentek; hanem as Eklefiá-
 nak

Kik a Refor-
 matások szent-
 kei.

nek minden igaz Targyait Szenteknek tartjuk, kik az An-
gen Szent Lelke által megszenteltek. Mutassatok meg hát
ugy mond, a Ti Szenteket? Meg mutatják azok magokat
az ő hitéből ki-folyó Melekedésekkel 's Szent írások által.

A Romai Anyaszent egyház Tudájára hozá elő Mar-
XVI. u. 17. Ezek a Tudák követik; az en nevemben Örökös
öket üsnek. Mikor est mondaná Sámbar, igen meg örül-
Kielio, hogy a 40 esztendő Theologia Professor azt az
Argumentumot hozá elő, a mellyet már ő is Sokszor for-
gatom a Papoknak: Felelének Sámbarnak: Nem szükséges
hogy nékik a Tudákat hányja, mert ha kinheritenek, a
mennyi Jesuita Európában vagy on is, egy tudat nem te-
na Melekedni. Mi haszna, hogy Kínába, Japponiába ig-
zeitják őket a Tudákért. Hiszem nyilván vagy on az,
hogy a Tudák az Eklezia fundaltatásáért, 's a Krisztus
Tudományjának megerősítésére tartoznak: Hiszem ar-
ról már a maga idejében Augustinus azt monclotha: hogy
maga a Tuda, a ki már tudát kíván látni. De ha tudat
mutathatnának is, az Antikristus is jelekkel is tudatokat
halja el az embereket.

Azután arról kezdé szólani: Mikképpen ellenkezni-
nek a Reformatusok a Lutheranusokkal? Erre fele-
lének: Nyilván vagy on az ellenkezés közsönetek, no-
ha egy Fő által mondjátok magatokat igazgattatni.

Ezután

Ezután kezdé ditérni a maga buszgo indulatját, ki,^{109.}
hogy egy Lehet meg-nyerhesse, kisp volna hatvan mért
foldnive is nagy vehedelmével el-menni.

§ 67. Ottan, ottan vezetékvala, kivált a Galyák-
kal. Egykor Forgács Adamis ott jelen lévén, ki hajtjáh
nemet hordani a Papokat, hogy lassa ő is. Ott némellyek
fenyegeték, mások pedig tsufolyák, Stetler Tamást, Le-
porinus Mihlót holmi Párista Papai Nemet Emberek. A Galyával
kel ijezték, hogy majd a Galyákra viszik. Azok el bu-
tsónak a többiét, és az Isten nevébe kéri, hogy ha va-
lami hasug hirt törteneh és ő Apostási ajokrol, ne
hidjék; mert őh az Isten kegyelme által, meg marad-
nak mind vigig átkatatoson, de nem viték el. Illyen
formán mind Kelio, mind a Kolonellus Solpor izent
is ijeztette.

§ 68. Kelio hivatja Kotti Bálintot, és kéri tőle: Miért
nem hiszi a Transsubstantiátot, és az, és ostyának a kris-
tus tulajdon testvére való által állatozását? Kire mon-
da a többi közön Kotti Bálint: Azért sem hiszem, mert Kotti Bálint
hallom a Mife alhatmatosságával olvastatni egy illy Kelioval dis-
könyörgésesket: Isten! a ki éssudálatos Sakramen-
tomban a te kezt Fjád kenyvedése emlékezetet hagy-
tad, légy kegyelmes. Ha csak emlékezetet hagyta, nin-
sen hat.

- tizen hat jelen, mert emlékezni valamiről elmult dolgot
 jelent. Kélio a szentek segítségül való hívását akarva
 próbálni, monda neki Kotti Bálint: Hogy hívják azt se-
 gidsegül, a kibe nem hittetek? Azt is akarja való-
 próbálni, hogy az Ekleziát láthato: Erre monda Kotti
 Bálint. Vgy vallod az Apostoli Hitnek formájában
Hiszem a közönséges Anyaszentegyházat. Innen il-
 lyeen erőseget formálok: A mit hisznek nem látta-
 tik az Sid. XI. v. I. Az Ekleziát hiszik, azért nem lát-
 tatik.

Itt mikor mindenkepen fordított a volna, hogy
 fejte, jobban bele keveri vala magát, mint a madár
 a lépbe. Azért a Galyákkal való fenyegetődzé-
 fordula, s ki fejte mindjárt magát. Melly fenyege-
 téseire monda Kotti Bálint: Ez szép Próbátság,
 nem elég, hogy a Török is Tatar mint a barmot
 úgy hajtja az ártatlanokat Országunkból a Kab-
 ságra, hanem már Ti is Isaplárkodjatok az árta-
 lanoknak vérekből.

X. Karomoltatásokról és tsufoltatásokról

§. 69. A karomoltatásoknak és tsufoltatásoknak
 semmi rendi, sem módja nem vala; Teli torokból
 Rebelliseknek, hitetleneknek, erenceknek, Tö-
 röknek alább valóknak, minden Reformatusokkal
 együtt

együtt Pöcol síjainak nevesi vala. De a háromhódó^{III.}
Predikációban estis sokszor mondja vala; hogy nem
tanította más senki a Reformatusok vallását hanem
Judás Iskariotes.

XI. A Szenyről, motsokról.

§. 70. Nem volt szabad, hogy senkiis nélkül mosson;
hanem magok dűbbe belé mártják vala a vízbe egy-
et másolat; de a sem szabadhatván meg, ismét el po-
rosodott s motkosodott jobban. Egy hegény fogoly
szabónak a felesége is leánya mostanak ugyan; de
ezeket is rajta érven, egy hény a tömlötzbe veték, as-
után a hóherral a tisztátalan fremellyeknek pelten-
gérchbe vereték, és ahol a hegény kabok dolgoztak,
egy nap estvoig ott tarták.

§. 71. Ezeket, és több kegyetlenségeket vitt Kélio Kéliot vádol-
véghez, mellyért nem csak másoktól hallotta as em- ja, lelke c-
berék előtt való bal hívet, hanem lelhetől is ezért au-
nyira vádoltatik, hogy es en kegyetlenkedésének fe-
desgetésére Palástot kezdé kérejni. Ugyanis 16-
75ben, februariusnak 15. napján a Tömlötzhez kül-
de holmi Oskolából való gyermekeket, és a Tömlötz-
ből el-vitet minden ájot, tsahányt, kapát, targon-
tát: Tsudálják magokban a Szevény kabok, mire
való ez,

való es? Es mint hogy szabadulásuk aránt már so-
 ahtól hallottak vala, el-hitetik magokhat, hogy most
 egy átaljában meg-f szabadulnak. Mikor így kételked-
 nének, hivatja Kélio magához, mennel nagy örömmel
 est gondolván, hogy nem mennel vissza többér a' töm-
 lötbe; mézes beszédekkel kezd néhiek beszélni: Az
 közbe kezdi azon is kérni őket, hogy adjanak Reko-
 gnitionátist néhi arról, hogy ő jó volt ő hozzájok; e-
 b'ámulnak erre a' kerésére a' kegyetlen embernek,
 mit akar azal? kételkednek, gondolkodnak, talán
 Reversalis helyett volna az, nem akarnak, mondja
 néhi: Adjon ő is Reko gnitionátist sok kegyetlen-
 ségéről. Itt vetekednek, disputálódnak két óráig
 is; végre monda Kélio: Lássatok, ha nem teletel-
 tek is; én is a' mi pénzetek s egyébetek a' kezembem
 vagyon, kezetekhez nem foglaltatom. Ez után pe-
 dig senkit hozzátok, mint eddig úgy sem b'otrátok
 jó akarótok között; Szenyvedésetek pedig el hidjé-
 tek hogy lépjen. Ezek után gondolkodni kezdének
 a' kegyeny nyomorult emberek, talán jobb volna, ha
 valami Reko gnitionátist adnának, mint sem ennel u-
 tánna magokat engedjék veretni dühösebben a'
 szabados

Reko gnitionátist
 kér a' papokhoz
 való Jóságá-
 ról.

szabados dologért. Iránah azért egy Rekognitziót,
 a mellybe forgalmazáson feljegyzék, mit, mikor fog-
 gáltatott kezéhes, s kinek; ast ugyan a Reforma-
 tusok külön, s a Lutheranusok is külön. A Luther-
 anusoké vala: Mi alább megirt Augustanus Pápa, ^{A Lutheranusok Rekog-}
 keresztény hitünk Szerént térszünk arról bizonyágot, ^{nitziót ad-}
 hogy a Fikselendő Kélio Mihlos dispensatziójából, ^{nah.}
 a fogságunk idején vétünk kezünkhez valami
 ruhát, s nem mellyikünk ételt is, jó akaratjával
 egyebekben is eltünk, mellyről bizonyágot térszünk
 as ellen, ha valaki vakmerőül vádolná. Nem a-
 karjáh vala feltenni, hogy as dispensatziójából;
 de ast mondja vala: Eddig as én jó akaratom
 által lett, ha kinek jó akaratjával elték; de es
 után nem engedem, ha fel nem térsitek. Ast sem
 akarjáh vala feltenni; Jó akaratjával egyeb-
ben is eltünk: de igéretével is fenyegetődésével
 reá hajtá, magok is a mint Circumscribálták vé-
 telnek nem tartották.

Nem változtatja a szeressen fekete bőrit, Kélio
 sem kegyetlenségét; mert mézes bejédi helyett majd
 mérget verjék szenyvednek ismét; ugyan is: a mig
 a Parokiában a Rekognitzió dolgában bajlódának,
as alatt

as alatt vízbe hordatták a Jömlőrehez as Eszközök
 és mindjárt dologra hajtotta őket még nagyobb kegyet-
 lenséggel. Abban as Orában kezdé Sollicitálni a
 ma Szombati Notarius, hogy hadd Szolhasson Har-
 Istvánnal a Papokkal, egy arannyat ajándékoz a Sa-
 ta Mesternek, míg sem nyeri meg. Az után negyed nap-
 pal meggyen be egy Falgotti asßony, egy kevés kenyere-
 vészen a foglyoknál; ezt a pulengerbe meg trapatja
 as hoherral. Icker Kent Péteri Mártonról is Reko-
 nitziót, a kinn hat Szás páltánál többet veretett való
 Kapoti Istvánról is, akit egybe rontott vala, kiknek
 életük is alig marada meg a sok vereség miatt. Ki-
 tésük eschéből, hogy haszontalan Szépinik's palástol-
 ják a Nagy Szombati Jesuiták a Kelió Istenkelen-
 séget, pogányhoz illő kegyetlenségét ezzel a Reko-
 zióval, mind azért; hogy itt őket nem igen igazsá-
 g mind azért; mert ő est erővel vette as el kintelene-
 dett foglyoktól.

S. 72. A régi üldözö Pogányoknál szokások heven
 üldözésének palástolására, hogy as halál or Sententi-
 ák ki mondottak as ártatlan Papokra, kerestek holmi
 színt, és hasug festéket; a minéműk között kemellyek
 et fel.

A Jesuiták
 as üldözést
 Szépinik.

er fel jegyzék, hogy ne haljanak meg másokat vélek ^{115.}

I Szor. Rebellisek voltak. Felelet. Nem bizonyíták meg még eddig; Ha azok voltak; miért hagyják ki a Reversálisból, ha Subscribáltak.

II Szor. Egerek voltak és sok veszedelmeknek okai.

Felelet: Posonban ezzel nem vádolták, Tudomány-jóhoz's vallásokhoz sem fért.

III Szor. Sokan Subscribáltak, úgy mint két Szás harminthaton: Ezek meg vallották magok vétkeket; ha ezek vétkesek voltak, a többi is.

Felelet: Két Reformatusnál több nem Subscribált, a kik Subscribáltak, felelem miatt tselekedték, hogy külsőképpen vallást tettek: Nem is volt es as ő felelmeségük Isten előtt vétek nélkül; mert másokat meg botránkoztatnak, de as után bűneiket sokan meg bánták, és megtertek: Mint Origenes a régi Anyák között, as üldözésben áldozék ugyan a Bálványoknak, s élete megmarad; de as után bűneit megfirta, s as Hivék befogadák. Így Szent Péter is. Így járának a boldogtalan emberckis.

IV Szor. Sokaká Citatiora meg nem jelentenek, hanem el-futottak, mert tudták vétkeket.

Felelet:

Felelet: A'melly Falunak a' Budai Basa paran-
tolt, azok nem jelentek meg, mert megírta a' Birók-
nak, hogy nyársza vonatja őket, ha megengedi, hogy
el-menjenek. A' Német Generalok is sok helyekről
nem engedték meg, hogy megjelenjenek; Nemelylek
pedig hogy el-futottak, tsekedtek azért; mert a' Ba-
ranyának az Orozlánnal is a' farkassal kell vala per-
lckedni. Hát talán azok is a' Citatio elől futot-
tak el, a' kik az előt már két esztendőktől fogva Ekle-
siájokból kiüzetven keserves könyhullatással esik
vala Büdosájoknak kenyerét 1671^{től} fogva.

Vszet. Tizenkét Predikátorok megalkudtanak
a' Törökkel öt ezer Tallérba, hogy őket oltalmassa.
Felelet: A' Nagy Szombati Jesuiták Mivhellyekbe-
kövátolt Szentelen hasugság. Ponsouban miért ne-
veztek Szemekre? Miért nem neveztek ki, kik volta-
nak? Ezeknek, is ezekhez hasonló hamisságoknak
árnyékában akarták ki gyomlálni Magyar Ország-
ból a' Kristus Igije Szerent való vallást.

VI RÉSZ.

Negyvenegy Predikátoroknak a' Fályákra való
vitetésekről, és azoknak az utban Tatar módra
való kegyetlen nyomorgatásokról.

§. 73. Nem telik bé az üldözöknék telhetetlenségéből
a' kegyény

a hűség foglyoknál ennyi nyomorúságokkal is;
 hanem sok fenyegetéseket (midőn a Király kegyelme-
 séget várnák, minden felől jóval bízatták:) meg-
 tellyesíték. Nyertek vala a Reformatusok a Király-
 tól sok költségekkel s fáradtságokkal Mandatumot,
 mellyben Kolonitsnál keményen parantsolatok vala-
 as, hogy bocsássa el a papokot: De mint hogy a Man-
 datum a Kancellarius Gyirai Püspök által (ki
 egy vala Posonban a papokra halálos Jententziát ki-
 adó Birák között:) adatom valaki, megveszteget-
 teték a Mandatum; mert ezt irá as határa: Ut

Király Man-
 datum a meg-
 változik.

Orate: hogy könnyörgeni. Láták e hokat sok je-
 les ^{tanult} emberek, de nem gondolták, hogy a Mandatum
 ellen való dolog legyen benne, noha semmi jót nem
 gyarítottak belőle: Sda adják mindazonáltal
 Kolonitsnál, is a Rabok szabadulását kerik tölle;
 De meg tellyesíti most, a mit 1674ben, Martiusban sok-
 szor mondott vala: Ti erősten bistrok a ti Királyjótok
ban; de as ő gratiája nem fog nektek használni; mert
adjon rollatok tizker kegyelmei Parantsolatot, en
Százszor meg-változtatom.

§. 74. Még tellyefiré ezt most Koloniz; mellynek alkalma-
 tósága é volt: Egy néhány Sereg katonát küldé a Király a
 Spanyol Király Segittigere Neápolisba 1675be Martins-
 nah ⁱⁱ ~~id~~ napján azért este, az estvig való munka után,
 lopta egy Szülő ajton ki-vitetnek harminzhaton (kettőt
 a romlóra be hagyván, kik a Vénység, és az alkalmatlan e-
 rötlenség miatt, éppen alkalmatlanok valának az el-men-
 telre:) a Vár alatt adattának Feinanné György Kapitány-
 nah, hogy a Gályákra vigye. ki verve mondóm, a Várból
 (mellyről ezer heris meg esküv vala kelio, hogy onnan ki-
 nem mennek, míg Vallásokat el nem hagyják:) a Horvát-
 ba negyven lovat, és annyi gyalog Kémekkel körűl vi-
 tetnek, meg tilják, hogy még ne is hupánjanak, hanem
 A' Gályákra elre rakatnak ki-vitetnek; kikkel sem faluba, sem Vár-
 elindítat- ba be nem mennek, míg Magyar Országból ki nem men-
 nan. Morva Országban, Magyar Kenyer nevű Városnál
 elejébe méggen egy Plebános, hánya sorokat, és tudat-
 kozik rajta, hogy a gályákra vitetnek; ad néhik ke-
 nyeret és sert. Az Ostrovai Vendég fogadóban más Pl-
bános ismét sert ad néhik. Más Vendég fogadóban
 ismét más Plebános igen emberiségesen fogadván, gas-
 dalkodik néhik; ki monda: En a Ti Judossaitoknak
könyveit forgalmaztatom olvastam, de ari Vallásokon
való embert soha nem láttam. Most ugyan kívánám,
hogy más állapotba látnálak titeket, de ugyan csak
 hogy lat-

hogy látalak örülni. Kivánnám a Fijájakból hal-
 lani: Miki azok, a miki a Romai Hitnek egyességétől elha-
 képtanák Fiteket? Erre nem akarának ugyan a foglyok ^{Emberséges}
 felelni, mint a kik asilleyen kérdésre való feleletnek ^{plebanus}
 sokszor megadták az arrát: De az emberséges Plebanus
 kényszerítésre felelének: Mert a Pápat a gent Irás el-
len Anyahente egyházi Fijének hiszik lenni. Purgatorium-
ot költének a Kristus Elig terelének meg ürefítésére.

A Megigazulásról nem jól tanítanak. Az Ur Vattora-
 járól is: Mellyeket midőn erős megmutogatással beszél-
 lenének, monda: Ezek olyanok, hogy ezeknek elhitel-
 kése, nem tüsszel, v assal, is Tömlőz el kell az embereket
 kajtani; hanem az Isten befűdi's Lelke által. En tsa-
 dallom is azt erősten, hogy a kereszténynek fellyül mulják
 a Sidokat, Jörökőket's minden Barbarusokat asilleyen
 kegyetlenkedésben; hiszem jobb volna asillyent rendszer ut-
 on módon el-igazítani.

§. 75. Martiusnak 25dik napján, elhozák azokat is, a
 kik Berentzen tartatnak vala, kik örövendének könyhul-
 larással eddig való alhatatosságokon; inték arra ezután
 is egymást. Sellyei István (ki Püspök vala:) látván
 mint el-fogyatkozta, hogy alig esmerék meg egymást,
 felkiáltván monda: Oh Isten! micsoda időre tartot-
 tal minket? Adjad, hogy áte kegyelmed által, az
 hátra lévő nyomorúságokat is békével kenyvedjék.
Kérdik

kérdik ott a Foglyokat, ha akarnának Szekeret fogadni a tovább való utasásra? Kik mondának: Nincs tehernigünkbe: Azért elszedik tollók késeit, gyalog szállítván, a nagy vasakban, fogyon, visben, sárban hajtattak, a Katonától tisztáltatnak, döföltetnek, pártokkal veretnek, nem lévén alkalmatosok a meneteléshez elromlott öreg embereket látván annak az Helynek lakói; Verik a meljüket, is írják ezen a Szomorú Tragedián. Ejjel után, hogy egy vendég fogadóhoz érkezének, Instálnak a kapitánynak, hogy adják ki a rendelt Profonjokat, is bártal egyik láboktól vették a vasat; de egyiket sem nyevék meg; Sőt azt felelt: Már nincs parancsolatjában, hogy tovább semmit szolgáltasson eledelekre; nem bánja ha éhrel mind meghalnak is. Innen hit mertöldig hajtattván, is úgy egybe rontattván az embertelen katonák által, hogy már menni lehetetlen volna. Fel lábok ki vették a vasból a Murva visénel, az hol nem férven a vendég fogadóban, igen meg veretnek ismét a katonáktól. Itt Hájót fogadtatnak vellek tíz forinttal, is hogy borulnának jobban mikor belé szállának Papoknak, Otrokotti Ferentznek, is Masari Danielnek egy Malpimilian nevű káplár bítöre a fejüket. Ezzel menének Prénig, ott minckutánna nagy bajjal magokért a Fogadónak megfizetének; a kapitány en-

kegyetlenül veretnek.

kie Papoknak
fejük bítöre-
nek.

rány engedelmiből a Vendég fogadástól még is min-
 denekből ki prédáltatnak. (Onnan essőbe, hoba, Sarba, ^{A Vendég}visbe). Hihető hogy a Katonák nem fisek volt meg ma- ^{fogadóban}
 gokért. Onnan essőbe, hoba, Sarba, visbe, hegyen, völgy- ^{megfeszítat-}
 en a nagy Szerben éjféltor érkezének valami Vendég ^{nak.}
 fogadóba, akkor is egész napon Lemmit sem esek vala.

§ 76. Szüntelen verék's rongáltatja a katonákkal
 as a Kolonistól erke meg bérlet kapitány, mellyet ke-
 lelepik vala a Vigre, hogy el unván a sok kenyvedést,
 inkább vallásokra állanának; mert sokszor mondja va-
 la a Kapitány: Mitoda Ördög Szivü kemény Nemzet-

leg es? Ihol nem mehetünk trah arra is ennyi verés-
 sel, hogy a leg alább valo is Vallásunkra aljon. La-
 bakumban as után két óránál tovább ülnék. Szány-
 ják a külső emberek's még a Barátok is, titkon ad-
 nak néhik holmi cledelt. Eljönnek a Jesuiták is ker-
 derik; ha bánják hogy eddig kenyvedtek est a sok
 nyomoruságot? Felelenek: A nyomoruságot a kinél
 epe vagyon, senki nem kívánja; de a mi őket illeti:
 Mint hogy ártatlanul kenyvedtek, egy sem bánja kö-
 züllök; es után is Isten kegyelme által el-kenyve-
 dik. Onnan Lublyoba érkezének, as holoa a Ka-
 pitány nem akarja külömben által hordatni a Visen,
hanem

122 hánem kénfeszítette, hogy adjanak Kvietántziát, hogy
ő Magyar Országban a jogáigokból az által költöztesse-
nek az árrát hadd vehesse meg; de nem adnak. Innen
Triescumig hájtják olly kegyetlenséggel a vasban, hogy
hasonlót senki nem hogy látott volna, de még nem is
olvastott; mert a fogyon, kőven mesitláb (mint hogy
A fogba me- olvasott; mert a fogyon, kőven mesitláb (mint hogy
3it láb háj- lábokbelis melly elszakadoa vala, meg ujítani ga-
tatnak. bad nem vala;) úgy kérelenítették utasni, hogy az
elhasadozott és a vastolis elrontatott lábokkal
veressen festik vala a kőveket. Kiknek meg sebesi-
dett lábok kötése nem hogy Dobélyt, de még Kovács-
ot sem adtanak vasaitnak le vesdékre, noha sok-
szor keservegen Instálnak vala; hánem végre meg-
engedék, hogy egymásnak lábáról kővel verjék le
vasat, Így az el-sebesedett lábokat annál jobban
elrontják vala.

S. 77. Triescomon kívül, egy minden ruttsággal
teljes Istállóba rekesztették, itt remélték vala,
hogy talán nyugosnának valami kevesset; de kü-
lömben esék a dolog; mert alig pihentek vala meg,
mikor Jemánter nevű Kapitány más Tisztelkelo-
da megyen, és a mi kevés rongyos köntös esztendőig
való fogságokban sok prédálások után a nyakok-
ban meg

ban meg maradt vala, abból ki fogja. Penseket^{123.}
pedig annyira meg kergette, hogy meg a Jermiszettől el-
titkolt résznek sem kedvesit. Ezt meg el nem vé-
geztek vala, mikor kiállt egy nagy hadállókatis ba - Meg beretvál-
jásokat is el beretválják vala; mikor a homoru beret-
vára hirtelnek, mindnyájon sokat mondanak va-
la; Monda az Öreg Mihlézi Samuelis; Vegyétek
el azt is a mit a Jermiszet adott; El hízhük hogy el még
az, é látja a mi gyalásatunkat, a ki a David követit
meg tsufoló Ammonitákat meg büntet. Tsufolták
a Triestumiak az Istennel holgát, látván illy homo-
ru állapotjokat, kiknél talán é világon kegyetlenebb
Nembet nintsen. Nézik a hegeny Rabok egymást, de
meg sem esmértek vidna, hanem ha a havokról, mezi-
telen kevernek már abban az Istállóban, de ott sem
nyughatnak, mert egyik hegeletből kerzenk a másikba.
S. 73. Hetedik napján Aprilisnek Sellyei István,
Mihlézi Samuel, Köpözi Balást, küldik a Kapi-
tányhoz, kinek az Isten nevébe, mondják meg mit a-
karnak vellek, hová akarják vinni? Mert olyan tet-
tesen é alattomba bántak vellek, hogy meg a Galyák-
hoz nem kötetének, addig magoktól semmit nem
tudtak. Fenyegcsödzik a Kapitány mondván: A'

Király

Király Titket Kolonitsnak adta, Kolonits pedig a
 Fő Kancellariushnak becsülete vesztése alatt meg paranc-
 solta, hogy olyan helyre vigyen, ahonnan soha egy tefsz-
 badaljon meg; annál inkább Magyar országra soha ne
 menjen: Efelé monda: Majd meg haljátok, mit fognak
 veletek telenkedni; ki hívják őket az Udvarra, ott a Schre-
 tarus kezdi írni nemellyeknek neveket, kivált az any-
 jok, Anyjok, hol születetek? Hoznak segyvereket is kőntösök-
 et elé, ebből veszik észre, hogy Katonának akarják ö-
 ket tenni; ezt látván, nem akarják neveket meg mon-
 dani, a Kapitány kezdi mondani: Jobb volna, hogy kato-
 nák lenniük, mint sem a Fályakra menjenek; már más-
 képpen is éten, mesitelen el kell vesznien; ha kato-
 nák lennek pedig, öt garast minden napra adnak
 nekik. Mondának erre: Mi már nagyobb részt
 meg vőnkedünk is el-romlottunk, arra alkalmat-
 lanok vagyunk; de más képpen is a Felsőjei Fő-
 tárnak dicsősége ezzel gyalástanik, hogy az el-
 nyomorodott Predikátorok erőltessenek erre a
 szolgálatra? Talán már másokat nem kap? Mit
 mondának mikor ezt meg halják más Királyok?
 keszebben vagyunk, lássatok mit tennétek ve-
 lünk, de mi soha nem telenkedünk, Szép herceget
 Semmire

Katonaság-
 ra kőntösök-
 ketnek.

Semmiire sem mehetvén, meg fogatja Füleki Ist.^{125.}
vánt, és fel akarván öltöztetni a katonák köntösbe,
ő elveti és nem enged, azért a Kapitány meg rugdos-
ta, és mások által meg rugdosztatja, és as után a többihez
vihar meggyen. De véstetnek az Istállóba, és har-
mad napig nélkül semmi egyéb enni való nem ada-
tot; hanem az irgalmasabb katonák titkon adtanak
egy egy falat kenyeret.

§ 79. Nyolczadik napján Aprilisnek, az Hajo fene-
kire az Adriaai Tengeren letapitatnak, aholott el Az Adriaai
nem lehet hinni, mint meg harapodott volt a tetvek-^{Tengeren}
nek Soksága körülotök, hogy majd meg emészteték; az ^{vitetnek.}
irrozatos bűdösség miatt is, melly az Hajo kemekből,
de kivált a Miskolczi Mihály elrothadt lábából tá-
mad vala, Sokan kemény betegségbe estenek. Ad-
tanak itt egy egy keves kékher sült profontot, egy ka-
lán riskeát, egy falat Sajtot, és néha egy, egy pohár
Bort, a mint mondják vala egy Jesuitának Instán-
ziájára. Erkezének osztán Piskáriába, az holott
Körödi Gáost a vállokon, Miskolczi Mihályt
pohorba takarva kell vala vinni. A Lakosok hu-
folják és nevenik vala. Maximilian Plos kaplár
kegyetlenül veri vala. Egy katonai szmet monda:

No most

No most kupa, ördög hitű Istentelenek' akadatok
iskolába, hidjetelek el, hogy meg tanítunk: Ezentul
 napjára három réz fillert adnak vala, a mellyel há-
 rom falat kenyérrel többet nem lehetett venni.

Midőn Piskariánál voltának, hozzájoh megyen
 egy igen fenn láto Presbiter, valami Spanyol katonával,
 a ki sok kérdésekkel terheli vala őket: kinek más ka-
 ton a Belgafi, látván hogy sok feleletet után sem jár-
 nik meg, monda: Hallodé! hogy meg tudjad, miért
 nyomorgattatnak ezek az emberek, oka ez: Mert
nem akartanak a Pártütőkkel egyet érteni; Vallásuk
 pedig ezeknek az, a melly volt a Profétáknak, Kris-
 tusnak, és az Apostoloknak. Becsüllik az egész nemzet
Irásit, és az életnek regulájául tartják.

S. 80. Harmadnap mulva egy emberfiges Embertől
 bíratnak kezébe, ki a betegnek számára Szekeret a-
 lita elé, kenyeret, húst, riszafát szerze; as uton hogy
 vizet igyanak, nem engedé, est mondván: Majd be-
 értek a városba, s igyatok bort; kinek mondanak:
Ninsem Vram minékünk pénzünk, mivel a kile hozta-
nak, ki fosztogat minket mindenünkből, mellyet hu-
dálva halla. Teáté városába érkezvén, ismer az
előbbeni hóherék kezébe esnek, kik tömlőtbe zárad,
enni valót pedig Semmit Sem adának; ugyanjiva

hogy egy

127
hogy egy Barát által kepszerteteneh izenni a Fi-
ate város beli Püspökhöz, hogy küldjön néhik valami
eledelt, mert másképpen a kereszttyének között éhvel kell a Püspökhöz
meg halniok; a kiis küldde egy Barányt s egy néhány ranyt ad a
kenyevet; de a Barányt meg nem tudák készitni, papoknak de
noha fel darabolván tizen nyolc mért földnize ma-
gokkal el-vitték vala. ^{nem ehenik} meg.

Itt ki megyen hozzájok a Fő Kolonellus s monda:
Akatoké Katolikusokká lenni? ostan lehetek akár
papok, akár külső Emberek? Semmit sem felelénch
a Labok. Kiknek ismét monda: Mégis nem jobbul-
tatok meg, de nem sokára meg tanít a Gálya, mi a Ka-
tolika Hit. Mellyre felele Láni György: Mi tudjuk az
Arianásius Symbolumából, mi a közösséget Hit: Mert
az egy Istent Háromságban, az Háromságot egylegben
hiszünk és tiszteljük, ki Anya, Fiu és Szent Lélek. Hisz-
ünk a János Kristust egyetlen egy Idvezítőnek, és
közbenjárónak lenni; a ki születet a Boldogságos
Szűz Mariától, meg fepitett, meg holt, fel-támadott,
és egbe fel ment, és onnan eljőitelmi eleveneket és holtakat.

Ezt pedig bizonyon hiszünk és valjuk az Anya-Szent-egy
his Tudományja szerint: Tudjuk hát, mi a Katolika
Hit, és valóságos katolikusok is vagyunk: ennél több
Katolika Hit nélkül nem lehet. Erre monda egy
Jesuita nevetve: Vgy de mit hisztok a Pápáról?
kinek

Kinek mondának: Mi arról nem disputálunk, mert ha magunk közt vagyunk, szűhség nyelvünknek is köztünk lenni.

Ez mindenek felett kesergette lelkeket, hogy mikor azok között az ostoba Otokok között hordoztatnának. Nigromántának, Ördöngösöknek, Törökölnek hívják vala, nem is hittek el addig kereszténynek lenni, míg az Hitzek egy Istent el nem mondanák: Mindjárt azt szokták vala kérdeni: katolikusok vagytok-e? Ők mondanak: Katolikusok; de nem Romano-katolikusok, hanem Apostolico Katolikusok.

Nigromán -
Faknak hívát-
tatnak.

Hat el rom-
los Papokat
Teátiban
hagynak.

S. 81. Es hogy semmi képen el nem vihették, szűhséges képpen hat el romlott beteg és Sebes Rabokat Teátiban kellett hagyniok; a többit, a kúrában még valami lélek volt, olyan kegyetlenséggel hajtották, hogy kövük a feje, vas az agya, a ki est látván meg nem indult rajta. Nem csak az öregnek a hofhu ut miatt, hanem még az ifiak is a sok kegyetlenség miatt, úgy el erőtelenedtek, hogy nem mehettenek. Bátorkefzi István addig veré egy embertelen katonára hogy nem mehetne, míg a Dárdája nyele el-törék. Sellyei István kefelől fogva vízik vala, ki már éppen nem mehetett Kotti Bálint, hogy az öreg emberchől elfordit-hassa a verést, hátul marad; mert a ki utóljárt astverek

astverék vala. E' monda egy ötlet verő Filep nevű^{129.}
Katonának: Egy katonát sem hallottam, hogy meg-
dittérték volna, hogy a rabot; ha szinte fegyverével nyer-
te is, megverte; de azért megdittérték, ha sok rabokat
tudott nyerni; ezzel maga ellen indította jobban is.
Mikor városokba, vagy falukba mennének, úgy ma-
fogadják vala őket, mint valami fegyverekkel nyert
törököt, éppen alkalmatlanok valának az el-
menetelre. A vár alatt adatként Semanné nevű
Kapitányának, hogy a Pályákra vigye.

S. 82. Mikor Peskulo-Penaterium nevű hely-
ről ki-mennének, a betegeket szamáron vitetnek vala.
Illyés-Gergely, akit már meg emé, s' t' vala a sok
Verejég, két felől támasztatik vala kettőtől a ha-
máron; de minthogy félkezével a vasat kell vala
tartaniok, egy szoros meredek helyen, egyik sem se-
gíthetően, lecsúsz a hámarról, és mindjárt meghal;
le-vonák a katonák a mi követ rongyos köntös, vagy
ruha vala rajta, és el-vetik ott temetetlen.

Illyés Gergely
meghal, te-
metetlen el-
vetik.

Sellyei Istvánt elcibe véve a kegyetlen Plos
Kaplár, és mint hogy a hámar erősen és serényen
nem mehet vala, úgy egybe vonták a rajta ülőt, hogy
orrából, szájából bővön ki folyó verevel megfesteni
a hámar

a Szamar oldalát. Ez valóban nagy kegyetlenség
vala, hogy ha a barom nem bírja vala is a terhet, a
Szegény Rab Papok lakolnak vala erre.

Huszontelentedik napján Aprilisnek Kapro kotta-
ra jutának, as holon két nap hevervén egy bűdös Is-
tállóban, keservegen éneklik a Szent Dávidnak X.
LXXIX. LXXXIII. LXXXVI; LXXXVIII és XCVI-
dik Soltárait. Kéa vövek ugyan on ast a kö szivű ka-
pitányt, hogy a vasat le-vevén lábokról, mellyet a
derékokra is nyakokra kötve visznek vala. Onnan há-
rom napi járó földre menvén, nem állhaták a sol Vere-
séget tovább három Augustanus Anyafiak, hanem
el-szöknék; ezért is as után a többit keményebben
tarták. Kapnába kérenék valami Alamisnát; de
asok ast felelék: Ami Alamisnát a keresztyének-
nek adjuk, nem eretnekének. Gyors Mihály ott
vén észre, hogy közel vagyon meg oflatatásának
ideje, elbússák Szegényvédő Társaitól, kiket as ál-
hatatosságra inté, egy paraszt szekeren vitetvén
meg hálá as uton; a szekerről le-vevén ott hagyák
a föld szinén. Hogy pedig a Tenger partra érkezének,
bérkeszék egy Sáros Püztébe a Szegény Rabokat.

VII RÉSZ.

Harmintz Papoknak a Pályákra való el-ada-
tatásuk

tatásokról és ott való nyomorgattatásokról.

§. 83. Negyvenegy Személyt indítottanak vala el; de csak harminczat vihettek el benneli Neapolisba; mert hatot Teátéban hagyottanak vala beregen, három elszökött vala, kettő ismét megholt vala.

Nyolczadik napján Majusnak le. rakatjához ezekkel az ő Vasokat, és a Gályákra viszik, holott vasláncokkal kötözik le, hajókat is elnyírják.

Adták vala pedig minden Személyt ötven aranyért a Gályákra harmincz nyolcz Személyt, noha annyira nem valának. Majusnak kilentzedik napján a Labolyggyet 50 aranyon. Laistromába írják (: mellyet méltán hívják halál Laistromának:) felírják Anyjokat, Anyjokat, Hazájokat; de eladattatásokról idejét, okát a mint szokás vala, fel nem írják; és minchutánna meg bélyegezték volna őket, eloszták a Gályákra, elegy az hadban fogott Szerecsenekkel, Jörökökkel, Maurusokkal. Jól lehet pedig Neapolisban a Nemes Embert Gályára adni nem vala szabad; mind azon által ezeket, kik többre születtek, de kiváltséggal Hivataljokra nézve mind Nemes emberek valának, bevévük. Mikor Laistromba írják vala, mondák a Tisztek; Mit csináljunk ezekkel, hi szem csak a börtön és a kő?

S. 84. Julinnak 20^{dik} napján, jollehet minden nyo-
morúságoknál mélységében heverniében, mindazon által
átmélködve hallásként a Nemzeteknek tsanátrokat Veltz
György által, kik, hogy mindjárt meg nem adhatták a
két ezer hat száz hána maradt Tallérokat, úgy akarták,
hogy egyenként kihivassák a Gályákról, és által lövel-
dözzék. De a Neapolisi Viczi Király Alvares Péter al-
tal meg tartatának.

Nagy infegbe valának az éhség és meztelenség mi-
att a Gályákon (mert ott rend szerent egyebet nem ad-
tának valami kétszer sült kenyérrel és vízzel: Majd
Salavárikat kőnek vala, és hűléseiket ezzel porol-
ják vala; de ezek ahhoz nem tudtának.

Támasztá az Isten egy kevés idő múlva Veltz Györ-
gyet (nem tudom vallására nevezve mitroda völe, de hi-
gypit sebekedeteiből, hogy nem völt igaz Papista.)
joabarája ki hűléseibe fel segéltené. E volt egy kiváló keppen
való Abdiassol és östével Veltz Fileppel, aki általán-
on lévő foglyokat majd minden harmad nap meg-
látogatja vala; hatalmason vigasztalja vala őket
és ártatlan ügyeket báron befelli vala mindenütt.
Ez a hűség el-adott foglyoknál minden kéren egy-
szer eladelt küld vala a maga Ahztalárd, pénst ad va-
lanichit, ne hogy el-vesztvén a szűléseben; meztel-
telenség.

telenségében holmi ruhával befedezi vala, a Ga-^{133.}
lyakon való Tisztelet ajándékával engedeli vala, hogy
igen keményen vellek ne bännának: A beteget meg-
látogatja vala, őket ottan, ottan erre intvén: Hen-
des et misericordia leggetereli, et meggondoljatos, melly tün-
dálatos az Isten az ő munkáiban; ez ti dolgokaban-
is az erőtlenség által nagy dolgokat vífren véghez,
várjatos et meglátjatos az Urnak Szabadítását.

E jöllehet olly nagy Ember vala, hogy az egész Neá-
polis tudatná, et tisztelne őtet, mindasáltal az alá-
való et el-vettett Emberekkel nem héggenli vala tár-
salkodni, őket vigasztalni; sőt est dicsőségének tar-
totta: mint hogy arany betűkkel irt Simboluma is Veltz György
est tartja vala: Vita vere viva, Dei et Proximi Simboluma.
dilectio; qui non diligit proximum, manet in
morte; Omnis, qui odit fratrem homicida est:

az az: A valóságos élet, Istenei et felebarátunk-
nak szeretete; aki nem szeret Atyját, az halál-
ban vagyon az: aki gyűlöli az ő atyját, gyilkos

^{43.} A Pápát ellene mondhatatlan erővel
Anti-kristusnak lenni, et hogy ő ama veszedem-
nek fia, a bűnök amas embere 2 Hess. 2:3. mu-

tozattja

foghatja vala. Minden keresztességében minden torlát
 ama hávaival. I. Ivesítőnknek methi vala meg: Hogy hi-
 keach ti, kik egymás dicsőségét keresitek, is a dicsőség-
 et, melly Istentől vagyon, nem keresitek. Mit? A Ka-
 putzinusok keresik az ő Ferenteknek dicsőségét. A
 Dominicanusok a Domokost Istennel teszik. A Jesui-
 tak az ő Ignatz Lajolájokra ruhásnak minden di-
 csőségét. Vallyon vagyon-e ezeknek igaz hitel? Mi-
 don minden munkájoknak vége es, hogy az ember-
 ektől dicsértessenek.

Egykor a foglyok előtté dicsélednek vala Istent
 azért; hogy még eddig Isten nem engedte az ő üldö-
 zőjöknek, hogy gonosz bánáskodást véghez vigyék;
 hanem többire füstbe ment, semmi vé lett tanáskodás.
 Leopold várában is sokszor meg esküdt a Jesuita,
 hogy hit szegénység nélkül egy se szabadul ki kezekből;
 de az Isten onnan ki szabadított, reményjüli, hogy
 innen is ki szabadít: Monda erre Veltz György, le-
 vén a szent Irásban jártas: Izabel is meg es-
 küda vala, hogy el-veszi Illjét, de véghez nem vi-
 heté.

Le nem lehet irni annak az embernek alhatatos-
 ságát, ritka keresztet, ritka alázatosságát, ritka
 nyájos

nyájos engedelmségét, jeles Tudományját. Ezt
135
az egyet mondom: Ha tsali valami jó a keresztény
emberbe találtathatik, ebben az egy emberben mind
fel találtatott; a kívül az Isten az Ítéletnek utol-
só napján teledkedjék irgalmasságot.

S. 85. Ezen kívül eljöttének más Vri emberel's
Nembetel's a Rabok látogatására. Mutatták jó
akaratait is. Volt neves tejen Velentzben egy
Zaffius (Zevu) Miklós nevű, ott Prakinus Medicina Zaffius Pap-
Doktor; a' his egész Európában lévő Potentatorok-
nak Leveleiben siralmason eljelen adta a' Kristus-
ok Fautora.
szenyvedő holtainak est a' siralmas állapotokat;
szépen munkálódta szabadulásokat: Gyűjtötte
minden felől válságokra az Alamisna Pént; u-
gyanis; irt es Angliába, Lenevába, Figurumba, Hol-
landiába, Betsbe a' követelnek, Erdélybe a' Fije-
delemnek. De irt soh'or vigasztalással teljes Le-
veleket a' Gályákon nyomorgó Papoknak; s addig
nem is hűnt meg mellettük munkálódni, miglen
Isten őket meg szabadította.

S. 86. Het a' Frantziák ellen menő Gályákon
el vivének a' Papok közül; úgy mint: Köpcti Ba-
last, Bátorkeksi Istvánt, Kovásznai Mihályt, Jab-
lontsi Jánost, Masari Danielt, Timkovitz Jánost,
Sedemi

136.

Sedeni Istvánt Juliusnak 2^{dik} napján, kik kör-
zúl négyen vígza jövének 14^{dik} napján 8^{bernek},
egy klára nevű hajón; Masari Daniel pedig megha-
la Sirakusánál. Kettő ismét vígza jöve 4^{dik} napján
Februariusnak 1676^{ban}. De vígza jövétele után nem

Meghaltak
a Gályán
néhányan.

Sokkal Finkovitz János el-romolva a Gályákon, teste-
nek romlandó Satorát le-töve.

Valamiképpen, hogy a Gályákon el-vifelhetetlenül
terheltenek vala; úgy hirtén a házas on annyi terhes
munkával nyomorgattak vala, hogy azt le-irni
mind, a ki az ott való dolgoknak rendit tudná is, nagy
Mesterség volna. A Tenger partján vagynak hűnte-
len a Mester emberek, a kik faragják az Hajóhoz tar-
tozó nagy Szerendákat, ezek mellett kellett a nagy fá-
t egy helyből a más helybe emelgetni, hordozni az e-
rőtlen embereknek, melly dolog a leg erősebbnek is
ki-tekerte volna az izzatásigot homlokából. Itt volt-
tak a Mester emberek, a kik hűntelen tekerik va-
la a Gályákra tartozó nagy köteleket, a kik mel-
lett mennyi fáradságot munka volt, csak a tudja
ki-mondani, a ki próbálta. Lántrolva kellett tö-
rökkel, pogánnyal estve dolgozni; estve pedig
nagy lántrolással a Gályákra kötötnék vala.

§. 87. Mint hogy éppen a Gályán mellett va-
 ló Tisztek arra rendelkezeli, hogy hohérságot gyakorol-
 janak; úgy kisebb dolgot is verés nélkül veghez nem
 vihethetik. Sellyei István sokszor kegyetlenül meg-
 verék. Turozi Andrásnak, midőn egy igen, igen nagy
 gerendát emelniek fel, eljtek, s úgy el-vontá a láb-
 át, hogy másoknak kelle a foghásba is be vinnie. Így
Körmöndi Györgynek is a lábait kegyetlenül meg von-
 tá. Ujvári Jánosnak, a kötélen járó eszköz a fejét
 erőssen meg sebhette vala. Somodi János, mint hogy
 büntelen dolgozik vala, úgy büntelen is verették
 vala. Szadai András egy napon négyszer verék meg,
 még pedig olly kegyetlenül, hogy a brázája is egy-
 be hasadozna, és a vére bőven kifolyna. Ezen mind
 tudálkozna a király látján; sőt maga a fő Gond-
 viselő a király dolgan est látván; mi a pallerokat,
 hogy ne kegyetlenkedjenek így. Ezt felelik: Néki
 est meg hagyta a Jesuiták, hogy mindenek felett
 a Magyar Predikatorokat veksálgák. Ezt el is le-
 het hinni; mert mikor vernék est mondják vala:
 Miért nem hívték a Pápába? A sok el-viselhe-
 tetlen terhes munka miatt, meghalnak a Gályán, ^{Négyen meg-}
Paulovitz Mihály, Szilvási István, Füleki István,
Berhidai Mihály.

valamint

Valamiképen az örző mellett felmeztelenen
valának; úgy szintén az Anok mellett trahi labrava-
lojokat hagyta rajtuk, hogy meztelen testeket in-
kább verhetnék s úgy dolgoztatták. Öregbűtete nyo-
morúságokat, az ott veleli együtt való emberkeinek
Isten ellen való sok kéromkodásuk, és tsufolodásuk,
kik miatt még az Isteni fogdalatjok is nem vihe-
tik vala véghez. De sok volna mind elő hámlál-
ni, melyet Szenyvedtek ott azok az ártatlan emberek

S. 88. A sok nyomorúságok között érzették nemcsak
az Isten' bennük munkálkodó Lelkének vigasztalás-
it, melly által mind egymást inthették a végig való
alkatatosságra, mind az el-hagyatott Ekleziá-
kat, mind Szenyvedő Társaikat, a mint ezt bizonyít-
ják a Gályákról írt Levelük. Innen sok szép vigas-

Sok szép vi-
galztaló le-
velek érke-
ztek.
Sokakból; nevesebben Zaffius Miklóstól mint Nehé-
miástól; Kivől emlékezett meg az Isten az ő jóvára.

S. 89. E nem kevés terhelve volt a farsadtságok
mellett, hogy szüntelen megyen vala rajtuk, mint va-
lami ártalmas bogaraknak serege, a Barátok és
Jesuiták szerzetes serege, gyülekezete, kik haszonta-
lan kérdésekkel terhelik vala; úgy mint: Hisztek-e a
Papába?

Papába? Hiszik-e a Purgatoriumot? És sokka^{139.}

romlások után szolták vala elhagyni őket. Ment
vala hozzájuk egy Ferent nevű Jesuita; ez felírta
a Prédikátoroknak nevéit, és sokat átkozta Kolo-
nisnak ezt a Gállyák által való Tértését; de az
ilyen kirokodilusi Szánakozáson ők nem sokat ör-
vendezének; mert igen megkóstolták vala a Je-
suiták irgalmaságokat.

Ment vala egy öreg Jesuita is hozzájuk, ki magát
a Gállyákon nyomorgó irgalmas Anyjának neve-
zi vala, és sokszor mondja vala a Papoknak. Hogy
ha ő föllök szép jelet Titulust nyerne, azt teled-
né, hogy a Fő embereket rá venne ki habadittatáso-
ra. Kérde Kotti Bálint: Hogy, hogy adhatnának ők
ők jelet Titulust? Mondta a Jesuita: Aljatos a ko-
mai Hitte: mellyre Kotti Bálint mondta: Miért al-
lanának mi arra? Felele a Jesuita: Azért, mert én so
esztendőnél nagyobb vagyok, minden Vallásokat
meg examináltam, és est találtam igazabbnak:
Kotti Bálint ismét mondta: Ugy de így csak a te
szódon fundálnok Hitűnket? De hozz Erősségeket
rá. Mondta a Jesuita: Ott vagynak a jó teled-
ek. Kotti Bálint: Hogy volnának ott jó teled-
etek

Öreg Jesui-
ta Beszéde.

140
delek, a hol Semmi vételnél büntetése nintsen, lopás,
gyilkosság, paráznaság, Sodomia, bestialitas nállatok
szabad. Imier a' Jesuita: Nállunk vagy on a' jobb Hit,
noha meg vallom, hogy nállatok vagy on a' zentek élet.
Felele Kotti Bálint: Nem teremhet a jó fa rosz gyümöl-
met. Sokszor kéri vala, hogy írniák meg a' Pápának ár-
taclan ügyeket, de nem akarták.

Az ilyen látogatókat feltenni kezdék, hogy ha sok-
szor a' Pápokkal konversálóduak, fel nyitniék a' szemek.
Azért keményen meg tiltá az ott való Kárdinál, hogy
Senki hozzájok ne menjen, a' mint est a' nagy Veltz
György meg jelentette.

Az is nem lehet ia el-hagyni, hogy egy a' Német
Firkók között meg-látogata' őket felefigestől, ki ad a' is
nékik tizenket aranyakat; Kévé, hogy csak álljanak
a' Romai Híre, azon nap ki szabadítja őket, s magával
Magyar Országba viszi, de nem telekedék. Az után i-
jesztgetni kezdék, hogy még újonnan sok Pápokot hoz-
nának a' Gályákra, hanem gondolkodnának, de mind
az ilyenekhez fülök már bedugult vala. November
ben o'fztán, midőn naponként az Hollandiai Hajos
Sereget várniák, engedelmesebbek kezdének lenni,
noha akkor is kegyetlenségüket nem éppen titkolhat-
ják vala el.

A Papoknak a Pályákról való megszabadu-
lásookról.

§. 90. A nagy irgalmasságu Isten, a ki álha-
tatos a maga igéreteiben, meg-hallá a sok Szegények-
nek kiáltásokat, és nem engedé, hogy az hamisság-
nak páltája, mind örökké megnyugodjék az ő ár-
tatlan fogainak Sorsokon; hanem az Anti-kris-
tus Soldosainak dühösségei ellen megszabadíta.

E' végre támaszta a mas örök emlékezetre mel-
lé Abdiást, Veltz Györgyet, ki minden rendszer utat,
és modot el-követte megszabadulásokban. Mind-
járt fogások kezdetében, minden országokba
Zaffiussal együtt meg írta ezeknek állapotokat,
és hivalmos Sorsokon való könyörületességre fel-
indíta; és mint hogy a Német Fő Tisztel asszal ditte-
kednek vala, hogy helyes hatalmuk legyen a fog-
ásokon, őket minden képpen engedelmű kivánja va-
la ajándékkal, a Sanktának megígéréssel, és a Veltz György
Tisztelnek sokszori meg vendéglésével. General favad szaba-
Stavamberget sokszor hivata ebédjére, ki által dulásokban.
már meg is nyerte vala el-bossátatásokat. Devi-
vén ezt ezre a mellett levő Confessarius Jesuita,
elijaszte,

142. elijeszte, hogy ne szélekedne; mert a Jesuiták haba-
dulásokat semmiképen nem akarták válni, hanem ha
vallásokat el-hadják.

El-menvén a Német Tiszteli Neapolisból, meg-
tudták a Foglyok, hogy ők el-adattának Don-Antoni-
us Petrus Alvarez, Neapolisi Vitzé Királynak, fején-
ként ötven aranyon harmincz nyolc (aranyon) keméllyel,
noha annyira nem valának. Irnak azért Instanciát
a Vitzé Királynak, a mellyben mutogatják ártatlansá-
gukat, nevesetesen, hogy nem a Rebellióért; hanem a Reli-
gioért kínozzák őket. Hogy pedig ide hozták, csak azt
akarták, hogy ártatlan véreket büntetést mások nyaká-
ba fordítsák; mert ha ők valami büntetésre méltó dol-
got szélekedtek volna, találtak volna Magyar Ország-
on, kardot, akasztófát s a t. a. mivel meg büntessék.
Nem is lehet azt gondolni, hogy a Magyar Király, a
Spanyolokra s Itályokra haradt volna az ő igazság-
ának hi szolgálatában. Kérlek vala e mellett, hogy
találna modot ki-habadításokban. Ez Instanci-
át midőn egy Juris Doktor által be adták, az igazán
a Foglyokért nagy Summa pénzt; de egyebet nem fe-
lelt; hanem, hogy úgy adták el, hogy soha sem kerülni,
sem Sattz által meg ne szabadulhassanak. Azután
mindazonáltal, midőn letérte Tisztisiget, a soha meg
nem szabadulható kabokat, ha azt a Summát le-
tege

143.
kette volna az Isten felő Veltz György, a mellyet ő
kivánt, meg szabadította volna; de mint hogy a követke-
zendő Vitzé király Don-Ferdinand Froklinus, és
Markésius Delos kegyelmesebbek voltak, és a Rujter
Mihály el-érkezésénél a híre el-terjedése vala, nem a-
dá meg.

§. 91. Az új Vitzé király Succedálván, nagyobb re-
ményességgel kezdi munkálódni szabadulásokat Veltz
György; mert Alavárez, nem csak mint fejtettegben
elő rossz ember; hanem a Jesuitáknak rabjok vala.
Melleje veszi azért a Neápolisba lévő Angliai Littel-
ton Tanács Urat, és a Vitzé Királynak a rabokért kö-
zönségesen nagy Summa Pénzre ígér, az után csak az
örögeket minden Személyre száz aranyat; de azokat
sem bocsátá el; mert minden fele kezretesek, kivált a
Jesuiták igazságha vala Márkésius.

Mielőn így faradozna a raboknak szabadításá-
okban az Isten felő Abdiás; azonba el-érkezik Nea-
polisba az hatalmas Belgától Segítségre küldött
Vitzé Admirál Joannes de Haann; ki 12^{dik} napján
Decembernek 1675ben, mindjárt Viret Egyed nevű Viret Egyed
papja által, meg látogattatá a Predikátorokat, tié Le-jaa Papokat.
velével is vigasztalván. Es hogy jobb moddal haba-
dulásokat munkálodhatná, Tíz kérdés kerestőn elők-
ben.

ben. A' Levélet a' rcá való feleletet, is Iota más ide tartozó kegyes Emberek's a' Foglyok Levéllel együtt el-hal-gatom, mint hogy Sokak is hohghak.

A' KERDESEK ezek:

1. Foglyok előtt miért hivatatok egybe Posonba?
2. Egybe gyűjtésed a' Császár parancsolatjából volté, vagy másébol? Ha másébol, kijéből?
3. Mikor lett ez?
4. Mivel vádoltattatok, vagy miért vettetek a' Tomlögbe?
5. Onnan hogyjöttetek e' nyomoruságra, a' Gályákra?
6. Vallyon a' Császár kárhóztatott titeket a' Gályákra vagy más képpen esett az?
7. Pénzen adattatok ide, s ha úgy, egyiték, egyiték mennyin adattatok?
8. Mi a' neve mindeneknek? s micsoda Városba, vagy Faluban volt Pap?
9. A' Ti Anyátok fiai munkálkodjék a' Ti szabadulástok?
10. Micsoda eszközt gondoltok legjobbat Szabadulástokra, is előbbi Tihységteknek meg nyeresévé?

Ezekre minchutánna Irásban meg feleltetek vol-na a' Szegény Rabok; mindjárt az Admirál egy néhány Tihstekkel, is Viret Eggeddel, a' Viret Királyhoz meggyen a' foglyok szabadulások aránt; A' ki mindenre igeri magát (mert nem is mert meg tagadni Admi-ráltól); onna egyenesen meggyen Tiszteletes Viret Egged

145.

Egyed a Kabokhoz, és megmondá, hogy a Vitzé ki-
rály igértte, hogy harmadnapalatt ki szabadítja. Azon-
köszbe Siciliába megyen az Admirál, mint hogy a Fran-
ziákkal való hártz már szinte elkövetkezék. Don-
Ferdinánd sem szabadítja el a Kabokat.

S. 92. Irának ez időben a Foederatum Belgyi - Rujter igye-
omi Ordók, a Fő Admirál, Rujter, Adorian Mihály ^{kezék meg ha-}
dittóságai, és örök emlékezete méltó Vri emberek, hogy badítani.
a Kabok szabadítására szorgalmatos gondja lenne,
kinék máris nagy vala. Irának a Szegény Foglyokis,
hogy őket a Vitzé Király nem hogy meg szabadítaná;
sőt ismét kegyetlenül véksájják. Mert már ekkor a
Belgák el-menvén Neapolisból, Siciliába valának.
Ezokáért ira mindjárt Rujter Mihály a Vitzé Király-
nak igen hathatos Levelet. El-küldi e' mellett az Ha-
unnel Bruninkestől Bissból küldött Papok ártatlan-
ságának megmutogatását is, mellyet rekommendál
Velty Györgynek, hogy olosz nyelvre fordítván, adná
a Vitzé Királynak: Fordítja maga, és az ott mla-
to Hollándiai Tanács Vrah be adja a Vitzé Király-
nak. Az adja a Neapoliti Tanácsnak, as holott ek-
saminálják, és ártatlanoknak találtatván Törvény
szecint a Papok, 22dik Napján Januariusnak el-vé-
zerék, hogy el kell börtánni szabadon.

Miheltyen ki mondák a Sententziát, hogy el-börtát-
ják

jaék, örömeiben az Holländiai Tanács Ur Van del Kon-
nelius a Gályákra megyen, és hirdeti nékiük, hogy kégy a
szabadság. Od a megyen az olosz hívet Doktor is, kit
Veltz György fogadott vala meg, az ő ügyének folyta-
tására. Ezeket követi Veltz György az ötszével Fileppe
örönd rajta, hogy az Isten kégyet szabadulásoknak
ugját. Itt vala Neapolisba a Siciliai Vité Kivály,
és Márkijus de Villa Franca olyan fontos és hatha-
tos levelet a Római Kérésére, mintha mind testvér aty-
jafiai lehetek volna a Kaboskodo Papok.

S. 93. Mihor egy várnak már szabadulások, nagy
homorúságra jutának ismét; mert elment az híve, hogy
az Holländiai Hajas Tábor háza kégyül, őket is nem bo-
tálták ki, hanem egy's más híve alatt tartos tájál
eljöben; az után a hákallókat, hajókat, a mellyeket
már egy időtől fogva nem bántottak vala, elbérlet-
váltak: Az előbbeni terhet munkára, tsufolásokra, ve-
refégekre vitte a házitjál.

Mikor már Szabadulások iránt Simmi reménysej-
ek nem voltak, 12edik napján Februariusnak, vévél es-
re a Neapoliti Tisztel, hogy közelitene az Holländiai
Klappis Neapolishoz; tiz orakor felben hagyatal velt-
lek a Munkát, a Vasból ki oldozál, és egy tiszte-
zesebb Gályára küldék. Későn este a Gályán lévő Jó-
tisztek kezkeríték, hogy hietve menyjenek ki; kit me-
nének

nénel, nem különben mint az Izraeliták Egyip-
 tomból Sietve; a parton nagy örömmel elejébe áll. A Fályáhról
 lanak az Hollandiai Hajos Tábornak Papjai, Vest-meghaba-
novius Todor, és Viret Egyed, Soli Belga Hadi Tisz- dulnak.
 tekket, kiket a Vire Admirál küldött vala, hogy az
 Hollandusok Hajojokba viñnek. Így az Istenről haba-
 dulásra rendelt Hataít, Lemmi uton és módon, az
 Isten Dittóségének ellenségei elnem fordíthatók.

S. 94. A Belga Tisztek által Hajoira ültetnek,
 és mentenek mint egy álomba, beállik, éneklik, az
 Istennek nagyságos dolgait. Mig az Hollandiai Ha-
 jokhoz jutának, addig örömhözbe éneklik a XLVI.
 Soltárt, azt elvigerve ismét kezdék a CXXIV és
 CXXV. Soltárokat. Bevittetvén a Vire Admirál
Haunn János Hajojába, ki-mondhataclan herte-
 ket és örömmel; Illy nagy ember örömebe köny-
 veket hullat, mint mikor az elmúlt nagy Szeñyvedésch-
 et a jelen való jóval egybe vetjük; hol szokja e-
 reket az elromlott koldgait az Istennek, hol ölelgeti,
 nem tudván örömeinek nagyságát hogy adja elő.
 A Jehova felemelí a kezényt a porból, és a Szűköl-
 ködöt elé vérti a ganejbol, hogy ültette a Fejedelmek
 közzé, az ő Népeinek Fejedelmek közzé.

A Papok fia-
 badutásokon
 örüendek.

Minck u-

Minek utánna Vassorát tanak vólta, helyet hiv-
velből nagy örömmel, az Istennel vellek kezeledés
kegyelmességéért és irgalmasságáért közönségesen
hálát adnak. Imádságok előtt ennélfelül az
CXVII. Soltárt, és azon az éjpeleán abban az Ház-
ban maradának.

Más nap 12. d. februári a Fő Admiral Ruyter
Mihály ö Ekscellentziájához vitetnek, a ki melly nagy
örömmel orvendezta ezen a szabaduláson; melly nagy
szereket, ritka kegyelméget és Emberséget mutatva hoz-
zájok, ki mondani nem lehet. Mindeneknél jelen-
léteben mondja vala azt; hogy életének minden
napjaiban sok győzedelmek vólta ellenfelei ellen;
de minden Viktoriánál nagyobbra bészülte ezt, a mel-
lyel a Krisztusnak ártatlan szolgáit az elviselhe-
tetlen terhek alól ki-szabadította. Orvendeztenek ma-
okis ezen a ki-szabadításon ki mondhatatlan kép-
pen.

A következő napokban huszot öltözethel-
lyet, új kifestésű köntösöket készítették Ruyter Mi-
hály ö Ekscellentziája Veltz György szabadtsága által
Számok a dicsőségesen meg szabadultak volt husz-
on hat asokkal együtt a kilit Theatiban hagyta
vala. Mára negyvenből több nem maradt vala.

A Teáté Városban hagyatott hat Reformatus
Papoknak fogságokról.

§. 95. Haton, úgy mint: Miskolczi Mihály alábai
el dagadozván, a hus rajta meg rothadván, Harsá-
nyi István a köszvényben és a vénység miatt elromol-
ván, Kövödi Jánosnak a vas lábát szintén a tér-
deig elragadván, Czegledi Péternek hasonlóképen.
Huszri Mihály és Szersei János, a vénség és a sok
vénység által el-küntelenedvén, sem barmokon, an-
nál inkább gyalog elnem hajtathatának; azért Jón-
kában hagyák őket; kik a Neápolisba menőket mi-
nek utánna az Isten oltalmába ajánlókak volna,
szívesen kérik; hogy ha valami hírt találának
is vollen költeni, elne hídjék; mert fel kért hán-
delyök, hogy azt a nemes Harczot végig Isten kegyel-
me által meg harcolják. Ugy, a kik Neápolis-
ba vitetvénk ezeket meg kérik a végig való álha-
tatosságra, igérvén azt magok arántis.

A Régi Istállóban harmadnap múlva minden
örizők nélkül valának. Ejszaka hozzájok mene
egy vallásokon való katona, ki mondta: Anyám fia! Egy katona
Isten legyen vele, és adjon tincsetek álhatatosság-
ot: Alljatok keményen, oltalmassátok a kristus
ügyet

Egy katona
vigasztalja
őket.

ügyet, az Isten bizony titeket nem sokára meg szabadít
ezzel ki véstem öt rcz forintokat is nélkül adja.

El-méggen hozzájok ama jó kapitány is, a ki Pár-
káriába vitté vala, vivén valami ételt, is egy néhány
forintot nélkül; ezt mondván: Jól tudom, hogy elme-
netelem után, e között a minden irgalmaság nélkül
való Nemzettség között éhrel halok meg; ezt vegyétek
el, is a mig lehet tápláljátok magatokat velle.

§ 96. M. meutánna elmenteneh volna a ka-
toniak, a Tomlótbe be nem mehetnek, hanem be-
mápnak, mellyet nichov látta a Curie Praefes,
Biro, monda: Ah! Ah! ördögnek átharatos Már-
tirjai. A Tomlótbe vitetven Mahumedanusok-
nak, Arminianusoknak kiáltják, tsufolyják, egybe-
gyűlnek, nézik. Oda fut egy Ferencz nevű Barát-
is, kerdi: Ha keresztények? kinch felelének: azok
vagyunk; mert az Anyának, Fjúnak is kent Selek-
nek nevébe meg keresztelkedtünk. kerdi tovább: Hisz-
tek e tehát a Papaba? Felelének: Hiszünk hogy a Pa-
pa Romába vagyon; de a Papaba nem hisztünk,
mert az Apostoli ^{Hirnek} Formájába nem a vagyon: Hiszel a
Papaba; hanem; Hiszel egy Istenbe. kerdi mig: Hát
a Purgatoriumot hiszték? Felelének: Hiszünk
hogy a Kristus vére Purgatorium; de olly helyet, az
hol a lé-

Egy Barát
kérdéz töl-
löh.

hol a lélek ez élet után tisztogathassék a fent írás. ^{151.}
sal nem hisszük.

Más Tomlótzbe vezetnek, as hol annyi szufoldó nem
lévén, háromszor napjában as Istent jobban tisztelhet-
ték. Gyólti kerek alatt annyira kinoszta on a kösz-
vény Harsányi Istvánt, hogy orditással be töltsék
a tomlóteret. Miskolci Mihályra egyik nyavalyái
mellé vea esék a sok ehez és Szomjuhozásból a Vév,
1675ben 19. Májú meghala. Meg hal as után nem
Sokkal Korodi János is, kinek (mint hogy magok-
at nem tisztogathatják vala:) holtá után as hideg
testéről a mejjere igen nagy vakas tetű gyüle. Ezek-
nek holt testeket meztelen a többi filig holtak ki-
vonák a tomlózból, as után eltemették, vagy nem,
nem tudhaták meg.

S. 97. Negyven kék meg maradtak volt, naponként
meg épülének, de nintsen semmi gondviselés vea-
jok, ennének, de nintsen mit. Innen volt, hogy mihoz Eheznek
a Czegéret later foglyok ennének; ok on allanah
vala, hogy valami tripo hejját, vagy hontot kap-
hatnának tollók; mászkálnak vala a tomlózból,
hogy valami Szilva, vagy barátok maggot, penéket
tripo hejját, hagyma Szarát, dinnye hejját, hal
hontot kaphatnának; ha találtakah jó izűn meg
esék ezek as emberek; a kik ez előt másokat
taplál.

152. tápláltrának. Irnak ilyen ínségelben a Präfesre,
Bíróra, de semmit nem nyernek.

Hiaccintus
táplálja a
Papokat.

Végre támaszta az Isten néki egy Olosz Nemes
Emberr, Hiaccintus Morust, Ortonai Notariust, ki
valami gyilkosságért abban a Tömlötben tartatik
vala. E sokszor meg enyhítették ehféigket; mert olyan
könyörületességgel viseltetik vala hozzájok, mintha
ugyan tulajdon Atyjok volna. E nem csak a magáiból
adott a mit lehetett, hanem ő parantsolta, hogy a Püspök
nek, a Szerzetesek Gvárdjanának (kik voltanak is
jók segítségel:) írnanak. A mi az Abtalaról meg ma-
radott, azt néki adja vala. Egykor az Abtalaról
meg maradt a Higa kéjjakát Huszti Mihály mikor
enne, mások almelkedással nésték, holott az előtt a jól
készített Higa sem eke volna meg. Mikor így ehez
látta a Tömlöt tartó, sokszor a Hiaccintus kére-
se kéit, három kispokát is ad vala. Hiaccintus, mi-
kor nem volt mit adjon, ezen foglyoknak elejébe
sem megyen vala, est mondván: Bisony Szigyentem
rcátok is nézni, hogy olly hűbségbe meg nem segelt-
hetlek. Mikor pedig adhatott valamit, igen jó hível
conversálódott; is az Hirről való Articulus jó hível hal-
gattak

S. 98. Igen Szereti vala Herjányi Istvántól tanul-
ni; Innen az Hítnek némelly Agasátra meg tanitat-
ván, iszonyo-

ván, iszonyodni kezdett vala a Párisi Vallástól. 153.

Meg-tanítatott vala, a Párisi micsoda hatalma
legyen; hogy a képek's szentek Segítségül való hívása
's hívtelése haszontalan's vétkes: hogy a fülbe való
gyónás kegyetlenség; a Mife Balványozás. Kiváló kép-
pen pedig megtanította vala arra: az igaz Bűn bosa-
nát hibben álljon; hogy az nem a Fogadásokban, Bűn-
járásokban, Pápa Indulgentiájában, hanem a Kris-
tus elig hitében áll. Es mivel hogy igen vádolja vala
őtet meg teledet vétkéről Lelke esmérni, igyekeri
vala őtet hendefíteni, lévén egy új Testamentoma, onnan
keres vala Sokat az ő vigasztalására.

Hiaczintus
Sokat tanul
Harsánytól.

Tanítja vala, hogy ha Lelkébe hendességben akarna
lenni. 1. Szűhség, hogy vitkeit lelkeinek töredelmességé-
vel bánja is meg esmérje, s azt kerülje mint a mérget.
2. Azt meg valván, azoknál bostánatjokat kerje hit-
tel a Kristustól, is magát az új életre kötelezze. 3.
Azon igyekeri mind Szüntelen, hogy Istennel tetző
életet éljen; mert a Lelki esmeretnek meg hendefi-
tése, Semmi emberi költemények nem használhat;
mint hogy a Kristus Szószolló az Anyától, a ki bűn
bostánatot nyer az Anyától a bűnösnek. Ezen az uton
idvezülnek mindenek, ezen is idvezülnek.

Vétek is a Tanításnak hasznát, mert nem Sokára
halálos betegségbe esven, így könyörög vala: Irgal-
mas Isten

mas Isten könyörülj rajtam. Monda Harsányi
 István: Enjő barátom István! nem a szenteket,
 hanem az Isten hívom segítségül. Monda Harsányi:
 Ha valaha volt, vagy most arra szükséged: Az Isten
 is azt mondja: Hívj segítségül engemet a te nyomoru-
 ságodnak idején, én meghabadítalak tegedet. Hiáczin-
 tus: Jól mondad; mert az Isten börténje a nyavalyát
 az emberre, s ő is vesztet. Mikor már halálán volt.
 na monda: Oh én tömlőtbe szenyvidő Istvánom! ki
 visel már te veled gondot? ha én meghalok, néz velem köny-
 ves szemmel Harsányi Istvánt; kinél felele Harsányi
 István, ki hordulván a könyv a szeméből: Gondot vi-
 sel az Isten barátom Hiáczintus. Hiáczintus: Igában
 mondad: én bizonytal tudom, hogy az Isten veled gon-
 dot visel, mert te igen jó ember vagy.

§. 99. Mihelyt meghal a Hiáczintus mindjárt
 többet kezdének a szegény foglyok éhezni. De az Isten,
 aki tudja a szükségnek idején az őt meg segíteni, tá-
 marta az után másokat, akik egyfesz és másfesz lenni-
 nek valami segítséggel. Vgyan is hozzájoh ment vala
 egy Pater Agonizantium, kinél parafelák nyomorult
 elvettették állapotokat. Ez igéret jó alapját; küldös
 is néha kenyeret és bort midőn meg kecsérik.

A Tömlöt tartó jó állásból irtanak vala egy Pá-
 ter Angyal

ter Angyal nevű Oskolák Mesterének; küldött vala ez-^{155.}
is péntek, kenyeret, Sajtot, kincz ezt a jó akaratját kö-
szönék, hogy éppen úgy kelekedea vellek, mint az eldörög-
lő futó Ilyéssel, az őtet tápláló Angyal. Pater An-
gyal gas-
tálkodása.

Ő akaratjával sokkal élte nek Ludolovicus Mik-
lósnak a Teatébeli Püspöknek is, a ki sok kegyesség mun-
káját közlőte ő vellek, azt remélvén, hogy a maga val-
lására állithatja őket, melly reménstet egy Presbiter
által meg jelentete vala a többi közön, ki hozzájoh
menvén így szólott: A Püspök sok jót kíván vellek, va-
loba szánja nyomorúságodat, igéri mindenben jó a-
karatját; minden ebéd és vacsora felett titeket emle-
get: Izente, hogy gondoljátok meg, melly nagy Eret-
neltségbe vagytok, és könyörögjétek, hogy az igaz Romai
Hitnek esmeretere jussatok. Int pedig, hogy kövessétek
minden kelekedésben az Hitet elsőben, azután az O-
kosságot. Felele Harlányi István: Tisztelety Püs-
pök Urannak sok jó akaratját, mellyel mind eddig,
és mind most élünk, köszönjük; Kérjük az Istent is, fi-
zesse meg Szeretéknek ezeket a gyümölkéseit. Hogy pe-
dig azt izente, hogy a Romai Hitnek esmeretere ve-
zető meg világosításunkért könyörögjünk, az ma-
ga Vallása Szerent kötelességéből kelekedni; De kér-
jük Tisztelety Urunkat, hogy ezzel magát soha ne ter-
helje.

156. helye; mert mi Isten kegyelméből azt a Vallást kö-
vetjük, a melyben Szellem esmerete kezdés, és is töké-
lünk ezt magunkban, hogy est Soha meg ne változtassuk;
nem is lehet, hogy as esmeret, mint as Hitben kivált ké-
pen való dolgot, as Hit elő meg ne kívánjuk, mert ugy tá-
nit misztet Idorzi tunk Luk. XVII. 5-7.

§. 100. Illyen elméjüket értvén, eddig közlő jó a-
karatját meg vonja a Püspök. De as ehég nem engedi, hogy
a Szegény Kabok halgassanak; keuhertetnek ismét keferve
Instanciajok a Püspöket meg keress, a ki el. küldi
a Presbitert ismét holmi. elességgel illyen izenevel: Igen
tudátkozik a Püspök, hogy olly sokszor zörgetek a testi
érelert, de a lelki etelert Soha sem kerestek meg!

Ollyan indulattal vagy on hozzátok, hogy ha a Ro-
mai Hite allanatok, haza küldene innen ki szabadit-
ván, és rátok jó gondot viselne. Felele Harfanyi
István: Mi, hogy függőbe legyen Fisztelet Püspök
Vram elmije nem akarjuk, irantunk ebbe ne legyen
Semmi kértége reménysége; mi a testi etelert zörget-
ünk a Fisztelet Püspök Vram ajtajan, mert tud-
juk hogy bővölködik; De a Lelk etelele nélkül noha
Székölködünk, de meg is as^o nem keressük. Nem a-
karjuk testünk Szabadulását Vallásunk Herteleji-
vel, ha igy akartunk volna, már régen as Magyar
Ország on meg telenkedhünk volna; és e meg lábbol-

Püspök ha-
szontalan
ígereket.

hatatlan

hatalatlan nyomorúságba sem estünk volna. 157.

Külön hívja a Presbiter Egyleti Pétert, is próbál-
gatja, vigyázna magára és a vén, t. i. Harsányi Ist-
ván igen durva öreg ember, s úgy tetpik, te tölle
függés; kinek monda Egyleti: En semmi durva-
ságot nem találtam az emberbe, hanem esmer-
tem jó embernek. En pedig a vallásom dolgában
tölle nem függök; mert én annál igazságot tudom.
Igy másokat is hasonlóan próbálta

§. 101. Hogy est meg viték a Püspöknek minden
jó akaratot minden felől el-vonának. Meg a Jóm-
lók tartó sem akarta Instantziákat el-vinni; szem-
cse és étlenségbe meg homályosodnak, erejek el-
fogy, a lábokról el esnek, kiváltképpen harman, állók,
hon-alkoh el-penészedik s ki kezd rothadni, fogok. A Jóm-
lókban ^{elkerednek} ki-pöledősik, hogy meg ezre sem veszik, penészedni.
mar éppen csak és halálra készülnek vala.

Harsányi István így mti a más harmat: Szerelmest
apámfiak! Ez illy nagy kiferítettben te suggedjünk
el, valamig mozoghatunk: Meg próbálom minden
rendes urat, talán meg tekinthet Isten a mi nyomor-
úságunkat, és az életünkre tartozó szűk séget
jokat ki-holgálatja; ha pedig az Isten itt való
halálunk.

158. halálunkban akarja magát meg dicsőíteni, meg-
szenteli e' homoru állapotis a mi idveffügünkre.

Ira azért a Tanácsnak keferet Instantiát, mellyben
írja, hogy ha a kegyetlen Sciták között valóanaki Ja-
tár országban; ilyen nyomorultul etnem vesznének.
Itt pedig a Romai jó kelekedőh erős Hinnel gyalá-
zatára, keresztynelk lévén, a keresztynelk között éhe-
halnak meg. Nyer azért a Tanástól egy kevés kenyere-
t minden napra Septembernek második napjától
fogva Novemberig: De a kenyeret sem ehetek már
a felig meg holt emberek, hanem áhagatják, és úgy
morsolgatják be a szájokba. Azonba küldte Neapo-
lisból a kiraly kegyességu Velt György névelk vala-
mi Summa pénst; de assal sem élhetnek a mint kel-
lene, mert erjeh nem vala. Ezt a pénst el-vevén, a
Tanás Szipóbeli jó akarajat meg voná.

§. 102. Végre hozzájoh jöve egy Pickula nevű Né-
met Kapitány, ki meg nézti a Doktorral, mellyik éleke-
való közzüllőh, Huszti Mihályt és Széti Istvánt, kik
már halo felben valóanaki országba; Harsányi Ist-
pickula kapitány és Begledi Pétert derekon kötteti nagy vastag
kötelekkel, és mint a barmot úgy hajtja Neapolist fe-
lé: De mint hogy nem mehetnek vala, az uton holmi
szamárokat kaptak, azokra ülteték, mikor hajtának,
mindenüa Nigromantának, ördöngöselnek husz-
jáh vala

jáh vala, mig bi erenck Neapolisba. Ott Piekula ^{159.}
Lektikán mennén, elötte hájtja vala. Mene Piekula a'
Vize Királyhoz, hogy ismét hozott két embert a'kiket
meg vegyen; de ott meg tudáh, hogy azokat már az e-
lött el-adtáh volt, azért nagy sziggyennel 's pironlással
kelle vishá terni.

El-jöve azoközben hozzájoh Veltz György, is köszön-
tése után monda: Esmérték-e engemet? kinek monda-
nah: Mi ugyan kegyelmedet személyében nem esmer-
jüh; de kegyelmedetben igen jól esmerjüh. Monda az
után: En vagyok a' Bi Barátotok Veltz György! Legye Veltz György
kék bárok, elne süggedjete, már Instantiát adtam ^{vigasztalja}
éretetek a' Vize Királynah, mellyre várom a' Választ. ^{a' Papokat}
Köszönök a' kegyeny Kabok illy nagy embernek ezt a'
fáradozását; ad mindeniknek egy egy aranyat, az
örizöknek is, is az oda gyült sokasághoz fordulván
kezde beszélni, hogy a' Rebellionah sine alau a' ke-
ligioért, hogy adtáh el ezeket az embereket, is miki-
pen munkálodjáh egész Európában a' keresztény Fe-
jedelmek ezeknek szabadulásokat. Hivata Borbily-
okatis, kik ezeknek egészen sebben levő testeiket meg-
gyogyitanáh, kötözneh.

§. 103. Azután állitatanah a' Neapoliti Auditor
Generalis eleibe; a' ki kéri: Honnan valók vagytok?
Felelnek:

Felelőnek: Magyar Országból. kérdi: Hogy jöhetek ide? Felelőnek: Iol tudja nemsetes vram kegyelmed hogy jönnék, mert a mi Anyánk fiai itt vagynak a Gályán. on; azok pedig kegyelmed híre nélkül oda nem viteték. Micsoda vallásnak vagytok? Felelőnek: Mi Reformátusok, vagy, a mint közönségesen hívják Kálviniánusok. Felte fordula, és monda: Meg vallás bizony esek, hogy Kálviniánusok. Küldi onnan a Sz. Jakab tömlőrebe: jöhetnek igen munkálódja vala a jó Velt György, hogy tündéren lehetnének; de még is a több Laboktól sokat szenvedtek, a liik, nem csak püntelen karomoltják vala; hanem éjzaka takarodzókat roltok el-vonják vala, puska port tesznek vala alájok, s fellobbantják vala alattok. Néha egyermásotokajokat is le-vizeltek vala. Tartások pedig volt bőven az Isten felő Velt György Akálatáról.

S. 104. Sok vehedelmes Terítőh jártanak hoz. zájok; a többi között egy igen nagy Szentkégű Taraczi nus János nevű Presbiter, eljő sokadmagával, ki olyan híres Ember vala a Tudományban és Szent-ségben, hogy már Indiába akarták küldeni Apostol-ságra. Ez közönséges után kérdi a Foglyoktól. Hírsé-e az o Testamentomot? Mondának a Foglyok; miért kérdened azt, hiszem tudja, hogy a Reformátusok hírsé

vepedelmes
Terítőh.

161.
hiszitek az ő Testamentomi könyveknek Isteni mel-
toságokat. Erre monda: Így argumentálók: Ha
vagyon Moseinek Cathedrája, Széke, vagyon Szent
Péternek is Cathedrája. Kinek monda Harsányi
István: Mit akar ezzel? Ha disputálni akar, tar-
tsa meg a jó Disputálásnak rendes Reguláit. Er-
re monda a Presbiter: Mert Ti nem hiszitek a pá-
pát: kinek monda Harsányi István: Látnom már
mit akarsz, felelhetnek néked más képen is; De taga-
dom a Consequentiát, a következtést. Igyekezi pro-
bálni nagy zörgéssel így: Ha Szent Péternek nincs
Cathedrája, Széke, Pástor nélkül mind el-vesznek
ájukok. Mond Harsányi; Nem jól próbál: akkor for-
dulván a mellett levő Sokasághoz a Presbiter, mon-
da alapul: hogy ő miképen próbál; de az a vén em-
ber semmit nem felel. Harsányi István meg ra-
gadá a könnyűt (: noha nem vala szabad a fent em-
berhez nyulni:) meg rántá, és monda: Nem kell né-
ked a tudatlan közfénytől kerengned a Dittóséget; hoz-
záni jövel, azért velünk beszélj. Mondta Harsányi-
nak: Nagyobb vagy-e Te a Krisztusnál? Kinek mon-
da: Távol legyen; Sőt a Krisztusnak legkisebbik föl-
gája vagyok. Mondta erre: Így argumentálók:
Ha a Krisztus engedett a Fő Pápnak, néked is enged-
ned kell

162. neel kell a' Pápanak: Harsányi felele: Tagadom
a' Consequenziait, a' következt; Semmi közö nincs a' Pápa-
toknak a' Sídoh Fő Papokkal. Osztan a' Kristus ha en-
gedett, engedett az Anya törvényének, melly alá ad-
ta vala magát, nem a' Fő Papnak (Belatom, hogy
miis val'oban engedűnk a' Pápa Szolgainak is, kik
tüzzel, vassal, tömlöttel linoznák minket:) Ha pe-
dig Te másféle engedelmessiget értesz; nem engedett
Semmit a' Fő Papnak a' Kristus, mert így Tanítvány-
ja is lett volna. Tarraczenus monda: Igen is Tanít-
ványa volt. Harsányi: Tehát mikora' Kristus meg fed-
dette a' Fő Papot, és a' Fariseusok Traditziót, a' ma-
ga Mesterét feddette meg: a' Fő Papis halálra Sen-
tenciásván a' Kristust a' maga Tanítványját Sentenci-
ásta meg; a' melly Hamisság!

Akkora' nagy Szenttigu Presbiter kiáltozni kez-
de, és monda Harsányinak: Te felfuvalkodott kevély,
Söt ördög vagy. Kinek monda Harsányi. Hát néked
Theologus léven, így kell e' beszélned? S' káromolni
Felebarátodat? Monda egy Barát; de nem dühös.
S' ez benne, hanem igen büszke, és hitetlen ember.
Monda továbbá a' Presbiter: En azért jöttem hozzá-
tok, hogy igazságra tanítsalak és meg térítselek.
Harsányi erre felele: Ha azért jöttél, a' meg térítsél,
ehközeit minden alázatossággal kell forgatnod;
de hogy térítsd meg azt, a' kit ördögnek mondasz?
Igazság-

Igazságra miiket nem tanítasz, mert magad ahoz ^{163.}
semmit nem tudsz; Így el-menvén a' fényes Presbiter
többszer nem tére vissza téríteni.

S. 105. El-jöve nek hozzájoh Solszor Politikus nagy
emberek, s őket habadulással biztatták s vigaszt-
alták. Egy Uri ember hozzájoh menven monda:
Neapolisban ugyan a' Sol büntetetlen maradott bün ^{Uri Rendek}
is, magára vonja az Istent büntetését, de ha ^{vigasztalják.}
egyért, azért a' ni méltatlan s engvédeítékert meg-
bünteti Isten. Biztatok az Istenben s meg-habadít-
titek. Vagyon is jó Páronusok Veltz György, a'
ki szerényen jár dolgotokban. Más Uri Ember, mint
valami Historiát úgy beszéli vala a' több raboknál
erőnek dolgokat hozzan, hogy ezek mindent a' sz.
Irást szerint híknék, a' mennyire lehet feddhetetlen-
ül élnék; is mint ő az igaz Historiából olvasta, il-
lyen vallásu ember Sol vagyon e' világon; de a' Ba-
rátok miatt úgy áll vala, mint ha ő is az Historiá-
ból beszélné.

S. 106. El-jöve végre a' Rujter Adorján Mihály,
a' neki ajándékozatának ezek a' többivel együtt.
A' Tömörből ki-hozatván, a' Hollándiai Tanács Ur
Vandeln Kornelius által Hintoba ültetnek Adorján
a' Hollándiai Papokkal együtt fel viszik őket a' Vize ^{emberseget} völté.

Király.

164. királyhoz, az holott ki törlik neveket az Halál
könyvéből. Onnan visszatér Lujter Adorján ö Eks-
cellenciájához; aki sok örvendezései után a maga az-
talanul megvendégli. Kinek midőn ennyi soljó aka-
ratját meg akarja köszönni Harcsányi, nem engedi; est
mondván: Nem Szükség Tisztelet Vram, hogy ami jó
akaratomkat köszönjed; Mi is csak eszlezei voltunk
az Istennel. Monda Harcsányi István: Az Isten eszle-
zei is meg kell adni méltó becsületet. Legyen
dittóretti emlékezete LVIJTER ADORJÁN MI-
HÁLYNAK a Magyarok előtt, a Gályán nyomorgó
Papok meg szabadításáért, mint EBED MELEK
Szerepennel, a Jeremiással helykedő Irgalmas-
ságaért. Itthon a Posonba citáltatott Papok Szeny-
vedésének VESE.

OTROKOTSI FORIS FERENTZ RÖL.

S. 107. Otrokoti Foris Ferentz mindenféle Ju-
dományban igen olvasott, és tudos Ember, a Kristus
nevéért Szenyvedő Istenszülő Predikátoroknál min-
den Szenyvedésbe Társhoz vala, Gyöngyösi, mikor Po-
sonba citáltatniel Lima-Szei Pap 1673 ban. ki-
szabadulván a Gályáról, Kallai Pap lett vala, az
holott minchutanna 1693 ban igen nagy nyavalyába,
sőt elmijének is olyan háborodásába esett volna,
a melly-

a' mellyben, ha nem öríztek volna, el-futván magar^{165.}
veszedelembe gyete volna, (minimű elmebeli há-
borodása Gyöngyösön lakában is efea vala rajta,
holott hiedeg félben gyenge kis leánykájával a Mátva Ötököt
hegyére el-futott vala, úgy hogy, ha nemha valami megbolondul.
vadászokat találta volna elől, oda veszett volna.) Lé-
vén az Ekklesia igen sok tövissel közös, oda alkal-
maslannak írték; azért helyébe állítának jeles, tu-
dos, érdemes embert. Az után nyavalyáiból hi gyö-
gyelván, gondolkodni kezdé arról, hogy el-menne Né-
met Országba Hollandiába, Angliába Harmadik Wil-
helmushoz; hogy azoknak a Reformata Ekklesiá-
nak ügyeket recommendálja. Mene azért Bremia-
ba, onnan Fränkherába, as holott kép Könyveket
borsáta világ elibe: nevezetesen ira a' fent János
Mennyei Jelenéséről írt könyvben való ötödik
Fronbitáról; as holott támadott Saskákou, hogy a'
Jesuitákat keljen érteni, est igyekezze erőssen meg-
murogatni. Innen mene Angliába, as holott ismét
jeles Munkákat dolgozik ki. Az után arról kerde
álmodozni, hogy a' Protestánsok is Romano katoli-
kusok közös egységet kereszen, mintha Istentől er-
re intéztetett volna.

Haza jöven, próbálá, hogy a' Kassai Ekklesiába
be fogadtatnék; de mint hogy gyamu firt vala már
hozza

166.

Otrokotti
Pápi táva
lépén.

hozza, vissza nem fogadák. Kezde azért társal-
kodni a Jesuitákkal, kik örömet be-fogadák, és Nagy
Szombatba menvén az Egri Püspökkel, ott prédikál.
la a 119. Soltár 176^{dik} verséből, mellyel be is avatá
magát.

Ira azután is nem alávaló munkákat. Néne
innen Bétsbe, onnan Romába, as holott Theologie,
Philosophie, et Juris utriusque Titulust adának né-
ki: mellyet hazajöve Nagy Szombatba, as holott 1717^{ben}
élt: de mióta da halállal holt meg, előtűnik nem
világos. Mondják ugyan róla, hogy el-hagyott
feleségét és fiját, egy igen bősodalmas Pap Ba-
rátját hozta vala magához hivatni nitkon.

Ez igen nagy kárt tett a többi között Hittől ha-
ladásával, a több Gályákról is Jomlotzból meg-
habadult Papokkal egyúttal, annak a Summának,
mellyet jó indulatjából a Kerchyei Fejedelmek
és Republikák adának volt egy részét fel olták,
a más részét el-hánál a Magyar Bibliának ki-
nyomtatásáért. E végre Német Országból, igen
nagy Summán vevének jels Betűnek Máriksal
mellyet nem merének akkor be hozni Magyar Or-
szágba, hanem hagyák nitkon Boroklóban. Ezt hit-
taladás után el ad a hitetlenül maga hátszára
fordítván az ártat.

X. R. E. S. Z.

Bizonyos Városoknak, Faluknak és Személyeknek üldöztesek.

RADONAI MÁTYÁS LEVELE:

S. 108. Irt Radonai Ignác Mátyás egy néhány levelet a Reformátusoknak, kik mihoda keresztény emberhez nem illők legyenek ki-terpik ez egyből is. Az Isten áldjon meg minket mindnyajon! Boldog ember, a ki a más kárára tanul. Meg esett most a város Mártáknak, és a Dráva víz mellett lakó eretnek Kálvinistáknak a minapi Tánadásért, és Zenebonáért. Most tanítják őket Szigetváron, miképen keljen a Püspökre és a Tánjár emberekre támadni. Bizony én is meg tanítom azokat, a kik ennélkem engedni nem akarnak. El-hitelessétek magatokból, ha minden nap ennélkem 25 köből aranyat adnátok is, még sem szenyvednétek el az én Püspökségem alatt; mert azt mondom; hogy az ökök hamar, és minden reptő s vízi állat, sőt a pokolbeli ördög is hamarabb nyer örök életet, mint egy Kálvinista, a ki tudja melly veszedelmes a Kálvinista eretnekiség. Annak pedig, a ki igaz Római keresztény nem akar lenni, parantolom, hogy az én Püspökségem alól

168. alól el-takarodjék, mert egy Tolvajt is vagy két-
vinnitát, vagy meg-hasonlótt Ráztot elnem szenyvedék.

Petlén 1690. 17. Martji

Jó Földes Vratok Ra-
donai Mátyás Péteri Püspök
és Fő Ispan ~~propria~~

E'bezzeg jó Földes ur, és Keresztyén Püspök volt, aki nagy-
obra betűlli a hamart, ökröt és a Pokolbeli ördögöt,
mint azon szent Háromság egy Istennel nevében meg-
kereszteltetett, és a Krisztus véren meg váltott keresztyén
Embert.

S. 109. Közegen, és a Radonai Mátyás, Szalavani
Apát uraságában irtozára méltó dolgokat vizsgál-
hes. Egy néhány katonát bátorságnak okáért meg-
fogadott vala, akarván a Palatinushoz menni,
Ezekkel közegre menni, ott Simon Janost, és Jombos
Radonai Danielt, Tanácsbeli embereket meg fogatja, és Né-
közegen üldöz. met ujj helybe küldi a fémlethe; házokban sákmányt
vet; azok pedig hathat mulva szabadulnak meg olly ke-
verséssel, hogy közegről el-menniének messze szan-
kivetésbe. A' Papot vasba veretvén, külőmben elnem
bottatja; hanem illy conditionnal, hogy ha huszon-
négy ora alatt elnem puhulna onnan, adna ezer
Taller büntetést. Többire a' Protestánsok Házaikat
mindel.

mind el prédáláh. De még es elég nem vala; ^{169.}
hanem illy tralárdság hoz foga: A' Katolicusoknál
Salva kvárdiát kezdé őstani tizenöt krajtáért,
melly illyen vala: Felséges Vruuh Salva kvárdi-
ája Tamás Mihálynál, Ladonai Ignác Mát-
tyai Szalavári Apát Ur, és Fő Kapitány; és ollyan
hírt támaszta, hogy a' Katolicusok azért veszik a'
Salva kvárdiát, mert két Regiment katoná, nem
mehetjö, hogy a' Lutheránusokat el-fogja, és min-
deneket fel Sáhmányolja: Ezt halván az Evangeli-
cusok megijedének, és az erdőre futván, ő is el-
predála mindeneket. Az után magokat is Kolo-
nitst eleibe két ezer Tallér Birság alá szítál-
tatta. Az egész város Adáját, csak az Evangelicus-
okra veté fel; hogy inkább meg unván a' Sattolta-
tást, által menjenek. Az Ekklesiának pénzeit,
mellyet a' Lutheránusok Német Országban az Ekkli-
siák háamára gyűjtövel vala; fel-vevé az ember-
ektől, kiknek usorára ki-adatott vala.

§. 110. Sopronban a' Györi Püspök Székelyi
György, el akará venni a' Templomot újhalá, de
Semmire sem mehetvén, egy Regiment katonának
nagyobb részivel kérérdzik be a' városba, hogy a'
Templomot

Soproniak
üldözések.

Templomot híjji szerint meg vizsgálja; mondák
ugyan a városiak, hogy nem szükség ott Templomot
vizitálni, de bi-bossárah, a katonákat pedig ki-
zárván, a városban és Hostátban minden rendbe-
lich, Terjt, ahány, gyermek, fegyvert fogal, vala ki-
redzik a Fő Hér, hogy csak ötöt bossárah bi-harmad
magával a Püspökhez, a katonák mind künn helyben
maradnának; mikor bi-akarnák bossátani, az hidon
meg állá, intvén a katonáknak, hogy vécá rohanja-
nak, ezt meglátván a városiak, úgy fel-ránták a
kaput, hogy a katonák ki-záródnanak, ő pedig be-
löl esnik, az hol ott látván a fegyverben levő soka-
ságot, azon kerde könyörögni, hogy bossátanák el-hép-
en ötöt katonáival együtt a városból, áthozván a
Jesuitákat, kik erre vették vala. Mint hogy pe-
dig este vala, marasztá a Tanács a Hostátban
éjfékára, de meghálni sem meze. Melly dolog-
ról a Soproniak tudósíták mindjárt az Udvar-
de nem nyere sem a Püspök, sem a Kolonellus é-ke-
lchédetével semmi distinetet. Ugyan csak el-vert-
ték vigre a Templomot; sőt még a magok Hásoh-
ban is a magános Isteni híjjeletet meg-hitták.

S. III. Trintéent 1695^{di} Esztendőben Frank
János

János kezdé nyomorgatni, a Tanácsból ki há-^{177.}
nyá az Evangelikusokat; megtilta, hogy a Pap ne ^{A Temetési}
eskeessen, ne kereseteljen, is halottat ne temessen. A' ^{megtiltani.}
Dókhokat el-kergette, az Iskola kapuját behűgés-
tette, a Kántort Tömlőkbe tette. Icky első ember-
eket traktált, hogy Páristól nem valának, a piat-
on le-faglatta, némellyeket vasba veretett. Kebellisch-
nek, Tolvajolnak nevezvén. Némelly a szorongókat
kik el-hagyta vala a Párista vallást, pellengerbe
kapata a hóhérral, az után a Városból ki kiser-
tete, mint a tihytáralan Személyekkel holtak banni;
az honnan kedves Ferjékhez visszameenni szabad nem
vala. A' Nemes Embereknek meg parantsolták, hogy
a Processióban öök hordozzák a Fáklot. De ki tudna
mindent elő-gámlálni?

§. 112. Bartfáról 1699ben Kalmonzai István
a Kamara Commissariusza, az ott levő Papokat
Zeblerus Jakabot, ki Páspók vala, fiával együtt
Exiliumba küldé, még pedig olly keményfeggel, hogy
nap le mente elő a Városból el-takarodnanak,
ert fogván az ártatlan Embereket, hogy Kebellis-
ch. Az után his hónapokalira a király perso-
nálisának, hogy tudja meg, hogy az Exiliumba
küldő

172. Küldött Zablerns bűnös e? Egrest nem ett, s már
megväsott a foga.

1701ben Ima Aprilis a Bartfai Biró egy Plebá-
nussal s egy Német Tisztel bémene a Templomba, hol-
on a Pap (kit ujonnan a Trászár engedelméből vitte-
nek vala be:) akkor végezte el a Tanítást, annali paran-
tálja, hogy Bartfáról mindjárt el-menjen; de mint
hogy a Pap a körülötte való Sokaságtól a Templomból
sem mehetett valahol, a Biró verni, taszigálni, és ki kez-
de hirtolni a Templomból, a Városból is. Az után
A Bartfai Sok könyörgésre meg engedé az hamis Biró, hogy a
Templomot Város on kétszen levő kottiján mehetne el: Onnan
elvezék. Vihya tere a Parokiába, holon nagy Lakadmot szer-
zenek, mint ha sok ellenséget győztesek volna meg.
A kil a Papot kérésnek vala, azokat fogdába vet-
teté, és némellyeket két száz forintotig, némellyek-
et többel is birtáglá. Az után a Templomból a fül-
eket, oltárt el-rontatá, a kereszteléshez való edény-
eket, két Orgonákat, Pohárokat, és egyéb oda-
tartozó Serezközöket el-prédála a Király Perso-
nalissa előt.

§. 113. Korpona Szabad Királyi Városban meg-
parantolták vala, hogy harmadnap alatt a Papjok
el-menjen; Városonk többi királyi város nem lehet.
Itt nem

Itt nem engedének a Lakosok, est Király Diploma^{173.}
ja ellen való dolognak mondván lenni. El-vádolta-
tának azért az Udvarnál mindjárt Rebellióval, az
honnau sok nyomorúságra esének, küldvén ellenük Leo-
pold Király kemény Kommissziót.

ALHATOS ASZSZONYOK.

§. II4. Ha valaki a Romai Hitet el-hagyta,
vagy az Anyja volt még azon a valláson, hallatlan
vakságot szenvedett. Erre sok példa van: de
maradjon emlékezetben annak átharatosága, aki
Trinbenben szenvedett. E' felette büszgő lévén, a'
melly vallásban neveltették vala, a' Mize halgatás-
át soha el nem mulatta; de mint hogy lelke férjé-
hez ragadt vala, ki az Evangyéliomi Vallást kö-
vette, a' férje akaratja ellen, csak éppen maga
keinyéből, vagy mulatásából a' Lutheránusok Tem-
plomába el-készvén a' férjét, az holott halván az Isten
beszédét, ő abba gyönyörködék; töbör is elment
az után, csak éppen, hogy valamit tanuljon, a' mint
ő mondja vala; mert magának sem volt gondo-
latjába, hogy ilyen nagy Persekutio idején Val-
lását megváltoztassa; de az Isten lelke ugyan-
kalkodék benne az ő beszéde által, hogy elhagyá
a' Mize

174.
A Misét végképen, és követni kezdé nyilván a Luther.
Egy papista vána leligröt. Erre vevén a Miséző papok, hivattja a
aszony ré-plébánus, kérdezi, miért hagyta volna el a vállását,
formálódik: és ha nem férje kényszerítette? Ő meg beféli a dolgot,
ugy a mint vala; Fenyegeti a Pap, hanemha vizsgál
tévend, másképpen homoru leszen ki meneske; de
ezzel az aszony semmit nem gondolván; vették
a tomlótkébe a fiztettségbeli ember felesége, az hol-
ott egy ideig tartatván, szebben fogák a dolgot, el-
borsátják, hogy gondolkodjék; és térjen vizsgál, mert
másképen hohérral seprűvel tapatják ki a városból.
ki felele: Lássák mit telegekészek, de ő a melly vala
lást Isten kegyelmességéből igazabnak esmért, azt
már meg nem változtatja. Sokszor sokképpen intet-
ték, de semmire nem mehettek velle. Adnak az után
néhí fél napot, az után fél orát a gondolkozásra,
de ő semmivel sem gondol, sőt téri, hogy őtet ne kén-
yszerítsék; hanem a mit akarnak velle telegekészek, hamar
telegekészek. Kérni kezdék az után férjéhez és gyermek-
eihez való szives szeretetére, gondolja meg állapotját,
és térjen vizsgál, előbbini vállására; de el unván a sok
intelligens kényszerítést, arra sem méltoztatá magát
hogy

175.
hogy nélkül kellana; azért a Városból mindjárt ki az aszsonyt
vették az Istenfelő Ashonyt. E homoru Példája az ^{ki trapján} a városból.
Ashonynak nem hogy megháborított volna másokat;
sőt egy néhányan az után est követék; vitték el ma-
goknál éppen hettező gyermekeiket, kikkel az udvar-
nál sokszor téveden álvá esedeztek ártatlan ugyekért,
de meg sem tekintették őket. Öregbittete homoruság-
okat az ilyen aszponyoknál, hogy férjeh utannok akar-
ván menni, nem engedték nagy keserűséggel.

Sellymetzen midőn a férjével egybe kötött a Pap egy
személyt, ki az előt Romai vallást tartott, és már a
Templomból kisértették az Háshoz, elkapák a Jesuiták,
és sok nyomogatása után is velle semmit nem tehetének.

J E M E T É S R Ö L.

S. II S. A Tulajdon magok Temető helyektől sok hely-
en el-iltják vala őket, úgy hogy a Temető keréből
a testet viükkel kellett vinni. Nem engedték meg, hogy a
magok harangjokkal harangozzanak, hanem ha
sok fizetéssel, mellyből sok pénzt gyűjtének vala.

Sellymetzen történt, hogy, meghalván egy Lutheránus
ember, nem talák a Temető kertbe, sőt majus sem engedé
a Jesuita hogy el-temessék, és midőn már megfogoso-
dot volna a test, temetnek vala egy katolikus, a
keresztényen

keresztényen buzgó Papista ahzongók (nem vévén
 észre a Jesuita;) eltemeték velle a Lutheranuszt is; de
 más nap hogy megtudá a Páter Atya, kivéte onnan, az
 Ahzongók felvén az Istentől ímért eltemeték. A földet
 is élépen, mellyet a baromtól, tolvajtól, pogánytól
 nem tiltanak vala meg, a kikkel egy Istent vallanak,
 meg tiltják vala: né mellyek halójaitat kényeri-
 tetnek vala az határból is kivinni temetni.

S. II. 6. Tréfás dolog a mi esett két Plebánuson
 Miávan nevu Faluban Nyitra Vármegyében: Ezek a
 Parokiába senkinél hírt nem tévén, bé állának, már
 az előtt a Pap elkergetvén a faluból; a Parasztok
 egybe gyűlnek a Templom mellé, tanácskoznak, de a ke-
 gyetlen földes uraktól felvén, semmit indítani nem
 merének; Egybe gyűlnek a nagy parasztahzongók is,
 kik bé rohanának a Pap Házába holott a két Plebánus
 vala; mindeniknél kezében egy egy késettke, mellyet
 köhez, hevéphez, fához s a t. mindenik fen vala, olly
 sokan, hogy a két Plebánus a fejeletbe borulván,
 valóban fél vala a fenyegetődző s agyarkodó ahzongó-
 októl: könyörögni kezdenék, hogy bocsássák el, az ahzongó-
 konyok egymás szemében nézően, s intvén, utat adá-
 nak; a Páterek is felejtvén a Kristus parancsolatja
 fevént

A paraszta-
 ahzongók
 elkergeték
 a Plebánust.

177.

Szerint lábokról a porrt leverni, el-haladának, kik
után az aszonyok kiáltozván valóba nevenek va-
la; annyira megijesztették vala az aszonyok a Jé-
ritő Apostolokat, hogy az után alább hagyának a
Mártírság kívánásiban; s ilyen formán több helyen
nem próbálának.

XI. RÉSZ.

Azokról a nagy Familiákról, mellyek által az
Ekklesiák Magyar Országban és Erdélyben 15-
25^{dik} esztendőről fogva az Isten igéje szerint
Reformáltak

S. 117. Mivellyen meghallá a Magyar Urak, és
városok, hogy az Isten Deßede a maga tisztasága he-
rent kezdett vala hirdetni, mindjárt felkezdék
hemeiket nyitni, s ö is Tudományoknál s erköltsök-
nél, az Isten Törvénye Regulái szerint való meg-
jobbításához fogának. Iollett a Püspökök min-
denfelé kapnak vala, hogy a Papa koronáját és a
Barátok könyháját meg-tarthatnak.

Béhozták vala elsőben Luther Mártonnak holmi
Könyveit Szebenbe a kereskedők 1522^{dik} esztendő-
ben; azért ugyan is ő kezde a Reformátional
világa

178. világa eljőben gerjedezni, as uran egy terjedé el a
több városokban is. 1530ban Kassa, Eperjes, Kisze-
ben, Bartfa, Budais nagy részt bé vették vala az E-
vangyeliomot. Valamiképen pedig a gyengezőlő erős
Famasz nélkül a kemény szelvényben meg nem marad-
hat; Így as Istennel Ekklesiája is Fő Emberek által
oltalmaztatott a Kristus ellenfeinek dühösségét el-
len; azért tamasztta as Isten mindjárt a Reforma-
cionale kezdetiben Fejedelmi Familialat, Fő Embere-
ket, is Abonyokat, kik a Siónnak elhagyott utait
meg keresniék, is lenniének a Kristus híveinek Gyám-
li, Dajkái, is oltalmazói.

Ezek a nagy Familiák, mellyek Reformálódnak,
as alattok valokat is Reformálák, a Betűk rendi-
kerent. Kivől is azt jegyzem meg.

1. Hogy ezek nem mindnyájon Reformátusok, hanem Lu-
theranusok is voltak: de akkor tudni illik xvdik Se-
kulumban, annak a vége feléig nem váltanak vala
egy el egymástól, mint most vagy on a Religioba.
2. It nem minden nagy Familialat jegyzetem fel, ha-
nem a kik a Reformatio kezdetibe Reformálódtak,
is a xvdik Százban oltalmazták as Ekklesiát, asokat
is Hal, a kiket egy is más Irásba láttam mert Ekklesi-
kivül

kivül sokan voltak a reformata nagy Familiák. 179.

3. Sokak ezen kívül, kivált a Magyar Országban, vagy a Romai Hitűek vérszertel, vagy tellyességgel el-fogytak.

Apaffi; Mellyből volt Apaffi György és Apaffi Mihály Fejedelem is.

Bánffi; Mellyből igen sok vitéz Vri Emberek voltak. Ebből volt Losontzi Bánffi Farkas is Konfiliarins, ki Fjára Bánffi Ferentzet 1587 ben Bonzshidáról Vittenbergába küldötte az Isten bejzede szerént való vallásnak jobban megtanulására.

Bartsai; Ebből Bartsai Sigmund, ki Hejdelbergában ama nagy Isten Embere Pareus David mellett tanult; ebből Bartsai Akos Fejedelem is.

Bátori; Mellyből vala ama Fejedelmi Ember, Eredi Bátori István, ki Isten felő Házas Társával Homonnai Eufrosinával Német Országból hozatván Tipographust Visolyba, a maga Iskolájába, maga költségen leg előben Magyar nyelven ki-nyomtattatta a Kent Bibliát 1595. érendőben. Ebből volt Bátori Pábor Fejedelem, és más Fejedelmi Emberek.

Bakofi

Bakosi

Bethlen, Ebből volt Bethlen Elek Erdélyi Vajda.
Ferdinánd Császár idejében Bethlen Gábor
Fejedelem, ki az Oskolákat Erdélyben és Ma-
gyar Országban elhagyatván, a Könyvet és
Tudós embereket felállata, az Isten Anyahem-
egyházát virágozó állapotba helyhezette. I. a. t.

Barkotzi,

Balassa; Innen Balassa Bálint Erdélyi Vajda János
Király idejében.

Bekes; Innen Bekesi Gáspár János Király idejében
igen nagy Ember.

Benetzi; Innen volt Benetzi Márton Magyar Ország
Vice Palatinus.

Berkovitz,

Bosani

Bornemisza; Innen Bornemisza Jodokos Huszár Fő Kapitány

Boskai; mellyből Származott a b. e. Boskai István Feje-
delem, kinck 1608ban Rudolf Császárral
kötött Szövetségben is Artikulussain erőfödött
és maradt meg eddig is a Reformata Ekkle-
sia. Erről úgy tartják, hogy Kátai Mihály
étette volna meg a Romai Pápok kérésekre, igaz
az, hogy

as, hogy kátaít darabonként vagdal-^{181.}
tál ezért a Borsikai Fejedelem Holgai. In-
nen volt Borsikai Ersebetis, a Báthori
Krisztof Fejedelem Istenfélő Házas Farsa,
ki az Isten kitriny Seregenek igen nagy
Anyja vala.

Bottyáni, Innen volt Bottyáni Orbán, János Király
idejében Tanács Ur, ezt, (mint hogy a Refor-
matoroknál nagy Páronyok vala:) Isabella
idejében, Martinus György Barát (egy
Holgáját meg bévelvén:) meg etete meggel,
kit a Királyné mint igen kedves emberét a Fe-
jérvári Templomban pompáson eltemette;
de ki asata György Barát, az Isabella ott-
hon nem léteben a Barátok által, és a ga-
nyba temette el. Innen volt Bottyáni Fe-
rentz is.

Drágfi; Innen Drágfi Páspár, a ki Sem Király, Sem a
Püspökök haragjokkal nem kezdte gondolni
1531dik Ertendőben reformáltata új helyet
és Erdődét, és más Holgáit, és ugyan Papok
Atilumáva tere.

Drüget; Innen volt Proff, Homonnai Drüget Pál mint
a Reformatoroknál igen jó Anyjok. Dudi

Düclithiu, András: Ez mindenféle Tudományokkal való böltséggel, Testének kellemetes szépséggel, befedésnek kedves édességgel mindene-előtt kedvességét nyerhető ember vala, Anglia, Frantzia, és Olosz Országai Bujdosása után Péteri Püspökséget ex. Jelen vala a Tridentumi Gyűlésben a Magyar Országai Papok képviselőben, ahol sok sz. Irás ellen való végezésként keményen ellene is mondta: Az után onnan visszajöven a Reformatusokhoz állá, látván hogy nem léhen az erköltségek és vallásnak megjobbítások. Ez három egy más után következő Irásaiarok előtt igen kedves ember vala, azért sok követtségében is jára.

Esterházi, Ebből volt Esterházi Ferentz, ki Istentőlő Házasság Társával Illyusházi Sofiával a Reformatata Religionak valóba nagy Oklópá vala, 1570diki Eshendő tájban.

Forgács, Innen volt Gimeli I. B. Forgács Mihály, ki 1580diki Eshendőben Argentoratumban és Vitembergában tanultja vala az Isten Befédekerent való Doyssigei vallást; Innen Forgács Péter is.

Gálffi: Innen Gálffi Gábor Konfiliarus 1580diki ban
Gyulaffi: Innen Látoni Gyulaffi András és László.
Gyulai

Gyulai; Innen Gyulai Pál Kancellarius, Ferentz Váradi Kapitány.

Gyurki.

Horváth, Innen 1580. Esztendő tájban Horváth Partal-lyos igen vitéz Uri Ember, kit a Jesuiták Luther Apostolának hívnák vala.

Jaksit Péter Anna nevű özvegye 1530-ban élt, ki bírta a Maros és Körös vizek között való helységnek nagyobb részét, és volt a Reformátusoknak Soha eléggé meg nem dithetendő Patronájok, ki Soha ifjakat az Isteni Tudományok meg tanulá-
sá végett küldött Német Országba, hogy vizsgá-
jövén Iskoláikat reformálják.

Jakusits.

Illyesházi; Innen Illyesházi István M. Ország Palatinusa.

Kákoni; Innen Liber Báro Kákoni István.

Kamari

Kamuti.

Kapi; Innen Kapi András.

Kemény; Innen Kemény Boldizár, Kemény János Fejedelems.

Kendeffi.

Kendi; Innen Kendi Sándor Konfiliarius' mások Sohan.

Keresteni; Innen Keresteni László Batori Kristóf F. Sogora.

Klobusitzki

184.

Klobusitzki

Kollatovit.

Korlani.

Kovácsotzi; Innen Kovácsotzi Farkas János Ur.

Kovács.

Ladányi

Listi.

Innen L.D. Listi János és Listi István.

Lorándffi; mellyből volt I. Rákóczi György Fjedelelem
Istenfelő Házas Járta Lorándffi Susanna, az
Ekleziának nagy Dajkaja.

Magóthi; Innen volt ama nagy József híres Vitéz Ur,
Magóthi Gáspár Jóna Vármegye Főispánja.

Majthi.

Máriahi.

Nadányi.

Ebből volt Nadányi István 1527 ben ki a
Reformátusoknak a körös víze mellett jó Pa-
tronusok. Ebből hármazon volt Nadányi
János is az Enyedi Professor.

Nadasdi; Innen Proff Nadasdi Pál és Nadasdi Tamás

Naláti

Nyári; Innen Liber Báro Nyári István.

Oknai.

Osztrozit; Innen Osztrozit Miklós Korona Örző Ur.

Otkai

Pakroti vagy Pakrot.

Pereényi

185.

Pereni, vagy Prinyi; mellyből volt Prinyi Péter 1526^{ban}
ki Patakot Reformáltatván, ott Templomot
és Oskolát fundála. Isuda mint moszkolyák
hólta után est az Embert a Jesuiták.

Petneházi Pongrácz, Prépóstvári Péter.

Pefflinger Márk; Vala é Szebenben 1522^{ben} Kanonis
Comes; é nyitá utat Szebenben a Reformációra

Petrovitz; Innen Petrovitz Péter, kit Munkácsos az
alatta valókkal együtt az Isten Beszédéből
Kálmán tzei Márton meg világosított, ki
az után Tömös váron szép Ekleziát fun-
dála Doktor Szegedi István által. Ez mi-
kor Erdélyi Vajda vala, igen fel segélté
Erdélyben a Reformációt. Vala János ki-
rálynak közel való barátja.

Rákotzi; Innen Rákotzi Sigmund és György Fe-
jedelem, kinek unokája, Rákotzi Ferencz
1664^{ben} Eleinek Idősséget vallását el-ha-
gyá.

Rhedei; Innen Rhedei Ferencz, kit Fejedelemnek
választotta vala az Ország, akaratja ellen.
Ez a Szathmári Oskolát kedves Bethlen
Drakina-

- Drufinájjával együtt, Malommal és két Falukkal meg ajándékozta.
- Rejertói János M. Ország Kancellariusza és Egri Püspök vala 1551ben igen Tudos, és a Reformata Vallást buzgon követő ember, ki a felső Orzági Tudósokkal Levélbeli fövetteget tartta.
- Révai. Ebből Révai Péter Korona Örvö és Tanács Ur.
- Rutkai;
- Széti, Innen Széti Tamás és Széti György.
- Szirmai.
- Sombori; Innen Sombori László Cancellarius.
- Turzó, Ebből Turzó György, és Kanizsai Palatinusok.
- Telegdi, Innen L. B. Telegdi Mihály igen jeles Uri Ember 1560 tájban.
- Tököli, Innen Tököli István, Imre, és Gizsiák.
- Török; Innen Török Bálint 1526ban, ki olly jeles Uri Ember volt, hogy még Szulimannak is kiverte az álmot a szeméből; mert midőn elfogottván, elibe vitette volna; így szólta neki: Nem tudom Te feltéled töltem, vagy nem? de én Konstantinápolyban is álmodtam veled. Ez Reformata Debrecent, és a Dunán túl való Városokat.
- Tráki, Innen Tráki Diény Tanács Ur 1580ban.

Walkai, Veselényi, Vizkeleti V. I.

187.

Vitéz, Innen Vitéz Andras, Vitéz Gábor Janacs Urak.
Zrínyi; Innen Zrínyi Miklós és György Szaladi Gófoh.
Zollyomi, Innen Zollyomi Dávid, Bethlen István Fe-
jedelemsnek veje.

XII RÉSZ.

Azokról, a kik kiváltképpen akadályozták Ma-
gyar Országunk, és Erdélynek Reformációját.

§. 118. Nem keressék a Szerettségnek Fiai a Vilá-
gosságot; azért mikellyen megkerdegyuladni az Is-
ten befűdésnek világa 1522^{ben} Szebenben, a Ba-
rátok mindjárt panaszolkodni kezdének az Ersch-
nek erről. 1. Hogy a Szebeniek a magok nyelveken
kezdik véghez vinni az Isteni Kőlgálatot, nem a ri-
gi Kőlet kerent Deákul. 2. Hogy támadott olyan
közönök, a ki sokszor prédikál. 3. Hogy affile kent-
séget Berkezentelést virág vasárnap, és az Hus-
vén Barátságna is megzentelést semminel ál-
litják. 4. Erck felett valóba Sajnálják vala a
Sirok Kőnyhat; ezért panaszolják vala ök, hogy a
Desma Irtelét nem akarják megadni, a mint e-
reket láthatni az Erschnek küldött Levelekből.

A Barátok

188. A Barátok azért minden uton módon igyeke-
zik vala, est az Isten Beszédének napfényre való
hazatérését meg akadályoztatni. Innen esik az, hogy
Kálmánhehi Sánta Márton, ki Magyar Országban

Kálmánhe-
hi Márton
nagy Refor-
mátor egy-
Barát által
Lövi.

Sok Fő Embereket és Városokat, Erdélynek is nagy
refert, elhalgatván a Sok Emberi Tatálmányokat,
reformálta vala, Beregházaon által lövi egy Bar-
rát 1571ben. Innen Stárinus Mihály életútán

Stárinus
Mihály nagy
Reformátor.

is úgy leselkedek, ki M. Országban a Baronyaságon
Reformálta. Ennek a feje egészben kopasz vala,
ezért is Disznó Dinnyét téven a pálcája végébe,
mikor éjtszaka ki-akart menni házából, azt nyuj-
totta ki előben az ajtaján, mellyet maga fejének
gyanítván lenni, életútán leselkedő ellenfelei ve-
ni kezdék. Így tartotta meg egyfaj életét. Az után
Halgatói öröské mind addig, míg az egész Hely-
ség Reformálódván fel adott a Barátokon.
Ez az Ember irt Sok Enekeket, mellyek az Impe-
rumban a régi Enekek, vagy Disszertek között
lálhatnának. Nemelynek a Versek kezdetebe
tette a nevet, mint a XXII. XXIII. és XXVIII. dől
Disszertekbe meg tetszik.

Lajos Király nem kevéssé vetea vala gát
a hita Tudomány folyásának 1525ben, mikor
Rákos

Rákos mezején ilyen kemény D'kre tomát adoa ^{189.}
vala ki; A' Lutheranusok as Országbol mind ligyom-
laltassanak, is akarhol meg kapván, szabadon meg-
foghassák mind külső, mind belső zeméllyek 's meg-
égethessék. De minkeelőtte eksekuzioba vennék
est a Deliberatumot) Decretumat, ligyomlala Isten
ötet as est koholó Püspökökkel együtt a Mohács me-
zején, a meg maradoa fő emberch pedig többire mind
reformálódának 1526^{di} Ektendöben. Ennek elötte
1524^{di} Ektendöben Kommissariusokat kül-
dött vala a király Szebenbe, kiki a Luther könyve-
it meg égetniék; holott midön a Piatz közepén eg-
nenek a könyvek, hirtelen nagy forgo fel támad-
ván felkapá a Luther Enekes könyvet (mellyel ma-
is élnek a Szászok:) melly lángolva a Kommissari-
usnak kopasz fejére le esvén, annyira meg égeti,
hogy ijedtébe nyavalyába esék, is meghala harmad
napra.

János Király. Ez elsőbben a Reformatusok-
hoz keményebb vala; Dévai Biro Mátyás, ki igen Biro Mátyás
nagy Reformator vala, a Tömlötkbe vették, mig Reformator
a Tömlötkbe tartatniék, a Király főkovácsát, kit a Tömlötkbe
király azért vetteté volt a Tömlötkbe, hogy Paripáját
rosszul patkolta volna, istenei beszélgetésivel meg तरी-
te; azon-

te, azonban a ló meggyógyulván, a követelnek meg-
 ízenék, hogy szabadon elmehet; Devait pedig mint Ere-
 nekét megégenék; mellyre a Kovács azt felelé: hogy
 ő örömeit meghal Devaival abban a Vallásban
 a mellyre őket tanította; azért ő nem is megyen ki
 a tömlőtől Devai nélkül. Ezt halván a Király
 mind a kettőt szabadon bocsátá. Végre a Király
 is alább hagyta a keménységbe, sőt a mint némel-
 lyek feljegyzeték, maga is reformálódott.

Statilius János, Fejérvári Püspök, a János
 Király idejében: Ez egy hegyény Barátot, ki azt pró-
 dikálta vala, hogy az Isten a hegy Ivasban nem
 tilalmazza az Hus ételt, elsőben keményen meg fed-
 de, az után a tömlőbe tartá, végre onnan liho-
 zatván, a hoherral egy napon egy néhány izbe meg-
 vesztöztete, és osztán új halálnak nemével megö-
 lete: Mert eleven nyulat, ludat, rézét, tyukot kö-
 töztete reája, és az után Gyula Fejérváron így
 kergettvén agarakkal, kopókkal és komondorok-
 kal faggattata el, az Isten telenekek nagy nevet-
 ségdel, de az Isten filőnek homoruságokkal.
 Mellyet meg is bohizulla Isten; mert nem sokára el-
 méjébe megháborodék, és úgy hala meg, ki halála
 kor est

Egy Barát
 új halálnak
 nemével öle-
 né meg.

kor est kiáltja vala, a mint rolla feljegyzeték: ^{191.}
Ugy éltem mint a clifeno, úgy holtam meg mint az
eb.

Martinisius György Barát: Ez olly hűség-
esen viselt vala magát János Királyhoz sok nyo-
morúságában, hogy Váradi Püspökségre promo-
veálná, és Fiját is, midőn meghalna, az ő Tutor-
ságára bízna. Ez mindenképpen a Reformatzi-
ót igyekezte vala meg gátolni mind addig, míg
Alvintzen a Ferdinánd Császár katonái barátság
kéne alatt meg ölék; holott hat hény büszködett a us meg ölék
teste a Palota Pitvarában, és Gazdagságát, melly Alvintzen.
éppen királyi módon találták vala, el predá-
lák. Így fizete meg Isten I. A' Bottyáni Orbán
haláláért, kit meg öletvén zánjba temetete. 2.
A' Váradi Egyházi haláláért, kit azért égettet
vala meg, hogy egy aköznyet, ki a léper igen áhi-
tatoson imádja vala, pofon kapta völte a balvány-
ozásért. 3. Doktor Szegedi István nagy Refor-
mátor Embereért, kit kegyetlenül meg veretvén,
kit száz könyveit prédálta vala el.

Szalkai László, Esztergomi Ersek, kemén-
nyen parancsolja vala az Erdellyieknek, hogy ákik
a Luther könyveit olvassák, az égből is ki tiltsanak.

Blandra.

Blandrata György feleltesok akadálytön

Blandrata
gonosz prak
tikája.

a Reformationnak Erdélyben, mert ez II. János
Király Udvarába jöven, az Orvosi Tudományyal
bészimlé magát; az holott nem sokára olyan
betsületet herze magának, hogy az Udvari Papot
is Alesius Diénezt ki-szerze a király mellől,
helyében állitván Dávid Ferentzet, kit már a
Szent Háromság ellen való Tudományra reávet
vala; kinek munkája által nem trahá a Király,
hanem Erdélynek is nagy része a Kristus örök
Istenségét tagado Tudomán mellé állá. Végre
Fijer város 1568^{ban} a király előtt a Szent Há-
romságról tíz napokon disputálának, az holott
midőn Melins, Ceglédi, é másoktól keményen
szorongatának, úgy annyira, hogy nem felel-
hetne, azt mondván: Hogy ő bevétel, nem föl-
hat; másképpen is nem Szent Irás Magyarországi
Doktor, hanem Orvos Doktor. Az honnan megfed-
del a jelen való urak; miért artotta hat magát
a Papok hivataljokba.

Dávid Ferentz. Az Ördögnek ennél nagy-
obb előzőre a Reformatio meg akadályoztatás
ában

ában nem volt. Vala ez elsőben Kolosvári Lu-^{193.}
 therannus Magyar Pap, igen ékefen szőlő, ravasz
 beszédű Ember. Sokat teledkedett a Reformátusok
 ellen, míg Debreczeni Melius Peter által meg-
 törték a Szarva, és Reformátusok lön. Az után Blan-
 drata egy kevés idővel, és ígéretével, hogy Püspökké
 téteti (mellyet mégis teledkede:) le-tralá a lábá-
 rol, és a Szent Háromságot tagadó Tudományt
 kezdé hirdetni, mellyet Erdely Országát több Tarsai-
 val igen meg vesztegeté. Többre is ment a kárho-
 zatos Tudományban Socinusnál és Blandratánál;
 mert azt kezdé tanítani: Ha a Kristus nem örök
isten, nem is kell tehát Segítségül hívni. Nem a sz.
 Lélektől, hanem Jósóftól fogontatott, mint más Em-
 berek szüleitől. Ezért, és eszéhez hasonló több ká-
 romkodásieért Báthori Kristof Fejedelem Sinodusst
 gyűjtetett; holott ezeken kívül olly szörnyű vétke-
 ket vádolta a Felesége is, hogy mindjárt meg fogat-
 tatván, Dévára vitetnék a Tömlötkébe, holott a Lel-
 ki esmértnél ollyan nyughatatlanjába esék, hogy
 az esze is el menven tellyestéggel, harmadnapig mint
 a marha úgy bögött. Képzelt ebben a kínjában néhí
 ördögöket is megjelenni, kiket uti tarsainak neves
 vala. Ez iszonyu kínjai után, példájou hata meg
 Juniusnak hatodik napján 1579ben.

David Fe-
 rentz Szent
 Háromság
 tagadó.

Bátor.

Bátorkefzi Istvánról.

Ezt a Komáromi Ekleziá Akadémiájára küldötté vala, as honnan visszajöven 1674ben. Mikor Magyar Országban kemény üldözés volna, elhagyá Vallását, nem a féltelmért, hanem a Világi Dittó. Ségnek kívánásáért; as Evangyeliomot nyelvével és Irásával igen sokat káromlá. Irott Könyvének

Bátorkefzi István Istent káromló ember. Titulussa Szölo Gerezd. Vegre Istennek igaz íté-
letéből betegségben esék Jsepregen, és a Lelki esmé-
retnek olyan nagy nyughatatlanágába, hogy kesé-
it és nyelvet el-rágván, est kiáltaná: Nem méltó, ha-
as a nyelv is kezek, mellyek az Istent hozal és Irás-
sal annyit káromlóak, büntetés nélkül álljanak
a koporsóban. Hittől szakadásánál meg síratása
között keserves kinnal, mulék ki é világból.

Földesi Istvánról.

Ez is vala hitc hagyott Prokátor a Báthori
és Lakotzi Udvarokban, a Reformatoroknál nagy
üldözöjék. Ezer hatszáz hetven hatban, Pünkösdi
Havában Munkátsón, a maga Házánál pitvara-
ba sétálván, mikor semmi olyas bellegy idő

Földesit megüti a
menyhő. nem volna, megüti a Menyhő, a tettező gyetnek.
nek, ki a maga ölében tart vala, semmi változ-
ása nem lévén.

Az Erdélyi

Az Erdélyi Református Püspökökről.¹⁹⁵

§. 119. Mint hogy Debreczenis Erdélyhez tartozik vala régen, Erdélyben egy ideig különös Püspök nem vala; hanem a Debreczenbe lakó Református Püspök igazgatta vala az Erdélyi Ekleziákat is; de az megszűve lévén, az interveniens Földesit Causáknak eligasításokra, azért választának meg új a Püspöket Második János Király idejében ékezént: ^{Menykő.}

1. Alekhius Diener volt Első Püspök Erdélyben Fenez. Pap.
2. Sándor András Dévai Pap, Bátori Krist. Fejed. alatt.
3. Göntzi Máté Vásárhelyi Pap, Bát. Krist. Fej. alatt.
4. Toronai Máté, Enyedi Pap, Feteri János Gub. alatt.
5. Ungvári János Fejervári Pap, Bát. Sig. Fejed. alatt.
6. Ketskemeni Balás Alvinczi Pap. Bástia idejében.
7. Tasnádi Mihály, Enyedi Pap, választatva 1608ban.
8. Keserű Dajka János, Bethlen Gábor Fejedelem Papja választatva 1618ban.
9. Felci Katona István, Bethlen Gábor, István, és Rákotzi György Fejedelmek Papja válas. 1633.
10. Isulai György Rákotzi György Fejedelem Papja választatva 1658. Esztendőben.
11. Veres Márk Gáspár Kolosvári Pap választatva 1661.

12. Kovácsnai Péter Kolosvári Pap, választatott Beth-
len János kancellarius, Bánfi Sigmund Con-
siliarius Vrah jelen létében 1668 ban.
13. Tiszabetti Gáspár Széki Pap, választatott 1673.
14. József Mihály Apafi M. Fjed. Papja 1678 ban.
15. Horki István Fogarasi Pap, valapt. 1684.
16. Vesprémi István választatott 1691 ben
17. Kolosvári István, Enyedi Professor valapt. 1714.
18. Sós Ferentz Kolosvári Pap 1717. ben.
19. M. Vájarhelyi István, Enyedi Pap, valapt. 1720.
20. Bonyhai Simon György, küköltővári Pap. 1728.
21. Szigeti Gy. István, Enyedi Professor választatott 1737. ki 1738 évi Ehtendőben, Martiusnál 29 évi napjával fogva Károly várba fogságba tartatik Szent Mihály havánál 23. napjáig. Választatott Haller János Gubernatorságában, Meghőlt 1740 ben 17. Julii.
22. Deáki József Kolosvári Első Pap, választatott Haller János Gubernatorságában 1740 évi 12. Meghőlt 1748 ban die 13. Octobris.
23. Pelsőki János Egeni Pap, választatott Hal-
ler János Gubernat. 1748. de 1749. meghőlt.
24. Borosnyai L. János, elsőben Enyedi Pap, az
után Udvarhelyi Professor utójjára Maros
Vájar-

- Vásárhelyi Páp, választott 1749. megholt 1760^{197.}ban
25. Szathmári Páp Sigmund Kolosvári Páp, mint
egy három hónapig folytatván Hivatalját kemény
László Gubernátorjágában megholt 1760^{ban}.
26. Verestói György Kolosvári Theologia Pro-
fessor, választott 1760^{ban} Juniusban. Megholt
1765^{dik} Esztendőben.
27. Zagoni A. György Széki Páp, választott Ma-
ros Vásárhelyen 1765^{ben} 16. Junii Megholt
1667^{ben} Aprilisben.
28. Deli György Enyedi Páp, választott 1767^{ben}

198.

S. 120. Az Augustanus Püspökökről.^{199.}

1. Viner Pál Szebeni Pap választott. 1553.
2. Hebler Mátyás Szebeni Pap - - - 1557.
3. Ungler Lukás - - - - - 1572.
4. Sifbaumer Mátyás - - - - - 1601.
5. Wejrauk Zakariás - - - - - 1614.
6. Graff Ferentz - - - - - 1621.
7. Tejlesius György - - - - - 1622.
8. Bart Kristián - - - - - 1643.
9. Hermán Lukás - - - - - 1666.
10. Czékélius Pál, - - - - - 1669.
11. Adám István - - - - - 1669.
12. Bauzner Bartalyos - - - - - 1679.
13. Haasz Kristián - - - - - 1682.
14. Pankrátius Mihály - - - - - 1686.
15. Herman Lukás - - - - - 1707.
16. Sárfius András - - - - - 1708.
17. Kraus György - - - - - 1711.
18. Graff Lukás - - - - - 1712.

S. 121. Unitarius Püspökök Serejse.

1. Dávid Ferentz.	2. Hunyadi Demeter.
3. Enyedi György.	4. Kosa János.
5. Torontkai Máté.	6. Radóczy Bálint.
7. Isanádi Pál.	8. Beke Dániel.
9. Járasi János.	10. Kontz Boldisár.
11. Sz. Iványi Daniél.	12. Bedő Pál.
13. Kövendi Mihály.	14. Almási Mihály.
15. Pálfi Sigmund.	16. Sz. Abrahami Mihály.

A' SZERTELEN POGÁNYSÁG
NAGY ENYEDEN

Kelekedett Pusztításának rövid es hiteles
HISTORIÁJA.

A' mellyet az akkor Egyházi Dipszi
SZABÓ ISTVÁN 1658^{dik}

Eszteendőben, az az Eszteendővel á' veke-
delem után, á' mint volt, samint
láta, s' jól észében tarthata,
feljegyzete.

Az 1657^{dik} Eszteendőben Nagy Enyeden lea vál-
tozások az akkori Egyháztól, Dipszi Szabó
Istvánról így jegyzeteh volt fel.

A' meg Kelekedés elő 1657^{dik} Eszteendőben
ezek voltak Tisztek: Fő Biró Városunkban volt
Posta István, Fogadú Polgárok: P. Bolttos Mi-
hály - 2^{dik} Debreceni Kántor János, ki egyher-
s mind Notarius.

Nagy Fertályon a' Polgárok: Fomos István,
Lakatos István, Szigeni Szabó István.
Nagy

Nagy Felső Fertályon, Szabó Bálint, Antal Kovács. A Kis Fertályon Polgárok: Szirmai Szabó István, egyszersmind Koltváris, Doltos Mihály. Porondi Fertályon; Kolosvári Szóts János, Lukács Mihály, Fejérvári János.

Prédikátorok a mi Ekklesiánkban; Fogarasi Ferenc, Pátkai Máté. A Szász Ekklesiában, Gaspar Pap. Kántor a mi Ekklesiánkban, Kántor Mihály. Egyházi Dipei Szabó István. Porkoláb Szabó Lukács.

Ezek választottak volt karátsonkor a Civilis Statusban Tisztelnék, de annak utána mint egy másfel hónappal len a városnak közönséges meg Nemesítése Második Kákoti György Fejedelemtől, Bartsai Akos, és Isulai György Eröletyi Püspök által. Es, így a Meg Nemesedés után, egy két héttel, a Fejedlem Parantsolatjából Nemesi módon tettek Tiszteket; Hadnagyot Biro helyett, Assessorokat Polgárok helyett. Posta Mestert Koltvár helyett, és Vendég Fogadóst. Fő Hadnagynak tettek Doltos Mihályt, mivel ő forgodott szivesen a Meg Nemesedésben. Assessoroknak választottak ezek: Szirmai Mihály, Posta István, Szirmai Szabó István, Fejérvári György, Lippai György, Kaputi Szabó Márton,

Kaputi

203

Kaputi Szöts Tamás, Fjérvári Mihály, Antal Kovács, Lippai Mihály, Kereszturi András Deák Notarius. Vendég Fogadós, Szabó Bálint. Posta Mester. Mészáros Szöts Tamás.

HISTORIA.

§. 1. Ennek előtte való Eftendőben, megharagudván a' Török Háziar az Erdélyi Fjedelemre, Rákoti Györgyre a' Lengyel országba való menekülésre, Havas alföldében és Molduvában való sok pusztításért. Megüzeni a' Fenyves Portáról, egy néhány vrah által, hogy tegyeneh más Fjedelmet Rákoti György helyett, mert semmi uton, módon, meg nem hadja a' Fjedelemségben, és ha külömben te-
lekesnek, Országunkat porrá téteti.

§. 2. Egybe gyűlvén azért az Ország, választák Fjedelemnek, ugyan Rákoti György akaratjából Rhedei Ferentzet ő Nagyságát Fjérvárat, de olyan konditzióval, hogy ha a' Portát meg engedhetken, tehát a' Fjedelemséget vihsza erefni Rhedei Rákotzinak.

§. 3. De Rákotzinak sem követe, sem Adaja, sem ajándéka, sem maga nem lön kedves a' Fenyves Portán; hanem csak Rhedei Ferentzre Fjedelem-re hajla. Erre vévén azt Rákoti, hogy nem engedivel.

gestivel.

gesekekeni meg, és hogy a Fjedelemjég lecsert volna
 örölla, és hogy az Ország Médgyere gyűlvén, kiki-
 dehoz akarha eskünni, felvén a Törölnel reke-
 netes haragjától esendő szörnyű pusztulástól, hoz-
 zá akarha eskünni; de az Urah imide, amoda
 vonván magokat, nem egyenesen nyomván a
 kegyelt, le-hagyáék a Gyűlést. Azonba káho-
 ti a maga hadával egy éjjel környét vevén Méd-
 gyest, az hol az Ország Gyűlése vata, fegyverrel
 vihsa vevé k'édreit a Fjedelemséget. Azt meg-
 halván a Töröh, újabb meg-haragvich az or-
 szágra, és újabb követeket küldé az Országhoz;
 melly követ által intete az Országot, hogy mi-
 ért állottak és hajlottak volna el a jámbor kiki-
 deitől. Sokszori intését vevich a Törölnel, melly-
 ben kért és intet bennünket, hogy akar hit ké-
 gyünk Fjedelemnek a hit keretünk; de egyne-
 kanyan az Urah közzül káhotihoz hatolák
 magokat. Nemelylek az Országot felvén,
 Sok isten könyörgövel kákotzinak, hogy az
 Istenevt tenni le a Fjedelemséget, ne romla-
 nel az Ország; mert a' nem vonzon kardota
 Töröh ellen; De mivel az Urah meg hasonlva
 lévén

205

lővén, ki kákotzióval, ki az orhággal tartotta,
nem engedheték meg, hanem ki mennén el hagyá
az orhágot, és az orhág hitét sem szabadíta fel.

§. 4. Azonban az hatalmas Szászár a Portai Fő
Veréert kámtalan néppel el-indítván, lenót meghál-
lá, és megvéve hamar sággal káran sebessel együa:
Melly meg nevesen Várahban a mint mondják csak egy
lővért sem tettek, úgy meg vére az Isten a hófogadat-
lanágért.

§. 5. Brassó felől ymét a Tatar kám, Kelesrei
Basa, és a két Olá Orhági Vajdák, az ő népekkel
együa, kámtalan sok néppel ki jöven Bozza Vára-
nál, csak könnyen ki-futnak az örisök Bozza Vára-
ból, az ellenfig ki jutván a Bartára, szörnyü égetést
és rablást tén mindenütt. Onnan ki-jutván a Po-
gányrág mi hozzánhis szörnyü dühösséggel, mivel
seulsi sem állott eleibe, és csak úgy jött a mint akart,
Mihelyt be érkezett é mi Városunkba, kivel mint
jártunk, és mint volt dolgunk; a mennyire e-
szemben tarthattam, a rettenetes filelem, és fá-
radtság miaa, a mint volt, és a mint láttam, hogy
jobban is elne felejttem, Tanulásnak okáért le-
vóm.

írom. A'ki pedig nállamnál jobban tudod, a' mi-
kor ezt olvasod, meg ne ítélj; mert nem írhattam
más képpen; hanem a' mint láttam, a' mint elémbe
vettem.

§. 6. Lassuh már a' Kegény Városban ellenfelet
Soha nem látott, Hadakozáshoz tudatlan népnek
az ellenfig ellen való diltértes magá vifelését. Eb-
ből meg tudhatod akarké legyen; hogy nem az a' Vitéz,
a'ki Szóval vitéz, hanem a' kit Itten meg bátorít.

§. 7. Halván a' Tiszteln, hogy az Ellenfig már közel
vólna, küldének mindjárt bizonyos embereket elibe
kintre Fogarásig, vissza jöven onnan bizonyos hittel,
mindjárt Földvifelőket rendelének a' Tornyalába, ka-
pukba, úgy az Uthákon a' Sorompókhöz is két Föld-
vifelőket, Gáspár Jánost és Böltes Mihályt, a' kik
előttök járnának a' Határa. Strásáknak is ha-
sonlóképen, úgy mint Tot Mihályt és Nagy Jánost.
A' kapukba Szabó Keresztelyt, Posta Istvánt, Tis-
mádia Mihályt; meg egyketven ezeket erős hittel az
ő Tisztelnak, hogy a' Várost sem el nem árulnák,
sem pedig a' kaput halálig meg nem adnák, ha-
nem fejen fenn állásáig fenn tartanák a' bennli-
vő Kegény Városi népet.

§. 8. Ezek újabbán elküldik ísmét Lippai Mihályt
 hered magával szintén Mogyegyeig, as hol ugyan Pa-
 ratély nevű Falunál látták is as ellenfejet. Víz-
 sza térvén ezek 24. Augusti ebédkor, u. m. 12. orakor,
 meg hozák, hogy as ellenfegy közel volna. Strásákat
 rendelének a Hadnagyok mindjárt, de ezek Strásák-
 at fiók Strásával együtt egy néhány helyen, azon-
 ban as Ellenfegy is csak hamar el-érkezék Isom bord
 felől, mint egy két orával as után, hogy a Legények
 hasa érkeztek, is által jöven hirtelen a Maroson,
 as új Malomra estek, asok között egy néhányat a
 kik a Malomban voltak, el-fogták.

§. 9. Hirtelen lön as Enyedieknek, hogy as El-
 lenfegy el-érkezett, Dobot ütöven, ki mentek, is as El-
 lenfejet as Határból ki kergeték. A többi között
 Lippai Mihály érkezöven kevesed magával, as el-
 lenfegyől a Kabokat el-verte: más felől pedig a
 többi egyet a lóról le-vertöven, sejt is verték, a többit
 pedig as ellenfegynek el-kergeték.

§. 10. Ezek így lévén, Huszálokra méltó dolog,
 hogy hadakozást nem tanult kezény meg borult köz-
 ség, hűntelen ijjet, nappal görnyű vigyázást tettek
 mind kün, mind pedig benn a Városban.

§. 11.

tuk az Ellenséget háromszor is. A' mig pedig a' sz.
 király utjai Sorompokról határoztak az egyik fél,
 addig a' Tövis utjai Sorompokat meg is vették.
 Jud'alkozásra méltó dolog, hogy még kardot is mer-
 tünk vonni ezzel a' kevé hámu néppel, ennnyi soh-
 rendbeli (néppel) ellenség ellen, holott mindenes-
 től, a' kiki Tatára ki-jártunk, többen nem voltunk
 két Száznál, eseknek is fele mindenkör Strájan volt.

§. 15. Bészorítván az Ellenség minden Sorom-
 pokat, közüllünk az Ellenség Gyalogjai el-lövénch
 sokakat, úgy mint kérde Szabó András, az Af-
 talos György né udvarán, Kádár Pétert le-vágták.

§. 16. Bészorulván mi is a' Kastélyba, az Ellenség
 városunkat felgyújtá; elégénch minden Házáink,
 Buzánk, in Summa minden életünk, közüllünk is
 vehénch el mint egy kisen azon a' nyáron.

§. 17. Septembernek gőch napján, elérkezich a'
 Moldvai Vajda fija sok hámu néppel, asoknál
 meghodolván fizetünk 250 Tallért 3 hat esüst ku-
 pát, mellyeket ki menven Lippai Mihály épen Ko-
 losvárig, é onnet is csak alig borsátá vishga.

§. 18. Elérkezoven a' d'créh Tábor, ki vel volt a'

Tatar

Tatar kám, és a Silistei Baza, Moldvai's Havas-
 alföldi Vajdák, lövő Szerhámosokkal, beizenvén, ker-
 denek, kinék tartjuk a Várat? kénszeritnek bennün-
 ket, hogy meg Sattoljuk, hogy ha nem, ágyukkal min-
 el-ronthát várunkat; ki küldvén mi hozzájok Nyer-
 ges Jánost, őtet hirtolták, meg főtötták, még az
 inget sem hagyta meg rajta; de az Havasalföldi
 Vajda ismét meg adata, ő általa be is evén, hogy
 öreg Embereket mennének hozzájok. Öreg Em-
 berek pedig mentenek ezek: Adorján Szabó János,
 Szabó Bálint, Jót György, és Szirmai Szóts István.
 Ezek között Adorjánt bebörtönök, Szabó Bá-
 lintot, Szirmait, Jót Györgyét künn maradták.
 Azon a napon is adtuk Sattot sokat, úgy mint
 arannyat, Tallért, esüst Pohárokat, és egyéb esüst
 portékát: De asszál sem elégedtek meg; hanem be-
 izenének egy Török által, melly követ ugyan Zalog
 utjövén be hozzájuk, még kérde, ha volna Hitük?
 Mi híre Zalogul bebörtönök, mivel a mi Atyáink-
 fijai is odaki voltak. Melly Zalog által azt hi-
 vanák tollunk, a Tatar kám és a Vajda; hogy mi-
 den javainkat adnók ki, fegyvercímek raknók
 le, Lövő Szerhámainkat tenniök le, és magunk
 ki menvén

ki menvén, el kéfertette bennünket békevel.

§. 19. De minék előtte a Török Zálogal bejött volna, első nap az első Sattrot hogy megadtuk vótna, nem elégedének meg az első Sattzal; hanem csak löni kezdék városunkat ágyúkkal környül vévén a Tatarok, szörnyű ostromlás-hoz kezdének. De Isten miinket is megbátorita; belől miis szörnyen kezdők löni őket, úgy annyira; hogy el-hagyák öks az ostromlást, mert a Pallyanyusok között ellövének vagy négyet, a Záplo tartólok között is egy néhányat, mi köz állunk is ellövének egy néhányat a Vár fok-ról, Német Jánost és Porhat Istvánt is.

§. 20. Azon a napon a Satorokatis meggyújták a kastély körül; és a melly házak megmaradtak vót is az első égetől, mind el-égeték. Isudálatos nagy felelem vót közöttünk, ki Urát, ki Feleségét, ki fiját siratja vala, annyira vótunk a nagy felelemben, hogy kénszerítették némelyek azt mondani, hogy ha valaki Feleségét által löni nem bánna, csak ne látna Feleségének gyermekeinek rabságra való vitettejét; mert egy felől a tús éget városunk körül, más felől pedig az el-leufig lövi ostromolja vala városunkat.

§. 21.

§. 21. Másod nap bé érkezile a' fellyebb megírt Török a' fellyebb írt ízenettel. Kéa mentünk, hogy a' fegyvertele-pegyűk, is minden javainkat oda adjuk, az eldelünkben is ruházatunkban kívül. Esze kedtük mindentől a' mi kevés esűst portékája is pénzre volt. A' fellyebb írt Tatar kám kívánságát nem hittük, hanem Hit Levelet kirtunk tőlök, mind a' kámot, mind a' Vajdától: Bé hozván mind ketőnek Hit Levelét, osztán ugy hittünk néhik; is a' mi javainkat ugy adtuk ki; fegyvereink között is Szépet adtuk. Demg a' Toronyokban is tettünk el a' Lövő Szerkámokból. Ezzel is meg próbáltuk, ha vagyonié hittünk.

§. 22. A' Tatar kám kívánságára három Leányt is adtuk ki, melly igen nagybűn volt; de a' felelem vitt arra is. Nemeltyek a' Fő Emberek között is habadjó akaratjokból ki mentek, gondolván, hogy talám inkább meg maradhatnak. Nemeltyek a' Szegények között a' Toronyok grádissát lehányván utánnok, a' nagy Toronyba fordulnak, puska porok is nem sok volt, mivel az elábbi békefények ideje nem lévén tartván, nem hervették volt.

§. 23. Az általunk hamis Török zálog ki hölven a' kerítésen, mivel a' rettenetes felelem miatt, nem is tud-

213

is tudtuk a róla szorgalmatos gondot viselni, ha
igen keves volt köztünk, aki bátorkodott volna,
majd mindnyájon életünk megmaradása fe-
lől kétségbe estünk volt. Ki- szabadulván pedig
a zálogtőlünk, híre téve az ellenfeleink, hogy
hol volna legvékonyabb a kastélyunk fala, s
oda vonatván három agyut, keményen kezdék
lőtetni. Mi is a várból keményen kezdünk Je-
suszt kiáltani, és az Itt Levelet egy koppan az El-
lenfeleink ki tévöl, és az Istennel hagyjuk hamis
hitet, mert sokképen próbálgattak bennünket,
a Zálog is hamis hittel így trált meg minket,
hogy a Fjúr Záplóval, és a leterít fegyverrel öreg
embereket kütdenünk ki, és a Tatar kam előa
ejnünk térdre. De mihelyt a ki- borsátott személ-
lyek ki menének a Várból, mindjárt megkötö-
zék őket, ha azon voltak, hogy bennünket a Vár-
ból ki- traltassanak, és kabul el- vigyenek, vagy
le- vágjanak.

§. 24. Midőn minden hamisságonak vigéve men-
tünk volna, és az Istennel bisván ö Feljegies kiál-
totunk volna, jobbnak tartván a kerünkben való meg-
halást, hogy nem mint magunkat, Felejegieinket,
gyermek

gyermekünket szabad akaratunkból kézbe adjuk;
 as Isten híván segítségül, kit hit, helyekre állítottunk,
 on kannából és tálalból golyókat csináltattunk;
 as ostromhoz kezdünk mi is készülni, mert látuk,
 hogy nem a javaink kellene; hanem életünket
 vadághat, holott mi nélkül as Isten Akaratára való
 edényeket is kiadtuk.

§. 25. Előszörű segítségünket, horulásunkat megkeze-
 rülve as Isten, leszállá a mi segítségünkre, elvált
 szívünknek felelmit, betöltte bátorsággal, és olly al-
 kalmatosságot ad a Isten ö Felseje, hogy mi hová a ka-
 puhoz jönni volna a Havasalföldi Váda, a Selestei
 Dasával, és a Kultánokkal, tehát csak egy hegény
 Darabonkunk által is el-veszthetünk volna puska
 által; De hadnagynk Bóttos Mihály nem engedte
 hogy elveszessük

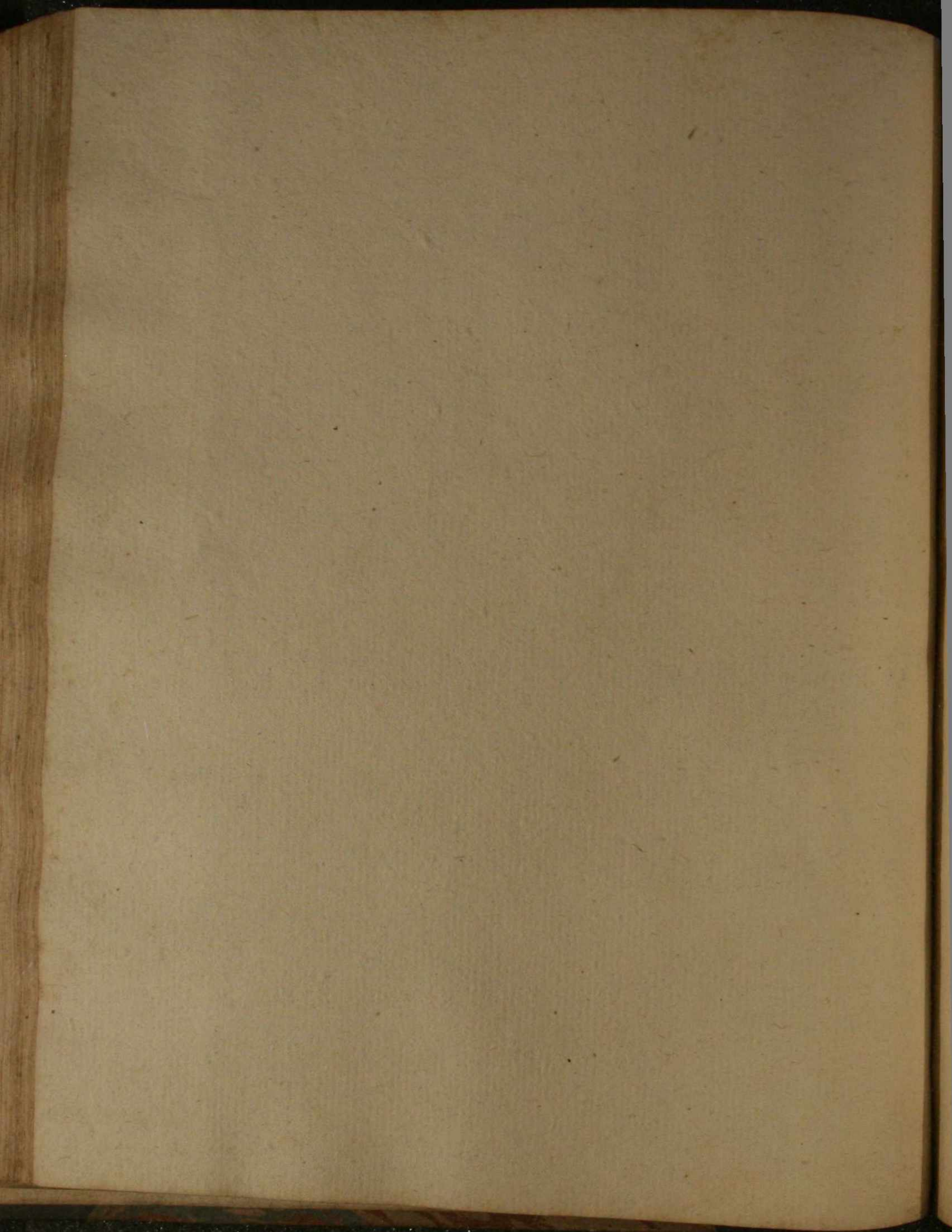
§. 26. Lehetséges fergeg támadta, a Záplokát
 mellyeket as ellenség a vár körül felütötte, as Isten
 tús által egy néhányat el-égettete, a vár körül
 lévő ellenséget a Szőlő hegyre és egyébűve felelt-
 tete, és as ellenségből 210 nél ellövette, és így
 as Isten

L & T Hogan

LETHO PAUVIUM.

avagy

ÖRÖMEJ KÖVEJÖ

SIRALMOK SIR-HALMA,

Mellyen fel-emeltetett é Világnak álhataratos ál-
hatatlanságát reá feltve viselő

VÁLTOZÁSNAK OSZLOPA.

Mellyen,

A KRISTUS Ekklesiájának é Siralnok
Sir-halmán, sok rendben, és sok képen, egy ne-
hány Séculumok alatt való általmencse, sok
rendben való virágzása, és hervadása, neve-
kedése, és apadása le-rajzoltatott, és rövid Sum-
mában szorítatván; Most é kis formában ki-
adattatott, ezen mostan Lokaknál Siralmas
Iztendőben 1757^{ben}.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

HISTORIA az Ekklesiának folyásá- ról XVI. Seculumok között való nevekedésében.

§. 1. Hellyesen hasonlítja a Régiség az Ekklesiát
 néhol megtelő, és ismét el-fogyó Hóldhoz; néhol
 nagy Világgal égő, és ismét hamar el-takaródó tűz-
 hez; néhol világosan tündöklő, és ismét felhő alá
 boruló Csillaghoz; Néhol Szépen virágzó, gyümöl-
 tsöző, és ismét föld, és hó alá be fedett Szőlőhez.
 Mert valamelly Változásban vagy azolnak
 dolgok; hgyintén így foly az Ekklesiának dolgai.

§. 2. Ugyanis; ha visszá tekintünk az Új Testame-
 numnak XVII. Seculumaira; némelly Seculumok-
 ban igen szépen tündöklött az Isten Háza, a Jésus
 Kristus, mint egy szép napnak szent esméretének
 világánál; némelly Seculumokban pedig ^{ugy} meg-ho-
 mályosodott, vagy az üldözéseknek kemény telin rej-
 telbe mint egy föld alá takarítatva, mint a szőlő;
 vagy a tudatlanságnak homályával el-fedestetve;
 mint az hamu alatt csak nem el-alunni láttatott
 tűz; vagy rést hevint a sídóktól, rést hevint a Po-
 gányoktól be-vett Bálványozásnak homályával
 el-borítatva, mint a felhő által szemünl elöll
el-vetete

2. el-vétetett Csillag; vagy a nagyra vágyó, Elsőséget
üző, teli erőnyre, gazdagságra, meg-ralott Pinczél-
re, Sirok konyhára, nagy Pompára Szivel hazad-
va, Lelkét meg piszálva ohajtozó Prédikátorok-
nál, Püspököknél, Szerzeteseknél, s nagy Papoknál,
elméjéktől koholtatott Isten dicsőségeit motkoló,
Szent Írással ellenkező, sok kereszttyén Lelkét meg-
botránkoztató s Vekedelemeire vezető dögletek, Ju-
dományok, Emberi Tráditciónak árnyékától meg-
setétttven, mint a nap világotól a föld árnyéka-
val meg fosztatott Hóld; Ugy hogy, Völté Ekleziá?
Völté alic az Istennek igaz tisztelői? majd alig
látótt.

S.3. Melly dolgot a hi figyelmetesen meg olvas, kemesen
meg rehint, könnyen meg felelhet a szó a habados nyelv-
vel, a kik peugetik teli torolhal, mint valami
Achillesi Argumentumot, Erösséget; hogy, tudni il-
lik: Hol völt a mi Reformata Religiónk, mihor az
egész Kereszttyénység, a Romai Lentség Papánal gyö-
gyel fűsöt arany palástja alatt pillogatta keméit?
Azt mondóm: erre a Kérdésre könnyen meg-felelhet: Mer
ugyan-is: Hol vagyon az Hóld mihor nem látótt?
hogy azért az Hóld a föld árnyékában: a Jús a hamu
alatt

alatt; a Csillagá felhő megett: a Szőlő a barátsáda^{3.}
alatt nem látják: Vallyon tagadnunk kellé, hogy
mind esch vagyunk? Semmilyképen az orránál
továb láto értelmét Ember azt nem tagadhatja.
Sintén így, hogy az Ekklesia-i néha titkon lap-
pangott, mint az Acháb idejében ama Bál előtt tér-
delhet meg nem hajtott titkos keutél, az Illyésch, ab-
bol azt nem ítelhetjük, hogy sohol nem lea vólta; sőt
ha igazat akarunk mondani, bizony sokan vólta-
nak eleitől fogva, a hit teli torokhat az Igasságnel-
lel meg-hóllaltanak, mint az hamu alól ki. zih-
vásó tűz; sok Setetben ülőket meg-világosítottak —
még a magok Verelneki ki-ontásával is. Luther,
Calvinus, és mások, Hús János Constantziában
miert égettetett meg Anno 100. Hús János előtt
40. Ekeendővel meg-hólt Viklef trontja miért tē-
tetett a tűzre Angliában a Romai Irgalmas Atyá-
nak grátiajából? Bizony nem egyébért; hanem a-
sért: hogy az esch által ki. trillámló Igasságnal tűze
felne lobbanjon, és a Romai füstös. Konyhána tűze,
a Purgatorium tűsével meg ne aludjék.

§. 4. De én ez iránt való Discursust nem akarok in-
dicani (a mellyet bizony a józon okosságú Emberek.)
Szóllók

4. Szóllok igen rövidelen Célonhoz, tudni-illik XVI. Seculumokban mint folytás Eklésiá dolga nevezetesebben; Egy felől mint láttatott Eclypsálni, fogyatkozásban lenni; más felől ismét mint kezdette magát épve venni, és homály alól mint kezdett a világosságra ki hívánkozni, és a nagy Lelkü Réformatorok által mint kezdette hémleit ki-nyitani, és a Dicsőség igaz esmérveinek útján mint kezdett előbb, előbb lépdegni.

S. 5. Isudára méltó Szépséggel terjedt az Új Testamentumnak kezdetiben a Kristus Anya szent egyháza ama szépség paraszti Emberekből álló, világ porákos hajuló Apostolok által. Méltó megjegyezve, hogy az Isten dicsőségének szolgái, az Apostolok, ama szövegig' Ládáját, a Kristus Jézust, ama négy arany karikákon járó rudakkal, a négy Evangyelista írásán fundált Confessiojokkal, Tanításokkal, mely nagy hirtelen behordották nem csak az egész világban, mind a Sidóknak utánuk való leselkedésüket semminem állítván; mind a Pogányoknak iriztató kegyetlenségüket lábok alá tapodván; melly kegyetlenségüket a Pogányoknak 300. Ekezők előfolyások alatt kezdték a Keresztjének minden Pogány

5.

Pogány Császárok alatt; de hivatalosképen ama tiz
nevesetesebb Verengeszó Császárok alatt. A' Vörbo-
pó Diocletianus Imperator alatt 10. Ezeredig
Ezentelen; ki is élt Anno Christi 295. a' litaah
egy Honap alatt Egyiptomban 17000. Embereh.
et öletett-meg a' Kristus nevéért. Nicomediá-
ban is tsah egy Templomban 20000. Embereh.
et egottett-meg; Pénzére is ast vette: Deleto
nomine Christianorum qui Rempublicam evertunt.

Nem kisebb tsudára méltó dolog as is, hogy minél
inkább méhároltal a' Kristus nevéért a' Keresz-
tyéneket, annál páparában, és sürűbben talál-
tattanak a' Keresztyének. Sőt a' mi legnevesete-
sebb, Róma volt legnagyobb Mészárhelye a' Po-
gányoknál, mellyen a' Keresztyének méhároltat-
tal; mivel Császár lakó helye volt, még is ugy tet-
sül páparábban nem találtak a' Keresztyének,
mint Romában, as honnan tsudára bepillették
mindenütt e' hely világon: Sanguis Martyrum est
Sedes Christianorum.

6. Ha több bizonyosság nem tellich is arra, hogy Ro-
mában

6. mában Keresztények voltak, hanem; legyen
elég a Szent Pál Apostolnak Romában való ta-
nítása, és ugyan ő a küldött Levele elég ség bi-
zonyosság legyen, hogy a Krisztusnak Romában volt
Eklésiája.

§. 7. Midőn pedig Ásiának, és Afrikának nagyobb
részen, néhol egyik Czikkelyben as igaz Tudomány-
tól; néhol másban as igaz Apostoli Vallásnak
utjáról el-távozának a Keresztények, as elő
Seculumban, a Simon Mágus, Menander, Ebi-
on, Cerinthus. A Második Seculumban, Basi-
lides, Carpocrates, Montanus. Az Harmadik-
ban Novatus, Sabellius, Samosaténus. A ne-
gyedikben Arius, Donatus, Fotinus. Az ötödik-
ben Pelágus s a t. midőn mond om; mindenütt
nevelődnek a sok hittől haladtalnak Sinago-
gájok, és homályosodnak a közöttek as Igasság-
nak napja; tehát Roma Város a Krisztus
Jésusnak, mint Lelki Völegényének adta hitet
hűséggel őltalmazta, hűzességében meg-mava-
dott, mind as 300. Ertendőh el-follyások alatt,
a Nagy Constantinus idejéig.

§. 8. Az honnan látván a más Partományokban,
és ország.

és Országokban lévő Keresztények a Római Ek-
klésiának illy alkaltságát; felette igen örven-
destenek nélsék; és ő nállok a Római alkori Püs-
pökhöz nagy betűlertben tartották; de hogy más
Püspökhöz felett való Oeconomus, vagy Oecume-
nicus Püspök (Pápa) lett volna, hirt, hamvasem
völt, a mint az alkori Iról' Irásai bizonyítja,
Vgy vagyon, egy Victorinus nevű Római Püspök,
indicalván Conciliumot egyben, az Asiai el-
külde' Ekklésiákat excommunicalni akará; de
Irenaeus Lugdunumi Püspök, keményen megcziv-
molá; sőt mások azt meg nem engedék; s leülte-
ték Anno 194.

§. 9. De o! mutatas verum vires, que mutatio, tem-
poribus mutata etiam homines. Afa, ha fél fujja,
nem könnyen gyökeredzik meg, a tüzet ha nem
fujják, könnyen b' hamvasik; miglen a' Persecu-
tionak fele nem hádja nyugodni az Ekklésia ör-
állót; addig az igaz hit által melyen b' valóan
gyökeresve a' J'esus Krisztusban, mig a' pogány sa-
hárol kegyetlenkedének a' Keresztényekben; addig
nagy belidség, szereget, kegyerség, béheség türei, a-
lasatos.

8. Láthatóság, mértékletesség, jámborság ö lésoötöl
lakih vala: De mi helyen a Romai Császárság
Kereptyenehve pálla, mindjárt as eddig elé
disserey é Constant Ekklesia infamiába ejte
magát; a Szelidség előfősségge; a keveret gyűlö-
ségge; é a Keggyesség ivigyességge; a békeség háboru-
sággá, a békeség tüvéi borsú állássá, as alása-
ság kevelységge; a mértékletesség Pompává; a jám-
borság látorsággá, as igazság hamissággá vál-
tosé; a melly Szűset as Öröög rüt vérouatással
meg nem halhatott, a békeség hinc alatt megvou-
totta; hűzettségit meg piplolta.

§. 10. Mert ugyan é 300. Ertendőh el-folyajolá-
lat a Császárság Romában forga vrunk hűletese
előtt, miglen Anno Christi 304. a Constantinus
Magnus uralkodni kezdé. Ez as Ekklesia öröme-
re Kereptyenne löm; kinch é pleno jure valo uval-
kodása így löm: midőn uralkodnak vala Romában
egy hűrs mind Constantinus Magnus, é Maxentius,
Maximianus, é Lucianus; de Maxentiusnak ke-
gyetlenségével tellyer vala a föld. Ezel hűssúltsak
egyedül Constantinus Magnus Imperator volt a-
son időben as Ekklesianak jó akároja, a más
három

három pedig persecutora. Hogy azért Con-
stantinus bátrabban ellentámadna a Tiran-
nyuak, Lucius a Sogorságnak pine alatt
bévité: Maxentiussal pedig Roma előtt he-
ben szálla, meg is futamtatván, a Tiberis vizébe
hőlteté, holott Maxentius a víz től el-nyelette-
tél az egész Keresztység öröme: Inuen volt ez
a péld a beféd: Interitum Maxentii similem
fuisse interitui Pharaonis. Erre az harezra
való képsületben látta Constantinus ama Chris-
tus jegyző betűit illyen formán | X: | illyen Írás-
sal: ΕΥ ΤΩ ΤΩ ΝΙΚΗ: In hoc vincey: Ezen győ-
zedelmében nyere magának Constantinus cíti-
lust; Magnus. Ugyan akkor tsak hamaz, által
hőltösteté magát Bisantium Városában, mel-
lyet erősen meg-építetvén, nevesé a maga nevével
Constantinopolisnak, az az Koustantzinápolynak.

§ II. Ez Constantinus vére Magnus mikeltyen
uralhódni kezdé, az előtt a pogányoktól sokat keze-
gettet a Ekklesiának. Hálcióni bebeséget ada, a
pogány Császároktól a Keresztységért hámlive-
tibe üssethet visszá hívá lakó helyekben, a Con-
fiscate

fiscalt Jószágokat vihká adá; ha hile pedig a Kris-
tusiért való hámliverésben meg-holtanál, as old
el-foglalt Jószágokat Isten Dittóségere adá. A' Po-
gányok Templomában as óltárt el-vontatá; ben-
nek való bonumokat résp perint a' Pogányoknál,
résp perint as Ekklesiának adá; a' Keresztényeknek
Oskoláit meg épitté, as Isteni Diákokat épen hely-
re állatá, as Ekklesiát, a' Tractusokat hóp Privi-
legiummal, és Immunitással meg-ajándékozá,
as Óltárook mellé elégseges Saláriumot rendelé: Sem-
mit el nem mulatott, valami illette as Isten Dittósé-
ge mellett forgolódó Fejedelmet.

Hallyuk e' Csárvánál egy nevesebb dolgát: Levén Ke-
resztényekből és Pogányokból álló Udvari Népe; illy
Parancsolatot adá-li a' Császár: Valaki néki hógál-
ni akarva, a' Keresztényiségről le-mondana, s leme-
pogányá. Sohan képsch lönel Udvarából ki men-
ni, mint sem as ő Krisztusokat el-hagyvi, és Vallás-
okat meg-tagadni: Sohan ismét képsch lönel Kris-
tusokat meg áthadni, mint sem a' Sivos Kontz mel-
löl el-állani. Meg holliván asért a' Császár öhet, a' Pro-
ba után így felele: Ti hile a' Krisztusokhoz nem
vagytok

vagytoh igazah, hát én hozzá, hogy lennétek ^{II.}
igazah. Ti pedig, kik ketsiny haszonért Istentek.
et meg nem tagadjátok, Vallástokat el nem had-
játok, mátol fogva nékem szolgáljátok.

§. 12. E képen fordulván az Ekklesia békésége, a
Püspökhöz és Prælatyok el-feljezhesvén az ő régi
szivalmas állapotokról, és meg-hizakodván, gas-
dagodván, kesdének egymással vonakodni, vendi-
cálván kiki magánah az Elsőséget; a több Püs-
pökhöz felett pedig a Romai, és Constantzina-
polyi Püspökhöz, az elsősig felett üstökök von-
nak vala; a Romai mint hogy dicsékedik vala
az helynek elsőségével, senkit magához hason-
lót nem esmér vala; a Constantzina-pollyi pedig
a Császárnak ott való lakásával; senkit magá-
nál előbb valót nem tart vala; és így mind ket-
ten egymást üsít vala: Meg sem künnevel mind
Addig, míg a Romai Püspök III^{di} Bonifacius
(: rectius Malefacius:) a Fő Püspökséget meg-
nem nyerte, mivel Phocás, Vra Mauritiust meg-
ölő Verengéső Imperator által Oecumenicus
Episcopus vala, az az, Pápanak pronunciaáltateh;
Innet

12.

Innet vette a Pápa az ő Auctoritássát, illy utál-
latos Veregeső Embertől. Ez Harmadik Bo-
nifacius Püspök Solhintsel birván, a Phocást
Császár; Phocás a Püspöket Pápává tette. Igy
háttanah kéten Czimborában az VII^{dik} Secu-
lumnah kezdetében.

S. 13. Még jegyzésre méltó Seculum ez a Hetedik;
mertugyan-ig: Anno Christi 607. A Napnyugoti
Pogányság álla; 614. felé a Napkeleti Mahumed
ülle az Anti-Krisztus Széliben, ki is tével mellet-
te felvőa hóljai, az Ördögnek, is Sergius Barát-
nah Segédsegével a Napkeletet a Krisztus Jésus
mellől, akkor Anya által maga mellé huzá;
Igy lón az Hetedik Seculum hülő Anya a
Pápanah, is Mahumednek, előbb Mahumednek
a Pápanal het eptendővel.

S. 14. Vedd eptedbe K. Ember! Mig illyen állapot.
va nem mene a Püspökség, mind addig az Eh-
lésial kiptál valának; de hogy egyik Pápa a
másik, meg mutassa a maga böltsességét, Kent-
ségét; rést kerint a Pogányoktól, rést kerint a Si-
clóktól

dohtól tanult különbkülömb Ceremonia.^{13.}
hat, Traditzióhat találta: 608ban Szűz
Mariánah, és a több Szentek Templomot zen-
teltek. 615ben Theodorétus rendelt, hogy sen-
ki Kereszt Leányát el ne vegye felségül a lelki
atyafiágra nézve. Anno 626. Honorius ren-
delt, hogy a meg-holt keutlucl testeket meg-é-
keztetvel. 654ben. Eugenius rendelt, hogy a
Pápoli meg ne hássádná. Irjál ugyan né-
mellyel, hogy 221ben, tiltotta-vólna meg a Pá-
poli Hásságát; mivel illyen Versel találta-
nak Calixtus felől:

O! bone Calixte! nunc omnis Clerus odit Te,
Olim Præsbyteri poterant Uxoribus uti,
At Tu destruxisti, postquam Tu Papa fuisti,
Ergo Tuum Festum, nunquam Celebratur honestum.

De es valami Pontifica Conjectura. Anno Christi
651ben Vitilianus rendelte, hogy a Templomok-
ban Orgonálná. Delitudná leírni a Romai-
alnah ezer s meg 2000. Traditzióhat, a mellyeket
a Régiég hírvül sem hallott magok kösöt. Itt ven
eredetet

14. eredtet a Baráti Szerzet, Csesta kőben való
Processio járás, gyertyásai fényes nappal a Sz:
Erschehnch tiszteletére, a Martirokunal koporsó
jokhoz való patzérosai Religionis ergo.

§. 15. Sed ad rem: Kemenség felett azért, hogy il.
lyen szép béheséget ada Constantinus Császár Is.
ten jóvöltából, ut in Superiori Seculo II. Amelly
Béheségről mondottál akkor, nemelly messze lá.
tó Emberek: Hodie est infusum Venenum in Ec.
clesiam. Meg emlékestek ez egy dologban as
Keresztyének a Pogany Császáról idejében való ve.
xáltatásokról, is a Pogany Tiszteletből álló Jör.
vény Helyről, ashol is sok Keresztyének a Pogany
októl prostitúáltattanak; alásatos Instancia.
jokban meg nyerte Constantinus Császártól, hogy
abinde in eternum, as Ekleziái dolgok, ne
a külső Secularis Emberek előt agitáltassa.
nah; hanem erigáltassék Forum Ecclesiasti.
cum; ashol mind asok a dolgok divimáltat.
sának, hogy így a Keresztyén Ember, aső hívőség
y Janitói, Papjai előt perlene, juxta S. Pau.
lum I. Cor. 6. Si scribentem s: vide, et lege:
Ez a lel.

És a lelki dolgokban a lelki Ember itélne. ^{IS.}
megőtet. Itt mondani; Forumot nyerve nek a ke-
reptyenek és Ekklesiának, a melly Privilegi-
um ma is veánk által hatott a több Kerestyen
Csapárokon keresztül, frustra refragante Sa-
cri fragorum Christianorum. Ez által az Ec^t Cohorte.
clesiasticum Forum által rántá-li Isten, az Ek-
klesia mostában gyönyörködő Embereinek,
külső Jipteinek keselből a belső Embereinek
üstőheit. Kierit áldott legyen az Ur Isten Amen.

S. 16. De oh még a Kentelhes is hozzá kötö-
tt erőtlenség! Kiutseu olly jó Soha, mellyből
az Övdög gonoszt ne formálna; olly más; melly-
ből mérget ne csinálna. Akkor tal est nyerve
per gratiam; hogy az Ekklesiasticumot itélnek
a Püspökök, Prælaturok, Papok; De mi lett be-
lölle? ma még a Kivállyok, Csapároki akár-
melly Causában meg itélte nek, excommuni-
caltatnak, exheredáltatnak; Sőt Tribunal San-
ctum erigáltatott, az hol még a Kent Iras is meg-
itélte nek, annál inkább a régi Párok J. á t. A'
mint a többi Lőző a mostan li-bozattatott
Rajvani

16. Rajtsani Jesuitáknak háromló munkája szem-
telenül, kevélyen állatja.

S. 17. Mint hogy meg érték az egymással turalódó
főfő Pápoli, minémű Anti-Kristust nyerteneh lé-
gyen, hogy az Ekleziái Casuák, nem appellál-
tatnakh Fellyebb való Forumra, tehát mindenek-
et szabad aharat berint dispensálnakh vala, hab-
pens adomány lépén vala, minden eleitől fogván
való tilalmas dolgokat is meg szabaditnakh vala,
a Pia Mater Ecclesia hinc alatt szabados Ház-
asságot interdicalnakh vala, pensert interdi-
calt Matrimoniumot meg szabaditnakh vala
Imen lett; hogy a Kivállyok, Fejedelmek kösött,
sőt meg más Méltóságok kösött is az Anyafinság
lineáján az Házasság rithán esik vala; melly-
ből minémű kufárlódások lett legyen, s vagon
meg ma. i némelly Anyafialnak iteld-meg. E-
sert ragasztották optán a Keresztyénekre ama
Példa beszedet: Religio peperit, et Filia devo-
ravit Matrem.

S. 18. Látván minden jövedelmek felett való jöve-
delmek útját, a Matrimoniumot, tehát, hogy
erősebb

erősebb, és gyümölcsösebb legyen a dolog, tevék Sa^{17.}
cramentumnak, és az hit Romai Sacramentum-
ok között ma is egyik. Oh Kereskedésnek gyö-
nyörű kintse, és jövedelmes utja. De oh illy
áldott Sacramentumtól megfosztatott, másnak
assal gaddalkodó, magát attól is idvesség
Sacramentumtól megfosztó; hotoa a Sacra-
mentum idvességét, és a secl-mulacsi, annál
inkább tilalmasni, Ördögi Judomány, Szent
Pál Apostól Tanítása kerint, aki így szól I. Tim:
Rész IV. Az utolsó időben támadnak hamis
Tanítók, kik az Hűségöt megtiltják; kik
ördögi Judományt tanítanak. Szent Korona!
Aldott Papság!

§. 19. Időre azért arra menne a dolog, hogy a kir-
ályok, és Fejedelmek örömeit maradvánál a Fő
Papoknak, és Prælatusok kedvelben, és csak ropp
csekély eset ne legyen felőlök, mindent engednek
vala; Sőt némelly Potentatorok, hogy jó híreket
hagyassák, egész Ducatusokat, Tartományokat,
a Kereskedésnek testátnál vala; félnek vala az
Excom.

18. Excommunicationál meny-ütő követöl (c) tsah) é tsah attól magokat meg-ohassálvala: nohama asá méltatlan Excommunicatio tsah tükörrel feiny lö Gúsnch lát sík, é tartatíká Cordatumoh előtt.

§. 20. Midőn ezek így folyának, azon kösben a' Visi Gothumoh, azas, a' Napnyugoti Gothusok Királya Alaricus egész Itáliát tészesen pústítja, predállja, rongja és rabollja Anno Christi 410. Hasonlóképen a' Magyarok Királya Atilla a' Napnyugotot minden felé el-lepvén, zablatja Anno Christi 450. Szintén így as Henricusok Királya Odváser mint a' fellyebb való 410 diki Ep. tendőben Alaricus tselchedea, ő-is 417 ben egész Itáliát pústítván, Roma Városát meg-vísi; el; foglallya. Ezenn veszedelmes állapotjában Itáliának, é más Napnyugoti Országok ad Ekklesia is valóban változást szenvedé; mert a' Templomok el-pústítatának, as Oskolák el-hagyatának, a' Judosok el-fogyának a' sok háboruság, és futás miaca, mik orcs három predáló: Alaricus, Atilla, Odváser, egymás után illy bönyű pústítást tönch a' Napnyugoti Keresztényekhez, a' Judat-
lausag

lauság béborítá a föld kint, a melly-^{is} lőn a^{19.}
Bálványosárolnaki kültő Anyya.

§.21. E' füst alatt valóba kufárlodnaki vala a Ro-
mai Püspökhöz mindenféle kereskedésel és
árúval; Senki a Kent Irásból nem meri va-
la meg tráfolni; a Pápoli szabad akaratjok ke-
rint azt tanítják; sőt nem is tudja vala a nagy
Barbaris meg tráfolni; valamita' Püspök ta-
nit és telchepih vala, is a mi néhik hársos va-
la, is Konyhárolnaki bövsigere vala; a kintsel meg-
valódos Püspökhöz a Császár Sem zabolás hat-
ja- vala- meg a Soli Barbarisrolnaki Italian va-
ló koborlások miatt.

§.22. Ide néz az is, hogy Roma Város a híres vala,
is az os való Pápoli híres valának; kivált az
után, hogy a Nagy Constantinus Császár, Romát
Püspök lakó helyének hagyván, maga Coustan-
tinápolýba menni lakni; mindenké felca pedig,
azért; hogy a Romai Püspök Fokástól Pápaság-
ot nyere; a Keresztjének mindenfelől mennel vala
Roma látni Experiencia ergo, is melior hasa men-
nel vala, igen nagy betűletben is írték betű tar-
tatnak.

tatnakh vala; végre magokat Degeuehuch Sem tartják vala az Degeueh, ha Romában jártakoh nem voltanak; Sőt a Község a Püspöket nem is betűlli vala, ha Hasa mentében a Romai Püspöktől Palástot nem vésen vala. Ezt érten a Romai Püspök, a Palástot igen alhalmas árvon adja vala, a mint hogy a pens haláspáual tsah es as utja vala hátra. Ezt a Palástot mint képsitk már Romában a Püspökhöli páma. Lásd Lője Histor.

S. 23. Mind ehor, s mind es után a X^{edik} Scen. lum végig illy lineán ment a Kereftjénch dolga, naponként homiallyosodván a Solh Traditziókkal a Kent Irás. Ez egy meg volt a Csásárokhban, a Prerogativát ex toto a Pápáknak nem adták, a Romai Pápák is némű némű keppen engedtenek a Csásároknak, mind az Hetedik Pergellyig, a holt 1075ben. De es meg-méve próbálni, hogy a Csásárokkal újat husszon IV. Henricussal, a hűs hogy neki nem akara engedni, excommunicálta, y magát gondola, a Pápának Supplicálni kezdé reconciliációért, három egész napon mesitlabé.

rös hideg teli napokban Sompordála a Pápa aj. ^{21.}
táján, Semnem ett, Semnem ivott addig, végre
bő-borátá a Császárt magához; De úgy, hogy e-
gyik kezében ollót, a másikban Seprűt tartson,
bő mentében. Ezen Császár midőn a Pápa pa-
pustát meg-akarná trókolni, labait a Császár,
fjére képi est mondván: A' kigyóhoz, és Skorpio-
hoz tapodoh. Ez így lévén, ugyan trahnem ad-
ja vißpá a Pápa a Császárságot a IV. Henricus-
nak; hanem dedicállyá Rudolffusnak, illyen i-
gékkel: Petra dedit Petro, Petrus Diadema
Rudolpho. Melly dolgot nem beuyvedhetvén a
Császár, haddal megyen Rudolffusra, kit is meg-
győzven Henricus, és megölvén, Itáliát el-fog-
lallya. Hetedik Pergelly Pápat Romából ki-
üsi, és Sacrelumban meghalni keüßverin hám-
livetésben: Így fujta itt ki az Irgalmas Atya,
vagy alásatos Anya, a kolgáld kolgája kelid
Lelket.

§. 24. Ez jölkhet így maga kárával méré meg-
próbálni a Császárohoz való urallodást; de mind-
asonál.

22. azonáltal még sem hűnienek meg a Successor
Pápalis; hanem a Császárokon való uralkodás-
nak más módját találák, jobbat, és kezeletseb-
bet és előnél; mert előben a IV. Henricus va-
támaszták a Pápát az ő Fiát, az V. Henricust,
ki is az Atyját meg-ölvén 160 Császárrá tette-
vén, minden Auctoritást, mellyet IV. Henricus
öröszén oltalmas vala, oda vette a Romai Pápa-
nak, úgy hogy valamit akar vala a Pápa, mind
véghes viszi vala, csak kevés alodálllyal.

S. 25. Hogy pedig még is bátrabbal legyenek a kö-
vetkesendő Pápalis a Császárok Jurisdictioniojoh-
tól, egy e péle világon emlíkeszen Hálót von-
nak fel a Pápát, hogy mind Imperatorokat, Ki-
rályokat, Fjedelmeket, mind Felsőket, mind alsok-
at belé-keressenek, tudni-illik; ~~ingari~~ és bispatus-
kedik a XIV^{de} Seculumban a Pápát a Po-
tentatorokat, hogy kössenek fegyvert, és gyűjtse-
hadat egész Európában, és menyenek-el a Ka-
naan földére, és foglalják-el a kelet földet, egész Pa-
lestinát és Syriát, ahol a Kristus született, Jami-
tosa, beenyvedett, és meg-hölt, ne hagyják, hogy
a fertal-

a fertelmes Pogányok birodalmában, nescitur quode^{23.}
cepti astu Principes, et Reges, egész Európát fel-
lásszaptjához, nagy haddal fel-lépsülnek, két Sa-
bort meg indítanak, egyik mindigart a' Törökkel
meg ütözök Magyar-Ország felé, ott mindigart
100000. közel el-vés a' keresztények közül I. An-
drás Magyar Király idejében; De más had-
dal Godofridus a' Lotharingiai Herceg a' Sa-
racenusokra megyen, és a' Szent Földet el-foglal-
lja, Jeruzálembe be-megyén, Jeruzálemi Pa-
latinus, és Syriai Királyságra fel koronás tat-
ja magát Török Koronával est mondván: Ab
en Vram Jésus Kristus itt így koronás tator, en
sem vagyok jobb.

Abt irják; hogy II. Andras Király-is es utjáb-
ban a' Sinai Hegyen, és Arabia partjában a'
Magyaroknak Privilegiumot adott, és publicál-
ta volna; kiis es utjából dicsőségien hasa jött,
sok Magyarokat bel-pohlosságban, kik Sida' Or-
szágban meg bel-pohlosodtanak vala, hasa hoz-
ván magával.

§. 26. Ennek felette hogy bátrabbal legyenek, és se-
 renyebbek az hadakozásban, a' Római Pápa meg-
 szentelt apró keresztet kélt osztogat vala jó pecu-
 sán; melly keresztnek oly erjét állatja vala, hogy
 ha szintén a' pogányokkal való harczon el-ve-
 nének, tellyes bűnök bocsánatja lépjen, ha tud-
 ni illik a' keresztet se vellek lépjen. Erre omol-
 ván a' nép, nagy vásárt inditván Indulgentziá-
 keresztet kéjével; az Országok kiutcsból ki-fo-
 dulának, sőt népekből is, maga a' szent Anya a' sol-
 kiutcsel meg-rahodék, a' Királynok, Fjedelmek e-
 gyenként vívva eregelének pusztá Országokba,
 Iggyoktan sol Hadafosások miá költségeltől
 meg-foktatván a' Királynok, a' sol kiutcsel meg-
 rahodott Pápák ellen, felnem kelének, tamada-
 nak; hanem mindnyájon a' Romában fújt hó-
 tát kénkeritének fújni. Semmel látó, s' fül-
 lel halló dolog mai hős öttünk; hogy egy tudat-
 lan Barát, Páter, assal mer kérédni, hogy ne-
 ki sem Császár, sem Király, sem Fjedelmek pa-
 voutsolnak.

§. 27. Így li. vásván nyaholból a minden hatal. ^{R. 5.}

masságolmal jármát a Pápán, a Kent Pál Jani.
tása ellen, a li astirja; hogy, Minden Lélek
a Felső Hatalmasság alá legyen vettve. Epen
a Ditsösségek leg felsőbb poltzára ülénél. Azt
írja III^{dik} Alexander Pápa felől, hogy Lo-
vára ülven, egy felől a Lovánah Zabolóját, az
Angliai Király fogta; más felől a Frantziai
Király tartotta; s úgy veseték. De mintsen olly
Hágó, hogy Lejtője ne legyen; Nem hőlök az Em-
ber egy sör a Völgynek közepéből a Hegynek te-
tjére; Nem is ugrik az Hegynek tetjéről egy ug-
róban a Völgynek közepébe; hanem, lassan, lat-
san hág fel-is, úgy háll le-is. Nem jura a Római
Püspökség mindgyárt két Seculumok alatt a Pá-
paságnak Méltóságára; hanem egynekány hás
Ehrendök alá; Így nem is háll le Ditsösségek-
nek fejeit Vitorlaja Dornyából hirtelen; hanem
Istentől arra rendeltetett; s már küs lát ső bizony-
os Seculumok kerint.

§. 28. Addig Ditsösségek kerésienel Seculum
voltanah

26. völtana a Pápanak; Dea XIV^{di} Seculum.
nah elítöl fogva, a kövcskebeudól Dissóségi-
nel homályosodásának Seculum lönch. Leg-
előbbeni Clemens Pápa el-hagyván Romát
1306^{ban}, meue lakni Francziának Avignánev.
ü Városába a Szent Atya, holott circiter 70.
Eztendőket lakék a Szentsegy Atya; De ugy ol-
vastatik; nemelly olly kényere nyugtosa Avig-
na Városában, mint ma Romában as aranyat
nyofo gyálaban; mert a Francziák igen mostoha
fjai völtanak a Szent Atyának. Inuen nemelly 0.
lopok a 70. Eztendőig ott való lakásat a Pápa-
nak, hivták Babilioniai 70. Eztendőig való fog-
ságnak. Közössegy Petrus beszéde lett e világon:
Fallo Cantante Petrus flet.

§. 29. Ezek alatt as 70. Eztendők alatt pedig mig
Angliában lakék a Cathedra Papalis. Vikléfus
Angliában, Oxoniun Városában Professor
é Pap lévén, ellene kesdett tanítani, nem tralá
Pápoli fertelmes életének; hanem a Képeknek, Pur-
gatoriumnak, Szentek tisztelések, bün bocsánat
puszew

pénzen való adásának, az által való vásárol-^{27.}
ásának, Vis' Kentelének, a felettebb való Templom
éhségének is, és Klastromoknak's egyebeknek elle-
ne mondani; és Cseh. Országba menvén, a Valdense-
sekhez as előbb vöe Judomanyban meg erősíteni;
Cseh. Országból ismét meg-tere, Hús Jánost, és
másokat as Igaságnak esmérteiben meg tartván,
és meg-erősítvén.

§. 30. Eltelvén pedig as 70. Eptendő VI. Urbánus
Pápa visszá szerkeszté Romában Avignó Városá-
ból a Szent Péter Széket; a Romaiak VI. Urbánust
szentelék Pápanak, a Frantziák VII. Clemenst,
Ebből rút antipátia következék, a Pápák egymást
excommunicálták. De néha egyser's mind három
Pápa is voltanak; nem tudta Joha a Kösség, mel-
lyik Successora Szent Péternek, mellyik Szentebb;
mellyik infallibilisabb; mellyik as Anyaszent egy-
háznak igazabb Feje a Kristus után?'s át. Ezek
as Irgalmas Atyák egymást méreggel meg-ölték;
áldosák, áthosák, és Semmit elnem mulatának, va-
lami illette as illy helyi Szentéget; a mellyben még
a Pontificiusok is igen meg ütközének; mert a Fran-
tziai Király négy Eptendőig Pápát sem agnoscolta egyet-is.

§. 31.

S. 31. (Sch. Országban Prágában, Hus János való-
ban tanítja vala az Evangyéliomi Igasságot, melly
dolgot nem szenvedhete a Római Pápa; hanem Hus
Jánost a Constantzai Gyülekezetre citálta, Hus
János erős hit adás alatt a Pápa-hoz el-mene Con-
stantziába, ott hitte ellen a Pápa árestálja, meg-
égetteti, melly doloyert a Schekelnek egy része a kili-
Hus János. Tanítványi voltanak, Zyska Elöll
járó mellé állának, Vallásokert erőssen harczolá-
nak (: esek hivattatnak Hussitáknak :) melly
dolgot Julius Pápa halván, a Szent Péter avany
költöt a Tiberis tengerébe veté, est mondván:
Si non valeat Petri Clavis, valebit gladius Pauli
Innen így fohászkodtak a Pál kardjához nemelly
Anyafial: Hic gladius Pauli nos nunc defendat a
hoste.

S. 32. Anno 1313. Tizedik Leo Pápa üle a
tédvára, küs jöllehet igen jeler elméjü Ember va-
la külömben; de a Vadásár, halásár, madarásár
sol hárt tet hivatallyában. E Leo Pápa a sol
kintnek bövséget igen kiványja vala: Ast irjál
felöle; hogy egy gaddag Nenyec völe, ki sol aványá-
lön segítségül néli, hogy a Pápaságot el-nyerje,
el-érve

el. erven azért Leo ámit kíván vala, méltán^{29.}
meg kérheti vala az adosságot rajta; Hogy azért
mind az Adosságnak meg-fizetésére elégseget le-
hessen; mind a maga bőv költsége miá elne fejező-
djék, illy módot levele a Pénznélkeresésre; Eu-
ropánál majd minden részére, Tartományokra ke-
vélendő Doktorokat küld. ki, kiket tellyes hatalom-
mal bossáttal, hogy alárminémű bűnösnek bünc-
it meg-boríthatassák, tsak illendő lépem meg arany-
astással az Indulgenzia Campesin Cardinalis
Angliába, Arcomboldus Daniába é Scotiába, Mé-
diolani Samsont Helvetziába, Jézelius János
Fermaniába küldi; Melly hír hogy hi-terjed, a Sz:
Irást nem tudó; s Pápa Traditiojára Lelkeket bisó
kösség, Sergehenként omlanah vala az Indulgen-
ziára, az Eget, Dicsőséget, boldogságot kapován
visszavolljal vala; minden gonosbra ut nyitattih-
vala, mivel az idvességnek tsak pénz vala híjja.

§. 33. Ez halhatatlan é utálatos dolgon sok jó lel-
kü Emberek meg botránkosnak vala; kik kössül
Luther Márton, Vittenbergai Professor látván
a Judatlan községnek vala balgatagságát, hogy a
hisonyta.

30. bizonytalan dűességet bizonyos pénzű vennél,
kedde őhet inteni, hogy meg-gondollyál mit tele-
kepnél; mert a bünnel meg-bocsátására nem elég-
séges a világi kiút; mivel sem arannyon, sem esű-
tön; hanem a Krisztus Véréű váltattunk meg, a mint
a Szent Apostol Boll. melly dolgot meg értvén Jézú-
lus Barát, hogy Luther Márton az Indulgentzia
vájárat kétségtelen hosta; mindjárt az új mérge,
Munkát bocsátáki Lutherellen, az Indulgentia-
nak oltalmazására, mellyet is fundal nem a Szent
Iráson; hanem a Canonokon, és a Pápa Csálha-
tatlanágán.

S. 34. Luther Márton azért illy valmerős ködű-
cse látván Jézúlynak, hogy tudni-illik nem tal-
árulná; hanem a mellett mérge Irással is oltal-
massná; alhor a Vittembergai Auditoriumban
99. Théschet proponála, mellychet várkapul-
ban, ajtolban, Templomban kössönégy helyek-
en ki-függepte. A Kérdéshel Summája es:
Holott az Isten ellen vét az Ember; vallyon az I-
stenu kivül más bocsátatja e meg a bünt, megpu-
dgy pénz segűségűvel: E Dologgal vadoltaték
Luther Márton Romában a Pápanál Havesissel.
Luther

Luther Levele által meentegeti magát, hogy tud-^{31.}
ni illik tsah Discursus ergo telchedte, mivel nem
tudja asta' dolgot, hogy Jézus a Pápa hírével te-
lchedte, vagy nem, hogy illy szemelenül optogat-
ja pénsen a bűn bocsátó Indulgentiát s idvység-
et; sőt kérviss a Pápát, hogy illy tsalfai dolgot ne
protegálljon, hanem parantsolljon Jézusnál,
a' dolog felől; De a Pápa nem hogy ryolva'lt vol-
na erre pépen Luthernek; hanem inkább kemény-
en Követeli által meg. feyegeti.

§. 35. Semmit mind as' által ebben meg nem bot-
ráv'hozék Luther; hanem inkább annál mélyebben
is keményebben kesde vizsgálom a Pápák Traditio-
jokról; gyakron pálla kembe a Barátokkal, Pá-
terekkel, Szerzetekkel; de mindenkor Sz. Irványon
fundálván Argumentumát, melly által as argu-
mentumokat Canonok, s Pápák Traditioján, In-
fallibilitásán fundáló Barátokon triumphál;
Gyakron est is forgatta hájában Luther: Nem
gondoloh, ugy mond; a Pápa Excommunicatiojá-
val Semmit; él as' en Vraun Jésus Kristuson, a
kit illet minden dissóség; De ugyan tsah nem
nyughaték Luther; hanem Romában Citáltaték;
mindön

32. midőn azért a Vittembergai Academia értevé, hogy
Luthernek Romába kell menni, untatál a Deak-
jai, s mások is, hogy ne bízná életét a Pápa hitére, mi-
vel már sokszor a Pápa, adta hitelt meg nem tar-
totatál; De Luther azt felelé: Ha a mennyi téglá
Romában vagyou, mind "ördöggé" válnék, meg is el-
mennek, mert az Isten reménysegen Solt. 46.

S. 36. Szintén a tájban, némellyek értelmek szerint
meg emek előtte egy levél. Huldricus Zwinglius
Helvétziában valóban ellene monda az Indulgen-
tiáknak; pártját fogván azért a Magistratus, való-
ban kedde protegálni a Jესus Kristus érdeme által
való megigazolást. Idvesülést, a nép is könnyen
hísváta a Zwinglius tanítását, mivel érti vála,
hogy könnyebben jut az Ember az Idvesíghes asi-
gas hit, is abból következő jó tselkedések által,
mint sem a nagy Summa arany által; Sőt még
a Romai Atyafiak kösöti is valának sokan, kik
idolognak nem igen valának ellensöi; midőn
a Ceviusoknak sok undok, rut, is vétkes életük
Luther, Zwinglius, is mások által fel fedesték
vala: Isudára méltó dolog is lön, melly hitelen,
is melly sokan meg utálták a Pápa Traditioit, is
Indulgentiáit kevés idő alatt.

S. 37.

33.

§. 37. Először a Római Császár vala Carolus V^{ty},
ki látván az Országoknál, Királyságoknál egész
Európában való felzendülést, telley tehetsége
berint asohat tscudositeni késs vala; de minden-
korilly viggel, Conditiókkal, hogy az el. kezdett Re-
formatio annihilálódjék, a Királysok, az Országok
a Papismusra vedálljanak; De a Neo-Reforma-
tív Királysok és Országok, Fejedelmek és Városok
képebbek lönnek nagy dolgot szenvedni, hogy sem
a meg ymért Igabságot meg-tagadni, és a Római
Pápának Sullyos jármát nyalolba venni, s abba
a Setességbe visszanemni. Exemplum vero varis-
simum.

§. 38. Látván a Pápa a Császárnak a békeig hinc
alatt a Kelligióban kapcsolatlan fávadosását, arra
vivé a Császárt, hogy kötve fegyvert, és fegyverrel-
is hajtana vissza a Papismusra a keresztényeket; Ca-
rolus V^{ty} titkon hadat gyűjt, támaszta a Pro-
testansok ellen; a Protetansokou irtód a Pápa Trá-
ditioi ellen, mind a Tridentinai Conciliumban, mind
más Gyülekedetelben protetált Királysok, Fejedel-
mek és Városok:) erősen prosequálá őket. Vívén
épre a Protetansok a dolgot, ölis hitelenségből fegy-
vert

34. vert fogának, Joannes Fridericus a Saxoniai Ele-
cor. Palatinus, Joannes Landgravius, as Hassia
Dux, a Császár elcibe pálván kaddal, meg-havesol-
nak, Smalcadiában Malberga városnál. De a Csá-
szártól meg-győzetével, is a Fejedelmek Fridericus,
is Landgravius as hartz után parola sine alac meg-
fogatnak, is evös fogságban tartatnak a Császártól.

§. 39. Landgravius Veje Mauritius Fridericus hel-
lyében titetül Palatinusnak, amas fogolly Fridericus
Fijával lehet instatnak a Császárnak, edgyik
as Spjäre, másik as Augjäre, de haszontalan, mi-
vel a kemény fogságbol nem akará öher ki-borjat-
tani a Császár, mig Vallásolat el-nem hadjál, is a
Papismust nem recipiállyál; De esch Vallásolhos
Whercálván evös fogságban tartatnak mind addig,
mig Mauritius a Landgravius Veje, is Vilhelmus
a Fridericus Fija, hadat gyűjtével, a Bavariai Hercegy-
et Albertet, magok melle' vevél, a Császár ellen in-
dulának. Nagy Német Országon három Táborral
a Császárt a boros havasok kösöt keményen meg-
verél, kit-is meg-halasztván, as Imperiumon
keresztül, Tot Országra, holott egy Rastellyban Dra-
va vis partján Vittagóban a Császár meg állapodél,
s ott la

35.
sott lalé, mig as Ötöc I. Ferdinandus ahhori
Austriai Kivály, ott as ötöt üsö Fejedelmekkel meg-
békéllel; melly dolog-is egy ment véghe.

§. 40. Ferdinandus ahhori Austriai Kivály lát-
ván illy dologát Bányjának a Csásárnak, hősbenve-
tő magát, és meg békeltet a Csásár és a Fejedelmek-
et a Bavariai Hercegnel Albertnel akaraja
ellen; a Béke-ig helyének vándél a Dunamel-
let Passavia Városát 1552^bben, és ott illyen Trans-
actiót tőnek; hogy a Csásár a fogolly Fejedelmeket
actu, mindjárt bocsássa-el; a Protestánsoknak a
modo in posterum békésget adjon; a Protestán-
sokat nem hogy háborgatná; de sőt inkább óltal-
massa; melly dologra meg elűdt; ez ama máig-
is fenn tartó hitel, melly Passaviainak hivatta-
tik as Irólak: A Csásár tsal hamar es után
egy Klaszombaméne lakni, és meg hala ott, ő ma-
ga helyében I. Ferdinandus valaptván Csásár-
nak, as után Maximilianus, 2. Rudolfus, 2. Ma-
thias, 2. Ferdinandus, 3. Ferdinandus, 4. Leopoldus + Ferdinandus,
5. Josephus a Csásárságba hovekesven.

§. 41. Minc hogy pedig Luther és Carolostadius egy
Aca-

36. Académiában Vittenbergában Professorok vala-
nak együtt meg edjénech, hogy a Templomból a
képzet ki hordják; Carolostadiny Luther absenti-
ájában ki hordatá, a Templomoknál ké falait
tíftán fejéren meg-festeté; Luther meg-jöven a
Carolostadiny injuriájára vissza hordatni alá, a
est mondván: Imagines primum e Cordibus,
deinde e Templis ejiciendae. Ennek felcse a
Sacramentum dolgában sem alkhatának meg;
mivel Luther a Consubstantiatiót állatja va-
la, Carolostadiny pedig a Szent Pállal Péternek
bemeponak, jegyech tanitja vala a Sacramen-
tomi kenyeret és borc, Carolostadiny nál partját
fogák a Judokok, Oecolampadius, Calvinus, Mar-
loratus, Musculus, Perkinsius, Béza, Innen
lön hűlőmbűg a Lutheránusok, és Reforma-
tusiok hősöa.

3.42. Mint ment minden felé, s mint terjedett a
Reformatio a Kereptynech hősöa, minémű fatu-
olou ment által, mint kenődta, kik alaa, s ki-
töl, mindou, mihor, hányfor, nem egy, s nem két
kontrapapirossat hivánna annak leírása; de mu-
lólaj

lolaq vagy három dolgot fel-jegysek. Anno ³⁷
1570. Otodik Károly Francziai Király ide-
jében, egy hívő Lakodalomban bé gyűjtetnek
sok Fegyelmek, Fő Rendek, azok között a Panta-
lan Reformatyok erős hit adás alatt egyben
gyűjtetnek a pompára, hihetetlen hitetlen
Király nélkül áll, s minden le-váratja Paris
Városában, 30000. Embereket, Fegyvereket,
Akonyolnak, Leányolnak, gyermekelnek ártat-
lanul a Reformatióért véreket ki-ontá. Slejd:
in Ann: Christi 1572.

§. 43. 1688. Angliában Elisábeta uval-
kodik vala, ki ellen, mint hogy Reformativa va-
la, a Spanyol Király ki-mondhatatlan had-
sál készült, tsak az Hajoja a Visen 300. vala.
E' Spanyol Király Anglia ellen indulá, hogy
a Papismerre visszá hajtsa, sok Hajoit tsak
Barátokkal; s Szerszerekkel megvalja, illy vég-
gel, hogy mikeltyen meg-győzheti Elisábetát,
mindjárt Angliában minden Városiban a Tem-
plomokat, Scholákat, Collegiomokat Barátok-
kal, Szerszerekkel be-töltse; s a Reformatiót An-
gliából győkevertől ki-irta; melly Istenei kán-
diha

38.

és a hi. tet. p. tsab as Hajóra iró Distikon.
bólis, melly így volt:

In, quae Romanas audey Contemnere Leges,
Hispanico dices Subdere colla iugo.

De es Elisábétha Dráco nevű Emberű el. hűl.
de, hogy erős háddal resistálua, ellene állana; hi.
is Isten Segedelmeiből; s ereje által a kevély Spa.
nyalt úgy meg routá, hogy Hajóit is mind el. sül.
lyesté vitésével, Bavátival a Visben ölé; és Eli.
sábétha. is megfordítván esen kevély Spanyol
Verset, est iratá a maga Triumphalis Hajója.
ra:

In, qui Divinas audey contemnere Leges,
Femineo dices Subdere colla Colo.

Igy fordítá-el Isten as ö gonosz hándéhat. Itt
telih. béama Projectum: Hidd-el magad, ha
hégycut akarj vallani.

S. 44. Eunuchutánna ollyan aperto Marten,
morte seuhi Angliát a Kelligióere háborgatni,
hanem meg. halván Elisábétha, hagyá maga
hellyében Hatodik Jacobus Scotiánah Ki.
rallyát; kit titkon hádban meg. lövínch a titkon
meg. bírlea Larrol; de nem haláloson. Amah
utánna 1606 han egy. Gáner nevű Jészita tit
kon han

hou megvalhatja az Ország Hását Puhá 39.
porral |: az hová az Angliának Királya, Fő
Kendei, Urái, Nemesséi bi-politanaival valaggyül-
ni: | hogy felvegye, mikélyt a Gyűlés megképe;
de az Isten tudálatos képen ki-nyilatkozatta;
a melly dologért Páner-iz jutalmát el-vette, mi-
vel meg-öletett: Hogy pedig illy gonoszságért öle-
tet-meg, a Páristaság a Szent Martivol között
pámlálta, ma-iz emlíkeserben tartja a puhapor-
os kéntet.

§. 45. Mint jött pedig a Reformatio Magyar-
Országban, Felci István, Erdélyi Reformatus Pü-
pök, in Præfatione Preconii partis hyemalis et
vernalis, igen képen elő adja; hogy tudni-illik a
Felső Országokban lévő Reformatio felette igen
nagy örömet sült sok jó lelű; de más képen Pá-
ristaság járma alatt nyögő Magyar-Országi Em-
berelű; azért kedvűvel sokan a Felső Országok-
ra menni, és az megvilágosítottván az Evange-
liumi Tudományban, Igasságban, örömmel Haza
jönek vala, és sokakat megvilágosítanak vala,
Reformálnak vala, minden Kendek között, vévén
a Fő Kendek batorságot magoknál, sok Országok-
at, Városokat, Szőlő hegyeket, Szántó földeket, Biro-
dalmaikat

Dalmahat, Matmahat, a mellyeket per Sunda
bundam magold koporitorak vala egyber-is ma-
por. y a solk Erschek, Baratok, Papak, egymas
kosoa fel-ostak, y igy napouhenc Reformalodana

S. 46. Erdellybe mikepen jöa a Reformatio, Papai
Paris Ferentz megirja in Libro, cujus Titulus:
Ludus Reclivivum: Anno 1625 et 26. A Felso Or.
Bágozból meg-jöven nemelly keveskedö Szápol,
ujlagban Luther Mártonnal nemelly munkait
bé hosak Szebenben, y Brassóban; mellyet öröm-
mel kapának a több Szápol, is a Reformatiora
kispel lönel, Papot hívának Vittembergából, Ze-
benben a Pempliginy Márton Hásánál; Brassó-
ban, Heze János hásánál as Evangelionat
tanítani keddek, y a Városokban lakoa Plebá-
nusokat, Barátokat, y egyéb Szerszeseket fel-
ragván, as új Tanitokat halgatah; Söt jövedel-
meket-is asolnak el-vonak, lihi keveses panasz-
ló Levcler irának as Egri Püspöknek, a melly-
ben Siratják as eddig nélkül járó busának, bor-
nak, pensnek, tyulfiatd y a c. el-vonattatárát.

S. 47. Ezen panaszt értvén as Egri Püspök, as
alhor

alhor a Moháts meséjén a Török ellen Tábor, 41.
ban képviselő s levő Lajos Magyar Királynak
meg-írja az Erdélyi Szecsei s Brassai Dol-
got, mint hadtanak-el a Római Hitől, s Hit-
től, s mint rugtál fel régi vallásokat; De a ki-
rály szintén a Törökhel való Harezra képvislő
trah Levéllel consolállya a Brassai s Szecsei Plé-
bánusokat s Papokat, a Városnak pediglen erős-
en meg paroussollya, hogy az új Tanitokat oda
küldjék vissza, az honnan hoztál, a Luther Már-
ton könyveit egészén meg publicé, a Papoknak,
Plébánusoknak jövedelmeket meg adjál, küllöm-
ben mi helyt Isten néli győzedelmet ad, a pogány-
okon, mindjárt őket meg bünteti, Jóságokat pró-
dára hányja, s életet el-fogyatja.

S. 48. Melly homoru Levélet meg-olvasván a
Szecsei s Brassai Rápol, felette igen meg-ije-
dél; De Lajos Király Moháts meséjén meg-
esca halála meg vigasztalá őket edologban;
mert mi helyen meg írtál az őket fenyegető Ki-
rálynak halálát, el-hedde munkájokat cou-
tinuálta, a Papusust Városokból ki-irtál, mig
más

42. más Királynak vonakodtának, I. Ferdinandus Ja-
nos Királynak, ki Erdélyi Vájdávála, és alatt a
fűt alatt a Reformatióban meg-erősíték magokat,
a több Szász Városok és Faluk a dologban egyet ért-
vén. Így örökösök-meg a Reformatio Erdélyben.

S. 49. Az Erdélyi, és Magyar-Ország Magyar-
ok, és jönek is mennek vala a Felső Országokra,
a meg-hallott Reformatio világára; és így sok Ju-
dosok támadának, a Judos Angliak, Belgák,
Saksók, Németek és mások mellett, kik is Hasájok-
ban jöven, az Igasságra sokakat meg-tanítanak
vala, a Magyarok között kevesen amplectálák
a Luther Judománnyát; hanem Ivinglius, Caro-
lostadius és Calvinus; s más nagy lelű Emberek.
nek értelmekben erősíték-meg szívüket: Kín-
ten a képen lőn a dolog, mint; mihoz egy Sereg
Ember egy Sert bőlből ki-indul a világosságra,
és egy része a Tornáczba marad, más része pedig
a nap világára ki-megy. A Pápisusi Sert-
ségből sokan ki-indulának a Protestánsok; de
egy része a Pápisztágnak Tornáczában mara-
da Lutherrel, a Pápista Ceremoniákkal és ér-
telmekkel

telmehkez némelly Punctumokban ragaszkod^{43.}
ván; a más része a Népmelki-jöve épen a Nap'
sime alá Zvinglius, és más Reformatus Embere-
kkel az új Testamentomi Igas Ság hoz, szabad Ság-
hoz ragaszkodván.

3. 50. Aztól az időtől fogva é mai napiglan
mint foly a dolog, ez, és más Országokban, ho-
sok volna elő. Hám lálai; nem is képer Embere-
khez azt leírni, mint kezvették a kegyes Re-
formatusok halasért, hogy a Jézus Kristus érdem-
ches el-haladhatatlannal ragaszkodtanak igaz hit-
tel, minden adventitius Mediátorokat posthabál-
tanak a Jézuson kívül, és a Lelki esméretu való
uralkodást meg-veték I. a. t. Nyelv nintsen, amely
elő hám lállya, mennyi motstot kiáltanak veánk
hogy Lelkünk esméretu ellen, ama Czifra képelnek
térdes, fejet nem hájtunk; Semmi igazat nélkül
hollanunk nem szabad; Némelly Atyafiak kösöt
pedig a tartatit leg tudosabbnak, a ki legnagyobb
trusságot tud rajtunk üsni; kivált az hol a Re-
formatus Emberek vólak, olly helyen olly Embere-
khez tartanak minket, mintha Jézus Kristus,
Dvységet, kecs életet se tudnánk I. a. t. nem
hinnünk

44. hiennél; hanem mint valami oktalán állatol
tsak bunol e világot. Irják, egykor Romában 1:
Subbona Cautela: egy Reformatus Ember be-ment,
's hír futamodék: Hæreticus in Urbe, Minden
felől tudára gyűle a nép, hogy láthatnák es irtos-
tató tudát, mi Szerzet lehet az a Hæreticus, állit-
ván azt valami mirabile Monstrumnak: Ez
hírre egy Uri Ember is érhesik, hogy láthassa es
irtostató Hæreticus. Ez Ur meg-látja e bene-
moratus is Compositus Embere, is est mondja
reá: Hæreticus est quidem homo, haud dissimi-
lis nobis. De ámbár borult is homályban Rel-
ligionul világa káládatlanágunké, es után
mindasonáltal: Surget post nubila Phœbus,
Boldog a ki Hiv is álhataros; mert annual adatik
az életnek Koronája Amen.

Magyar
Füge Fék

1.

FÜGE FESZEK

Mellyben

Öt Tojások vagynak

az az:

Öt-féle dolgokban téboly-
go Elmének utban i:
gazitása.

A Maros-Vásárhellyi Nemes Refor.
Kollégiumban irta-le Horváth.
Marton, Nemes Adás-Tevelyi
Idősbb Kapóltsi Mihály Pé-
mára. In prioribus Diebus M. Julij
Anni 1770.

A'ki jöt ir, nem mind jöl ir
A'ki jöl ir, nem mind jöt ir.

Egészséggel kegyes Olvaso.
Seneca

3

Ad Lucilium Libro VI Episto-
la 45ta Scribit:

Non te moveat Dicentis auctoritas
nec quis dicat, sed quid dicatur attendito.

Ar. az.

A' Böls Seneka Luciliusnak azt ír-
ja, könyvenek Hatodik Képeben, és Le-
velenek Negyven Ötödikeben.

Meg-ne-indully sugymondja' kollo ke-
mellynek méltosága miatt, s azt se nézzed
ki-mondja, hanem mit mond arra fi-
gyelmezz.

Ne nézzed hát ezt is ki írta hanem
mit írt, és miért írta.

Ségy jó Egészségben.

4.

Nevezetinek Okai.

Auctor.

Adjon Isten Jó Napot Földi Uram!

Lector.

Isten fogadja Conter Uram.

Auctor.

Ime én kegyelmednek valamit hoztam.

Lector.

Mitsoda ha jó kérdeni?

Auctor.

Am valami Füge Fésék.

Lector.

Mitsoda Fésék?

Auctor.

Füge Fésék.

Füge
000

FÜGE FESZK = 5.

nel nevestem pedig ez Irátsolat, nem
anyira tráfáigáért, mint az hasonlatosságért.

I. Mert a Füge-madár | ha láttál vala-
ha | tal igen kicsin a több repeső Egi Madarak
között; Ugy é munka is Irás is a több Munkák
és Irások között igen kicsinle.

II. A Füge-Madár tal igen gyenge ágats-
lára sokta fészkét nagy Mesterséggel függeszteni;
még pedig Füz-Agra, nehöl pedig Nád-fálra son-
nét tsüggeder alá felé, Ugy é Munkátska is igen
vilony erősségen láttatik állani föléppen a
bűnt palástolól repéről.

III Noha láttatik ez a Fészek Vilony ágalon
függeni, de azért onnét lönnyen nagy bel-vé-
sék miatt is le nem szakad az, hanem erőssen
meg-áll; Ugy ez Irás is noha tal igen gyengénel
láttatik és tettetik egy eljében, mindazonáltal e-
rőssen is meg-mordulhatatlanul meg-áll,
mert kint Iráson fundáltatott.

FÜGE FESZEK.

IV. A' Füge madár többet önnél nem töjöl egyper Fejlében: Ugy ez Krisztus is val ötféle dolgotról beszélget.

Im illyfen rendel:

I. A' Bűnről közönségesen, és a' Meg-terésről.

II. Az Isten gondviseléséről és a' Dolgozásról.

III. A' Rétségéről és a' Jozanságról.

IV. A' Délíteléséről és a' Délítésges-tüvésről.

V. A' Fösvenységről és az Adakozásról.

Locus Primus.

A' Bűnről közönségesen

'Solt. V: 6 Gyűlöls minden gonosz teledöhet.

Ugyannyira igaz az Isten Természetiben, hogy soha a' bűnöst büntetetlen nem szenved. Ok: mert gyűlöli a' bűnöst.

I Hafina oktat.

Igen mérges Dolog hát a' Bűn, mert büntetést hoz az ember fejére, a' mint a' Példák bizonyítja.

II Hafina int.

Kerüld-elt hát a' Bűnt, ha meg-nem-alarsz büntetni.

Bűnös

Hísem irgalmas Kegyelmes az Isten.

Meg

FÜGÉ FELSZER.

7.

Meg-térő.

1. Bizony Irgalmas Kegyelmes az Isten, de egy-
besz mind Igaris 2 Mos 34: 6, 7.

2. Irgalmas Kegyelmes, de a' Meg-térőhöz Esa 1:
16. 18 Térj-meg hát, az Istennek Irgalmasságával
gonoszúl ne ély.

Bűnös.

Lám a' Bűnösökért jött a' Kristus i' Világra?
1 Tim. 1: 15,

Meg-térő.

Ugy, de a' Meg-térő Bűnösökért Mark 2: 17.
Te is légy hát meg-térő Bűnös.

Bűnös.

Ha, bizony nintsen az Ember Hatalmában a'
meg-térés?

Meg-térő.

Nintsen, hatalom szerint, elsőképpen, szabad ala-
ratból mindenestül fogva; mert minden Ember meg-
térése előtt tevélyeg mint a' Juh. Sole 119: 176;

Mindazáltal Isten Kegyelmeiből vissza hajólhat Em-
ber Istenhez, melly Kegyelmet külömb külömb
munkájiban viszi véghez, Mert,

1. Noha öket meg-kefirtti, somoritja, mintegy si-
velly meg-kefirtti az Evangelionnak prédikálása
által. Így 1 Pet 2: 27, 28. amár három Özer Férjakkal

Péter

FÜGGETLEN.

Péter predikálván, tfelekedék.

I. Néha a Nyavallyák, nyomorúságot által. Példa: Manasses Király, ki Vámban verettetvén az Assiriabeli Királytól, mikoron volna nagy tröfs fogságban, magát igen igen meg-aláérta-vala, és az ő Istenhez kérvesen sokáskodik vala 2 Cron 33: 11, 12.

III Néha az ő sok jö-teteményinek, Testi áldásinak böfleges volta által, mellyel mintegy ugyan inti az Embert, hogy induljon fel, avagy gah arzal, ha egyikkel nem, a Meg-térésre, és vegye esében magát, mivel hogy várakozik az által is Isten az ember után Rom 2: 4. Így hát Te is ez három utakon mindentör igyekezéssel Istenedhez meg-térni. Ha az Ige nem fog, fogjon az Istennek sokszor jö-teteménye, ha az is nem használ, használjon avagy gah az Istennek sokszor ostromozása.

Bűnös

Hallottam én azt előbbeni Predikátoroktól, hogy h: Péter is bűnös volt, de ugyan idvezült.

Meg-térő.

En is hallottam azt. I. Bűnös volt ugyan h: Péter, de nem volt Bűnben élő, bűnben keverő, mert más bűnösnek lenni, más bűnben keverni.

II h: Péter, ^{ne} el-vigerea gándékből, akaratból és vagyondásból vettérée-vala, hanem váratlan, véletlen, hirtelenségből, sőt mint egy éntelenségből, mert midőn hívúl a Tor-nátában réa sovították volna, hirtelenségből nem tudta

Pojung

FÜSÖ FÉSZEK.

9.

Pegény egyebet mit mondani maga mentésére,
hanem ezt monda: Nem tudom mit mondass Math.

26: 69, 70

III. Isak egyszer olvassuk, hogy Péter hármas taga-
dással vötközött, de őseán arután nem olvassuk
többsör hogy ezt felekedte volna.

IV. Az ő tagadása gal pájjával völt, Sive perit
pedig nem esia s: defecit Confessio in ore sed non in corde

V. Mngyarást ugyan akkor alig mondulhatok ki:
omnit referens meg-síratá ő azt Math 26: 25.

VI. Háromsori tagadásiért, háromsor kellett né-
ki vallást tenni a Krístusrol fel-támadása után.

Jan 21: 15.

Kövésd hát a Pétert I. Hamar való meg-térís-
ben. 2. Dünön való sírásban. B Kétségben való
nem esésben, nem pedig a Vétkezésben.

Dünös.

Még meg-téríthetek, mert Isten vagyoh, sohaig élh?

I. Sohaig élh? Meg-térő.
Söt rövid embernek élete

Job 14: 1.

2. Köz az Halál, úgy az Ijural mint az ő-
reggel, mit tuds benne meddig élh, nem iriál az
homlokodra, úgy látom én hogy söt Tisztalohat
levágnak az Erdőből ama régi Vén fákat mellől
a Vén fa aa marad sohaig.

3.
2

Füge Tejekek.

3. Szintén azért téj-meg hogy Ijju vagy
s. inkább, szolgálható Henedet Ijjuágoty mint
Vénőgedy: Ugyanis a Vén ember csak halni kíván
osztán, mint Simeon Luc 2:29.

4. Te had-el a Dűnt, nem a bűn hadon el tégedet.

5. Eleg immár, hogy er lött Dűnben éltél 1 Petr 4:3.

6. Nem jó solaig kurni halasztani meg-térésedet, mert
egy belé avulsz osztán, hogy ki nem tudh solaig-is betölte
fejtörni 2 Petr 2:14.

7. Sol Ijkat vált már meg soldor az olyan bolon
reménység mint az Absolont, 2 Sam 18:10. ki hirtelen
hajánál fogva atada is meg-hala Luk 12:19.20 Ama
Ijju Gárdagot, ki a melly éjjel maganah sol esztendő.
ket ígér-vala, azon éjjel meg-hala.

8. Vegeretxe Ijjuágot bűnéert itelebre vonsdon tege-
det az isten Pre 12:1. Téj-meg hát is legy jó jámbor.

Dűnös:

Halálom oxájan is meg-térhetek, mert egy hal-
lottam egy Paptól, hogy ama Tolvaj is akkor tért meg.

Meg-térő:

Ugy ugy! De P. Az a Tolvaj talám soha nem
hallott Predikációt, hanem által-utakon, erdőkön
hegyeken, völgyeken tolvajkodhatott, te pedig soldor hallott

Jüge Felek.

11.

az Istennek hivoyati beszédit. Pred 1: 24.

2. Igen ritka madár az: Nincs-e több Példa az Istenben a' ki ilyen módon illyenkor tört-meg.

3. Rend kívül való meg-térés volt az, de tegedet rendszert hív az Isten az Evangelium által, mondván: Térj-meg

Térjtel-meg mert et közelíte a' Mennyei országra.

4. Tolvaj volt az, de te nem vagy Tolvaj, bánnád-e ha valaki annal mondana, hanem keresztény Mennyei Fia vagy Rom 8: 15.

5. Mit tudsz benne Halálod orájáig mi tel, úgy eshetik hogy meg-nemulsz, egyet sem szollhatod vagy hirtelen halállal halsz meg mint Anánias és Sáfira Ist V. Ne jád-
dál orét a' Halál orájával, hanem inkább vigyázz és imádkozzál, hogy leszen találatossal. Mat 25: 13

Bűnös.

Nem gah én élek a' bűnben, hanem mások is olyan hasonló bűnözéssel mint én.

Meg-térő.

1. Bizony et hiszem mert mindentek olyan voltak, a' tel gonosz uton járcah, de veszen pedig, a' tel jó uton Math 7. 13. 14.

2. De nem kell néked a' Sokaságot követned a' gonoszban 2. Mos 23: 2

3. Ha veted hasonló vételözéssel, hasonló bűnözéssel

hisz

Füge Férzek

tesbeni esnek, úgy járval mint ama Sódoma vá-
rúval való városok, kik Sódomával hasonló vétel-
elven, hasonlóképpen elvéstek. Ne tekintsd hát a Sódoma-
ságot, hanem nezzed az igazságot.

Bűnös.

Oh Uram! hiszem lám meg a pentek. is vétkeztek

Meg-térő.

1. Vétkeztek, de gyarvóságból mint Pál Rom 7: 15.
2. Nem szabad néked a kenteket. is a gonoszság követni
3. Az ő bűnök nem volt halálra való, uralkodo vagy
várható, hanem csak mintegy eset, mely ő esetek
nem azért irattak meg, hogy kövessék, hanem feljűnk
a bűntől, a ti olyan erőss, hogy a kenteket. is el-czteték
és lábukról le-ütötte.
4. Vétkeztek, de meg is büntették, rólla meg. lakoltak
mint Dávid jára, ki Betsabéval mi lör vétkezett volna
azért az ő feleletéért a fegyver soha az ő Hara'ból
ki nem szabad 2 Sam 12: 10. 11. 12. Ne kövess hát sen-
ket a gonosban, hanem inkább kövess mindeneket
a jóban.

Lorus

Locus Secundus

Az Istennek gondviseléséről örönszegeren.

Math 6: 30 Ha az Isten a Merőnek fűvét, mely ha egy nap vágyon, más nap a Kementéig veatib, így ruházza, nemde nem sokkal inkább titeket oh kicsi hitűek.

Iolletke az Isten gondviselése minden teremtetű álla-
totra ki-terjed örönszegeren, de ugyan minden ember-
nek tiftihez kell ariert látni, és dolgoz et kell járn.

I Haszna oktat.

1. Hülsiges hit a' Dolgozás, is tifti az minden em-
bernek. 2. Nem szabados hit a' Restég és a' hivallodás.

II Haszna int.

Noyda hát kihi lásson dolgozhoz, ne hivallodjék, ne
restelhedjék, a' ki habo varrogasson, a' ki kánto bán-
yon vesssen, a' ki Deák irogasson és tanuljon.

Rest.

En nem munkalodom, mert hiszem Isten áldá-
sa gádagítja az Embert.

Munkás

Ugy 9
6

Füge Fészek

Ugy I. De nem minden embert, mert mindenkor
völcsök pégyével, s mindenkor is lépnek Deut 15: 11.

2. Nem gárdagságot emlegetem én, hanem tisztaságot
való eljávásodat.

3. Isten áldása gárdagot, de esd örök által, ugy-
mint: Kapa, Kapsa, Sarlo, ehe, kálo is, korog által
mint Isten pántása után gárdagala 1 Mo 26: 12 Is-
tob Pástoruaga után 1 Mo 31: 41. Te is járj el tisztasá-
goddal s egy varjad Istennel áldását.

Rest.

Lám azt mondja Kristus Urunk: Ne szolgál-
matosodjunk.

Munkás.

Azt mondja I. De Pogányi Módon tiltya, a mint
mingyárt az 3^{di} vers mutatja.

2. A kicellendivel egy kővetett szolgálmatosagot tiltya.

3. Istennel hitra hagyásával, sőt el-mulatása val,
várhoscalja & 33. vide

4. Tilalmas esd örökkel elven nem jóvalja, tud-
niillik; Lopással, hamis úforával, hamis kittel. Igy
berreg te is ne szolgálmatosodjál, hanem igaz Isteni
munkával, imádsággal, bírodalommal, Istennel

Füge Felek.

15.

nek el nem mulatásával, hátra nem hagyás-
sával Efes 4:28.

Rest.

Dolog nélkül is tart Istent, mert lám clegen vagy-
nak, a' his nem dolgoznak, még is élnek?

Munkás.

Elvárhatna Isten, ha akarja: de

1. Nem akar senkit Dolog nélkült tartani: 1. Kor

3: 19

2. A' his Dolog nélkül könnyen akar élni; könnyen
még is segínyedik Pel 20: 13. ismét könnyen kop-
lat is 2. Thessalon. 3: 10.

3. A' his munka nélkül élnek 1. Elég segíny-
séggel, rongyoson, koplatáissal élnek Pel 6: 9, 10, 11.

2. Néha lopásra vetemednek. 1. 30. 3. Néha az il-
lyen mia' nagy firetésig esnek sőt alapszó-fára is füg-
gytetik Pel 6: 31.

4. Ha mindenkor csak segíny ember létezik,
mindenkor csak segíny: Gardag ember, dolgája

is

Füge Fészek.

és rabja léfesz Péld 22: 7. No hát láss dolgod.
hoz, hogy mind magadnak legyen, mind maradéknak
legyen mit hagyjod Péld 13: 22.

Rest.

Ajdem Uram hallottam én a' Prédikátrióban,
hogy Isten el-tartotta az Hollok álcát is Ilyis Profétát
1 Kir 18.

Munkás

Ho! Hv! iars. Mi? P. Nem vagy Ilyis Proféta.
2. Rend kívül, Hódolatot képen volt az.
3. Kéntelenigböl kellett volt ő neki begyengnek Jéza.
bel etoa el-bujdosni: 40 napi jávo földre kietlen pusz-
ta barlangban menni, Emberek tört nem is mert ak-
kor la hni, akkor Angyal által tápláltatott 1 Kir 19:
Hollok álcát pedig mi'kor Isten tartotta, akkor nagy
Sülség is drágaság volt az egys országban három
Eztendőig 1 Kir 18. Ugyan akkor a' Saxeptabeli Öve-
gyet is sokig tartotta.
4. De nem olvassuk apstán köpör, hogy azután is
mind gah ugy idegelt volna. Errel hat magad-
ne birtassad, hanem gah dolgorral ífelül, mert hidd.
el-hogy éhen maradsz; ha Mester ember vagy dol-
gor; ha Déal tanulj, irogass.

Rest.

Füge fepek

17.

Rest.

De ugyan én veám-is gondot visel az Ur Isten?

Munkás.

De-hogy nem visel. P. Igen-is gondot visel, még csak egy verebets lére-is gondja vagyok néki Mat 10: 29.

2. De látod e? hogy még azok sem hivathódnak, hanem ledél levezni melle et repülnék is úgy idegelnek.

3. Még a' Póányokra-is gondot visel, de azire dolgozók is et-járnak, levez, lednek, ednak, vesnek mint Ismaéliták 1 Mos 37: 28. llnék Jósefet aták vala az ö bátyjai.

4. Gondot visel az Isten minden segélyekre, de aronb ad végül-is elejébe, mihez tartják magokat, és a' Resteket a' Hangyák Dor igazittya Pel 6: 6. Ne tá-

maszhozjal hát ilyen beszéskan az Isten gondviselése, mert mihobb a' te munkáidra terjed-ki az Isten gondviselése, mellyek körül te fogotodol mint Péter halapára körül Luce 5: 6. Isák pántása körül 1 Mos 26: 12 Jakob pántása körül 1 Mos 30

37. ti azé okarván hogy a' Juhok tarthát fogadni-nak, eleikbe: nyár, magyoro is gesztenye veszőket tar-
tilla meg, úgy te-is ha mi Dolyád vagyok, láss hor-
zá, ha habo vagy varrogás, ha Deüt irogás.

Rest

Mif

Füge Fejek.

Mi haſſna hogy tanulok, ugyan nem lennék én Pappá.
Munkás.

1. Nem is a' Papságot emlegetem én, hanem a' tanúságot, mert más a' Papság, más a' Tanúság, más a' Diákság.

2. A Papságtól felsz valám, ha iskolában tanulok, de am az iskola senkit sem tépén mindgyárt pappá.

3. Nem lehetünk mindnyájon Papokká, De lehetünk Diákokká.

4. Tanulj hát Gyermeliségedbe, légy garda Ijúságodba.

Rest.

Í' volna Uram bizony, de ha iskoládba őt is hat Ész. mindig kesereh, a' kenyéllé, meg, Bolom, osztán sem jó Diák sem jó Papás nem lehetek.

Munkás.

1. Ne keverj ám te hanem tanulj.

2. Ostaán nem kenyélléssel tanuljál a' Tudományt, hanem elmélkedéssel, fö-töréssel.

3. Meg-tanulhatsz azt is, hogy Ész-tendey is, mert qui capit, capit omnia. dicit Comenius.

4. Jó Papás is lehetek, mert a' nem annyig a' Mesterség, All, mint az éröben. Errel sem menthedd hát mily magadat, hanem csak vesztégedet mutogasd.

Locus Tertius.

A' Délességes tőréről 1 Petr 4: 14.

Jüge Fejek.

19

A több hasznos jószág-telekedetel között egyik a
bélelőleges tüvés. Oka. Mert boldoggá teszi az embert
Matth 5: 10.

I Haszna oktat.

Hát nem ártalmas, annál inkább nem haszonta-
lan embernek bélelőleges tüvésnek lenni

II Haszna int.

Légy bélelőleges tüvé.

Bélelőlegen.

Öröme el-senvednem a nyomorúságot, de hiszem
látja mind isten is mind ember, hogy méltatlan
dolgot akar rajtam el-lővetni ellenőgem.

Senvedő.

Hintén azért senved; ugyan-is hát öröme, hogy
méltatlan telekedés veled. 1 Petr 4: 16.

Bélelőlegen.

Nem volna bosszúság ha valamijét el-loptam volna.

Senvedő.

De Anyafi ha lopásodért kezdés ostán senvedni,
nem bélelőleges tüvés leszen az úgy, hanem látásodért
való lahóla's, piyyen vallás, senkinek sem illik pedig úgy
senvedni. 1 Petr 4: 15. Azért ha semmijét el-nem
loptad, nem tartorol egyébbel néhi, hanem, senvedissel.

Bélelő

Füge Fejek Béletelen

Nem szenvedhetem el, mert rútul meg-szidogata.

Szenvedő.

1. Ha meg-szidogattam, aldgjad öte Mat 6: 44.
2. Ne fíresz a gonosirt gonosfiat hanem inkább jóval
i Pet 3: 8, 9. Mat 5: 29.

Békételen.

Hijában mert mérges, hamis természetű vagyol is.
nem áthatom meg hogy bocsfut ne állanék.

Szenvedő.

1. Az hamis mérges természetű a hamissal és
a mérges viperákkal enged art.
2. Nem eses emberhez illik a hirtelen harag és hirtelen
való bocsfu-állás Peld 14: 12.
3. Haad Istene a bocsfu-állást, és véghez vi, mert
ö tifti az Rom 12: 19.
4. Nem csak teged szidogattak-meg, hanem Dávid Király
is meg-szidogatta Semei 2 Sam 16: 5 De ugyan el-szenvedé.
Krisztus Urunkat. is Mat 27: 39 Immár pedig nem
felyebb való a Tamitvány az ö Meşterénél, ha a Sárdát
Bétrebuló kistál sokkal inkább az ö Hára Nijét Mat
16: 25. Kövep hát a Krisztus a bélességes tavisben.

Füge Fek.

27.

Locus Quartus

A' rekeségröl. i. Mos 19: v 32.

Egy doloban majd több vellel felnem taláttatnak
mint a' Rekeségben okai.

1. Mert az ember gusolová téfi Peld. 20: 1.
2. Habogová, veskedövi téfi. ibidem
3. Gyilkosá is mint Absolon 2. Sam 14: 28.
4. Paráná, mint im a' Loh. Pelda.

I Hasna oktat.

Melly igen bolvos vellel leledzil a' rekeségben
gyönyörödil. II Hasna int.

No' azert ember irtózá a' Rekeségtöl mint anyi
vesedelmes Labyrinthól.

Rekeses.

Eleitöl fogva igen barátságos ember voltam én,
Loh ember tartya Házamat : nem lehet el' revülmem
i' bor italt.

Jozan.

Halló i' J. Mi nem a' Boritalt tiltja a' Re' drás, hanem
arral való gonosul ilist, mérvillalenséget, tor' lóssagot,
rekeséget 1. Cor 6: 10.

2. Hag

Füge Fészek.

2. Ha barátságos ember vagy pedig, az is igen szép dolog, nem kárkörtatni az is, sőt jóvalja az Isten Luc 16: 9 David. nál is. Lelki barátságos volt Jonathánnal a Saul királ 1 Sam 18: 1. Kristus Urunkkal is. Lazar Jan 11: 11. De

3. Barátid legyenek a jobban nem a gonoszban.

4. A' Felettebb-való barátságos merő Kábafüg.

5. Réseges barátid, nem néked barátid, hanem lepednyed. nek barátid sőt lopói, ivigyi, pusztított, és öviri mi van benne.

6. A' Résegesig miá boldulásra és ehel halásra szólás mint ama Jehorlo fia jára Luc 15: 14. 15. 16. Ne peresséd hát a' kétségseget mint auzi e' steleneséget

Réseges.

Ségyentem el-bujni barátim előd, mert félek rajta, hogy egy barátom sem léhen, s: barátságatlan léhen nevem.

Józon.

1. Ne bujj-el ám te, hanem a' midolgod vagyon láss ahaz, ne lessed barátidat mindenkor d'elig.

2. Ha szintén barátid nem léshet is, de réseges barátid is nem léshet, józon barátid pedig meg, saporodnak, ugyan is a' hitöl az ördögöl el-távoznak, ahaz az Angyalok járulnak mint a' Krisztushoz Matth 4: 11.

3. Jobb hogy barátságtalannak mondjattak, hogy sem bonifátsal, bor. kutnal, bor. g'isármak hiátsanah, kerüld el. hit az ilyen hasdotalan dolgot.

Lous

Füge Fészek.

23.

A' Fösvénysegről
Hor 6: 10.

Locus Quintus.

Sintén úgy el-lárvorik a fösvénysegről az ember
mint a' paráznaságról, Lopásért & Oká: mert szintén
úgy meg-rontja a' Fösvény az Istennel Fösvényét mint
szintén egyéb vétles Jah 2: 10. 11.

I Haszna oktat

Nem hiszi vétek hát a' Fösvényseg, mert imé el-lárvor-
tatja az embert. Példa ama fösvény Gardag Luk 16: 23.

II Haszna int.

Intorral hát alárki légy a' Fösvénysegtől, nérd meg
mely veszedelmes, hanem inkább légy adakozo.

Fösvény.

Nem adhatol mindenkor, hiszem eliget attam ez elött egy-
nehány ízben, legyen elég az.

Adakozo.

1. Nem is mondja az Isten, hogy mindenkor gah atton
adgy, vagy kell, vagy nem kell, hanem mi'kor kívántatik ah-
kor adj Mat 5: 43.

2. Nem gah életűnek elein kell adakoznod, hanem
mind végig, halálodig, mert mind addig Sáfár vagy

3. Nem

Füge feket

3. Nem kell a jobban meg-restitüör, alább alább szállandó
hanem elöbb elöbb kell menned, fellyebb fellyebb kell nevelen-
ned Rom 12: 17.

4. Ha ez elöte attál, ez után inkább adj Péto 3: 28.

5. Lám Isten-is nem talál egyse, képer ad tenked testi
jokat, hanem mind addig, míg sühölködöl a jök nélkül
Solt 145: 15.

6. Isten parantfolja, hogy a te segényidet el-ne féljtsed,
hanem örömeft jól tigy azokkal 5. Mos 15: 10, 11.

Fösvény.

Tehotó képen neven ha oaan oaan adakozok.

Adakozo.

1. A Tehotás az, mikor ember minden reas mennyét, vagy
Attától maradvott jóvait riméletlenül hasznatalan helyekbe
el-vestegeti, mód nélkül minden nye tobzodva elven azokkal,
mint ama Tehotó Fiu tselekedik Luc 15: 13. De

2. Az adakozás az, midön ember az ö jóraival Isten
dítfösségére is a sühölködő segényekbe sühségere el Sid
13: 16. A' hant Sátör ipitése-is igy adakozal-va az
Hraeliták Exod 25: 2, 3, 4

Fösvény.

Ha fölpor mind hal adton adom ki teremöl, el-is foggy
egyse: köldussa lépke, semti sem ad ostan nekem Sem

Füge Fejek

Semmit-is. Jobb azért, hogy míg vagyok addig sugorogtam.

Adakozó.

Ne féltly mert I. Nem fogy arzal et Jof Bagod, hanem mi-
labb Baporodih Peld 11:24

2. Gyakorlat még fehérebb az, a' ki nem adakozik, ugyanott.

3. Isak kötefont adod te azt, a' mit valaha a' fehérebb nyuj-
tat. Peld 19:17

4. Ha felettebb magadnak tartod jóaidat, az emberek
te rád sok gonoszt hálcanak és ugyan meg-is áthor-
nak Peld. 11 26.

Fösvény.

Az meg-is ugyan adok en-is, ha más ad, de én egye-
dül nem adok.

Adakozó.

1. Isak majomi jofal'stol adod hát ugy ha mástól
látod s. ugy adod.

2. Hísem ne nézz te másra, hanem légy első a' jó-
nak et-terdesében s. ad jó Pildát másoknak-is velle Mat
5: 16.

Fösvény

Nem olyan idő vagyok most uram, sok kura Vona
van rajtunk. Adakozó.

3. Annál inkább kellene Istennel kedvet keresnünk
menf

Jüge Fehel

mennél nagyobb a nyomorúság rajtunk, mert büntetés
a hura vona nyakunkon.

2. Nem csak mozean volt hura vona, hanem régi idő-
ben is sokszor volt, még pedig sulyosabb is kevesebb volt
altal, de ugyan adakortak az Istentől abban is, mint
Gedion idejében Dir 6:19. Ama Szeptabéli Asszony is
mi is nagy drágaság lett volna. Myémek még is adoz a te-
veiből 1Kir 17:12.

3. Lam még az Istentelen gonosz emberek is segítség-
gel voltak a közzé való, bükködötök, mint Serabel
Asszony a nagy drágaság idjén négy, Bar hamis Pro-
fétákat a maga Astalan topálala 1. Reg 18:19. Annál in-
rabb kell hát néked, a ki nem vagy hitetlen, a külvöl-
ködöt, rik a Krisztus répit viselid, segítened. Mat

25:140.

Fösvény.

Ugy Uram! de vaj ki sok hamis koldusok vagynak,
a kik csak a légyetést poltak, is hamissan et-ve-
getik az alamisnéit. Adakoro.

i Valóságos Dolog az, hogy vannak olyak olyan, de
2. Nem láthatjuk mi belől az ő piveket, hanem csak

Tüge Fépek

27

livül a' mit látkunk, art nézzük 1 Sam 16: 7. Arive
mit tudunk benne, igazán kitudul é, vagy nem.

3. Isten büntetése az ő rajtók, ha magokat a ké-
vegető koldussal fáraptyák

4. Ők adnak az ő álnofságokrol pámos.

5. Az irás azt tanítja, hogy mindennel jól kell
teünk, meg ellenfigünel-is Rom 12: 20. Annál in-
rabb a' Hívek Helyével Gal 6: 10.

Igy léfesz boldog minden dolgaidby Pild 14: 21.

Boldog a' ki a' peyenyekket kegyelmességet Helyével

Amen

Vége.

A Mafodir Rāroa

Amatodile Rakoczi György né Lovántfi Susan
na Fejedelem Ághony régi eleinek igaz val
lóságát el hagyván a Rómái hitre által ment
Anno 1670. a Sáros Patai Collegiumot és
Sol Reformata Ecclesiát erősen üldözött Ma-
gyar Országban, mely miá Sáros Patakon a
Collegium meg nem maradhaván; a Bódog
emlégetű Betlen Gábor Fejedelem a Collegi-
umot Erdélyben be hivatván Gyula Fejér Vár-
ra telepítette; mely most Maros Váráshelyen
vagy: a Collegiummal meg telepedésekor a Gyu-
la Fejér Vári Templomban a Fejedelem és Tanács
Ural jelen lételken el mondott Prædicationo.

Textus Birál. 17. v. 9.

Es monda neki Miko: Honnan jössz? felele neki; Levita
vagyok én, Judának Városából Betlehemből jövök,
és én járok s. keletre hol helyet találok.

In nomine Dni. Exordium.

mely Országban, Hazában, Városban és Tartomány-
ban a jó régimen meg bomol; Homorú, Káros
és veszedelmes változások hortál azt követni.
Hogy Kettőt vagy hármát említsék, ilyen

Poi. Independencia. Az a fejetlen lábság, mihol min-
denek kégyel tövel vagnal s. által egbe; nagy, kieszin
Gazdag, Hegény, Paraszt, Nemes, azt eszelelési a mi öné

Eitegyid.

önökéi tezejik. Ilyen homok Metamorfosis vala
 Izraelben a Bivál idejében ut patet. IX. 6. Ana-
 polban nem vala Király Izraelben. Kinek, kinek
 ami jónak tezejik vala azó hemei előtt azt csele-
 kezi vala, a mit Esaiás mond. 3. 6. Hogy a Koffig
 hozott egyik a máfilat meg nyomorítja, a gyermek
 a vén emberen, és az elvettetett alá vala a tífte-
 tetes emberen. hatalmas Éodir.

II. Szó. Ilyen az alienigenorum in ruptio in Regnum.
 az, az, az Hazában De generalis az Hazában s. or-
 szágban vala bé ütél, és szabadosan vala grassá-
 lások, ittis, amottis, Példa gyanánt lehet nékünk
 a fido Republica, melyken meddig a jó Regimen
 meg tartatott addig nékik semmi sem ártá-
 tott, de mikélyt a meg bomlott ottan menten se-
 regendint tudultak rájok a környékben lévő
 sok Pogányok, s. azok vették tőlük hadoltattak.
 öket: nemely Kemzetek. 18. nemelyek 20. nemel-
 lyek 40. Eftendőig: tudta azt Jeremias Profeta
 azért midőn meg holt volna ama az Istent felő
 Jofias Király, látván minémű változás követi
 az országot, mint egy Epitafium gyanánt illy ho-
 moru Verset rogasta ki. Izal. 4. 20. 21. Ami-
 elünk az Urnak meg kentt Királya meg fogatja
 azó töörbe, ki felől azt mondottuk: azó arnyéka-
 elünk a Pogányok között. önyj és vigadok. Per-
 sioniam: ne önyj és ne vigadok Edomnak ká-
 nya

Leánya azon, ki labozol Huezual földében im
még te rajtad is által mégyen a pohár, meg
visegevel, és orádol.

II. Hor. Honoru változása, a jo Regimennek meg
bontását hozta követni, nem egész, hanem
az országnak Republicanus magában való
meg hasonlása, két, három, vagy négy felé való
szakadása, heme hunyék ama halhatatlan
emlekezeti Salamon Királynak, és mivel
aző heme hunyásával meg hasonlított változik
a jo Regimen, két felé szakada az Israel országa,
a tis Kemzettség ama bálványozó Jeroboam
mellé állta, a Salamon Fia Roboam mel-
lett csak két Kemzettség marada, Juda, és Beni-
amin. Mi lön ebből gyűlölséget kezevén egy-
más között, ki telik ő rajtok is ama mondás:
omne Regnum in se divisum desolabitur.
mestt egymás között meg békéltetetlen gyűlöl-
séget tartván; addig veretes: ütdörzte egymást,
hogy végre az idegenek nyelék el öhet, hogy se or-
szágok, se Királyok, se Hazájok ne lenne, a mint
ma látjuk állapotjokat a nyavalyás síornak.

Hor. Honoru változás, a mely a jo Regimennek
bontását hozta követni, nem egész; hanem a
Religionat is azzal együtt a jo Egyházi rendnek meg
bontása, így lön a dolog Israelben, mikélyt Jerobo-
am maga mellé catta a tis Kemzettséget, legelső
gondjais.

21
gondjais az ön hogy a Kéligiot és az egyházi ren-
det változtassa meg azért, a mint meg-
láthatni. 2. Cron. 11. 14. 15. 16. mert ki üzi a Lé-
vitákat az ő Országából, hogy az Urnak ne bold-
gálnának, és rendelé magának Papokat a
magas hegyeken való Bálványokhoz, melyhe-
ket ő csináltatott vala, sőt erős Edictum a-
latt meg tiltá hogy senki a népek közül Jerusa-
lembe az holott az Istennek Temploma Vala fel-
ne menne, innen ön az offtán hogy a hegyen
Lévíták el hagyván az ő Falvesztőket, és jófá-
gotat, mennek és bujdosnak vala Júdiában,
és Jerusalemben. Ilyen Lévítárol vagyon em-
lékezet a Szegében, ahi nem Jeroboám ide-
jében ugyan, hanem a Babil idejében a milor
a jó Regimen meg kezdett vala bomlani, hazá-
jából ki bujdosván, jár, Kél, alá s. fel Eszaim
tartományába az holott helyet magának he-
lyet és nyugodalmat találhasson.

Két részis Vannak a Szegében.

Az első résziben vagyon egy Misa nevű Embernek,
a kinek a házához talált volt menni a bujdosó
Lévita, tudarozása a Lévítától, tudni illik honnan
jöne.

A második résziben vagyon a Lévitanak felelete. En ugy-
mond Júdának Városából Betlehemből jövök, de én
járak Kél a hol helyet találom. Magyarok.

Magyarazattya a Leezséné.

mo. Micsoda ember volt Micha? a kinek háza-
hoz találtt volt menni a bujdosó lévita.
Felelet. Ami azt az embert illeti. Ratione origi-
nis fuit. Efraimita, az az Efraimnak nemzet-
ségéből való és hámozando ember, a mely E-
fraim Nemzetiség a tizenkét nemzetiség között
jeles és nevezetes nemzetiség volt, aköz gondoljuk
nehai öföket, tudni illik Jofefet, a kitől hámozta-
nak, aköz hatalmokat, mivel ez a több nemzetiség
között, hatalmassabb és mint egy tisztességesebb névü
volt ut patet Hos. 13. 1. Miköz Efraim Joff való
mindenek vettegnel való töle, fel vette magát az
Izraélnek nipe között.

do. Ratione habitationis seu loci. Montanus.
Hegyi ember volt, ut patet ex U. 2. Vala pedig
egy Terfiu Efraim hegeröl, kinek neve Micha
vala, a kinek, a kinek háza való az Efraim ter-
tománnyának hegyes völgyes réfiben.

tio. Ratione Religionis. Nem hinte tífia val-
lásu ember volt, a mint hogy abban az időben
contufio lévén az egész országhar, a vallás igen
meg vesztegettetett való, ig öis nem való attol
üres, mert kepelet öntetett való magának és
azokban abarta az Istent tisztelni ut patett
U. 5. A Micha háza pedig való Balványolnak
háza, és Gínala Efodot és kepelet, és fel hente
le egyiket özö Fiai közül hogy lenne neki papja.

32
IV. to. Zelofus fuit. Buzgó vagy kegyes ember volt.
Mert látván a nagy Confusiot mind a Politiaiban,
mind az Ecclesiában, nem akára minden Isteni
tisztelét nélkül el lenni, hanem mint egy Do-
mestica Ecclesiát erigál magánál, a maga há-
zánál, hogy a mint lehet az Istent tisztelje, a-
mely ő buzgólagya mivel babonafüggetlenség
meg elegitve, mind azonáltal nem volt min-
denestől fogva dicsegetes.

V. to. Hospitalis és humanus ember volt. Mely-
meg tesz és hársombol.

1. mo. Nem hurogattya a szegény Levitát, hanem
nagy emberiségessen kérdéslel tőle, hogy hon-
nan jő? mint ha mondáná, látom hogy buj-
dosó vagy, akarom meg tudni, honnan jő, hon-
nan bujdosol? s. hová igyekezel?

2. do. Hogy nem igazithya más ember házához, más
városban vagy faluban a bujdosó Levitát, hanem
meg marasztya őtet a maga házánál, nagy ember-
ségessen azt mondgya neki: U. 10. Maradj meg én-
nélam és leg nékem Atyám helyett és Papom
helyett. Bezzeg nem amaz emberetlen Gibeoni-
tál közül való volt es, a kívül emlékezet vagy
ezen kívül. Cap. 19. ottis egy bujdosó Levitáról va-
gyon emlékezet, ki midőn feleségestől, holgástól együtt
Gibeonba bé tért volna, leül nyavalyás a Piaczon,

34
de senki nem találkozik ahi ötét házához befo-
rá és be fogadná, v. 15. Lőt a város Istentelen lakói
nagy injuriát tettek rajta, az Háza az hora egy-
szegény sellés ember be fogadta vala ötét, és roha-
nának, magát a Levitát csak meg nem öli, a Fele-
ségével pedig illetlenül élnek, mely megis kala-
nyavalyás.

12. ti. Abbol hogy nem csak meg marasztya a bujdosó
Levitát házában, hanem egyhersen mind tisztességes
állapotot rendel néki, Háza - ételt, italát, ruhá-
zatot, v. 10. Marag meg én nálam Atyám helyett,
és Papom helyett, én pedig adok tenéked tíz ezüst-
pénzt estendőnként, két öltöző ruhát, és ételt,
pro etedeltt

13. di. Kérdés. Mitől indított es a Levita hogy aző há-
zához Judának Bethleheméből Efraim földére bujdosott,
vagy melle és bujdosni? Annal egynekéany probabilis
okai lehetnek.

14. ti. Hogy a mint a féle zür zavaros állapotban hozott
lenni, nem maradhatott szegény házában béivel,
hogy onnét ki kergettetett, a minémü állapottyol vala
a Levitának Jeroboam idejében 2. Cor. 11. 14. kénfe-
vittetvén el hogyni Salujolat, Városolat, és jofágo-
lat, melle vala Judában es Jerusalemben. Hasonló
állapottya vala a szegény Illyesnek az Achab király
idejében, 1. Reg. 18. Sokhol nem maradhatott a szegény

Profeta.

profeta b6ivel hol az Horeb hegyre bujdosik, hol a
 Faimelus tetejere, hol ismet imitt amott a Barlan
 gokban, ug, hog: magais az Isten egyhez azt kerdi
 tole, mit keres itt ilyen nagy komoruán, megfelel
 a Profeta s. azt mondja 1. Reg. 19: 10. Nagy bufulasom
 vagyon a Seregetnek usiett Istenéert, mertt el hagy
 tal a te f6vettségedot az Israel fiai es a te oltaridat
 le vontottal, es a te profetaidat meg 6ltel, es csak egye
 dul maradtam, engemetis pedig halálra keresnek.
 A Kegény Amosis hasonlo állapotban forgott ut patet
 Amos. 7. Ama gonosz Amasias Pap, a Jeroboam Papja
 meg fenyegeti es azt mondja neki. W. 17: 13. te Profeta
 eregy fussel Juda földere es ott egyel kenyeret, es ott
 profetaly, mertt a Királynal Kent helye es, es az or
 szagnal Higa.

Avagy 2. dik. ora es lehet a Levita bujdosásánál, hog az Ecclé
 siában a mellyelben a Leviták foglaltanak az orna
 jövedelmi el foglaltattal, es ug, nem leven magát mi
 vel táplálni a nyavalyas Levitának, kényszeritett ha
 zájából idegen földre bujdosni, aminémü állapottyol
 vala a Levitának Athalia Királyné Affronj idejében,
 aki az Isten Házát es ahoz rendeltetett jofagot el
 foglaltván fordította a Bálvanyokra. 2. Cron. 14.

Avagy 3. dik. ora lehet a Levita bujdosásánál valami rend
 kívül valo eség, a mely miatt az emberel néha kénsze
 ritettnek.

kényszerítettnek hazajövet el hagyni, és életében
táplálását idegen földre bujdosni, az három közül
akár mellyiket vegyed fel ott; elég az, hogy ugyan-
eset bujdosásra jutott a hegény Levitának dolga.

Dit. Kérdés. Honnan jött és hová ment a Levita?

Felelet. Jött Judeának tartományából és ment Efra-
im földre vagy tartományába, az az ment egyik
homked Tartományból más homked Tartományba.
Ugyanis mint böles Salamon mondja Péta. 27:10.
Jobb a közel valo homked a távol valo Atyafinál.

Ment azon egy Nihai ös Városból hármozott embe-
rel közé, mért tudjuk azt, hogy: Juda, és Efraim
Jakob pátriarkának maradéki voltanak.

Ment vala azon egy Vallásu emberek közé, mért még
akkor tempore Judicum, amint hogy orfágor egy
voltt a tienkét Nemzetiségük, ig Vallásolis egy volt.

Ment a Lapias, az az igen meg nyomorított föld-
re, Efraim Hegyes földre, az holott hihető hogy
csendesebb volt az állapot. His praemissis videamus.

Az Isten noha azö dolgait bujdosásra bozáltya: mind
azon által a bujdosásnak földében gondot visel vol-
lot, parancsolván oly jámbor és Istenes embere-
ket, akik őket hájorban fogadják, — tartják és
táplálják. Veritas in Textu.

Péta erre a mi Lezkenben az Iffju Levita,
im es ki bujdosil hazájából, jár alá s. fel hol ma-
gának helyet találhasson, azonban addig bujdosil,
hogy egy emberfíges Micha nevü emberre találro-
zil, ari.

34
találkozik, a ki ötet házában fogadja be, és tisz-
tefféges állapotott vendele néli.

Példa továbbá eire Abraham Patriárka,
Gen: 12: 12. Az holott midön ötet Isten bujdosás-
ra hívna, azt igéri néli hogy meg átgya ötet
sőt meg azoratis a kir ötet átgyal.

Példa mégis Järob Patriárka, a ki midön
Mesopotámia felé bujdosni, meg jelenél néli
Isten alomban és azt mondja Gen: 28: 19. Imé én
teveled vagyok, hogy meg örizzel tégedet valahová
menedék, és meg hozzáal tégedet e földre, mert
elnem hagyat tégedet.

Példa David Király, ki midön Saul miatt Ha-
zába sohól meg nem maradhat, a Filistensok
földére halada, ottis Isten az Achis Király előtt
kedvességét adott néli, hánya alá vette, magát,
Háza népét. 1. Sam. 14: ide valo ama Jezabeltől
Hamrivotésben ^{tté} üggetett profétálnal péda-
jok, azt mondja Jezabel, hogy már azornal, vag feyver,
vag éfíg miatt mind el kell vefniel, azomban rendel
az Isten egy Abdiás nevü fő embert, a ki azodat otve-
nendint a Barlangokban el rejtven, kenyereit
és vizzel táplállya vala. 1. Reg. 18: 14.

Ratio primo. Mert az Isten hereti azö henteit is holga-
it; hereti pedig Atyai és Anyai heretettel, sőt annális
nagobbal.

nagyobbal, ut est. Efa. 49: 19. Vallyon el feletle-
 zire az Anya azö kis gyermekéről, hogy ne Eönyö-
 sülyön azö méhénéel fiain, mind azon által
 ha az el feletkezéris, de én nem feletkezem el
 te solad, est az Atyai herelmet emlegeti Istennel
 Dávid. Solt. 103: 13. Amireppen könyörül az Atya
 azö fiain, azonleppen könyörül az Ur az ötét fe-
 lörön, magát pedig biztattya. Psal. 27: 10. Ha az én
 Atyám és az én Anyám el hagnaris engemet: az Ur
 magához véfer engemet.

Amore immutabili. Meg változhatatlan heretettel,
 és olly heretettel a mely el nem oltathatik. Ezt bizo-
 nította S. Pal. Rom. 8: 36. 39. A Menyasszonyis azt
 mondja s. emlegeti. Cant. 8: 6. Tégy engemet mint
 egy pecsételt ate hivedre, mint egy belyeget ate ka-
 ródra, mert erős a heretet mint a halál, kemény,
 mint a koporsó, a bugyo felelem, annal kemény tü-
 zesel mint a sebes láng, sol vízel sem oltathatik
 azt el. Innen mondja Isten. Efa. 4: 7. Ne fély
 én holgám Jákob, mert meg váltottalak tégedet,
 neveden aevetelel tégedet; enyiv vag te, mihor
 a vízer által menüdeks, a vízel el nem boritnak
 tégedet, mihoror a tűzör járándaks, meg nem égk,
 és a láng meg nem perfel tégedet.

Amore diffuso et dilatato. Az az kiterjett bőv
 heretettel.

heretettel. Rom. 5: 5. Az Istennek herelme ki öntetett
 a mi szívünkbe, a Szent Lélek által, mely miné-
 künk adtatott, a mely heretettel kut fejéből ily
 drága folyamatos harmoznak:

1. mo. Hogy aző Léle által még a rementelen állapotban
 is jó remenséget heres ő bennel. ut est, Esa. 8: 17. An-
 nak okéért várom az Urat, aki el rejtette aző okéját
 a Jakobnak házában, és várom ötet, a Davidis emel a
 remenséget Istájjával támogattya magát, Psal 23:
 4. Ha hintén az halál árnyékában; vag árnyékában
 völgyében járnékis nem félnek. ug Habakuk Profeta-
 is Cap. 3: 17. 18. Ha a Fige fa nem virágzik, és semmi gyü-
 möles nem leken a földön, meg csal az olajfának
 munkája, és a mező elést nem teremnek, ki vész a juh
 az akolból, és nem leken örök az Istállóban. En mind
 azon által, örvendezek, és Vigadok az én meg habadi-
 t. Istenemben.
2. do. Hogy nagy refocillátiót, heres ő bennel aris az élet-
 re, aris a halálra, aris boldog aris boldogtalan álla-
 potra, mint Szent Pál maga felöl mondja Act.
 De én semmivel sem gondolok, az én életemis emé-
 kem nem drága, csak végezhessem el az én futásomat
 örömmel, és a halgálatott, melyet vettem az Ur János
 Kristustól, hogy bizonyígot tegem aző kezetnevel -
 Evangéliomról. ismét 2. Tim. 4: 6. 7. Immar én
 meg áldostatom, az én halálommal ideje közel vagyok,
 amag reme

amás nemes harcot meg harcoltam; futásomat elvé-
gestem, hitemet megtartottam.

Ilyen resolutus ember volt David azo bujdosasaban,
ast mondga Sador Papnal 2. sam. 13: 23. 26. Vid-
vifo az Ister Ladajat a Varosban, haen az elott
kedves lehel, engemet ismet vihya hoz, es meg
mutatlya emnelem az Istennel sitorat, ha pedig
ast mondga az Ister nem kellez emnelem, im
hol vagyol eselkedjel ug velem a mint neki-
teziel. Ilyen resolutio vala amas három Hjabanis.

titio Secunda. Merth az Ister azo bujdosó ügyet ma-
ga ügyenek tanitlya lenni. ut liquet Psal. 105: 15.

Az en meg kenettetteimet ne illesztel: es az en
profetaimnal ne aragatol. Zaeh. A ki titelet
bant az en kemem sennyet bantya. Mat. 10: 40.

A ki titelet be fogad engemet fogad be. Actol.
9: 21. Saul, Saul, mit kerdesz engemet. Ihol az-

o Hivenek ütdözéselet, maga ütdözésenek mond-
ga lenni a Kristus. Ezen dolgot vilagoson tanitya

az Abraham petoaja, ki midon Gerarbabujdosnel
el aragjat tolle venni a Felesiget, de az Ister meg

sennyeteli Abimelet kiralyt, ast mondga neki: add
meg annal az embernek a Felesiget mert profi-
ta, es imad kozik te eritted es elfz, ha pedig meg nem

adod, tud gyad hogy bizonyosan meg halz mind
mind te, mind a te hazad nepe. Gen. 20: 7. Amas a-

bantis meg sennyeteli hogy ne artona Jakobnal. Gen.
31: 14.

Gen. 31: 14. meg látod hogy jalobnaab se jott se go-
nokt ne foly.

Ufus Pokostatorius.

Ugye hogy az Isten néha az ő kezeleses henteitis-
bujdosása juttatja: mind azonáltal gondot visel
ő rollo, ha ugy van a dolog mint hogy ugjis van,
int minket es a tudomány mint illik a bujdosához,
ami bujdosó állapotunkban, hogy az Istennel gond-
viselését várhatjuk, magunkra, viseljük egy magun-
kat mint illik a bujdosához, mind Istense névre,
mind magunkra névre, a Eil között bujdosunk.
Istense névre miképpen:

1. mo Patientes. Ne zúgotogjunk Isten ellen, mint
amas desperált Cain. Gen. 4: 14. Ime ki üfz
masthan engemet ate ország elől é földnek kine-
re hogy bujdosó és vándorló legyen é földön.

2. Do Constantes. Örömmel meg nyugodván az Istent
jo tetkeiben. Jac: 1: Hogy ööm gyantát tarezátol
Atyám fiait mikor külsőb külsőb sele kifeste-
tekben estel, est commendállya vunk Tanitvá-
nyinal. Mat: 5: 11-12. mikor üdöznek és háborgat-
nak titeket en írettem, örüljete és örvende-
zete, mert a ti jutalmátok bővleges legyen Mennben.

3. tio Perserverantes. Valamiképpen a bujdosásnak nyo-
mogattatását meg győzöttetvén Istentől el ne-
szakadjunk, mert aki végig meg marad az idegöl.

42

Maite. 14: 13. Hat azola neive a kir között bujdo-
sunk, mireppen viseltyük magunkat?

Modeste. Embersegesen, illendő s. érde. lett becsüle-
tetet meg adván azolnak, így eselekedett a nagy Ab-
rahám, tiszteffignel oráert meg hajtya magát a tar-
tományok népe előtt a kir között bujdosott. Gen.
27: 16.

Grate. Haláosó léppen, recognoscálván azolnak hálá-
osó voltokat a kir között bujdosunk, kövessük egy-
ben ama Moáb földére bujdosott R. hut Akhont, Ei-
nek midőn meg engedte volna a Bethlehemi gazdag
Fő ember a Boáz, hogy az ő tulajdonon nem csak bu-
za sejezet fedjen, hanem az ő aratóival és Léányi-
val, ^{együtt} egyet is igyél, nagy embersegesen hinton a földig
meg hajtya magát Boáz előtt, s. azt mondga neki
a R. hut: Cap: 21: 10. Hogy találtam én illyen kedvet
ate hemeid előtt, hogy esmérj engemet holott én ve-
gen vagyok.

Abique scandalo. Meg vonnyuk magunkat, hog-
valakit, a kir között bujdosunk, ami magunk vise-
lésivel vagy eg, vagy más módon meg ne botránko-
saffunk, sőt inkább ugy világostogjuk ami világos-
ságnak hogy máfolis látván ami eseteiteinket
dícsőitezél az Istent. Mat: 5: 16.

Pacific. Valami zenebonát, vagy aró való által-
matosságot ne indicsunk azol között a kirnél bujdo-
sunk.

43
bujdosunk, fogadjuk meg amit az Apostol mond.
Rom. 12: 16. A menyire lehet minden emberrel bé-
kefében élnünk, ha ezeket cselekedjünk a lehen
hog az Isten meg bannya ami bujdosásunkat és az
ö Félsége gondviselését várhattuk fejünkre, avagy
ast hogy hazá vifén bennünket, ha földi Hazánkba
nem, véget vetvén világi bujdosásunknak által
vifén amas Menyei Hazánkban az holott nem lehen
fisis, nem lesz fájdalom, mert az elföl el multat.
Apoc: 21: 4. Avagy a meddig Istennel ug tejjel hog
a bujdosásban tarczon minket, rendel egy vag Eit
Istent felo Abdiast, aki ha egyebbel nem; kenyér-
rel és vizel el tartya az Unak Profitaist, 1. Reg.
18: 4. Rendel valami Istent felo sunamitist, aki
ugyan unholya a Féjjet, és ast monogya: ime jo
viam! az Istennel embere süntelen ezen jár alá-
s. fel, azért kerlek csinállyunk egy kamorait, és be-
rezzünk aba ágat és Astaltt, és gertya tartot, hog
miel mihozánk jövend hadó teijen be abban.
1. Reg: 4: 10.

Ufus Consolatorius.

Uge hog az Isten azö bujdosóra is kenteire, gon-
dot vifel, meg azö bujdosásunkat idejénis, nagy sun-
damentumos vigasztalások holgál a szegény
bujdosónak, ug hog: Symbolum ganant Abra-
hámnal azt monohattyal, Deus providebit. As I.
sten.

44
Az Isten gondot visel. Gen. 27:14. De azt mondod hegény
bujdosó Embek, ugged az én házomon kívül halok meg, az
én Ástyanval koporsójában nem tetettelem, Ezt mondom
én erre, az én holott haly meg, mindegy es, mert: Domini
est terra et ejus plenitudo Psal. 24:2. Még csak a Pogány
poéták azt mondja. Fatalis jactura sepulchri, Coelo tegi-
tus qui non habet Urnam.

Mégis azt mondod ugged hegény vagyok hog, kel élnem
az idegen földön. Hallodé! hegény volt Jácob mikor buj-
dosni indult, mert egy pátyával ment általa Jordánon,
mikor pedig viha ment azt mondja, mástan pedig két
seregem vagyok.

Azt mondod mégis: öreg is magammal jól tehetetlen
vagyok, hallodé! öreg volt Ábrám, mert a kalma-
sint volt hárs Eftendős, mikor lalta földiből ki mé-
ne, de ugyan csak gondot viseltt övöla az Isten, öreg
ugy mint: nyolegyvan Eftendős embek vala ama Gilé-
ádból való Bazillai Fő Embek, de gyámolt parancsola
önéki az Isten, mert azt mondja David Király önéki:
Jere velem, mert én el tartlak tégedet én nálam Je-
rusalemben. 2. Sam: 19. 33.

Ufus Applicatorius.

Magunkra való haszn. Terintetes Ragyágtól azt
kiszédhetné mástan én tölem mint valamely Micha,
honnán jöh te Levita, avagy ti Leviták honnan jö-
tek, azt mondom én erre. Mi Judánál Bethlehemé-
ből jörünk, Magyar oshágnál Szász Patak nevű Váro-
sábol.

45
városából, a melyet én, nem egy tekintetre nevére Beth-
lehemhez hasonlítottam. Bethlehem annyit tesz mint
kenyérnek háza, ez is háza való a lelki kenyérnek, tud-
ni illik az igaz Evangéliumi tudományról. De oh
mely igen kézzel kötöttél a kenyérnek háza, úgy hogy
sírán mondhatjuk a Jeremiással, a fial kenyéret
kéinek, de ninem a kir nével adgaral. Jer. 2: 12.

Bethlehemben volt egy jeles forrás, a melyből
nagy híve Szarava kivánt a Dávid innya, ut patet
2. Sam: 23: 15. Ami Bethlehemünkre való egy keines
jeles forrás, a Mufálnak néhai lép forrásol, a mely-
nek folyamattjai egész e Magyar Hazára ki áradnak
vala, de mint az Abraham kutyát, úgy emi forrásur-
latis ké hányál az itig Filistenfor.

Bethlehem való a Kristus születésének helye, a-
mi Bethlehemünkrebenis jól tanítványi születette-
nek a Kristusnak, alá a Profétát, alá az Evangelistát
nevezül, de nagy véletlen, reméntelen sírbe hálla-
ami ezes Átyánk, úgy hogy sírán mondhatjuk Jere-
miással. Jer. 5: 7. Árvák maradtunk Átya nélkül.

Továbbá mégis azt kirdhetné én töllem valaki mint
valamely Múcho, hová mig te levital, azt mondom én-
erre, megjűnt avrag jövűnk Efraim hegyere Erdélybe,
a mely más neven Gimbisnek. Hegyes földnek mon-
datik. nem jövűnk valamely meffye földről, Júdiából
vagy máfannan, hanem homfied orfagból homfied or-
fagból

orkánba, nem jöttünk idegenek idegenekhez, hanem
 hanem mint azon egy néhai Magyar vitéköl hősmo-
 zott emberéhez, mint Atyafiak Atyafiához,
 nem jöttünk mint valami Pogányok és Bálványo-
 zók, hanem mint igaz Keresztények Keresztényekhez,
 velünk együtt ugyan azon egy hitnek cseledekhez, ne-
 czudalozzát azért senki selette rajta, hogy ti hoz-
 zátok és nem másvá jöttünk.

Végre mégis azt kérhetné én tőlem valamely
 Miha, ti Levíták mit jartok, mit kerestek itt?
 est felelem én erre, mi járunk kelünk hogy vala-
 hol magunknak nyugodalmat találjunk, mertt
 Magyar Országban a Koldusnak Vagon ~~találunk~~
 lyukot, az égi madárnak Vagon fészket, de
 minélünk annyi helyünk nincszen hol fészün-
 ket le hajszuk, a Kédariták, Lakók, Földök, Giga-
 nyok találtanak magoknak szállást de miné-
 ünk igaz Ősi Magyaroknak ab aqua et igne
interdictum. csak tűzzel, Vizzel sem szabad ha-
 zánkban élnünk, a Verebnek találunk fészket az
 Isten Sátoránál, de mi olyanok vagunk mint
 a Fészéköl ki üzetett madár. Psal. 102: Eja. 36: -
 2. mint a Puskában laro Pellikán madár Psal. 102:
 Ez az ora azért a miest mi ide jöttünk ide bujdosunk,
 ezeket a pusztá Collegiomokat meg ültük
 és pedig Teremtetes Erdély Ország! ennek Miltosa-
 gos.

67
Miltóságos Fejedelme! Hízatokban vettetek és
hármaitok alá fogadtatok, azért mit adjunk és
mit mondjunk ténéltek: Kristus Urunk mihoz
aző Tanítványit é feles világra el küldötte, azt
hagán néli, hogy: valamely Házba ké menne
ilyen módon köhözzeik azt: Békeffeg es Házna.
Mat. 10: 12. Miis többet nem mondhatunk hanem
est. Békeffeg legyen es Házna Kemes Erdely Orhá-
gánal. Hozon meg tégédet as Ur, es önyen meg
tégédet, világoftya meg as Ur aző országját te raj-
tas, es könyörüllyön te rajtas, földusa as Ur aző
országját te ráas, es adyon ténéltek békeffegét.

Rom: 6: 24. 25. 26. Igátos meg hajdan as Hion Pap
as Izrael népet, enis azon átdast mondom ténéltek.
Átdott legyen a ti Fejedelmeter, halgassa meg as Ur
ötet aző háborúfigánal napján, küldjön legittye-
get néli aző kezzeiges helyéből, es a sionból oltal-
mazzá meg ötet. Psal. 20: 1. Átdottak legyenek a ti Ta-
nais Uraitok, nyugodgyél meg azolon a bölcseség-
nel, litélemmel es tanácsnal lelke. Esa. 11: 2.

Átdott legyen a ti egész Orhágtok, könyörüllyös as
Ur ti rajtatok, es építze fel ti köztetek aző sionánal
romladogott köfalait. Amen.

51

As 1750. did E

52
Az 1750^{iki} esztendőben kezdődött Bur-
gus Királlyal való Háborújáról írte egy néhány verset.

Leitől fogván volt a háborúságh
Sazzal egyben kötött Julyos nyomorságh
Mellyben embert érte gyakor somorságh
Neha jó Beventwe, Mida, és vigasság.

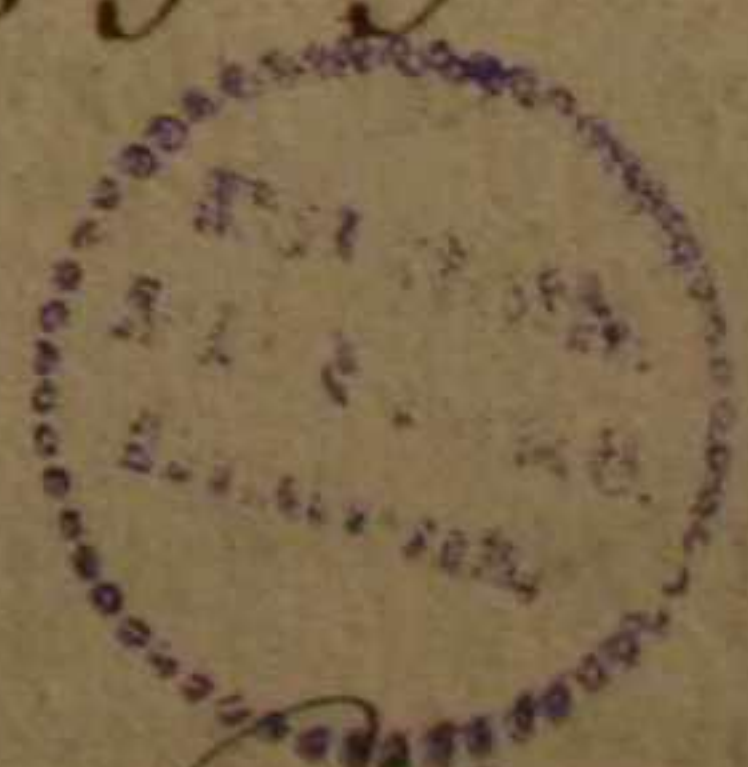
Joh Potentatorok viselt dolgaitat
Nem tselom hámbatni, hives probájóhat
Hannem kevideden iron tsak azóhat,
Holmi Beventwek volt, s valottunk károlat

Milejpen Joh Bejény Legenyeknek Tejrek
Agyu sarróbb Jegyver miat mint le estek
De mind azekar is firt ugy amint estek
Mindent öfveleggel in most le nem festek

Hannem az Időnek rövidobb vóttáent
Az olvasónak is ö mulatságáent

Nepünknek sokszori nagy farasságáent
Majd ivok valamit ö viselt dolgáent

Ezer két ház ötven hatodik Jolydogal
A Durgus kifeké jön a pék fujdogal
A Kuntz, hol etöl, hol edalt aldogal
Háttel a Trajpona velle ballaydogal.

Leh Ország.

Egek Orkára csapott, Leossis fele jöt
 Megalhor á hol járt nagy karokat nem lött
 Ugyan ott elföben velünk met ütözött
 Nem nyert ottan semmit, egyt seppet sem veztett?

Másik Eftendöben került Rajkimbeghez
 Dnyott is á környül álo nagy Hegyekhez
 Ami népsünk ottan az ő Seregekhez
 Képsést megalani nem volt erejekhez

Mert ő felese fok ~~ezred~~ ezred magával
 Masirozott verppant fel képzült Hadával
 Hej ha tudna volna Népsünknek kárával
 Nem lött volna minket, csupán á markával

El foghatott volna; Husz ezren voltunk
 Hol Harmintz hat ezer embert réánk vártunk
 De mind addig megis tölle meg nem váltunk
 Valamig Herintset velle nem próbáltunk

De á fokaságnak meg nyomot eleje
 Nemis volt á tudna mert á föld mezeje
 Terme volt velle vége sumind eleje
 Nem volt hova lejtsen Rajkimbeg erdeje

Erdön Hegyen, völgyön nyomoltunk lötte
 A Nep chis zavart, fok nemis vihesse
 Holmi aprólikjät el kanta vesse
 Ami költsége volt azt jöt el vjate?

Nagy

59

Nagy nyomorúsággal meg is mint lehetett
Akitől mihi jessen, hogy ott ki lehetett
Lodult, jobb volt ahi elébb el mehetett?
Kenyert is ha volt hogy ha leülhetett?

Plöve Pragaig jöhöl nem akkorunk
Hanem Masiroztunk inkább mint mutatunk
Kérvünkre ejtetés keveset allusunk
Talpon állva többet völtünk mint nyugosunk

Ujra megint velle Harcoltunk Prágánál.
Ahol több karit vältottunk az eddig lott karinál
Mert ha mindegy fennig, mindent fel fämtátnál.
Azt mondom majd többet éit Prága Váránál.

Nagy ütközés völt is sok ezer ember
Sok Ur is Szabatis Tiffek is le estek
Mindén jete Vitez, s más finü ember
Heverték a földön mint akáfalet rendek.

Az Agyu morgással jött nem válogatott
A kartass egy aránt tejet és fagatott
Keze laba nélkül az ember jajgatott,
A Favalleria hetul nyagatatott.

Meg remült a sabadt egész Armadia
El nyugált ott hagyott a Favalleria
Johan kiáltottak Oh Jesus Maria
De a Durguselöt nem voltigratia?

Heudorge

Menőrgés módgyára a Fegyver ropogott

Az Agyn golyóis repseben ugrmogott
Hubitz minden felől, jött, s köztünk pattogott
Mint villag az égen a kard ugy villogott.

Johán az Ur Istent segítségül hírták,
Még annyira az áttát, teremtett posták
Johán még Anyókat s Anyókat is hírták
Nemmeltek pediglen akik Verbúáltak.

Nané nem volt kapna nem volt a reményiség
Az ember meg ijedt, könnyűül vett az irásig
Egyen be Prágáig hajtott az ellenesség
Itt volt hada el, hada el, meg nyomot a fűtésig

Durgusnak egy képe Fejér hegyre szállott
Ma's csupán belőle Siska halman átott
Atöbbsi kána fiant fannot vajt kapát ott
Nem volt meg csak egy is ki dolgozott sajnálatot.

Egy néhány napszig körülünk ugy álltak
Városot gyujto, s rontó szerfamosokat vártak
Mik az elkeresztéjjel Napokat járvtak
Hol a Nagy Agynaknak Patriát csináltak

A Dombik Hubitzol mi helyen érkeztek
Egész s fel körtönök felől érkeztek
A Patriák körül el kézülni kezdtek.
A Városok öhis közeliobb járvtak.

Haregy

Hat egykor izaha egy két ora közt
 Egy huszon négy fontos katon jöt, s. bé közt
 Az nyomon utanna sok ezer ekezet
 Embert, s. epületben mindegyik ütközött

A Siska hegyes joha nem halgatott?
 Hanem a híreit ugyan ra sagatott?
 Dombit, is Golyobist sürin botgatott?
 Tűz es Golyobist is a melly gyujtogatott?

Emberek az utján nem volt képe's járm
 Magát s. felsőbb jóvat kezdete et járm
 Mindenknek néhez volt szabadulást varni
 De a Burgus Jenkit nem tudott sajnálni

Az ellen ség látó igen nagy károkat,
 Nem tett: hanem nemelty jels Tempstomokat,
 Tornyokat s. más egyéb köy rendű hárolat
 Romtosa, es néha égete azokat.

De a bunn forntt njs olyan veszedelmes
 Nem látott; nyujtottab hozzá segédelm
 Igaz az is hogy nem kaptak jóvedelm
 Egyebet, hanem csak testi töredelm.

Maha hus kövottök, s. ruh miz megdrágodot.
 A Voldos summivel rakodni nem tudot
 Profonon mint mások ő többet ragodot.
 Volt Schyris, komisk List, de husra vagyodot.

Ében is ugyan csak mondhatom kedvünkre,
Jartak Fő Tisztjeink néha ebédünkre
Ha más nem volt Lovas vagyak pémünkre,
Vettünk, ettünk, chis teünk fűkéségünkre.

De aki a Ló húst emri nem akarta
Vagy emellygős gyomru volt, azt meg utálta
Fadgyat vet vagy Olajat, s. velle azt utálta
Mit akart, ha ra itt, inát el motkolta.

A Durgus Királyra fordul a Dal Szerenise.

A be Zára's alatt a Király el került.
Kutinkoz, s. fivében vig volt igen örült
Bizot is Nejséhez, reménye meg nem hült
De meg talatkozot, mert ott buben merült

A Lajk Gvardajónak ott hutott el seise
Mert erőt vett rajta a Királyne neise
Mellyeknek többnyire mind Lövöt volt keise
Hiket is az Agyu, vagy Kartas meg teise

De meg ezen kivül sok Generálisok
Mindem jele Tisztok, is Granatirosook
Vallagatott Vasas sejs Draganyosok
Pattantyns Fizeller, is Muskotirosook

Mint jo kassza's elött a Meröben a fü
El hull ugy eset itt, bar igaz volt, is hü.
Az ö Királyához; vagy mint falban a kö

De valahol

58
De rakodih. többe magátol ki nem jü

Akik is már többe hidjék fel nem kelnek
Vatannig idejék nekik el nem kelnek
A fel támadásig, már öököt kevernek
De addig köyhökben többen is kevernek

Nem gondolatom legyen Világon ollyan Néps
Dár Pogány legyen az, ollyan mint a fa kejs
De ha illyen forma veszedelumben léps,
Megtér, a vagy el vesz mint a Földi Geréps

Ha nem tudtad ez am a kesetlen hatal
Mert valakit uton, ut felül e' talat,
Nem válogat senkit, aki előre áll

Mind Tízket köy embert egy áramot se kassat

Meg maradt Népsével a Kivály veterát
Lodul Prága felé s. akiket ott talat
Parancsol és mindent elejökben sáimlat
Hadják és a Városot mert jelen az hatal

Nem vesek kézfára, egy szivel szelkkel
Vakaródtak egész minden erejökkel.

Sok holmijék maradt és, nem vihettek el,
Mert a veszedelmek már láttak szemekkel

A Tabornak helyén sok sáim sáim sáim
Agyu alá való sörnyü nagy kerékek,
Hajók, golyópisok, Dombok, és egyébek
Maradtak egy fővel amit nem vihettek

A Bem sá

A benn Horult Népis utanna ki rohan

Hogy már kaladásnak el indultak onnat
Az Agyn utannok poltot ugyan koppant
Hullot a golyobis köztök ugyan puffant

Megvénjente ottan ugyan Seprec viffa.

Szerte kellyel palat s. nem volt vége hofssa.

Nem juthatott hatra maradt a kaffa
Vagy pedig el pöhöt s. el bujt a kavaffa

Egész Armadia más nap úyn kezdte

Uton, és ut félt a Jagersig leste

A Horvath saj velle mind regget s. mind ofre

Ha meg kapstak egy egy mint a más megvénjente

Eh Ország Gránitzán egy Városotklában

Hagytak egy Commendot, de más liciában

Küldöt s. e már estet benn Saxonában

Mind a ketőt vévvel verék ~~vitték~~ ehlo tájban

Ez a másik Fobk, de Németjeih lakja

Jol lehet hogy magát Tsek Országhoz rabja

Elet a Durgwnak itt Négy ezer rabja

Dorította ötett ujra bannat rabja

De meg ezen kívül négy ház kéreket

Hármat pedig pényet dugva kellyesket

Háromfaj

Háromszáz Kurutzot, Lovat, s. fegyverket.
Generál Markiel fogta el ezeket.

Saxoniában van fitya szép város
Keritese köből, kottos is, is város
Ez a nap kereskedők lakják es sok város.
De ellenség előt nem erős söt város

Az ellenség erre felé vakhatódot
Mária királyné neje takaródot
Egy Armádia hűte s. nyomakodot
Igen jól meg vértük míg tovább szabadot.

It igaz hogy magát keményen tartotta
A város mind addig joba fet nem adta.
Míg királyné neje azt fet nem gyujtotta
s. valamig falait majd össze romtotta

Felséges Asszonyunk királynéunk Hívei
Fő Generálisok Uri sok Tisztai
Köz vendek is minden fite sok Nejei
Pattantyus, is sok más egyebb vitédei.

Egy sivat Lelkek ugyan rajta estek
Nem gondoltak velle bár hatando Tisztok
Hmmdgyant ki muljon, ott legyen el estek
Arvadakra, de, öl nem voltak restek.

A Dombok le fete mint a Digno Tökök
Hullottak s. sarnoktak vészentes füstök.
Ez a neved

61
Ez a vépedetem olyan volt kőzetök
Hogy meg Aranyok is megolván, s. ezüstök.

Az Agyu golyobit egy mást ficske
A tűzet felebe nagyon fejtette,
Se Durgus, se Durges egy mást nem mentesse
Mert az Ördögötis a félyet kergette

Ha firkos koparu Dombival be toppant
Talam még a víz is ott tűzet fet lobbant
Nak azt veték éfben az ház le dűlt s. reppant.
Mert Agyu golyobit foltot ugyan puffant.

De az Dombi s. Agyu golyobis a kívül
Hány Hazakat a tűz, is a nagy Fűst meg öl
Mert ha aragálovak a városon betölt
Lásak a fűst miat fultat minden fetől

Egy helyben olly rsuda eslet ez időben
Tizen haton buvtak be egy kö Pinzeben.
Esete kopo gyermek volt egy Affony öleben
Nek fultak mind, s. gyermek meg maradt serben

Ha d legyen ez; s. mennyünk tovább a Durgussal
Ott hagyta fútot; ugyan tűzzel vassal
Lodult Gerlinz felé éhen ivestással.
Sotoc volt a kaptza nem gondolt a marssal.

Gerlinz va
23

Felicz Városánál egy néhány napokat
 Töltött, s. azott éjjel, Nappal csak Sínzokat.
 Mi kápná volt benne ottis nagy károkat
 Vallot s. Néjset vesztet, s. egy néhány Ágyukat

Generál Nádasdi maga sorpsával.
 s. a hozzá küldött sorpsó részével
 Réa utótt egészen, de nem mindnyajával
 Hanem csak a Néjsnek granátavossával

Mindeketten lötték egy máskor tűzesen
 Ágyu, Kartátó, porodott meggeslen

Az apró golyóbró oly süvűn sebeseu
 Lött mint a zápor, hogy nem hűt vésűdesen.

De azzal öl éppen semmit nem gondoltak
 Egy sível, Léleket mind karidot rántottak
 És ellenségeu ugy rajta hajtottak
 Hogy már nem állhattak, hanem el szalhattak.

Itt az Armadia hit jeli szakodott.
 A Nagybbrók vése Lignitznél hatgatott
 Szajnikhoz Generál Nádasdi ballagott.
 Arxa xa is pergett ugyan rá szagatott

Egy Holnapig mint egy kevertűnk atata
 Azt Nádasdi addig éjjel Nappal vitta,
 Valamig a Dingsusnéki fel nem odra
 Noha mig lehet ő is megtartotta.

De vése

De végre ugyan csak elunta azokat
 Nem győzte fenvidni már tovább a fokot
 Hánytak ejjel napokat be a Nagy Dombhat
 Felcsék a Vároost, de jobban magokat

Máskenntis fel adni voltak keirelnek
 Mert Sanyokat astunk körül öellenek
 Olyakat minénk oly helyre keltenek
 Mellyben Dombit, s. egyéb galyobist tettenek

Máskeppsen is ennek gprommal rohanunk
 Minden Patriakat körül el foglaltunk
 Rajta, Rajta, mind egy jóval hiáltottunk
 Udu je bent majkot Horvától halottunk.

Eg hogy Nádasdi Svajvizot meg vesse
 Akkor; de a Tirkánt megint el vestette
 Generál Nádasdi azt ehebb lövette
 De újra a Durgus megöffe töette.

Estek itzu fogva, öt ezer emberek
 Kurutz, Granateros Fő Fisztok s. egyebek
 Muskoteros, és sok hegeinyek nek Fesztok
 Öt ezer Summason, ezek fogva estek

Köz Ötven Agyukat emberekem hívül.
 Mellyek a Patrián s. a Városon betöl,
 Vottak; de meg az is tudom zen fellyül.
 Hogy Harmint hat Dombi Mosár kerül etöl.

Hét-ház

Hét ház kezben való aprókis gránátok.
 Hat milliom Puska, el kézfűlt patronok
 Ötvenegget ezek, s. sok lövő perhamok
 Háma milliót való fejev pénz s. Duskátok

De meg Puska por is vagy tizenket ez
 Hordoval ott benn volt, mellyet csak egy ember,
 Fel emelhet kezrel mint aó, vagy Cséber
 Lere félyet dugva, imitt amott hever

Plédre való mindenfite Czuk mély
 Annys volt valamint Odesában a víz.
 Minden aki be ment félyet ként is néz
 Hol kapjon valamit, de inkább ket a pénz

General Nádasdi mind ezeket nyerte.
 A Durgus királyát ez el áttal fejté
 Ott egy néhány Kegény Legényet el felejté
 Ahiket a Durgus Jegyveré el ejte.

Már Lignitzről szólunk, de ottan nem voltam
 Hanem Nádasdival Ivájvitznál alottam.
 He meimmel amik ott estek nem láttam.
 De aki ottan volt ahot azt láttam.

Hogy ami Armádnak oda el érkezett
 A Durgus hogy felsik orrol érkezett
 De ugyan csak nem volt ott rendez ütközést
 Hanem csak Agynyal s. abból adtak tüzet.

Nem lehetett

5
Nem kellett ott egyébb elég volt az neki
Es apvo fegyvere nemis kapot fentki
Avigre hogy ott azzal hajtanaki
Megis lodult merre tudot munisi ki

A Patantynsol Wak az Agyn fekeret
Igaz garab réa, lötték is eleget
Annymra hogy a föld a hang miatt xenget.
Es az egif mező minden felel Zinget.

General Pek egif Dorofloigetürte
Ha kilet betölte meg kapot fel fürte
De a Hováttságot elbb meg küpsürte
A többi is hogy mit kapjon fejet föyte.

A Durgus is ottan addig Logeser
Mig megintem velle meg let az ütközett
De ott réa ujra megent bu érkezt
Ment Doroflo városá kezébol ki eslet.

Mi pedig Svajnitot ahil meg fálotuk
Es a benne lévő Durgust ott el fogtuk
Ki hoztuk mi, de más keze megent ádtuk
Denne Commendansnak a Tirkáimat hatuk.

Már az Armada Doroflouál Logeser
Hozzaja Svajnitot Nadasdi is érkezt
Es hogy Doroflohoz majd közelebb fehez, Arcol

66

Aról a mi öcsülkés irakes

Itt a Durgus megint nem hagyta fel a
Hánem bembes kelles ballami probára
Ami Népsünk kéf volt életre katalra.
Ejjet akkor Nap pal s. akkor melly orara.

Itt a Pataliat Printz Károly kezde.
Secundát Nádasdi mindigait Jegitette.
Mindem ahi ott volt életet fel tette.
Másként begény etig azt ebis vesse.

De meg is mienk volt iten a Nyereség.
Meg verődött újra megint az ellenség.
Fogta a Durgusnak fivét keserűség.

Droszlót hogy el vesse, s. hat meg a sok keserűség.

Grünt Droszlónak benn való lakása
Sok a Durgus kivályt hánta Luthranista
Kinek a Romai Háznál volt fűndista.
Remette Durgusnak nem kéf már ott josta.

Fordul újra a bevense.

De valószínűsppen nagy volt ez az öröm
Ugy újra nem jóhá nőt keserű nőm.
Mert én azt mi haszna tagadom, vagy túróm
Nak ki mondom inkább mint sem aztat fűróm.

Mint egy Tizen négy Nap kevertünk alatt
 Hogy Durgus Dorostot nekünk által adta.
 Ami Népsünk fellyül a Durgusot haladta.
 Akkor, De azt hamar Duplán víza adta.

A Nagy Armadia a küssiny is vette
 Lékraennak indult, e mi nek a jele
 Tudtuk mi mint mondgyak, a fának levele
 Nem zörög magában hanem támad jele

Hallottuk mi aztat mindéig fül hegyel.
 Hogy ha minden Nepe el hull, fogytig egy gyel.
 Meg áll Fridericus addig nemis meggy el,
 Valanig csak egy rseppe vireig nem fogy el.

El hiszem, s. nem kétkem hogy ő azt mondotta
 Mert ezt Najmorhánál nekünk megmutatta
 Hol Armadiánkat egy félyel kajtotta
 Hogy tám e Világnak négy része tartotta.

Is meg ölegedet Katonákat látam.
 A Régi Totgohról tollóh tudakoztam.
 Mindenit azt mondta hivál sem halottam.
 Illyen veszedelmet s. meg nem is almottam

Itten mind a Lóvas, s. mindgyalog Katona
 Holodot mint polyva ki ide, s. ki tova
 Nem volt a ~~Léknek~~ Léknek immár semmi kova
 Mert Armadiánkat el vész fine s. jóva.

Az Agym
 ~~~~~

Az Agyu fokaknak kezét Labat hozta,

A Karriás az embert perre pelttyel porta.
Delől a földem porongatta s. mártá.

Sőt Sebes Kinyában a földet is fatta

Sőt járt a kit helyben mi hely ^{en} meglötték

Megholt mind gyárt. De ahihet tsak fertettek

Kettenes bővnyü kint azol pen vedtek.

Dorbélyoktól, kezek tábol el mezttek.

Summa Summarum Victorid

Egész Eftendőhig valamit dotgoztunk

Vagy amiert ejjel Nappal faradoztunk

Koplatunk is néha s. solat iyadoztunk

Attol egy Nap, miut Lan töhisöt meg váltunk

Attol vagy király nélnak most sejs Armadaja

Véletlen hogy level világnak vndaja

Akatona Kenyer aki meg probálja

Ilyen; üljön otthon eltér ki fájnálja.

Et veszet Nepsümbül pámat nem tudhatom.

Rabul hány ezren estünk nem mondhatom.

Summa ferent mennyi azt sem pámlathatom.

Tudom job ezrel azt nyitván vhatom.

A Rabul

A Rabol'iset Nejs' helyet Stesiaiban
Visszel ez renkens nemelly városokban
Nemellyek pediglen nemelly közs' Faluban
Btek, veftek sebben kolsak is magokban.

Egy néhányan a Kik Trilben vitetettünk
Habadulást vártunk s. azon igyeletünk
Hogy illantsunk el; De egyet nem értettünk
Egyre vettek, s annál nagyobb rabol tettünk.

